తాళ్ళపాక పదసాహిత్యము - సంపుటము -

శృంగార సంకీర్తనలు

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

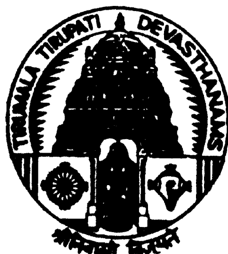
తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 25

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ. శే. గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

T.T.D. Religious Series - 557

ప్రథమ ముద్రణ : 1984
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 25-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి దేహోత్మేశ విచారాదులను తెలిపే ఆధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్ళపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1.2భాగాలు)	4	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్ళపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్ళపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్ళపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయ బడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

మధురై రుజ్జ్వలై ర్వ్యాపైః వాచికాంగికసాత్త్వికైః॥
శృంగారం యః పుపోషాద్యే బ్రహ్మణే శ్రీపతే నమః॥

1501వ రేకునుండి 1600 ల రేకువరకుగల 100 రేకులలోని పాటలుగలది ఈసంపుటము. 1521 నుండి1580 వరకు గల 10 రేకులు, 1581 నుండి 1590దాకగల 10 రేకులు వెరసి 20 రేకులు ఇందులో లేవు.

ప్రతిశృంగారసంకీర్తనలసంపుటమునందును ఏదైన ఒక వ్యాకరణ విషయము చర్చించుట పరిపాటి. కడచిన సంపుటమునందు 'అన్నమయ్య శృంగారభండారము' అను శీర్షికతో శృంగారమునందు అన్నమయ్య విరివిగా వాడిన కొంతపదసముదాయమును ఎత్తి చూపడము జరిగినది. అతరువాత ఒకటి రెండుపాటలు వ్యాఖ్యానింపబడినవి. ఈసంపుటమునందు కొన్ని పాటలు తేటతెలుగు పదములలో నున్నను, భావము లోతుగా నున్నవానిని వ్యాఖ్యానింప దలచితిని.

అన్నమయ్య తనపాట, తనపాటగల గ్రాంథిక వ్యావహారిక పదములను గుట్టుమట్టు ఎరిగి ఆయాస్థలములందు ప్రయోగించినాడు. ఆయన పలుకుబళ్ల వెంబడి అలంకారములు వద్దంటే వాములుగా నడచి వస్తాయి.

మనకంతా పూజనీయుడు, వరాలిచ్చేవాడు, సాక్షాత్పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు అయిన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు, అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలలో ఏ పరిస్థితికి వచ్చినాడో ఈక్రింద పాటలో గుర్తింపుడు. ప్రతిపాట పైకి శృంగారభావము, లోపల అధ్యాత్మ్యభావము రెండును సమప్రధానములుగా ఉండుట ఇందలి విశేషము.

దేసాళం

అప్పుడు పరాకై వుండె నది యెఱఁగవు నీవు
ఇప్పు డాకె గనుఁగొని యేమనునో యఁకను ॥పల్లవి॥

కప్పురవువసంతము కలికి నీపై వాడఁగా
దప్పిదేరె నక్కడి బడలిక వానె
కొప్పు ముడుచుకో యఁకఁ గొనగొంగు చెరువుకో
చొప్పు లాపె గంటేను నూడువట్టీ నిన్నును ॥అప్పు॥

గక్కన నీవు రాఁగానె కాంత పన్నీరు చల్లఁగా
చెక్కుచెమటెల్లా జారె పేదలుదేరె
చక్కదిద్దుకో వాసము చందన మలఁదుకో
వెక్కసా లివెల్లాఁ గంటే వెంగమాడీ నిన్నును ॥అప్పు॥

దగ్గర నీవు గూచుండేతరి పూవుల వేయఁగా
కగ్గిన యలఁతదేరె కాఁకలు మానె
యెగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
సిగ్గరి యాపె గంటేను చిమ్మురేఁచీ నిన్నును ॥అప్పు॥

(ఈ సంపుటము—పాట౹)

అన్నమయ్యాచేతిలో కొన్నివేలమంది దాదులు, నాయికలు, ప్రతినాయికలు, కొందరు మహానాయికలు ఈవాఙ్మయములో తీరినారు. ఈపాటలో ఎక్కడనో ఏ సాధారణ నాయికనో గోచెలికత్తెనో వలచి, వలపించి, తనిపించి మహానాయిక దగ్గరకు వచ్చిన శ్రీవేంకటేశ్వరుని, ఆ మహానాయికచెలికత్తె హెచ్చరించి నాయకుని కోసము కప్పుచున్నట్లు ఈపాటకు ప్రకరణముగా చెప్పవచ్చు.

నీవు ఇంకొకనాయికతో (వాతో) వున్నప్పుడు మా మహానాయిక ఎక్కడనో పరాకున వుండినది. అసంగతి నీకుతెలియదు.

ఇప్పుడు ఇతరకాంతలను భోగించివచ్చినలక్షణములుగలనిన్ను ఆమె చూస్తే ఏమిమండిపడుతుందో కదయ్యా అని చెలికత్తెమాట. ఈ పల్లవిలో ఇంతపొరపాటు ఎందుకు చేసితివయ్యా ఆ వచ్చిలక్షణముతోనే ఏల ఇక్కడికి వచ్చితివయ్యా అనుటవ్యంగ్యము.

మొదటిచరణములో వచ్చినవాయకునకు కప్పురవసంతముతో ఎదురాడుతూ వచ్చినది మహానాయిక. పసుపునీరు, కొద్దిపాటి సున్నము, దానిలో పచ్చకప్పురము, ఏలకులు, లవంగాలు, వట్టివేరు అంతా కలిసినదానిని కప్పురవసంతమంటారు. దానిని మహానాయిక స్వామిపై చిలికించినది. దానితో అక్కడ అలసిపోయివచ్చినస్వామికి దప్పి తీరినది. బడలికనుండి తేరుకొన్నాడు. కాని కొన్ని లక్షణములు ఇంకా సరిదిద్దుకోవలసినవి ఉన్నాయి. వాటినిగూర్చి హెచ్చరించు చున్నది చెలికత్తె. స్వామి సిగముడి చెదరియున్నది. రింగులువారగట్టిన ధోవతికొంగు వీడిపోయివున్నది. స్వామి తనఇంటికి వేంచేసి నాడని ఉవ్విళ్లూరిపోవుచు వసంతముతో ఎదురాడే మహానాయిక ఈసిగముడివీడడమును, దోవతికొంగు జారడమును గుర్తించినదంటే నీపై పగబట్టుతుందయ్యా కాబట్టి 'కొప్పుముడుచుకో', 'ఇంకా గొనగొంగుచెరుపుకో' అను మెత్తనిమాటలతో స్వామిని హెచ్చరించుచున్నది. నాయికచెలికత్తెలైనను, నాయకునకు కావలసినవారే. నాయికానాయకులు సంబరములతో నుంటేనే వీరికి చనవు సత్కారములు జరుగుతాయి, లేకుంటే ఇరుప్రక్కలా వీరికి చీదరింపులే. అందువలన నాయికచెలికత్తె నాయకుని హెచ్చరించుట, ఆయన తప్పులనుకాపాడుట తనధర్మము.

ఇక రెండవచరణములో నాయకుడు తన ఇంటికి దయచేయగా మహానాయిక స్వామికి పన్నీరుచల్లుచు ఎదుర్కొన్నది. దానితో స్వామి ఇంకొకచోట పడినశ్రమవలనకలిగినచెమటెల్ల సడలినది స్వామి కొంత కుదుటపడినాడు. కాని జారినవామ మట్టులే

యున్నది. చందనము కరిగి పోయివున్నది. మనసుకు బరువయ్యే "ఇటువంటి వేషాలను" మహానాయిక గుర్తించెనా దేవరవారికి దెప్పి పొడవులు తప్పవు. కాబట్టి నామమును సవరించుకొని, కరగిన చందనమును పలుచగా మెత్తించుకొని, నాయికకంటికి క్రొత్తగా వచ్చినట్లే అగపడవయ్యా అని హెచ్చరించుచున్నది నాయికచెలికత్తె.

మూడవ చరణములో మహానాయిక ప్రక్కన మనస్వామి కూర్చుండగా, ఆమె ఆయనపై పువ్వులువిసరినది. పువ్వులలోని మెత్తదనముతో పుప్పొడులతో స్వామికి అలవు దీరి వేడిచల్లారినది. 'స్వామీ! నన్ను మీరనుగ్రహించితిరి. మహానాయిక మిమ్ముల్లనూ, నన్నూ చూస్తే మీపైరుసరుసలాడుతుంది. అని హెచ్చరించింది.

ఈపాటలో మూడవచరణము మూడవపాదము ' ఎగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్నునేలితివి ' అను పాదముతో పూర్వ పాదములను జతచేసినపుడు అన్వయము కుదురనట్లే తోచును కాని ఎగ్గులేక అన్న- పాదములో స్వామిఅనుగ్రహామునకు పాత్రమైన నాయికసఖియే, స్వామిని తన నాయకురాలిదగ్గరకు తోకొని వచ్చుచు, నాయిక చేసిన స్వాగత సత్కారములతో మాటుపడక మిగిలిన సిగముడి, నామము వగైరాలసవరణములహెచ్చరికతో తననూ స్వామిని కాపాడుచూ హెచ్చరించు చున్నది ఈచెలికత్తె. ఇక్కడ ఇది గుణీభూతవ్యంగ్యము. మరియొకపాట:—

శ్రీరాగం

అందరిలో నీవు నన్ను నానకొలిపేవుగాక
పొందు నీకే కలిగితే భోగించవా ॥పల్లవి॥

చిత్తము రా నీసేవ సేయఁగలఁగాక నీకు
బత్తి గొట్టానఁ బెట్టేనా పలుమారును
వత్తునంటాఁ జెప్పెంపేవు వారివీరిచేత నేఁడు
వొత్తి నే నంతకతొల్లి వొద్దంటినా ॥అంద॥

సముఖాన నుండి సరసములాడఁగలఁగాక
తమకము రేఁచేనా తగిలి నీకు
చెమటలు గారఁగాను చేతులు చాఁచేవు నీవు
అమరఁ గాఁగిలించఁగా నౌఁగాదనేనా ॥అంద॥

ననుపు పేసుక నీతో నవ్వు నవ్వఁగలఁగాక
పెనఁగి గుణము చక్కఁబెట్టేనా నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే నన్ను
వొనర కెన్నఁడైనా వొద్దుకొంటినా ॥అంద॥

(ఈ సంపుటము. పాట-30)

పదుగురిలోనున్న నాయికను గిలిగింతలుచేసి, మనసు చెర రేగునట్లు మాటలాడించి, తుదకు ఆపెను అనుగ్రహించక యే పోయిన స్వామినిగూర్చి, ఆమె ఏకాంతమున విన్నవించుకునే మాటగా ఈ పాటకు ప్రకరణము తోచుచున్నది.

నలుగురిలో నున్నప్పుడు నాపై నీకూ తమకమున్నట్లు ఏమేమో మాటలాడి నన్ను ఆకొలుపుతావు. అంతే నాపై నిజమైన ప్రేమవుంటే నన్ను భోగించక వుంటావా? ఇది నాయిక వాక్యము. ఈమె కొంత అమాయకురాలు. స్వామి చెప్పి సేవలు లేదా, స్వామికి చేయవలెనని తనకు తోచిన సేవలు చాలా మర్యాదగా బాగుడునాయకాక చేసే గుణవంతురాలైన నాయిక.

మొదటిచరణములో నీమనసుకాకునట్లు నీకు నేను సేవలు చేయగలను కాని, నీపై నాకున్న ప్రేమ పిడికటబట్టిచూపగలనా? ధర్మార్థకామములు, పాపపుణ్యములు, కామక్రోధాదులు, ప్రేమాసూయలు అనునవి మనిషి చేసే పనులవలన పరమనసును గుర్తెరగవలెగాని, వైశద్యములను ప్రత్యక్షముగ సాకారముగ చూపుటకు వీలుపడదుకదా. అంటే నేను నీమాట కెదురాడను. నాకప్పగించిన

సేవను లేక, వారు తోచినసేవను నేను మాటలాడక చేసికొనిపోవు చుందును. నీపై నాభక్తి(ప్రేమ)ఇంతా అని నేను ప్రత్యక్షమున చూపగలనా? నేడు వస్తా రేపు వస్తావని వారి వీరితో చెప్పింపుటే గాని నీవు వస్తే వేనెన్నడైన వద్దంటినా.

రెండవచరణము. నీ ఎదుటనుండి నీ మనసంటువట్లు సరసము లాడగలముగాని, నీ మనసులోలేని మోహమును నేను రేచగలనా. సరసములాడినసమర్థురాలగునాయికను గట్టిగా కాగిలించుకొనుట పతిపని. అది మనసులో ప్రేమ మున్నప్పుడే జరుగును. ప్రేమ మున్నది తనకు తాను పుట్టవలెగాని, లేనిదానిని ఒకరు పుట్టింపలేరు. నీ చేతులు చెమటగారగా అనగా నీ మనసు కరగుచుండగా అని అర్థము. నాపైకి చేతులు చాచుతావు. కాగిలించితే నేను వద్దన్నానా? ప్రథమ పరిష్వంగము పురుషునిది. తరువాతిది అంగనది అని కామశాస్త్రము. అది నీకు నేను నేర్పవలెనా అని వ్యంగ్యము.

మూడవ చరణమున, నీపై ప్రేమముట్టిపడగ నా నిండు మనసు నీ కప్పగించుచున్నట్లు నవ్వు నవ్వగలముగాని, నీ ప్రేమ–గుణము నాపై కెక్కునట్లు నేను చక్కబెట్టగలనా? నవ్విన నన్ను దగ్గరకు తీయవలసినది నీ ధర్మము. ఇక మూడవ చరణము మూడవ పాదమునుండి అన్నమయ్య మారిపోవుచున్నాడు. తొలి రెండు చరణములలో ఎంత విరహవేదన వర్ణింపబడినా, మూడవ చరణములో కరగి కలసి పోవుటయే ఈయనశృంగారరహస్యము. సుఖాంతముగ చూపవలెనను విశ్వాసముగూడ ఒకటి కావచ్చును. స్వామీ నేనట్లు అనుకొనుచున్నంతలోనే నన్ననుగ్రహించితివి. ఇంతకు ముందెన్నడైన మీరు నన్ను కావలెనన్నపుడు నేను ఎదురొడ్డు కొంటినా. మీ చరణదాసినికదా. నన్నింత వేగించి కూడుట, మీరు గట్టిగా నామనసు భక్త్యున్ముఖమైనదా లేదాయని పరీక్షించుటగా తలపోయుచున్నదాన. ధన్యాస్మి స్వామిన్ దన్యాస్మి.

అన్నమయ్య కొన్ని స్థలములలో ఒట్టిఅనుభావములతోనే పాటలో నిశ్శృంగారమును పొర్లిపోయేటట్టు వర్ణిస్తాడు.

ఈ క్రిందిపాటలో ఒక ప్రౌఢనాయిక, ఒక ముగ్ధనాయికను ఎత్తిపొడుస్తూ, ఆమె అభిప్రాయసూచకములైనఅనుభావాలను, అట్లనే ఆ అభిప్రాయాలనుకూడా వర్ణించడములో ఇది వ్యంగ్య ధోరణికి సున్నఇట్టి వాచ్యధోరణిలో పడినట్లు ప్రకరణమువలన అర్థ మవుతుంది.

పళవంజరం

ఇన్నాళ్లుఁ బకుచ వేమీ నెరఁగవంటా నుంటిమి
కన్నులారా నీయందుఁ గంటిమి వేడుకలు ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులు
వలపులతలపోఁతవరుసా ఇది
అలయుచు సొలయుచు నసురుసుర య్యేవు
కొలఁదిమీరినరతికోరికా ఇది ॥ ఇన్నా ॥

చిట్టంటుఁ జెమటలతో సిగ్గువడేవు నీవు
దట్టమైనపాయపుమదములా ఇది
గుట్టుతోడఁ బులకలు గుబ్బతిల్లే విప్పు డిట్టె
మట్టులేనిశమకపుమర్మమా ఇది ॥ ఇన్నా ॥

యీడనే పానుపుమీఁద నెదురులు చూచేవు
కూడేటిఆసలకెల్లా గురుతా ఇది
పాడితో శ్రీవేంకటపతి నిన్ను నన్ను నేలె
వేడుకఁ జూచేవు వెల్లవిరులా యిది ॥ ఇన్నా ॥

(ఈ సంపుటము పాట 68)

ఇన్నిదినములు చిన్నదానవు; ఏమీ తెలియని దానవు; అను కొనుచూ వుంటిని. ఇప్పుడు నీయందు క్రొత్తక్రొత్త వింతలు గమ నిస్తున్నాను.' అని, బాగా అనుభవజ్ఞురాలైన ప్రౌఢనాయిక ముగ్ధ-నాయికతో అంటుంది. లోలోపలనే చెలరేగి చెలరేగిన మేమో తలచు కొని చిరునవ్వులు నవ్వుతున్నావు. ఇదిచూస్తే నీలోనివలపులు అంటే, రతి-సమయములో నాయకుని ఇట్లు చేయవలె అట్లుచేయవలె అని ఊహించే తలపోతలా. ఒకసారి అలసిపోయినట్లు సొలసిపోయినిటు ఉసుళ్లుకొడుతూ వుంటావు. నీశక్తికి మించిన రతిపైన కోరిక యాఅది. రతికై ఉబలాటపడుతున్న ఉవిద మధ్యవ్యాక్తులచేత, మధ్యనన్ని వేళ ములచేత, ఆరతిసమయము దూరమగుచుండగా ఉసుళ్లు కొట్టుకోవ డము కామశాస్త్రములో వర్ణింపబడినదే.

రెండవచరణములో బయటికి కనపడేటట్లు తొబ్బిలిచెమటలు కాక, చిట్టంటుచెమటలు=పలచనిచెమటలతో సిగ్గుపడుతున్నావు. నఖదంతక్షతాదులతో మురిసిపోయే ప్రాయపుమదమూ ఇది. ఒడలిపై గుబురుగా మొలకలెత్తు పులకలతో, లోపల లోపల గుబులు కొంటూ వున్నావు. తటుకోలే' పైకెగదటుచున్న కామమర్మమా ఇది. యువతీయువకులకు మొలకప్రాయములో ఆవరులకు చెప్పలేని కామమదము తనశరీరము పట్టక, పులకల రూపముగా ఒంటిపై పరువులు దీయుననుట కామశాస్త్ర రహస్యము.

మూడవచరణములో ఈ అనుభావముల కన్నింటికి తుదిపద మైనపడకటింటిలో పానుపుమీద, ఎదురుచూస్తున్న ముగ్ధనుగూర్చి ప్రౌఢనాయి.. నీవు అనుభవింపబోయే కోరికలన్నింటికి ఇది తుది గురుతా; ఇకపై పతితో మీరహాస్యప్రసంగమునకు ఇది మేరలేని గొప్పతనమయా. ఇంతకుముందే నేను చెప్పినట్లు మూడవచరణము ఉత్తరార్థములో సంభోగశృంగారముతో ముగిస్తున్నాడు అన్న మయ్య ... ... ప్రౌఢ ... ప్రౌఢుడు; ముగ్ధలకు

ముగ్ధుడు. కావున నిన్నూ నన్నూ అనుగ్రహించినవాడు. అని మోడ్పు కండ్లతో వలుదిక్కులం జూచేవు. మీరతి సంభ్రమంబట్టబయలా ఇది. అనగా రతిలో తనిసిన నాయిక అరవిరికనుదోయితో పతిని చూచుట శృంగారమర్మము. ఈ పాటలో ప్రౌఢనాయికకు ముగ్ధనాయిక పోటీదారు. తాను ప్రౌఢ కాబట్టి ముగ్ధను అధికారదర్పముతో మందలిస్తూవుంది.

అన్నమయ్య తన శృంగారకీర్తనలన్నీ లోపలి అర్థముతో అధ్యాత్మ పరములుగా వర్ణించినాడని సాహిత్యజ్ఞులమాట. మధురకు వెళ్లినతరువాత బలరామకృష్ణులు ఒకసారి గోపసుందరులను చూడ వచ్చినపుడు "గోపాలసుందరు లమందానందకందళితహృదయులై, హృదయేశ్వరుడైన గోవిందుండు చిరకాలసమాగతుం డగుటం జేసి, యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి,

చం॥ నలినదళాక్షుఁ జూచి నయనంబులు మోడ్పఁగఁజాల రెప్పలన్
వలచి తదీయమూర్తి విభవంబు దలంపుచుఁ గౌఁగిలింపుచున్
బులకలు మేన నాదుకొనఁ బొల్తులు చొక్కిరి; బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁగని చొక్కు యోగిజనమున్ బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా

(ఆం. మహాభాగవత దశమస్కంధం, ఉత్తర 1068, 1069)

అట్లనే

తే॥ ఘోర సంసార సాగరోత్తారణంబు
ధీయుతజ్ఞానయోగిహృద్ధ్యేయవస్తు—
వగుచుఁ దెలుపొందు నీ చరణాంబుజాత—
యుగళమును, మామకంబుఁ దగునీవె!

(ఆం. మహాభాగ. దశ. స్కం. ఉత్త 1070)

పద్యములలో గోపాంగనలభక్తిని శృంగారరూపముగ ప్రపంచించిన, పోతనవలెనే మన అన్నమయ్య ఈక్రింది పాటలో, వేంకటేశ్వరుని చూచిన భక్తులందరు తాము నాయికలై అపురుషోత్తముని మొగము చూచి, ఆతనితో సరసమాడి, ఆతనిమేను సోకి పరవశులై స్వామి చరణారవిందంబులనునావ నెక్కి సంసారసాగరమును తరించి ముక్తి ద్వీపమునకు చేరుకొన్నారని వర్ణించుట త్రిసత్యమైనమాట.

పాడి

అంటి నిన్నుఁ బాయలేని దాపె తలనే వేఁగెనా
వెంటవెంటఁ దిరుగరా వెలఁదులెల్లాను ॥పల్లవి॥

తలకొని నీమోము తప్పకచూచితేను
వలవరా యెటువంటివనితలైనా
సెలవుల నేపాటైనా చిరునవ్వు నవ్వితేను
మొలవవా పులకలు మోపులకొలఁదులు ॥అంటి॥

చనవున నీతోను సరసములాడితేను
మనసులు గరఁగరా మగువలెల్లా
ఘనసి నీతోఁ గన యేపాటి మాటాడినాను
తనుఁదానె కాఁగిళ్ల తగులుకోకుండునా ॥అంటి॥

నివ్వటిల్లుతమకాన నీమేను సోఁకితేను
నివ్వెరగుఁ బొందరా నెలఁతలెల్లా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలమేలుమంగ
యివ్వలఁ గూడినందుకు హెచ్చవా వేడుకలు ॥అంటి॥

(ఈ సంపుటము, పాట 282)

ఒకనాయిక తనపై జూపిన ప్రేమ వృత్తాంతము, ఇతర నాయికలకందరకు స్వామి సెలవియ్యగా, అప్పుడా నాయికలందరు స్వామితో ఈ క్రింది విధముగ పలుకుచున్నారనుట ప్రకరణము.

నిన్ను తాకిన తరువాత నిన్ను యెడబాయలేకుండుట ఆమె తలవే పొద్దుపొడచెనా. నీవెంట కాంతలందరు(భక్తులు)తిరుగుటలేదా. ఒకసారి నీముఖము తప్పక దీక్షతో చూచిన ఎటువంటిస్త్రీలైనా నీకు వలవరా. నీవు నీ సెలవులువార చిరునవ్వు నవ్వితే ఎటువంటి స్త్రీలకైనా మోపుంకోలదిగ పులకలు మొలవవా. నీతో చనవుగ సరసమాడినఏమగువలైనా మనసులు వెన్నవలె కరగరా నీతో ఏ కొంచము సేపు మాటలాడినా తమకు తామే పరవశలై కౌగిళ్ల నిన్ను చేరుకోవా. నిండు మోహాముతో నీ ఒడలు సోకితే స్త్రీలందరు నివ్వెరగు చెందరా. శ్రీవేంకటేశా! అలమేలుమంగను నీవు కూడి— నందులకు ఆమెకు వేడుకలు హెచ్చవా.

ఇది ఈ పాటలోనున్న స్థూలమైనఅర్థము. ఇందు ప్రయో గించిన వెంటవెంట దిరుగుట తప్పక చూచితే వలచుట, సెలవుల చిరునవ్వు నవ్వితే మోకులకోలది పులకలు మొలుచుట, చనవున సరసమాడితే వెన్నవలె మనసులు కరగుట, నీతో ఏపాటి మాటాడి నాను పరవశలై కౌగిళ్ల తమకుతామే తగులుకొనుట, నిండుమొహా మున నీమేను సోకితే నివ్వెరగందుట, రతిలో అలమేలుమంగను కూడినచో వేడుకలు హెచ్చుట అను ఈ పదములు కృష్ణపాదరజః పవిత్రములైనగోపికలయోగిమనస్తత్వమునకు, కామినీమనస్తత్వము నకును సమానములు వలచిన వానివెంటవెంట దిరుగుట, కామినీజనులధర్మము. స్వామిని కొలచెడివారు అయన వున్నచోటనే పరిభ్రమించుచుండుట యోగిలక్షణము. మొగము దీక్షగా చూచినచో అయనకు పరవశమగుట కామినీజనధర్మము. అట్లే స్వామిముఖమును మనసున నింపుకొన్నయోగి అయనకు పరవశుడగుట తత్వజ్ఞాని లక్షణము. స్వామి చిరునవ్వు నవ్వితే మనలను స్వామి అనుగ్రహించెకదా అని మనమున బుట్టినఆనందమునకు ప్రతిరూపములైనపులకలు శరీరముపైకనప్పట్టుట కామినీధర్మము. మనసున స్వామిని ధ్యానించు

నపుడుఆయన ఒకసారి చిరునవ్వుతో తనను చూచినట్లు అనుభవముగల భక్తునికి, ఆనందము పొంగులువారి శరీరమున నిడు వెన్నుక వెట్టుట యోగిధర్మము. అట్లులే స్వామితో చనవున సరసమాడితే ఆయన సరసన ఉన్నందున మనసు వెన్నవలె కరగుట కామినీధర్మము. సమాధియందు స్వామిఅంగీకరించినట్లు తనకు అనుభవము కలిగిన, అప్పుడు మనసు కరగుట అది యోగిజనధర్మము. కామినులు కాముకులతో ఏ కొంచము సేపు మాటలాడినా పరవశలై వానిని నిండుకౌగిట గుచ్చుకొనుట కామినీధర్మము. అట్లులే ధ్యాన సమాధిలో స్వామితో తాము మాటలాడినట్లు భావించినచో ఆ స్వామిని బట్టబయట కౌగలించుకొనుట యోగిజనధర్మము. కామినికి ప్రియునిమేను సోకితే నివ్వెరగుపడుట కామినీధర్మము. భక్తుడు స్వామి తనను స్పృశించినట్లు, వెన్నుచరచినట్లు సమాధిలో కనుగొనెనేని అప్పుడు తాను కొయ్యబారుట యోగిజనధర్మము. ఇక్కడ అల మేలుమంగ భక్తబృందమునకంతటికి ప్రతినిధి. ఆమె స్వామితో రతినంటనది. ఆమె రతి శారీరకముగా కావచ్చునేమో. భక్తుడు కూడా స్వామితో రతి=నిరతిశయప్రేమ, దానివలన గాఢపరిష్వంగము ఇత్యాదుల ననుభవించుచున్నాడు. కావున ఈపాట భక్తునికి కామినికి కలసమానధర్మములను నిరూపించుపదజాలముతో ఇమిడి యున్నదని నిరూపించితిని.

అన్నమయ్యశృంగారసంకీర్తనలన్నీ పైకి శృంగారతరములైనా లోపల స్వామిఅనుగ్రహమునకు పాత్రములగుట అనుభక్తనాయికాధర్మములతో వెల్లివిరియుచున్నవి. ఏ పాటయందుగాని "నన్నేలెను, నిన్నేలెను, ఆపెనుయేలెను" ఇత్యాది అనుగ్రహపర్యాయములైన రక్షణాత్మకములైన శబ్దములేకాని, పూర్తి శారీరక, సంబంధవాచికములైన శబ్దములు సమాగమసూచకములుగా మన అన్నమయ్య వాఙ్మయములో లేనేలేవు.

ఈసంపుటమునుండి సందిగ్ధపదసమీతము అయాపాటల క్రింద నే ఇచ్చుటచేత అశీర్షిక ప్రత్యేకతను కోల్పోయినది. పాఠకులు గమనింపగలరు.

తాళ్లపాకకవుల సంగీతసాహిత్యములను లోకమునకంతటికి పట్యారముగ పంచవలెనను భావము, దానికై రొక్కమెంత ఖర్చైనను వెనుకాడని పట్టుదల, అకారముదాల్చిన ఉత్సాహముగా అగపడుచున్న తి. తి దేవస్థాన పాలకమండలి అధ్యక్షులు శ్రీ పి. కె. డి. వి. సత్యనారాయణరాజు గారికి, వారి సభ్యులకును, మూడు పూవులారుకాయలుగ ఈకార్యమును నడిపించుచూ రూపెత్తిన దీక్షయో అన్నట్లు కనబడు శ్రీ కార్యనిర్వాహణాధికారులు శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి, ఐ.ఎ.యస్ గారికిని నాకృతజ్ఞతాభినందనలు. ఒకనెలపని ఒకవారములో తీర్చునస్వభావముగల తి. తి. దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ M. విజయకుమారరెడ్డిగారికి, ప్రతిఅంశమునందును తలలోనాలుకగా పనిచేయుచు త్వరత్వరగ ముందుకు నడిపించు స్వభావముగల పౌరసంబంధశాఖాధికారి (P.R.O) శ్రీ R. సూర్యనారాయణమూర్తి, M.A, గారికి, అడుగడుగున మామాటలకు ముందుగనే, తమచేతలు చూపుచు మాకు సాయపడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు M.A గారికిని నాధన్యవాదములు.

దాదాపు 6 ఏండ్లకుపైగా నాకీపరిష్కరణకార్యమునందు అన్నివిధముల సహాయకుడుగా చేయూతనిచ్చుచు, శ్రద్ధావిధేయతలు తనసొమ్ములుగా పనిచేయుచున్న చి॥ J. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, M.A కును, ఉద్యోగని వీరికై పంత పిద్ధమ్ముగా కొనసాగించు నేర్పరులగు అచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళాశాసనములు.

వాఙ్శుద్ధికి తగినంతగా జరిగిన ఈ పరిష్కరణములో గుణ-దోషములను గమనించిన పెద్దలు దోషములు తెలిపినచో పైపై పరిష్కరణములందు మెలకువగలిగి వుండగలమని మనవి.

వాక్శుద్ధే సోమనాథస్య రంగనాథకవేస్తథా
ప్రత్యర్థినః పరాభూతాః యేన తం నౌమి దేశికమ్॥

ఇట్లు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషలాఫీసరు,
అన్నమాచార్య వాఙ్మయమ్,
తి. తి. దేవస్థానములు.

తిరుపతి,
20-8-84.

శ్రీరస్తు

శ్రీతాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు.

[స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు-నేటి క్రోధిసంవత్సరమందు శ్రీతాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-పదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుఁడు ప్రత్యక్షమైతేను, అది మొదలుగాను శాలి-వాహనశకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగు నేటి దుందుభి సంవత్సర ఫాల్గుణ-బహుళ ౧౨ విరుధానకు[1] తిరువేంగళనాథుని మీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపము చేసిన శృంగారసంకీర్తనలు.]

రేకు:- 1501 మాళవిగౌళ

నీవు మొదలిజాణవు నీకంటే జాణలు వారు
కావరపు నిన్నుఁ జూచి కన్నుల నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

గుట్టున నెప్పుడైనో కూడవలసి యందరి-
నట్టే పనులు చెప్పి యంపేవు నీవు
నెట్టనఁ గొంద రిందుకే నీతలఁపు తా మెరిఁగి
చుట్టి చుట్టి నీయెద్దనే సుద్దులు చెప్పేరు ॥నీవు॥

---

౧. ఈ శబ్దము 'విరోధ' 'విరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చుచున్నది. అర్థగింపు, అవధి అని యర్థము. అనాఁడు కడవటి దినమని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'పరియగు' అను నర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో "ఈ విరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండవెంగ-మాంబగారి ప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది'. సాహిత్య అకాడమీవారి 'విష్ణుపారి జాతము' ౬౬ పుట. నేనీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు, "విరుత్తం" అను అరవ పదముగాను 'విరుపు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపరచిరి.

పొద్దున నెవ్వరింటికో పోవలసి ఇంటివారి
నిద్దురలు వొమ్మనేవు నెమ్మది నీవు
వుద్దండపుకాంత లిది వూహించి తాము దెలిసి
వొద్దికతోఁ గాదములు వొత్తేరు నీకును ॥ నీవు ॥

సందడి నెవ్వతెతోనో సరసమాడవలసి
అందరి వసంతాలాడుమనేవు నీవు
ఇందె శ్రీవేంకటేశ నే నెఱఁగితేఁ గూడితివి
విందుచెప్పి కొందరైతే వేడుకఁగూడేరు ॥ నీవు ॥ 1

గౌళిరామక్రియ

ఎడఁగొల్లకత్తె నీకె నేమందును
నడుమఁ బట్టరికాలు నడపీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

వంచనతో విందుచెప్పి వడి నిన్నుఁ దోడితేఁగా
కంచముపొత్తుకు నీకె గాచుకున్నది
మంచముపై నే నిన్ను మరి కూచుండఁబెట్టితే
లంచము మోవినియ్య లాఁచీఁ దాను ॥ ఎడఁ ॥

పైకొని నీచేతికి బాగా లొసఁగితేను
ఆకుమడిచియ్య నీకె అమరినది
చేకొని పవ్వళించఁగఁ జేసి నిన్నాదరించితే
కోకల గాఁ గాదాలొత్తఁ గోటుచేసుకున్నది ॥ ఎడఁ ॥

నేను నీవు కాఁగిటిలో నెయ్యము సలుపఁగాను
ఆసించి తనచన్నుల నంటుకున్నది
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంది నే నేసవెట్టఁగా
కానిమ్మని కంకణము గట్టీఁ దాను ॥ ఎడఁ ॥ 2

వరాళి

నంటున నెంతువిధాలు నడపీఁ దాను
యింటచుట్టమైనవాఁడు సారె నేఁచనేఁటికే ॥పల్లవి॥

నాతో మాటలాడి యిట్టే ననుపు సేసినవాఁడు
యేతుల నెవ్వతెయింటి కేఁగఁగనేలే
చేతికి లోనైనవాఁడు సేవగొనుఁగాక తాను
కాతరానఁ బరాకులుగాఁ దనకేఁటికే ॥నంటు॥

నామోము చూచి నేఁడు నవ్వులు నవ్వినవాఁడు
వేమారు విన్నపాలు వినఁగనేలే
కామించి నావద్దికి గక్కున వచ్చినవాఁడు
చేముట్టి సంగడివారిఁ జెనకఁగనేఁటికే ॥నంటు॥

గట్టిగా నన్నుఁ గాఁగిటఁ గలసినయట్టివాఁడు
అట్టునేసి యొకతె కాఁబడి గానేలే
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్ను మన్నించె
గుట్టుతోడ నేమిటికిఁ గొంకనీఁగ నేఁటికే ॥నంటు॥ ౩

దేసాళం

అప్పుడు పరాకై వుండె నది యెఱఁగవు నీవు
యిప్పుడాకె గనుఁగొని యేమనునో యిఁకను ॥పల్లవి॥

కప్పురపువసంతము కలికి నీపై నాడఁగా
దప్పిదేరె నక్కడిబడలిక వాసె
కొప్పు ముడుచుకో యిఁకఁ గొనగొంగు చెరుపుకో
చొప్పు లాపె గంటేను సూడువట్టీ నిన్నును ॥అప్పు॥

గక్కున నీవు రాఁగానే కాంత పన్నీరు చల్లఁగా
చెక్కుచెమటెల్లా జారె నేదలు దేరె
చక్కఁ దిద్దుకో సామము చందన మేఁదుకో
వెక్కసా లివెల్లాఁ గంటే వెంగెమాడీ నిన్నును ॥ అప్ప ॥

దగ్గర నీవు కూచుండేతఁ బూవుల వేయఁగా
సిగ్గి యుబ్బఁక దేరె కాఁకలు మానె
యెగ్గులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
సిగ్గరి యాపె గంటేను చిమ్మిరేఁచీ నిన్నును ॥ అప్ప ॥ 4

ఆహిరి

ఇద్దరుఁ గదిసినారు యెదురుబడి నున్నారు
పొద్దువొద్దునకు మిమ్ము బోదించవలనె ॥ పల్లవి ॥

పిలిచీ నూఁకొనరాదా ప్రియురాలు నిన్నునిట్టె
తల యెత్తి చూడరాదా దండ నున్నది
బలిమిఁ బెనఁగరాదా పంతముతే నెరపీని
చెలులముగన నేము చెప్పకుంటే రాదు ॥ ఇద్ద ॥

నవ్వీ మారు నవ్వరాదా నలినాక్షి నిన్నుఁ జూచి
జవ్వన మంటఁగరాదా సమ్మతించీని
పువ్వుల వేయఁగరాదా పొంచి సరస మాడీని
ఇవ్వల నేమిటు మిమ్ము యెచ్చరించఁదగును ॥ ఇద్ద ॥

కలసీఁ బెండ్లాడరాదా గక్కనఁ బానుపుమీఁద
తలఁపు చేకొనరాదా తమకించీని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె యేలితివి
చెలి నొడఁగూర్చి మిమ్ము లాలించే మిఁకను ॥ ఇద్ద ॥ 5

బౌళి

నలినాక్షులకెల్లాను నవ్వు వచ్చీని
పెలుచునరసములఁ బెడరేఁచ కిపుడు ॥పల్లవి॥

కలకలనగవులు కాఁతాళపుతగవులు
సలిపే వందరితోను సారెసారెకు
తెలిసెను నీజాడలు తేటతెల్లమిగాను
పలుకుల నింక నేమిఁ బచారించ కిపుడు ॥నలి॥

మంతనపుఁబ్రియములు మాటలలో నయములు
ఇంతలుగా నెరపేవు వీదులనెల్లా
దొంతులై నిలిచె నవె తొల్లె నీనేరుపులు
సంతలఁ బెట్టి యమ్మకు చాలుఁజాలు నిపుడు

జవ్వనపుమదములు సమరతి ముదములు
నివ్వటిల్లఁ జూపేవు నెమ్మది నీడ
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
రవ్వలాయ వేపు పేడిఁబెట్ట కిపుడు ॥నలి॥ 6

రేకు 1502 పాడి

ఏమి చెప్పినాఁ జేసేను యెగ్గా నాకు
వేమారు నెంతచేసినా వెంగెమా నాకు ॥పల్లవి॥

చేరి నన్ను వేఁడుకొని చెక్కు నొక్కరాఁగాను
సారెసారెఁ బెనఁగఁగ చలమా నాకు
గారవించి నీవు నన్నుఁ గళలు చెప్పుమనఁగా
పూరకే వుండఁగ నీతో వొరటా నాకు ॥ఏమి॥

అగపడి మంచిమాట లాడఁగానే వేగిరించి
మొగసక్కెలాడ నీతో మెచ్చులా నాకు
నగుతా నీవు నన్ను నమ్మించి బాస లియ్యఁగా
పగటులు పచరించ పంతమా నాకు ॥ఏమి॥

పోదిసేసి విడెమిచ్చి పొందు నీవు నడపఁగా
కాదు గూడదన నీతో గర్వమా నాకు
యీడెన శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
సాదించ నీతోడ రాజసమా నాకు ॥ఏమి॥ 7

సామవరాళి

ఎందాఁకా మూసిమంతనా లేల సేసేవు
పందెగాఁడవై నీవే పడితరించరాదా ॥పల్లవి॥

అంకెల నీవద్ద నుండి యాపెయాడేమాటలెల్లా
వంకలొత్తి చక్కదిద్దవలెనా నీవు
పొంకముగా నేరకుంటే పూనుక నీవే వచ్చి
తెంకి నుండి మాతోను దీకొనఁగరాదా ॥ఎందాఁ॥

చుట్టిచుట్టి యాపె నాతో జూజాలాడి యోడఁగాను
రట్టుగా నెత్తులు చెప్ప ఇట్టె వలెనా
నెట్టన నీ కంతేసి నెఁ(నెం?)జేరివి గలితేను
పట్టి నీవె సారెలు పన్ను కొనరాదా ॥ఎందాఁ॥

ముంచి నాకాపె చెల్లెలై మొక్కనేరక వుండఁగా
వంచనఁ జేతులు కూడ వంచేవు నీవు
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
ంచి యాపె యుండితే నీకు మొక్కించుకోరాదా ॥ఎందాఁ॥ 8

శంకరాభరణం

చెప్పఁగనేఁటికి నేసినవే లిఁక
చొప్పుగ నీవే చూచుకొనేవు ॥పల్లవి॥

కన్నియ మాఁటల కసరఁగనోపక
సన్నలనే నిను జరసీని
అన్నిట ప్రౌఢవయసుదయితేఁగః
మొన్నటినేఁతకు మొగమోడీనా ॥చెప్పఁ॥

బాలకి నీతో పంతము నెఱపక
వాడిక చూపుల వడి సొలసీ
యీలాగున నీయీడుదివైతే
నాలితనమున వెఁకతీసీనా ॥చెప్పఁ॥

జవ్వని బొమ్మల జంకించనోపక
యివ్వల నిన్నిపు డెనసె నిదే
చివ్వన వింతది శ్రీవేంకటేశ్వర
రవ్వలు నేయక రతిఁ గోఁకీనా ॥చెప్పఁ॥ 9

సామంతం

ఏమి నేయవచ్చునయ్య యిల్లాండ్లకివియేల
వేమారు నిటువంటివే వేడుకాయ నీకును ॥పల్లవి॥

కెలయుచు నింతి నీతో కిమ్ముల సారె నాడేటి-
పెలుచుమాటలు నీకుఁ బ్రియమాయను
బలిమిఁ బెనఁగి నీతోఁ బైకొన్న సరసముల-
చలపాదితనములు చవులాయను ॥ఏమి॥

కెరుచు వాపె నేఁడు కెలన నవ్వులు నవ్వె
ఆరజములే నీకు ననువాయను
చేరి చేరి యప్పటిని చేతిమీఁదఁ జేయివేసి
బీరపుపంతెములే ప్రియమాయను ॥ఏమి॥

కందువఁ గాఁగిటఁ గూడి కమ్మటి నాకెకు నీకు
సందడిఁ బచ్చిసేఁతలే సాజనాయను
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
విందులు మోవితేనెలు వీడుదోళ్లాయను ॥ఏమి॥ 10

మాళవిగౌళ

నెమ్మది నుండవయ్య నీకు నంతా సంతోసమే
సమ్మతించకుండరాదు సవతుల కిఁకను ॥పల్లవి॥

ముప్పిరిగొనఁగ నీవు మోహించిన కామినులు
చప్పనిమాట లాడినా చవిపుట్టును
యెప్పుడు నీకొలువున నెడయకుండేవారు
తప్పులెంచి కొసరినాఁ దమి రేఁగును ॥నెమ్మ॥

కోరి వేఁడి నీవు దెచ్చుకొనిన సతులు నిన్ను
చేరి యేసేఁత సేసినాఁ జిత్తము వచ్చు
మేరమీరి నీచనవు మెరసినయట్టివారు
బీరము లెంతచూపినాఁ బ్రియములై తోఁచును ॥నెమ్మ॥

మంతనాన నీ వెప్పుడు [illegible]ంచే కాంతలు
పంతా లెంత నెరపినా బాఁతియె యుఁడు
[illegible]ంతలోన శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
[illegible] రెటు నవ్వినా [illegible] ॥నెమ్మ॥ 11

పాడి

బహుపరాకులు నీకు పనులెన్నైనాఁ గలవు
తహతహలెల్లా మాని తలఁచుకో పొందులు ॥పల్లవి॥

కప్పురమాపె యంపఁగాఁ గానుకిచ్చి పొడగంటి-
నిప్పుడు నావిన్నపాన కేమంటివి
ముప్పిరిగొని వున్నారు ముందర నావంటివారు
తప్పక నామోము చూచి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥

చెంది యాపె లేకలు నీచేతికి నే నియ్యఁగా నీ-
వందుకొన్నందుకు నడియాల మేది
యెందరైనా వచ్చి చెలు లింతకతొల్లె వున్నారు
[1]దండిగా(దండడి?) నారాకెకిఁగి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥

నెచ్చెలి పిలువుమనె నిన్ను శ్రీవేంకటేశ నే-
వచ్చినపనికి నీవు వచ్చేదెపుడు
రచ్చ నిందరు నున్నారు రతి కింతలో వచ్చి
తచ్చి యాకెఁ గూడితివి తలఁచుకో పొందులు ॥బహు॥ 12

రేకు 1503 సామంతం

చూచుకో ముందటిపని మాటిదప్పకుండాను
యేచి యాకెగుణమెద్దో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥పల్లవి॥

నమ్మికిచ్చి యాపెఁదెచ్చి నామొగము చూచి నీవు
కమ్మటి లోఁగుచు నిచ్చకము సేసేవు
దిమ్మరిమాటల యాపె దిక్కుల నీసుద్ది వింటే
యెమ్మెల నేమిసేసునో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥చూచు॥

1. ప్రాసభంగము.

పానుపుపై నాకేఁ బెట్టి పక్కననుఁ దెరవేసి
పూని నే రాఁగా నాతో పొందుసేసేవు
నానాబుద్ధులెరిఁగినవాని యాపె యిందుకుఁగా
యా(యే?)సెపాన సాదించునో యెఱఁగముసుమ్మీ ॥చూచు॥

వొద్దికతో నాపెఁ గూడి వొడివట్టి నేఁ దియ్యఁగా
బుద్ధిచెప్పి నన్ను నేలి బుజ్జగించేవు
అద్దిరా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
ఇద్దెన నెట్టొరసునో యెఱఁగము సుమ్మీ ॥చూచు॥ 13

ఆహిరి

ఇప్పటికోపము మీకిట్టె వుండీనా
వొప్పుగా నాతఁడు నీవు నొక్కటే కాదటవే ॥పల్లవి॥

గుట్టుతోడ నీ విభుఁడు కొంగువట్టి తీసితేను
పెట్టరానివొట్టులేల పెట్టేవే నీవు
చుట్టమై తనముచ్చట సుద్దులు నీకుఁ జెప్పితే
వట్టితప్పులెల్లా వేసి వాదింతురటవే ॥ఇప్ప॥

పాయలేక యాతఁడు నీపై బత్తిసేసితేను
చేయరానిచేఁత లేల సేసేవే నీవు
నీయెడకు జాఁలిపడి నెయ్యములు చూపితేను
చాయలాఁ సన్నలాఁజూచి చండిసేతురటవే ॥ఇప్ప॥

ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నిన్నుఁ గూడితేను
నవ్వరాని నవ్వులేల నవ్వేవే నీవు
పువ్వులదండలు నీకొప్పునఁ గడుఁజుట్టితేను
రవ్వగా నాతనిసిగ్గు వచ్చుపే[illegible]రటవే ॥ఇప్ప॥ 14

పాడి

ఏల కొత్తలు సేసేవు ఇప్పుడే నాతో
మేలుతోడిదానవౌత మిక్కిలి నెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

కనుచూపులనే చూచి కాఁక లెంత చేసేవు
వనువు చూపి యెంత నమ్మించేవు
మనసులు సోదించి మర్మమేల వెదకేవు
యెనసి మోహించిన దెరఁగవా నీవు ॥ఏల॥

తరితీపులముఁ బెట్టి తమక మేల రేఁచేవు
పొరుగున నుండి యేమి పొద్దువుచ్చేవు
సరసములే యాడి చవులెంత మరపేవు
ఇరవైనదానవౌత యెరఁగవా నీవు ॥ఏల॥

ఆసలనే చిక్కించి ఆయము లేఁటి కంటేవు
సేసవెట్టి నీపెట్టు సిగ్గుదేర్చేవు
వాసితో నన్నేలితివి వరుస శ్రీవేంకటేశ
యీసరి నలమేల్మంగ నెఱఁగవా నీవు ॥ఏల॥ 15

వేళావళి

ఎఱఁగనట్టున్నాఁడవు యేల దాఁచేవు పొందులు
మఱుగున నింతి నిట్టె మన్నించరాదా ॥పల్లవి॥

చీటికిమాటికి నాపె సిగ్గులువడీ నీతో
గాటమైన నీచేవులు గాఁబోలును
మాటిదప్పకుండా నిన్నే చూచీ నప్పటి నాపె
పాటగాఁ దమకమెల్లాఁ బైకొనఁగఁబోలును ॥ఎఱఁ॥

నానఁబెట్టి ముసిముసినవ్వులు నవ్వీ నాపె
కానీలే నీయెరుకది గాఁబోలును
అనుకొని నీమాటలే ఆలకించి వినీ నాపె
వూని తన ఆసలెల్లా వుప్పొంగఁబోలును ॥ఎఱఁ॥

అంది నీవురముమీఁద నటు నెలకొనె నాపె
కందువ నలమేల్మంగ గాఁబోలును
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
అందాలు చేసీఁ దాను అరుదుగాఁబోలును ॥ఎఱఁ॥ 16

ముఖారి

కంటిమిగా యీ వేడుకలు నే మెల్లాను
నంటున మీకెటువంటివినవులో ఇపుడు ॥పల్లవి॥

యెనసి యాకె నీవు నిద్దరు నుండఁగఁ జూచి
మనసొక్కటాయ నేఁడు మాకెల్లాను
మునుపటివలెఁ గాదు మొగములఁ గళలుబ్బె
వనితకు నీకు నెటువంటిసంతోసములో ॥కంటి॥

అలుకలుదేరి మేలమాడఁగా మిమ్మిటు చూచి
నెలవుల నవ్వు వచ్చెఁ జెలుల కెల్లా
చలముల మీవొట్లసడి వానె సిగ్గుదేరె
తలపోఁత లెటువలెఁ దాఁకు [illegible] లోఁ[illegible]నో ॥కంటి॥

వరుసతో రతి చేసి వచ్చి మీరాక చూచి
అసుదాయ సవతుల కందరికిని
సంగతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
[illegible] పొందు లెట్టివో ॥కంటి॥ 17

ధన్నాసి

ఆసపడి వానుఁ దెంచ నది యేఁటికే
పాసివుండలేనివాఁడు వదరఁగనేఁటికే ॥పల్లవి॥

తప్పక చూచినవాఁడు దండకు రావలెఁగాక
చిప్పిలఁ గలలోనే సిగ్గులేఁటికే
కొప్పు దువ్వినవాఁడు యిక్కువ లంటవలెఁగాక
దప్పిదేరే మోవితోడ తలవంచనేఁటికే ॥ఆస॥

మేలమాడినవాఁడు కామించి కూడవలెఁగాక
యీలాగు సెలవినవ్వు లిపుడేఁటికే
కాలుదొక్కినవాఁ డిట్టె కరఁగించవలెఁగాక
ఆలిమితో సారెసారెఁ దలపోఁత లేఁటికే ॥ఆస॥

చేరి పెండ్లాడినవాఁడు చెనకఁగవలెఁగాక
ఆరీతి కాఁకల నలయఁగనేఁటికే
వూరకె శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికతో నన్నుఁ గూడె
తారసిలె వలపులు తడఁబాటులేఁటికే ॥ఆస॥ 18

రేకు 1504 ముఖారి

రమణుఁడు మమ్మేల రవ్వసేసీనే
సముకాన నుండితేనే చవిపుట్టీనా ॥పల్లవి॥

బలిమిసేసి యెంత పలుమారు నవ్వినాను
వలపు గలంతేకాక వచ్చేదేమి
చలపట్టి యెన్నేసిసరసము లాడినాను
పిలువనివేరటము ప్రియములయ్యీనా ॥రమ॥

తలిగొని యెంత మొక్కి తమితోడఁ బెనఁగినా
యితవు గొలఁదేకాక యెక్కుడున్నదా
మతితెక్కి నెన్నేసికానుకలు చేతికిచ్చినా
అతిరాజసమె కాక అంతెకు వచ్చీనా ॥ రమ ॥

వేడుకతో నొడివట్టి వేమారుఁ దీసినాను
వాడికగలట్టెకాక వసమయ్యీనా
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నింతలోనె నన్ను,
వీడనిపొందులు మరివెగటయ్యీనా ॥ రమ ॥ 19

హిందోళవసంతం

వెరగంది వున్నదాన విభు నేమీ ననలేక
చురచురఁ బంతాలాడీ చోద్యమయ్యీనే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులఁ జెమట గారె సిగ్గులు మోమునఁదేరె
.యెక్కడిమాటలు పతి నేమనేనే
పక్కులు గట్టెను మోవి పైకొనెఁ గన్నులకావి
తక్కక నాతో నీఁక తా నేమనీనే ॥ వెర ॥

నెలుఁకొప్పు వదలె నిట్టూర్పులు పొదలె
రొటిఁగి యుండియుఁ దను నేమనేనే
తలచాయ నలపులు తలిగొనె వలపులు
తటివచ్చె రతులకు తానేమనీనే ॥ వెర ॥

నెలవినవ్వులు మించె చిత్తము చెంగలించె
యెలమి శ్రీవేంకటేశు నేమనేనే
నలి రేఁగి పందెమాడె నన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడె
తలఁగరా దీఁక నెందూ తా నేమనీనే ॥ వెర ॥ 20

పాడి

చిత్తమెఱిఁగి సేవలు సేయుటగాక
హత్తి నీతోడఁ బెనఁగి అలయించఁదగవా ॥పల్లవి॥

యెంతచనవరినైనా యింతి నింతె నీకు నేను
చెంత నీమోవి యెంగిలిసేయవచ్చునా
వింతసతు లెఱుఁగక వెక్కసానఁ బైకొనినా
పంతమాడి ఇందరిలోఁ బచ్చిసేయఁదగవా ॥చిత్త॥

నీవెంత మన్నించినా నేనూడిగపుదాననే
వేవేలైనాఁ గాలు నీపై వేయవచ్చునా
కావరించి నిన్ను జారకామిను లెట్టుచేసినా
యీవిధాన మాకునెల్లా నెమ్మె చూపఁదగవా ॥చిత్త॥

అక్కున నెంత వుండినా అలమేలుమంగ నేను
వుక్కువంటిచన్నుల నినొత్తవచ్చునా
యెక్కుడివారు నీకున్నా యేలితివి నన్ను నేఁడు
గక్కున శ్రీ వేంకటేశ కడుమీరఁదగవా ॥చిత్త॥ 21

లలిత

ఇంత వెలపేల నీయిచ్చరాజవు
పంతము మెరసి నిన్నుఁ బంగించమా ॥పల్లవి॥

చేసినచేఁతలు నీకు చెల్లవలెనని పట్టి—
బాసలు సేయకుమీ పలుమారును
సేసవెట్టితివి తొల్లె చేకొంటివి నీవారము
యేసుద్దులు గలిగినా యెగ్గు లెంచేమా ॥ఇంత॥

మనసున నీ పనులు మఱవవలసి నాకు
వినయాలు సేయకుమీ వెల్లవిరిగా
వొనరఁ నేఁ జిన్ననాటనుండి నీ కిచ్చకురాల
నినుఁ జూచి చూచి నేరము లెంచేమా ॥ ఇంత ॥

సురతములో సిన్నక్కడిచొప్పు లెత్తకుండాను
పరవశ జేయకుమీ పక్కన నన్ను
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
గరిమ నన్నేలితివి కాకుసేసేమా ॥ ఇంత ॥ 22

భైరవి

నీవైనా విన్నపించవే నిష్ఠూరము గాకుండాను
తావుకొన్న మొగమోట తలఁచు నా కిపుడు ॥ పల్లవి ॥

చెప్పఁజాలఁగాక తాను సిగ్గువడినంటాను
అప్పటనుండి నందరు నాడేమాటలు
తప్పనిబొంకనియట్టిదంటలై తానున్నాఁడు
వొప్పుగ నే నెఁగంది వుందాననే యిపుడు ॥ నీవై ॥

మందలించఁజాలఁగాక మనసు నొచ్చినంటాను
గొందిసంది తనమేనిగురుతులెల్లా
చందాలు సేసుక ఇట్టె సాదువలె నున్నాఁడు
అందుకే నే నవ్వి నవ్వి యలసితి నిపుడు ॥ నీవై ॥

యెచ్చరించఁజాలఁగాక ఇంతలో లోఁగినంటా
రచ్చలకెక్కినతనరతులెల్లాను
అచ్చపు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగక నేను
మచ్చికతోఁ దన్నుఁ గూడి మరిగితి నిపుడు ॥ నీవై ॥ 23

గౌళ

ఇంక నేడసుద్ది నీవు యెవ్వరికి లోనయ్యేవు
సంతెవిడిచినమీఁద సంగతౌనా దూరను ॥ పల్లవి ॥

చక్కఁదనములు చూపి జాణతనములె యాడి
చిక్కించుకొనెఁగా నిన్ను చిత్తిణి యాపె
ఇక్కువ లంటి నిన్ను నెవ్వరు తమిరేఁచినా
కక్కసమై వుండుఁగాక కరఁగీనా మనసు ॥ ఇంక ॥

మోవితేనెలు కురిసి ముసిముసినవ్వు నవ్వి
కైవసము చేసుకొనెఁగా నిన్నాపె
భావించి యెవ్వతెనైనాఁ బనికివచ్చేవా నేఁడు
నీవోజ నిలుచుఁగాక నేర్పులు వచ్చీనా ॥ ఇంక ॥

వూడిగాలెల్లఁ జేసి వూరకే చన్నుల నొత్తి
కూడెఁగా శ్రీవేంకటేశ కోరి నిన్నాపె
యీడ నలమేలుమంగనయిననన్ను నేలితివి
వెనుకై వుందువుగాక వింతగాఁ జూచేవా ॥ ఇంక ॥ 24

రేకు 1505 ఆహిరి

మాటలైనా నాడరాదా మనసిచ్చి
చోటిచ్చి పిలువరాదా చుట్టమైనవాఁడవా ॥ పల్లవి ॥

తటితో నీ వింతలోనే తలవంచుకుండనేల
తెలివ నీకు మొక్కి దీవించరాదా
యెఱుఁగునో నీమర్మము లేమైనా నీకె తొల్లి
వెలివనేఁటికి నీవు వేడుకకాఁడవు ॥ మాట

వింతవా రున్నారంటా వేడుక దాఁచఁగనేల
ఇంతి బత్తిసేసీఁ జనవియ్యఁగరాదా
చెంతనుండి ఇప్పుడే సిగ్గయ్యీనో నీకేమైనా
చింతించనేఁటికి సిరిగలవాఁడవు ॥మాట॥

తలపోసి లోలోనే తమక మణఁపనేల
చెవియ పందెమువేసీఁ జెయ్యొగ్గరాదా
అలవేలుమంగ నేను అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
కలసితి గుట్టేఁటికి కనకాఁవాఁడవు ॥మాట॥ 25

బౌళి

ఏఁటికి వెరగువడే వెఱఁగని వానివలె
చాటిచెప్పి సణఁగులు చల్లనా నేను ॥పల్లవి॥

మంతనాన మీరిద్దరు మాటలాడుకొనఁగాను
వింతలుగా వీనులార విననా నేను
యింత సేసితినిసుమ్మీ ఇఁక లేదనకుమని
చెంతనుండి నీకెఱఁగఁ జెప్పనా నేను ॥ఏఁటి॥

ఒనసి నీవో వాకె ఇట్టె కాఁగిలించుకోఁగా
వనవులు(లి?)మిమ్ముఁ జూచి నవ్వనా నేను
కనుఁగొంటిఁజుమ్మీ మీతగవు మఱవకుమని
వొనర నీచెక్కు నొక్కనా నేను ॥ఏఁటి॥

వోవరిలో మోవితేనె లొకరొక రిచ్చుకోఁగా
మీవద్దనే కూచుండి మెచ్చనా నేను
శ్రీవేంకటేశుఁడవు జిగి నలమేల్మంగను
చేవదేరఁ గూడి సేవసేయనా నేను ॥ఏఁటి॥ 26

వరాళి

నా మొగము చూచి యెంత నగుతా సిగ్గువడేవు
కామించినవాని నిన్ను కాకుసేసేనా ॥పల్లవి॥

పెక్కుసతులను నీవు పెండ్లాడి వచ్చితివంటా
వెక్కసాన నిన్నుఁ గడు వెంగెమాడేనా
చిక్కించుక వారు నిన్నుఁ జెలరేఁగి తిట్టిరంటా
అక్కడా నిక్కడా నిన్ను నాడుకొనేనా ॥నామొ॥

వాడవారితోడ నీవు వసంతాలాడేవంటా
జాడ గాదని నిన్ను సాదించేనా
వాడిక నాసందడిలో వారికాళ్లు దాఁకెనంటా
యీడ నిన్ను గేలిసేసి యెత్తిపెట్టేనా ॥నామొ॥

కన్నవారినెల్లా నీవు కాఁగిటఁ గూడితివంటా
సన్నలా దాయలా నిన్ను జంకించేనా
అన్నిటా నలమేల్మంగనైననన్ను నేలితివి
చెన్నుగా శ్రీవేంకటేశ సిగ్గువడిచేనా ॥నామొ॥ 27

గుజ్జరి

కోపగించి పతినేల కొసరేరే చెలులాల
మాపుదాఁకా సొలసినా మతి గరఁగీనా ॥పల్లవి॥

నగుతా నేమాడినాను నమ్మికలైయె తోఁచుఁగాక
మొగసక్కెలాడితేను ఇయ్యకోలౌనా
తగులమి గలిగితే తలఁపు గలుగుఁగాక
మొగము చూడకుండితే మోహ మేడుండునే ॥కోప॥

సరవితోఁ బిలిచితే సమ్మతించవచ్చుఁగాక
బిరుదున గద్దించితే ప్రియమయ్యీనా
సరిమేను సోఁకితేను చవులెల్లాఁ బుట్టుఁగాక
విరసాన వీఁగితేను వేడుకేడ నుండునే ॥కోప॥

ననుపైన నడచితేను నాఁటుఁగాక మోహము
కొనగొన నుండితేను కూటమబ్బీనా
ఘనశ్రీవేంకటేశుఁడే నలమేలుమంగను
నను గూడె నలుక మానక యేల వుండునే ॥కోప॥ 28

రామక్రియ

ఇన్నాళ్లవలెఁ గాదు ఇటు నీవుండేలాగు
అన్నిటా నీకు నతఁడే అసమిచ్చెనా ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి చెలరేఁగి చిరునవ్వులు నవ్వేవు
మలసి నిన్నతఁడట్టె మన్నించెనా
కళదేరి నీమోము గర్వము నీకెక్కుడాయ
అలరి యీపెద్దరిక మాతఁడే వొసగెనా ॥ఇన్నా॥

ఆలాపించి ఆలాపించి అట్టె పాటలు వాడేవు
లాలించాతఁడు నీతో మేలము లాడెనా
రాలీఁ గొప్పున విరులు రాఁపుకత్తె వైతివి
వోలే యీమురిపెము లాతఁడే నేరిపెనా ॥ఇన్నా॥

పవళించి పవళించి పానుపుపై నలసేవు
కవగూడెనా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
ఇవల నలమేల్మంగ నిటు తానన్నేలినాఁడు
అవసరించేవు నీకు నాతఁడే రమణుఁడా ॥ఇన్నా॥ 29

భైరవి

నగుతా నీయిచ్చకొద్ది నడతుఁగాక
యెగసక్కెముగా నీతో యాసడించేనా ॥పల్లవి॥

తలఁచుకో బాసలని తగవు వడవుమని
పలుమారు నీతోను పచారించేనా
పలుకు నమ్మితినని పాసితే దోసమని
సొలసి యొక్కతెవలె సోఁకనాడేనా ॥నగు॥

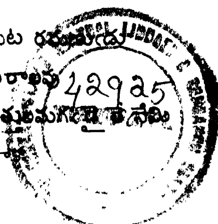
చిన్నదాన నేనని చెలులు దూరుదురని
కన్నచోటుల నే కరకరిఁ బెట్టేనా
నిన్ను నీవెంచుకొమ్మని నెపమేది లేదని
విన్నపాలు సేసి నిన్ను వేసరించేనా ॥నగు॥

కూడితివి నీవని కూరిమి చుట్టమనని
యీడా నాడా నేతులు నే నిటు చూపేనా
తోడనే శ్రీవేంకటేశ దొరయ నన్నేలితివి
వాడికె కిటె రాఁగా వలదనేనా ॥నగు॥ 80

రేకు 1506 సామంతం

నీకేలే వెఱపు నేఁడు సవతులఁ జూచి
కైకొని కన్నవారిదే కంటి గురుమగాదా ।పలవి॥

[illegible]లుచున్నాఁ డదివో నీయెదుట రమణుఁడు
పిలిచి పీఁటవెట్టవే ప్రియురాలవు
తొలుతనే యాతఁడు పొత్తుతమగ[illegible]
[illegible]వారిదే [illegible]లపింతేనా ।నీకే

మాటలాడీ నదివో మనసిచ్చి అతఁడు
పాటించి వూఁకొనవే పలుమారును
కూటమికి తావచ్చి గుట్టున నుండే నేమే
వాటమైనచోటికి వచ్చుఁగదే నీరు ॥నీకే॥

చేరవచ్చె నదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
గారవించి కాఁగిటఁ గలయఁగదే
వారకపురతిఁ బరవశ మీఁడై తేనేమే
తారుకాణయినచోట తమిరేఁచుఁగదవే ॥నీకే॥ 31

మాళవిగౌళ

తప్పక యేమి చూచేవు తగ నాదిక్కు
యెప్పుడును నీవో ఇలేల మానే విపుడు ॥పల్లవి॥

ఆకె నీవు నేక తాన వాడుకొన్న మాటలెల్లా
మాకుఁ జెప్పేవా నీవు మాపుదాఁకాను
మైకొని నాకాతరాన మఱచి నే నడిగితే
యీకడ నమరఁజెప్ప కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥

సిగ్గుదేరి రతివేళఁ జేసుకొన్న మీచేఁతలు
తగ్గి దాఁచుకొనక ఇంతటఁ జూపేవా
వెగ్గళించి తమకాన వెరవక సోదించితి
యెగ్గులేకొడఁబఱచ కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥

కలసినప్పటి మీలోఁగలిగినవేడుకలు
నలిరేఁగి నేరిపేవా నన్నేలితివి
మెలఁగి శ్రీవేంకటేశ మిక్కిలి నిన్నొరసితి
యెలమి సమ్మతిసేయ కేల మానే విపుడు ॥తప్ప॥ 32

వరాళి

నెమ్మది నిచ్చలాలాడ నేఁడు గళిగితివిగాక
నమ్మిక నా కియ్యఁగా నన్నుల మాన్పవలదా ॥పల్లవి॥

పొంతనే యాతనికిఁగా పూనుక వచ్చేవు నీవు
యెంత బత్తిగలదాన వేమిచెప్పేదే
వింతగా నన్నుఁ బెండ్లాడి వెసఁ దెచ్చుకొనె నాఁడు
మంతనాన వద్దనక మరి యొందు వోతివే ॥నెమ్మ॥

పాడితోడ నాతనిపలుకు చెల్లఁబెట్టేవు
యేడ నేరుచుకొంటివే నీ వీసుద్దులు
తోడివారిలో నన్ను దొరకత్తెఁ జేసేవేళ
అడ వచ్చి బుద్ధిచెప్పి అడ్డగించవలదా ॥నెమ్మ॥

వొక్కటై శ్రీవేంకటేశునొద్దఁ గాచుకుండానవు
యెక్కడే నీయానోద మిందరిలోనా
గక్కన నన్నేలినాఁడు కాఁపురము సేయఁగాను
తొక్కవైతివి పాదము తొడిఁబడ నీవు ॥నెమ్మ॥ 33

కాంబోది

ఇంక నేడనుద్దులు యెవ్వరు నేమిచెప్పేరు
వంకలొత్తి మూడిఁజొచ్చి వాత వెళ్లివత్తునే ॥పల్లవి॥

వొల్లనే వద్దఁ గూచుండి వొనగూడ మాటలాడి
బల్లిదురాలవైతివే పతియెదుటను
అల్లన నీవు గోరినట్టాతఁడు నీసొమ్మాయ
చెల్లునే ఇంతటా నీకుఁ జేసినట్టెల్లాను ॥ఇంక॥

మచ్చికఁ బాదములొత్తి మంచముమీఁదట నెక్కి
అచ్చమై యాతనికి నిల్లాలవై తివే
కచ్చుపెట్టి యాతఁడు నీకై వశమైవున్నవాఁడు
అచ్చివచ్చునే నీకు నాతనిపై వలపు ॥ఇంక॥

వీడెమిచ్చి తమి రేఁచి వెలయఁగఁ దెరవేసి
తోడనే కాఁగిటఁ గూడి దొరవై తివే
వోడక శ్రీవేంకటేశుఁ డొద్దికై నిన్నుఁ గూడఁగ
యీడేరితి వౌదువు నన్నితఁడే యెఱఁగదే ॥ఇంక॥ 84

శ్రీరాగం

అందరిలో నీవు నన్ను నాసఁ బొలిపేవుగాక
పొందు నీకే కలిగితే భోగించవా ॥పల్లవి॥

చిత్తము రా నీసేవ సేయఁగలఁగాక నీకు
బత్తి గొట్టానఁ బెట్టేనా పలుమారును
వత్తునంటాఁ జెప్పేంపేవు వారివీరిచేత నేఁడు
వొత్తినే నంతక తొల్లి వొద్దంటినా ॥అంద॥

సముకాన నుండి సరసము లాడఁగలఁగాక
తమకము రేఁచేనా తగిలి నీకు
చెమటలు గారఁగాను చేతులు చాఁచేవు నీవు
అమరఁ గాఁగిలించఁగా నౌఁగాదనేనా ॥అంద॥

ననుపు సేసుక నీతో నవ్వు నవ్వఁగలఁగాక
పెనఁగి గుణము చక్కఁబెట్టేనా నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలోనే నన్ను
వొనర కెన్నఁడైనా వొద్దుకొంటినా ॥అంద॥ 85

కన్నడగౌళ

ఏమనఁగవచ్చు నిఁక నింతా నీమహిమలే
అముకొన్నవలపు నీ కచ్చివచ్చెఁగా ॥పల్లవి॥

అలరి యాకెకు నెంత ఆసవెట్టితివో నీవు
నెలవుల నవ్వుకొంటాఁ జెలరేఁగీని
నలువంక చనవెల్లా నాకె కలదని వుంటి
కలిగెఁగా నీపె నొకతె నీకు నిపుడు ॥ఏమ॥

మట్టుమీర మరి నెంత మన్నించితివో నీవు
పట్టెమంచ మెక్కుకొని పాయకున్నది
తొట్టినగర్వము లాడ దొరసై నే నుందానను
నెట్టనఁ దానూఁ గొంత నేర్చెఁగా యీపనులు ॥ఏమ॥

అంది శ్రీవేంకటేశ్వర ఆకె నెట్టు గూడితివో
చిందుఁజెమటల చెలి సిగ్గువడీని
కందువ నిన్నుఁ బెండ్లాడి కైకొంటి సిరులెల్లా
విందువలె తా వచ్చెఁగా వినోదముగాను ॥ఏమ॥ 36

రేకు 1507 సౌరాష్ట్రం

ఆకె యెటువంటిది నా కానతీవయ్యా
చేకొని యిద్దరిఁ బెండ్లిసేసే [1]నిన్నిపుడు ॥పల్లవి॥

పడఁతిచన్నులమీఁద పాదా లద్దుకొంటాను
అడరినకాఁక చల్లార్చుకొనేవు
యెడసి యెవ్వతో నిన్ను యేఁపులఁ బెట్టఁగఁబోలు
కడుసీతమక మెల్లా కానవచ్చె నాకును ॥ఆకె॥

---

1 'నే నిపుడు' కావచ్చు.

జలజాక్షిపయ్యెద సారెఁ గప్పుకొంటాను
వొలుకుఁజెమట తడిరొత్తుకొనేవు
వలపింఁ జెవ్వతో వుమ్మగిల నిన్నుఁ జేయఁబోలు
వెలి నీవిరహమెల్లా వెల్లవిరులాయను ॥అకె॥

జవ్వని మోవితేనెలు చవిగొని తొడఁబడ
అవ్వలిరతులదప్పి యాఁపుకొనేవు
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
దవ్వులా కెపొందు లిందె తారుకాణ వచ్చెను ॥అకె॥ 87

రామక్రియ

ఇందాఁకా రాఁడంటానేల సాదించేవు
ముందుగా నీ విత నికి మోవి ఇయ్యఁగదవే ॥పల్లవి॥

పిలువఁగఁబిలువఁగ బిగిసేవు పతితోను
చలమరితనమేలే సతికి
చెలపలచెమటలు చెక్కుల పడియఁగ
అలయుచుఁ బెనఁగీ నతనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥

చూడఁగఁజూడఁగ జుణిగేవు తెరలోన
జాడదప్పఁగనేలే సతికి
వాడుమోముతోడ వళపులు చల్లుచు
యీడనే వున్నాఁడు ఇతనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ॥

చెనకఁగఁజెనకఁగ శ్రీవేంకటేశునెడ
ఛనవియ్యకుండనేలే సతికి
తనిసి నీకాఁగిటఁ దగ నన్ను మెచ్చి మెచ్చి
యిసుమడి మన్నించె నితనిఁ జూడఁగదె ॥ఇందాఁ

కుంతలవరాళి

నీవొళ్లిచేఁతలు నీవు చూచుకొనవు
యీవల నన్నుఁ బొదిగే వేమందు నీకను ॥పల్లవి॥

పెదవికెంపులు రేఁగఁ బ్రియములు చెప్పేవు
వెదచల్లునూర్పులతో వేఁడుకొనేవు
మదము దొలఁకఁగాను మచ్చికలు చల్లేవు
యెదుట నిన్నుఁ జూచి యేమందు నీకను ॥నీవొ॥

వాడుఁబువ్వులు రాలఁగా వచ్చి నాతోఁ బెనఁగేవు
వీడెపుసెలవులతో విందుచెప్పేవు
జాడతోడ వలపుల సరసము లాడేవు
యీడ నీపముకమున నేమందు నీకను ॥నీవొ॥

గందవొడి మైరాలఁగా కాఁగిలించి కూడేవు
సందుకొని మోవితేనె చవిగొనేవు
చిందేటిచెమటతోడ సిగ్గువడక వచ్చేవు
యిందుకు శ్రీవేంకటేశ యేమందు నీకను ॥నీవొ॥ 89

దేసాళం

చాయవాటుసేసుకొని సరుసఁ గూచుండుఁగాక
నాయములేల పెట్టీనే నాటకపువిభుఁడు ॥పల్లవి॥

కన్నుల జంకించితినా గద్దించితినా బొమ్మల
చిన్నఁబోయి తానేల సిగ్గువడీనే
అన్నువ మోవిమీఁదఁ జిట్టంటుచేఁత లుండేనేమి
చిన్నవాటిపనులు తీసివేయఁగవచ్చునా ॥చాయ॥

చొప్పులు వెదకితినా సోఁకఁగ నాడితినా
తప్పకచూచి తానేల తలవంచీనే
కప్పిన పచ్చడమెల్లా కడుఁబసపై తేనేమి
యెప్పుడు గలదే తన కేమి సేయవచ్చును ॥చాయ॥

చలము సాదించితినా జంపులు నడపితినా
నలువంకఁ జూచి యేల నవ్వులు నవ్వీనే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తాను నన్ను నేలె
వలపు వెంట వచ్చితే వారించ నేఁటికే ॥చాయ॥ 40

ఆహిరినాట

ఈతఁ డెట్టుండినా నేమి యింతులాల
కాతరించి వెంగమాడి గయ్యాళించఁదగవా ॥పల్లవి॥

నగేవారివలెనే నాయకుని భావమెల్లా-
నగడుగాఁ జేతురా అక్కలాల
మొగము చూడఁగదరే మోహము నాపైఁ గురిసీ
తెగ నితనిమీఁదట తప్పు లెంచఁదగవా ॥ఈతఁ॥

చుట్టాలవలెనే వుండి చొప్పులెత్తి మీ రితని-
గుట్టు బాయట వేతురా కొమ్మలాల
యెట్టుచేసినా నేమి నాయింటనే తా నున్నవాఁడు
నెట్టుకొని యీతని నేర మెంచఁదగవా ॥ఈతఁ॥

మంచివారివలెనే మాటలు వెలుచుకొని
పొంచి సిగ్గువరతురా పొలఁతులాల
ఔను చెంగ శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁడే నన్నునేలె
ఎంచెల నీతని సిరికా అలయించఁదగవా ॥ఈతఁ॥ 41

లలిత

ఏల తలవంచుకొనే వెలఁగనివానివలె
కొలుముందుగా నాపె కొలువుసేసిని ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి నిన్నుఁ జూచి అల్లదె యింతి
తలపోఁతవలపుల దైలువారీని
నలిరేఁగి ముసిముసినవ్వులతో నప్పటిని
చెలులకు నీసుద్దులు చెప్పి చూపీని ॥ఏల॥

మక్కువైన నీవాడేమాటలు చెవుల విని
వెక్కసపుసంతోసాన విఱ్ఱవీఁగీని
వుక్కుమీరి నీవుండేవొయ్యారిబాగులకు
అక్కరతో కోరి వేఁడీ నాసపడీని ॥ఏల॥

వొయ్యనే నిన్నుఁ గదిసి వూడిగాలెల్లాఁ జేసి
తియ్యమోవి యాని దప్పిదేర్చుకొనీని
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
సయ్యన నిందుకుఁ దానూ సారెఁ బొగడీని ॥ఏల॥ 42

రేకు 1508 హిజ్జిజి

నీవు నాతోనై తేను నిజములే నెరపేవు
భావించితే నీవొళ్లనే పచ్చిదేరీఁ జేఁతలు ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నీవు నేను నాడుకొన్నమాటలెల్లా
చెప్పె నీకె నాతోను చెలరేఁగుచు
నెప్పునఁ బొంచువినెనో నీ నెరుకసేసితివో
చొప్పులెత్తేయీకెఁ జూచి సోద్యమయ్యీ నాకు ॥నీవు॥

పొందుసేసి ఇద్దరము పొత్తు గలసినసుద్ది
మందలించె నీపె నాతో మర్మము లెంచి
సందునుడిపోలికలో చక్కని నీమతకమో
యెందుకైనా నీకె వచ్చీ నెటువంటి మహిమో ॥నీవు॥

పానుపుపై మనము నిబ్బరానఁ గూడినరతి
తా నీకె తారుకాణగాఁ దలఁపించీని
పూని తానాడ నుండెనో బోధించఁగాఁ దెలిసెనో
దీవనె శ్రీవేంకటేశ తేటతెల్లమాయను ॥నీవు॥ 43

ముఖారి

కలిగినట్టు చెప్పుమీ కల్లలాడక నీవు
వలతునంటాఁ జెప్పేవు వడిగా నాతోను ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దారువా తప్పక నారూపము
పిలువఁగ నోరికి నాపేరు వచ్చునా
కలలోన నీవు నన్ను కాఁగిలించి కొన్నట్టౌనా
చెలులతో నాగుణాలు చెప్పి పొగడుదువా ॥కలి॥

మనసు గరఁగునా (నా)మాటలు వించే నీకు
తనువు సోఁకించితేను తమిరేఁగునా
ననిచి నాచెలిఁ గంటే నంటుసేతునా నీవు
కొనబైన నారాక కోరుదువా యెపుడు ॥కలి॥

సూటిగా నాయింటివంక చూచితే వేడుకలౌనా
యీటున నేఁ బెనఁగితే ఇచ్ఛకమౌనా
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
మేటి నావినయాలకు మెత్తువా నీవు ॥కలి॥ 44

పాడి

నిన్నుఁ జూచి వోర్చుకొని నే నుండానను
తన్ను నింతక జంకించి తగ బుద్ధిచెప్పవా ॥పల్లవి॥

యింటిలోన నీవు నేను నేకతములాడఁగాను
కంటివిగా ఆపె యెంత గయ్యాళించీని
వంటువను. నీతో నేను నవ్వులు నవ్వఁగాను
వింటివిగా తా నాడేవెంగేలెల్లాను ॥నిన్నుఁ॥

పలుమారు మనమున్నపానుపు దప్పక చూచీ
తెలిసెఁగా నీకు నీకే దిట్టతనము
యెలమి మనవలపు లెగసక్కాలు పేయఁగా
బలిసెఁగా చల మీకెపై నీకు నిపుడు ॥నిన్నుఁ॥

యెంచఁగ (శ్రీ) వేంక టేశ యిద్దరముఁ గూడుండఁగా
ముంచెఁగా ఆపెపంతాలు మొత్తమై నీకు
పొంచియుండి మనలోనిపొందులెల్లాఁ దలపోసి
నించెఁగా తనరతులనేరుపులెల్లాను ॥నిన్నుఁ॥ 45॥

మంగళకౌసిక

దొడ్డవాఁడైనవానికి దోసము లేదు
వొడ్డారా లేమిసేసినా వొద్దనేవా రెవ్వరే ॥పల్లవి॥

తప్పకచూచితేనే తనవొళ్లి నేరమెల్లా
కప్పి వూరివారికెల్లాఁ గానరాదా
ఇప్పుడే ఇంమకుఁగాను యెలబాసలుసేసీని
చొప్పుగా తప్పు గలితే సోదించేవా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥

మాటదీసి మాటాడితే మర్మములు మనవెల్లా
తేటతెల్లమిగా మాకుఁ దెలియరాదా
చాటి ఇందరిచేతాను సాకిరులేల చెప్పించీ
గాఁటాన మీరివచ్చితేఁ గాదనేవా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥

సంగడిఁ గూచుండితేనే[1] సరిఁ దనవలపెల్లా
యింగితాకారములోనే యెఱఁగరాదా
చెంగట నన్నేలినాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
కొంగు దాఁ బట్టితే నియ్యకొననివా రెవ్వరే ॥దొడ్డ॥ 46

నాదరామక్రియ

ఇంక నేమిచేసుఁ జెలి యింతకంటెను
కంకణాలచేతులెత్తి కడుమొక్కుచున్నది ॥పల్లవి॥

నిలిచి నీవు చేసిననేరము లెంచనోల్లక
నలినాక్షి వూరకె మోనాన నున్నది
వెలయ నిన్ను గద్దించి వేసరించనోల్లక
తళుకుఁజెక్కులతోడ తలవంచుకున్నది ॥ఇంక॥

గోమున నీ సతులను కోపించనోల్లక
లేమ పాన్పుపైఁ బవళించి వున్నది
ఆముకొన్న నీగుణాల కలుగఁగనోల్లక
నాముపార సెలవుల నవ్వుకొంటా నున్నది ॥ఇంక॥

చెంగట నిన్ను రతుల సిగ్గువరచనోల్లక
అంగన యిట్టె పరాకై వున్నది
రంగుగఁ గూడితివి యీరామను శ్రీవేంకటేశ
పొంగుచు సంతోసానఁ బొగడుచు నున్నది ॥ఇంక॥ 47

1. సరిన్=సమక్షమునందు.

కాంబోది

అతఁడు యేమి సేసీనే అంగనలాల
చతురుఁడు పాదాలు చాఁచె నింతె మీపైని ॥పల్లవి॥

చిప్పిల లోలోనే యెంత సిగ్గులువడేరే మీరు
దప్పిదేర మగనిపాదా లొత్తుతా
కొప్పులు జారఁగా యేమి కొంచి చూచేరే యతని
వుప్పటిలిల్లుతమకాన వుమ్మగిలు తాను ॥అత॥

నంటునను ముసిముసినవ్వులు యేల నవ్వేరే
జంటలై యితనివొద్ద సరిఁ గూచుండి
అంటిముట్టి సన్నల యేమాడుకొనేరే యతని
రెంటెముమరుగులోనే రిచ్చలువడుఁ తాను ॥అత॥

చేకొని కూడి యెంతేసి చెమటలే కురిసేరే
జోకల వొకరొకరు చొక్కుకొంటాను
కైకొని మిమ్మేలె శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజు
శ్రీకాంతవు భూకాంతవు సేవలెన్ని సేసేరే ॥అత॥ 48

రేకు 1509 ఆహిరి

ఏమని విన్నవించేనే యింకాఁ దనకు
నేమముతో నుండఁగా మన్నించీఁ దానే నన్నును ॥పల్లవి॥

బాసగొననేమిటికి పంతమాడనేమిటికి
సేసవెట్టి పెండ్లాడినచెలుఁకును
వాసితోడ నింటిలోన వలపు మీఁదెత్తుకొని
వేసరకుండితే నది విభునికే సెలవు ॥ఏమ॥

కల్లరించ నేమిటికి కాఁతాళించ నేమిటికి
ఇల్లాండ్లయినయట్టి యింతులకును
చల్లఁగాఁ గన్నులఁ జూచి చలపట్టి కొలువులో—
వల్లంత నుండఁగాను అతనికే సెలవు ॥ఏమ॥

పట్టి పెనఁగనేఁటికి బయలీఁదించనేఁటికి
పట్టపుదేవుళ్లయినపడఁతులకు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నన్ను నేఁ దనకు
నెట్టన మొక్కఁగా నితనికి నింతా సెలవు ॥ఏమ॥ 49

కేదారగౌళ

ఏఁటికి నీవే వచ్చేవు యెందుకై వాను
పాటించి యాతఁడు నీకే బాస లిచ్చీఁటవే ॥పల్లవి॥

బత్తిగలదాననంటా పతికిఁ బూనుకవచ్చి
వుత్తరా లిచ్చేవు మాతో నొకటొకటె
హత్తి యాతఁడు నీవాఁడో అవ్వల నెవ్వతెవాఁడో
చిత్తములోపలఁ దెలిసితివటవే ॥ఏఁటి॥

చనవరిదాననంటా సవతులలో నెల్లా
పెనఁగే వాతనికిఁగా బింకము చూపి
కనెనో యిది యాతఁడు కడుఁబరాకై వున్నాఁడో
తనర నీసేవ యాతని కెక్కెనటవే ॥ఏఁటి॥

అండనుండేదాననంటా అట్టె శ్రీవేంకటేశుకై
దండిగా వేఁడుకొనే వందరిలో నన్ను
కొండవలె నన్ను వేరె కూటమి మనలో నెందో
అందుకొచి నీవతని నడిగితివటవే ॥ఏఁటి॥ 50

నాదరామక్రియ

ఏమే యెడమాట లేలాడించే వాతనితో
కామించి నీపతియున్నకడకు రాఁగదవే ॥పల్లవి॥

దాకొని వద్దనుండేనే తగులౌఁగాక మోహము
అకడ తెరమాటైతే నందునా పొందు
రాక దరచైతే మొకదాకిరి గలుగుఁగాక
చేకొని గర్వాననుండే చిత్తము గరఁగునా ॥ఏమే॥

మాటలాడు తానుండేనే మర్మములు సోఁకుఁగాక
నీటున మోనాననుండే నిండునా తమి
కూటమికిఁ బెఁగితే కొనసాగుఁగాక రతి
జూటుఁదనానఁ గొంకితే చుట్టరిక మబ్బునా ॥ఏమే॥

పట్టి కాఁగిలించితేనే వచ్చిసిగ్గు దేరుఁగాక
గుట్టున నెంత వుండినా కోరినట్టౌనా
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁగాక నిన్ను నేఁడు
జట్టి గొనకుండితేను చవులు రెట్టించునా ॥ఏమే॥ 51

హిందోళం

ఎంత వేడుకో నీకు నింతి సేసేసేవలు
చెంతనుండి చూచేమాకు సిబ్బితయ్యీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

కొప్పులోని మొగలిరేకులతావి దొలఁకగాను
చెప్పి నేకతము నీకు చెవిలోనికే
చిప్పిలుఁ జెమటలెల్లా చేతుల జొబ్బిలఁగాను
అప్పుడే పాదములొత్తీ నంగమెల్లాఁ దడియ ॥ఎంత॥

చెక్కులజవ్వాది నీముఁ(ముం?)జేతులపైన వడియఁగా
మొక్కి నీవు చెనకఁగా మోహాన నీకె
పుక్కిటితమ్ములము గొబ్బున నీమైఁ జెదరఁగా
మిక్కిలి నవ్వీఁ గుంచమే కొని విసరుచు ॥ఎంత॥

గుబ్బల నలఁగిన కుంకుమ నీమై నంటఁగా
వుబ్బునఁ గాఁగిట నించి వొరసీ నీకె
అబ్బురాన నన్నేలితి వన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
నిబ్బరానఁ దానూఁ జేసీ నీకు నూడిగములు ॥ఎంత॥ 52

వరాళి

ఏల పురుఁడువెట్టేవు యీపెతో నన్ను
నీలాగు లిటువంటివే నిన్నిఁక నేమందును ॥పల్లవి॥

వేఁకపునీ(నా?)గుబ్బలతో వెలయ నీమనసారా
తూఁకువ కాపె చన్నులు తూఁచి చూడుమా
సోఁక నిద్దరికన్నులు సొరిది నీచేరలను
తేఁకువఁ గొలచి చూచి తెలుసుకొమ్మా ॥ఏల॥

బారెఁడేసినానెరులపాటి వాపెనెరులును
యేరీతి నుండినో ఇప్పు డీడువెట్టుమా
గారాపునాపాదాలసంగతి నాపెకాళ్లును
కేరడాలు మాని నీవు గెర వా(వ్రా?)సుకొనుమా ॥ఏల॥

పిక్కటిల్లునాపిరుఁదు ప్రేమ నాపెజఘనము
లెక్కసేసి నీవు కాఁగిలించి మెచ్చుమా
ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితి విద్దరి మమ్ము
పక్కనిడుకొని మమ్ముఁ బాయ కిట్టె వుండుమా ॥ఏల॥ 53

బౌళి

ఎట్టున్నదో నీచిత్తము యెద్దౌతా నెరఁగరాదు
ముట్టి నీవు చూడఁగాను మోహించితి నేను ॥పల్లవి॥

చివ్వన నే విన్నపాలు సేయఁగాను వినివిని
నవ్వులు నీవు నవ్వఁగా నమ్మితి నేను
జవ్వనమదాన నేను సన్న సేయఁగా నప్పుడే
పవ్వళించఁగా నాసల భ్రమసితి నేను ॥ఎట్టు॥

బెరసి నీకొంగువట్టి పెనఁగితే నటు నీవు
శిరసు వంచఁగా సంతోసించితి నేను
వొరసి పాదాలొత్తితే వూరకే నీవుండఁగాను
వొరిమతోఁ జెంగలించి వుండితి నేను ॥ఎట్టు॥

వేడుక నేఁ గూడేవేళ వెరగంది నీవుండఁగా
జోడువాయవని మతిఁ జొక్కితి నేను
వాడికకుఁ బిల్వఁగా నావంకైతే శ్రీవేంకటేశ
వీడెము చేతఁబటుక వెలసితి నేను ॥ఎట్టు॥ 54

రేకు 1510 మధ్యమావతి

మాతో నేమిచెప్పేరే మగువలాల సుద్దులు
ఆతఁడే నేరుచు మిమ్ము నంకెకు రాఁజేయను ॥పల్లవి॥

సవతిమచ్చరములు సరుస రేఁచినవాఁడు
తివిరి మీతగవులు దిద్దనేరఁడా
చవిగొని మీమోవులు చప్పఁగాఁ జేసినవాఁడు
కవగూడియుండఁగ నొక్కటిసేయనేరఁడా ॥మాతో॥

పంతములు మీలోమీకు పైపై నెక్కించినవాఁడు
బంతినే మీబలి మేర్పరచనేరఁడా
ఇంతలో మీచక్కఁదనా లీడువెట్టి చూచేవాఁడు
చింతదీర మిమ్ము సంతోసింపించనేరఁడా ॥మాతో॥

తడయక మిమ్ముఁగూడి తమివుట్టించినవాఁడు
పిడుముడిచ్చ్పకాలు సేయనేరఁడా
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్నేలినవాఁడు
జడిగొని అందరికిఁ జనవియ్యనేరఁడా ॥మాతో॥ 55

పాడి

కలకాల మిందులకే కాచుకుంటివా
చెలికతె(త్తె?)వైనా నేమి సిగ్గుదెచ్చుకొంటివే ॥పల్లవి॥

చెక్కులపై చెమటలు సెలవుల నగవులు
యెక్కడనుండి వచ్చెనే ఇంతలో నీకు
చొక్కపునాపతిఁ బిలుచుకరా నంపితి నింతే
చక్కఁగా నిప్పుడే యెట్టు సందించుకొంటివే ॥కల॥

మోవిమీఁది చెనకులు ముంగురులచెదరులు
వేవేగ నమరెఁగదే వేడుకతోను
సోవల నాతనిమైఁ గస్తూరి పూయుమంటి నింతే
తావుకొని యెటువలెఁ దగిలించుకొంటివే ॥కల॥

నిలువునఁ బులకలు నిట్టూరుపులగములు
సులభాన నబ్బెఁగదె సొంపున నేఁడు
కలవే శ్రీవేంకటేశుఁ గాచుకుండుమంటి నింతే
అలిఁ జుట్టముగా నెటువలెఁ జేసుకొంటివే ॥కల॥ 56

బౌళి

నీవే తెలుసుకొనేవు నెట్టన నాగుణమెల్లా
వేవేలువిధాల నిన్ను వేసరించేనా ॥పల్లవి॥

చెలఁగి నీదేవులని చేరి మన్నింతువుగాక
బలిమిచేసి నీకొంగు పట్టితీసేనా
వలపెరిఁగి నీవే నావద్దికి వత్తువుగాక
పెలుచుఁదనాన నిన్నుఁ బిలిపించేనా ॥నీవే॥

నీమాట దలఁచుకొని నీవే నన్నేలుటగాక
ఆముకొని పెనఁగి నిన్నలఇంచేనా
చేముట్టి నీ విప్పుడే నాసిగ్గు దేరుతువుగాక
గామిడినై రతి నిన్నుఁ గక్కసించేనా ॥నీవే॥

చుట్టరిక మెంచి నన్నుఁజూచి కాఁగిలింతుగాక
నెట్టనఁ గూడవంటాను నేరమెంచేనా
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
జట్టిగొంటి నిఁక నిన్ను సాదించేనా ॥నీవే॥ 57

పళవంజరం

[1] ఇన్నాళ్లుఁ బడుచ వేమీ నెరఁగవంటా నుంటిమి
కన్నులారా నీయందుఁ గంటిమి వేడుకలు ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి లోలోనే చిరునవ్వులు నవ్వేవు
వలపులతలపోఁతవరుసా ఇది
అలయుచు సొలయుచు నసుదుసురయ్యేవు
కొలఁదిమీరినరతికోరికా ఇది ॥ఇన్నా॥

చిట్టంటుఁ జెమటలతో సిగ్గువడేవు నీవు
దట్టమైనపాయపుమదములా ఇది
గుట్టుతోడఁ బులకల గుబ్బతిల్లే విప్పు దిట్టె
మట్టులేనితమకపుమర్మమా యిది ॥ఇన్నా॥

యీడనే పానుపుమీఁద నెదురులు చూచేవు
కూడేటిఆసలకెల్లా గురుతా ఇది
పాడితో శ్రీవేంకటపతి నిన్ను నన్ను నేలె
వేడుకఁ జూచేవు వెల్లవిరులా యిది ॥ఇన్నా॥ 58

గౌళ

ఏల నన్ను మొరఁగేవు యెఱఁగనంటా నీవు
వాలాయ మాకెఁ గూడఁగా వద్దంటినా ॥పల్లవి॥

బాయిటఁ దిరిగేయట్టిపావురాల నాకుఁ జూపి
ఆయెడ నాకెతో మాటలాడేవు నీవు
చేయి నామీఁదట వేసి చెనకి పైకొంటానే
పాయలేక యాకెమీఁదఁ బాదము చాఁచేవు ॥ఏల॥

పమ్ముచు నీచేతి నిమ్మపండు నాముందర వేసి
కొమ్మచేత విడె మందుకొనేవు నీవు
నమ్మించి నామోము చూచి నవ్వులు నవ్వుతానే
వుమ్మడి సన్నల నాపె నొడఁబరచేవు ॥ఏల॥

గరిమ నివ్వల నన్నుఁ గాఁగిలించుకొంటానే
తెరమాటున నాపె నొద్దికఁ గూడేవు
సిరుల శ్రీవేంకటేశ నేస నాపైఁ జల్లుతానే
మరిగించా పెను నీవు మర్మము లంటేవు ॥ఏల॥ 59

పాళంగనాట

మొదల నేనైతేను మొకదాకిరిదానను
చెదరక తనబత్తి చేకొంటి ననరే ॥ పల్లవి ॥

యిచ్చకము లాడఁగాను యెగసక్కె లాడరాదు
కచ్చుపెట్టి మొక్కఁగాఁ గాదనరాదు
మచ్చికలు చూపఁగాను మచ్చరము సేయరాదు
యెచ్చట నున్నాఁడు విభుఁ డేమిసేతునే ॥ మొద ॥

చుట్టరికము సేయఁగా సూడువట్టఁగరాదు
అట్టె యీడకు రాఁగా వద్దనఁగరాదు
నెట్టుక బాససేయఁగా నేరమి చేయఁగరాదు
యెట్టూ ననరాదు నవ్వి నేమిసేతునే ॥ మొద ॥

పైకొని కాఁగిలించఁగా పంతము లాడఁగరాదు
ఆకుమడిచిమ్మనఁగా నలయరాదు
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
యేకమాయ వలపులు యేమిసేతునే ॥ మొద ॥ 60

రేకు 1511 శ్రీరాగం

ఎంత నన్ను వేఁడుకొనే విందుకుఁగాను
వింతగా నాపంతము నీవే కనుఁగొనవే ॥ పల్లవి ॥

వేసరకుండేఁ జాలు విన్నప మెట్టైనాఁ జేసి
ఆసవెట్టి నీపతిఁ బయ్యాన తెచ్చేనే
చేసూటికానికలు చేకొండేనే చాలుఁగాని
నేసవెట్టి నీకుఁ బెండ్లిసేసే యాతనిని ॥ ఎంత ॥

---

1. 58, 59, 60 పాటలున్నరేకుభాగము చాలామట్టుకు చిలుమెక్కినది.

మొదలనే దిష్టించి నా మొగము చూచితేఁజాలు
కదిసి నీచేతికి లోఁగఁజేసేనే
చెదరనిమన్ననతో నెలవి నవ్వితేఁజాలు
సదరాన నీపొందుకు సమ్మతించఁజేసేనే ॥ ఎంత ॥

సరవిగా నాముందర చక్కఁగా నిల్చితేఁజాలు
యిరవుగా నీతలఁపు లీడేర్చేనే
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
పరగ నీతో నెప్పుడుఁ బాయకుండఁ జేసేనే ॥ ఎంత ॥ 61

వరాళి

ఈతఁ డిందాఁకా రాఁడఁటా నెదురులు చూచితివి
యేతులకు నిప్పుడేల మొగసక్కెలాడేవే ॥ పల్లవి ॥

పిలువఁగాఁ బతితోను పెనఁగేవు సారెకు నీ-
బలిమెంత గలదే పడఁతి
చెలరేఁగి నిన్నుఁ గూడఁగా శిరసు వంచుకొనేవు
చల మెందాఁకానే నీకు సకియా ॥ ఈతఁ ॥

మంతనాన నిన్నతఁడు మర్మములు ముట్టఁగాను
పంతము లాడుదురటే భామినీ
సంతసాన నీమగఁడు సరసములాడఁగాను
చింతించ నింకానేలే చెలియా ॥ ఈతఁ ॥

కూడఁగా శ్రీవేంకటేశుఁ గొసరే వప్పటి నీకు
వేడు కెంత గలదే వెలది
జోడుగూడి వుండఁగానే సొలసి తమకించేవు
సూడు వెదకఁగనేలే సుదతీ ॥ ఈతఁ ॥ 62

మాళవి

ఇంకానేల తలఁపించీ నిపుడు నాకు
అంకెకుఁ దెచ్చి తాను అవి యేడ సుద్దులే ॥పల్లవి॥

మాటలాడవచ్చుఁగాని మనసు నమ్మించరాదు
యేఁటికి వొడఁబరచీ నీతఁడు నన్ను
గాఁటపుతనచేఁతలు కన్నులారఁ గంటి నేను
[1]యేఁటవెట్టి యాడఁగాక ఇఁక నేడసుదులే ॥ఇంకా॥

అండకు రావచ్చుఁగాని అలుక మానుపరాదు
బెండ నాతోనేల పెనఁగాడీనే
వుండనుండఁ గానవచ్చె నోజలు తనవి నేఁడు
పండను వలపులు అప్పటి నేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥

చెనకఁగవచ్చుఁగాని సిగ్గు విడిపించరాదు
వినయాన నన్ను నెంత వేఁడుకొనీనే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనే నే మెచ్చితి
యనుమడించెను మోహ మిది యేడసుద్దులే ॥ఇంకా॥

సామంతం

మందులో మంత్రాలో నీకు మర పంపు చేసుకొనె
సందడి నీపెండ్లాడినసగినాలు మంచివే ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చినాఁడు, మోపిచవి నీకుఁ జూపినాఁడు
అనిశముఁ బతి నీకు నచ్చివచ్చునే
[2]యయ(యొ?)నసి పాయఁడు నీఇచ్చలోనే మెలఁగును
పొనుఁగ కిదరికిని పొంతనాలు గూడునే ॥మందు॥

1. ఏఁటవెట్టి=(ఇక్కడ ప్రకరణముతో) ఎత్తిపొడిచి' వేలుచూపి ఇత్యాదులుగ తోచుచున్నది. ఎత్తులువేసి అడుటకు గావచ్చునా?. 22 వ సంపుటమునందు నిది విచార్యమన్నాను. (2.) 'య' ఐనచో యతి భంగము కావచ్చు.

నెలవై ఇంట నున్నాఁడు నీమాట చెల్లించినాఁడు
వెలయ నీవు గూడినవేళ మంచిదే
సులభాన దక్కె నీకు చొక్కుచు నిన్ను మరిగె
బలిమి నీవునోమినఫలము లీడేరెనే ॥మందు॥

వేడుక పుట్టించినాఁడు వెస నిన్నుఁ గూడినాఁడు
పాడిదప్ప కాతఁడు నీపాలిటివాఁడే
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్ను నేలె
జోడై వచుట్టరికము సూటికెక్కెఁగదవే ॥మందు॥ 64

ఆహిరి

ఏమసేతు నే నింక నెందుకౌదునే చెలియ
ప్రేమముఁ జలము రెండూఁ బెనఁగొనీఁగదే ॥పల్లవి॥

ఆతఁడు చేసినచేఁత కాతనినే చేసేఁగాక
దూలికవు నిన్నుఁజేయ దోసముగదే
కాతరించి నే నిన్నుఁగనక యేమిసేసినా
చేతులారా నాతనినే చేసినట్టుగదవే ॥ఏమి॥

గద్దించినపతినే గక్కనఁ జెనకుటగాక
వద్దనున్నదాని ముట్టవచ్చునటవే
అద్దుకొని యేమైనాఁగాని ఆతనిమారుగా నిన్నుఁ
గొద్దిమీరితే నందుకుఁ గోప మారుఁగదవే ॥ఏమి॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుని చేరి కొసరుటగాక
సేవకురాలిఁ దడవఁ జెల్లునటవే
యీవేళ నన్నుఁ గూడె నీతఁడే నిన్నంటె
మూవంకలా నాతనినే మోచి వచ్చుఁగదవే ॥ఏమి॥ 65

బౌళి

మంచిదానివలెనే మనతోడఁ బొందుసేసి
కంచముపొత్తునఁబెట్టి కాకుసేసీ నాపె ॥పల్లవి॥

యీకడఁ దా నెలయించి యింటికిఁ దోడుకవచ్చి
నాకు నీకు విడెమిచ్చి నవ్వీ నాపె
యేకతానకుఁ బిలిచి యిద్దరిఁ గూచుండఁబెట్టి
చేకొని యందరికినిఁ జెప్పిచూపీ నాపె ॥మంచి॥

యెడయక విన్నూనన్నూ నిక్కై సిగ్గులు దేర్చి
నడుమఁ దాఁ దెరవేసి నవ్వీ నాపె
ఒడియ కిక్కై తనసకినలమంచ మిచ్చి
సడిఁబెట్టి రతులు రచ్చలవేసీ నాపె ॥మంచి॥

యిమ్ముల నొక్కొకరి నింతలోఁ బెండ్లిసేసి
నమ్మి యేడాఁ జెప్పనని నవ్వీ నాపె
నెమ్మది శ్రీవెంకటేశ విన్నుఁ దా నిపుడు గూడి
రమ్మని లోలోఁ గాఁపురముసేసీ నాపె ॥మంచి॥ 66

1512 వేళావళి

కంటినే నీవోజలెల్లా కన్నులయెదుట నేఁడు
ఇంటిలోనఁ గాచుకొని ఇందుకే వుందానవా ॥పల్లవి॥

పన్ని ఇద్దరము నొక్కపానువుపై నుండగాఁను
సన్నలేమిసేసేవే సరసునికి
కిన్నెర వాయించేవంటూ కెలన నిలుపుకొంటే
చన్నులమెఱుఁగు చూపి చవులుసేసేవా ॥కంటి॥

కగ్గులేక మాలో నేము కాఁగిలించుకొనఁగాను
సిగ్గులేల రేఁచేవే చెలువునికి
యెగ్గులేదు విడెము మా కిచ్చేవఁటా నుండితే
దిగ్గన మాటాడి మోవితీపులు చల్లేవా ॥కంటి॥

మేలపురతులఁ గూడి మేము నవ్వుతా నుండఁగా
యేల మొక్కేవే శ్రీవేంకటేశ్వరునికి
ఆలవట్టము విసరేవఁటాఁ బరాకై వుండితే
ఆలవై ఆతనికి నీ వాసకొలిపేవా ॥కంటి॥ 67

కన్నడగౌళ

తప్పు నేమిటాఁ; దనకు తనమనసు
యెప్పుడు తానే దిక్కు; యిఁకఁ దనమనసు ॥పల్లవి॥

మానితి నాచలమెల్ల మాట చెప్పినట్టె వింటి
తా నేమిసేసినాఁ దనమనసు
కానుక చేతికిచ్చితి కడుఁ దన్ను వేఁడుకొంటి
మానిని నింతే నేను మఱి తనమనసు ।తప్పు।

వగితిఁ దనతో నేను నమ్మి 'యుట్టె వుందానను
తగ వెంత నడపినాఁ దనమనసు
మిగులా బందుగురాల మేనరికము చెప్పితి
మగఁడు తా నాకైనాఁడు మరి తనమనసు ।తప్పు।

అలుగ నెన్నఁడూను అట్టె తమ్ముఁ బొగడుదు
తలఁపెల్లాఁ దా నెరుఁగుఁ దనమనసు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
మలఁగొనె నామనసు మరి తనమనసు ॥తప్పు॥

వరాళి

ఏల తలవంచే వందు కేమాయను
కీలు నాకుఁ దెలును మిక్కిలిఁ దగవాయను ॥పల్లవి॥

చిప్పిలఁగఁ బొడమిన [1]చెక్కుల నీచెమటలు
తప్పక చూచితే నాపెఁ దలఁపాయను
వుప్పతిల్లునీసుద్దులు వూడిగపుసతులెల్లా
చెప్పఁగానే వినివిని సిగ్గులాయను ॥ఏల॥

వేడుక నీచిటికనవేలనున్నవుంగరము
కూడినమీరతులకు గుఱుతాయను
యేడనుఁడో విచ్చేసితి విన్నిటా దొరవు నీవు
వీడె నిదె నీకొప్పు వెరగాయను ॥ఏల॥

కమ్ముకొన్ననీమోముకళలు దైవారఁగాను
నెమ్మది నిద్దరిపొందు నిజమాయను
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
నమ్మికతో నాకు నేఁడు నవ్వులాయను ॥ఏల॥ 69

రామక్రియ

చూచితే మంచివాఁడవు చుట్టమవై వున్నాఁడవు
యేచి యెట్టు సోదించి యెఱఁగేమో నిన్నును ॥పల్లవి॥

తగిలి సరసములే తఱచుగా నాడేవు
నగవులే నవ్వేవు నన్నుఁ జూచి
యెగసక్కెమో నిజమో యేదో తా నెఱఁగము
నిగిడి రతికి నెట్టు నిన్నుఁ బిలిచేను ॥చూచి॥

1. 'నీచెక్కుల చెమట' అనుట సహజము.

మితిమీరి పూరకై నా మెచ్చులే మెచ్చేవు
అతిమోహములే చల్లే వప్పటి నాపై
మతకమో నాపైబత్తో మరి యేర్పరచరాదు
సతమై నీమీఁదఁ జేయిచాఁచ నెట్టు వచ్చును ॥ చూచి ॥

అడియాలాలే చెప్పి ఆపలెల్లాఁ జూపేవు
కడఁగి నిలుచుండఁగాఁ గాఁగిలించేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీ కిది ప్రియమో
కడుజాణ వౌదువు కాదనఁగఁ గలనా ॥ చూచి ॥ 70

కాంబోది

నన్నుఁ జూడవే యితఁడు నంటున నేలినాఁడు
మన్నన యింత లేకుంటే మరి యది వనితా ॥ పల్లవి ॥

కందువ తనవిభుఁడు కడునెంత మన్నించినా
అందరితో నాడుకొనే దది వనితా
చందముగా నాతఁడు చనవిచ్చి వుండఁగాను
మందలించి కొసరేది మరి యది వనితా ॥ నన్నుఁ ॥

గుటుతోడ నాతఁడు కొంగువట్టి తీసితేను
ఇట్టె యెమ్మెలఁ బోదలే దది వనితా
జట్టిగొని యాతఁడు సరసము లాడితేను
మట్టుమీర నవ్వేది మరి యది వనితా ॥ నన్నుఁ ॥

గారవించి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడితేను
ఆరీతి నవ్వులు నవ్వే దది వనితా
కూరిమి నాతఁడే చెక్కు గోరికొన నొత్తితేను
చేరి మారుకుమారు సేసేది వనితా ॥ నన్నుఁ ॥ 71

ధన్నాసి

ఆయనాయ నుండవయ్యా అన్నిటా సంతోసించితి
నాయము లింకా నెంత వడపేవు నీవు ॥పల్లవి॥

మాటలాడ నేరిచినమగవానితోడుత
ఆటది సారెకు నెదురాడఁగలదా
వాఁటపునీవనితలు వద్దనే కాచుకున్నారు
యేఁటికి దొంతులువెట్టే వేడలేనిసుద్దులు ॥ఆయ॥

మిక్కిలిజాణతనాలు మెరయించేవానితో
మక్కువై నమానాపతి మారుకొనీనా
వెక్కసపునీగుణాలు వీనుల నిండెను మాకు
చక్కటువేల దిద్దేవు సరుస నీచేఁతలు ॥ఆయ॥

ఆనవెట్టి నమ్మించి ఆసకొలిపేవీతోను
దానికి మాబోంట్లు జవదాఁటవచ్చునా
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
కానీలే యే(యీ?)గతి నిఁ(నిం?)డె కరుణ నామీఁదను॥ఆయ॥72

రేకు 1518 మాళవిగౌళ

ఇందరితో వట్టియెమ్మె లేమిచెప్పేవు
మందలించి వద్దనేమా మారుకొని మిమ్మును ॥పల్లవి॥

తచ్చనకాఁ డాతఁడు దాయక పాయక వుండె
ఇచ్చకురాలవు నీవు ఇద్దరు సరే
అచ్చలాన మీలో మీకు నచ్చివచ్చు వలపులు
విచ్చనవిడిఁ బెండ్లాడి వెలయరే యిపుడు ॥ఇంద॥

మరిగించ నేర్చును మర్మము లంటి యతఁడు
కరగించ నేర్తువు కాఁగిట నీవు
పొరుగే మీకిద్దరికి పొందు లిట్టె జరగును
వరగ నొక్కమనసై బతుకరే యిపుడు ॥ఇంద॥

నవ్వనోపు నాతఁడు నయమున నీతోను
రవ్వసేయ నోపుదువు రతుల నీవు
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్నూ నన్నూ నేలె
వువ్విళ్లూర సంతసాన నుండరే యిపుడు ॥ఇంద॥ 73

ముఖారి

అంటే నవరాదు నిన్ను నాఁడిచేనె ననేవు
అంటల నీకెరుకగా సన్న సేయనా ॥పల్లవి॥

వాకిట నే నుండఁగానే వడి నిన్ను దూరఁగానే
ఆకెయింటి కేఁగవా అప్పుడు నీవు
కాకుసేసితి ననేవు గామిడితన మనేవు
నీకు నీకే యెంచుకొమ్మా నీవోజలు ॥అంటే॥

వేర నేఁ బిలువఁగానే ప్రియములు చెప్పఁగానే
ఆరీతి నాపెతో మాటలాడవా నీవు
యీరసించితి ననేవు యెగ్గువట్టితి ననేవు
తారుకాణ నేసుకొమ్మా తగిలి నీచేఁతలు ॥అంటే॥

తమ్ములి నేఁ జూడఁగానే తవకవ నవ్వఁగానే
నెమ్మిఁ గాఁగిలించవా నీవే ఆపెను
నమ్మించి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టె యేలితివి
సమ్మతించఁ జేసుకొమ్మా సారెకు నీమనసు ॥అంటే॥ 74

లలిత

ఇంత నేసితివి నీవే ఇంటిలోనున్న నన్ను
వంత మెంచి చూచితే నాపాటిదా ఆపె ॥పల్లవి॥

అంచెల నన్ను రప్పించి అట్టె నే నిలుచుండఁగా
మంచముపై నాకెతోనే మాటలాడేవు
పొంచి యందుకుఁగా పువ్వులచెండు వేసితే
కొంచక తానేల అందుకొనీ నీకె నడుమ ॥ఇంత॥

సన్నలు నాకుఁ జేసి సరి నే నీతో నవ్వఁగా
చెన్నుమీర నాపెమీఁదఁ జేయి చాఁచేవు
యెన్నఁ దమ్మితూఁడు నీపై నిందుకుఁగాఁ దాఁకించితే
ఇన్నిటాఁ దానేల యీపె యెడచొచ్చీ నడుమను ॥ఇంత॥

కంకణము నాకుఁ గట్టి కాఁగిట నే నించఁగాను
సంకెలేక ఆపెదిక్కు సారెఁ జూచేవు
అంకెల శ్రీవేంకటేశ అడ్డము తెర దీసితే
ఇంకాఁ దానేల లోని కేతెంచీ నడుమ ॥ఇంత॥ 75

దేశాక్షి

మా కేఁటికి దాఁచేరు మర్మములు మీలోనివి
మేకొన్న రతులకు మీ మేనులే గురి ॥పల్లవి॥

పొలఁతికి మీకును పొందులైనందుకు మీ—
నెలవినవ్వులలోనిసిగ్గులే గురి
మెలుపుఁదమకములు మిక్కుటమైనందుకు
నొలపుఁగనుసన్నలచూపులే గురి ॥మా కేఁ॥

†కీర్తనగల భాగము చిల్లులు పడినది.

యెందును మీతలపోఁత లీడేరినందుకు
కందువ మీమోములకళలే గం(గు?)రి
అందుకొని మీమనసు లట్టె కరఁగినందుకు
చిందేటిమీచెమటలచిత్తడే గురి ॥మాకేఁ॥

వేమరు మీరు వెరచి వెరపుదేరినందుకు
మాముందర మీరాడేమాటలే గురి
యీమేర శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
ఆమనివేడుకల కొయ్యారాలే గురి ॥మాకేఁ॥ 76

నాదరామక్రియ

అప్పుడు వద్దని వల పాఁపరాదు
వొప్పుగ నిన్నలమితే వోరుషఁగఁ గలవా ॥పల్లవి॥

యీరీతి మీరిద్దరు నేకతములాడుకోఁగా
మేరతో వినవచ్చునా మించి యొకతె
ఆరసి యేల పిలిచే వందకు రమ్మని మమ్ము
చేరవచ్చితే నాస చిమ్మిరేఁచకుండునా ॥అప్పు॥

ఐరగ నాపె నీవుఁ బవళించివుండఁగాను
పొరిది మిమ్మొవ్వరైనాఁ జూడవచ్చునా
తెరయెత్తి చేయివట్టి తియ్యనేఁటికి మమ్మును
వొరసితేఁ దమకము లుమ్మగిలకుండునా ॥అప్పు॥

కందువ నొకరొకరు కాఁగిలించుకుండఁగాను
అందుకొని తెరకత్తె యంటవచ్చునా
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
మందలించితే రతులు మర్మములు ముట్టవా ॥అప్పు॥ 77

బౌళి

అన్నిటాఁ జక్కటులే నీ వాడుకొనేవు
విన్నవారుఁ గన్నవారు వెస నిన్ను నవ్వరా ॥పల్లవి॥

తెరసి నీవాకెమీఁదఁ దెండ్లాడినందుకు
తరుణి యేమనినానుఁ దగవేకాదా
గరిమ నీవప్పటిఁ గంకణము గట్టుకరాఁగా
ఇరవుగాఁ జూచి చూచి యెట్టోరిచె నీకె ॥అన్ని॥

కతలుగా శాసికము గట్టుకవచ్చినందుకు
సతి యేమిసేసినాను సంగతేకాదా
మితిమీర నాపెఁ దొడమీఁదఁ బెట్టుకవుండఁగా
మతిలోఁ గాఁతాళించక మాననెట్టువచ్చును ॥అన్ని॥

కమ్మటి నాపెను నీవు కాలుదొక్కినందుకు
కొమ్మ యేమెంచినా నియ్యకోలే కాదా
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీాపె నిట్టె కూడఁగాను
నెమ్మది వెఁ(వెం?)గే లిఁక నివ్వాడవలదా ॥అన్ని॥ 78

రేకు 1514 సామంతం

వింటిమి మీకతలెల్లా వీనులపండుగగాను
ఇంటింటా మీగుణా లెన్నుకొనే రిందరు ॥పల్లవి॥

మనసుగరఁగ నీతో మాటలాడనేర్చు నాపె
వనుపు సేసుక మరి నవ్వనోపును
పనిమాలినపనికి భ్రమతువు నీవును
అనిశము మీసుద్దులే ఆడుకొనే రిందరు ॥వింటి॥

బత్తిచేసి వద్దనుండి పాదాలు విసుకు నాపె
హత్తి నీకూడిగాలు సేయఁగనోపును
కొత్తకొత్తవలపులే కోరుదువు నీవును
పొత్తుల మీపొందు తలపోసుకొనే రిందరు ॥వింటి॥

తగిలి సారెకు రతిఁ దమిరేఁచగల దాపె
జిగిమీర నీకు బుద్ధిచెప్పనోపును
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
మిగులా మీతగవులే మెచ్చే రిందరు ॥వింటి॥ 79

దేసాళం

చేసినట్టెల్లా నీకుఁ జెల్లెఁగాక
వాసులు వంతులుఁబట్టి వద్దనేమా నిన్నును ॥పల్లవి॥

కన్నుల నిన్నుఁ జూచితే కాయమెల్లాఁ జెమరించె
కన్నెకు నీకునుఁ బొందు గలుగఁబోలు
నన్నుఁజూచి నీవేల నవ్వులు నవ్వే వప్పటి
యెన్నిసేసినా నేరము లెంచేమా నిన్నును ॥చేసి॥

చేకొని యెదుట నుండే సిగ్గుల వడిఁ దాను
ఆకెకు నీకును మాట లమరఁబోలు
వాకునఁ బిలిచితేను వంచేవు శిర సప్పటి
కాకుసేసి నీచేఁతలు కాదనేమా నిన్నును ॥చేసి॥

పానుపు చేరి వుండితే భావము గరఁగీ నాపె
నానాఁటే మీకిద్దరికి ననుచఁబోలు
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొందితివి సన్నప్పటి
దీనికిఁగా నింతలో సాదించేమా నిన్నును ॥చేసి॥ 80

పాడి

చెలికత్తెఁ గనక నేఁ జె[1](జె?)ప్పకపోదు
కలవంటిది వలపు కడమలు సేతురా ॥పల్లవి॥

పువ్విళ్లూరఁ బిలిపించి వూరకే నీ వుండఁగాను
నివ్వెరగుతోడ నాపె నిలుచున్నది
యెవ్వరు మాటలాడించే రిద్దరు సిగ్గువడేరు
పువ్వువంటి(ది)జవ్వనము పొద్దు గడపుదురా ॥చెలి॥

పనివ డింటికి వచ్చి పరాకు సేసుకుండఁగ
కనుదాఁకా మంచముసంగడి మున్నది
యెవయఁగ మిమ్మిద్దరి నెచ్చరించేవా రెవ్వరు
గనివంటిది వేడుక కట్టిపెట్టవలెనా ॥చెలి॥

చేయి కాఁగిటికిఁ జాఁచి చిరునవ్వుతో నుండఁగా
ఆయములు నిన్నంటుచు నాకె వున్నది
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మెచ్చ నెవ్వరు
చాయవంటిది రతి రచ్చల వేయవలెనా ॥చెలి॥ 81

మాళవిగౌళ

చెప్పకువే నీసుద్దులు చెలులతోను
ఇప్పుడిట్టె సవతుల మెంత సేయనేరమే ॥పల్ల॥

మగఁడు మన్నించఁగాఁనే మంతుకెక్కె నీమాటలు
సగియించకుంటేను చవివుట్టీనా
మొగమోట గలుగఁగా ముసిముసినవ్వు వచ్చె
యెగసక్కెలై తేను యెనసీనా పొందులు ॥చెప్ప॥

1. ఇట్లుగాకుంటే యతిభంగము.

సరస మాటఁ డాడఁగా సలిగె పనికివచ్చె
పరాకు సేసుకుండితే [1]బాఁతెయ్యీనా
పరగఁ గూడరాఁగానే పంతమెల్లా నీడేరె
విరహము రేఁచితేను వేడుక వుట్టీనా ॥చెప్ప॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు దొరఁ జేయఁగా నన్నీ నమరె
కైవసము గాకుండితే కాఁక దేరీనా
యీవల నన్నేలఁగానే యిన్నిఁ దారుకాణవచ్చె
భావ మెఱఁగకుండితే పగటు చూపట్టునా ॥చెప్ప॥ 82

లలిత

మేలు మేలు నీసతిని మెచ్చి రిందరు
యీలాగు నీవే తగుదు విటువంటిదానికి ॥పల్లవి॥

తప్ప కిట్టె చూచితేను తలవంచుకొనవద్దా
కప్పినజవ్వనపుసిగ్గరిదానికి
చిప్పఁ జెనకితేను చిరునవ్వు నవ్వవద్దా
నెప్పునఁ [2]దెలివిగల నేరుపరిదానికి ॥మేలు॥

యేమిఁ జేయివేసితే యిచ్చగించి వుండవద్దా
దొరసినయట్టి గుట్టుతోడిదానికి
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి సతినిట్టె
తిరమాయ సిరులు నేదేవులైనదానికి ॥మేలు॥ 83

అహిరినాట

అడ్డమురా మైతిమని యిట్టె మమ్మేల దూరేవు
వెడ్డువెట్టి నవ్వేవు నీవేడుకంటా నుంటిమి ॥పల్లవి॥

(1.) బాఁతి+అయ్యీనా. (2.) తెలివి=పుట్టుకతో వచ్చినవివేకము. నేరుపు=అభ్యాసముతో గలిగిన లోకజ్ఞత కావలయును.

తివిరి యెందుండో వచ్చి తిట్లు నిన్నుఁ దిట్టఁగా
వువిద నీదేవులంటా నొదిగుంటిమి
చెవిలో నేకతమాడి చేతఁ జెక్కు లదమఁగా
అవల నీకెతో (నీకేదో?) చుట్టమంటా నుంటిమి ॥అడ్డ॥

తొంగిచూచి నీసొమ్ములు తొడిఁబడఁ బెట్టుకోఁగా
అంగనే కర్తగాఁబోలునని వుంటిమి
చెంగటనుండి నీకొప్పు చేచేతఁ దగిలించి
వంగఁదియ్యఁగా నీకు వదినంటా నుంటిమి ॥అడ్డ॥

(శ్రీ)వేంకటేశ ఆపె చేరి పాదము దొక్కఁగా
సేవకురాలంటా పొన్పుచెంత నుంటిమి
భావించి నన్నేలితివి పట్టపలమేల్మంగను
అవనిత నిన్నఁటగా [1]ఆఁడుజెట్టైనుంటిమి ॥అడ్డ॥ 84

రేకు 1515 భైరవి

ఇచ్చెరిఁగి సేవలు సేయించుకోవదా
మచ్చికతోడ నన్ను మన్నించేవాఁడవు ॥పల్లవి॥

నిద్దిరించేవేళ నన్ను నీవేల లేపితివి
వొద్దఁ గాచుకున్నసతి యుండఁగాను
అద్దుకొని నాపై బత్తి అంత నీకుఁ గలిగితే
అద్దమురాతిరిదాఁకా నలయించవలెనా ॥ఇచ్చె॥

తొడ చరచి నన్నేల అడిగేవు విడెము
అడపమువనిత నీకందియ్యఁగా
కడుఁదమకము నాపైఁ గలవాఁడవైతేను
అడియాసలఁ బెట్టి నన్నలయించవలెనా ॥ఇచ్చె॥

1. ఆఁడుజెట్టి+అని

బలిమిచేసి నన్నెంత పచ్చిచేసి కూడితివి
అల మేల్మంగ నీవురమందు నుండఁగా
యేమి శ్రీవేంకటేశ యిద్దరము నిత్యమైతే
అలవోకగా నన్ను నేలయించవలెనా ॥ఇచ్చె॥ ౮౫

ముఖారి

నేఁడే యింత సేయకుంటే నింద వాయదు
పోఁడిమితో విన్నవారు పొంచి నవ్వే రిందుకు ॥పల్లవి॥

జాడతో నీతమ్ములము సతి యడుగఁగ వచ్చి
యేడదోయనుచు సందేహించుకొనెను
తోడనే నమ్మికగాను తోడుకవచ్చి యాకెతో
వోడక యాసలుపెట్టి వొడఁబరచవయ్యా ।నేఁడే।

తెలిలి నీమోవితేనెతీపు చవిగొని ఇంతి
మఱవ్వతెంగిలో యని మది నెంచెను
తలితోడ నావెలోనితడఁబాటులెల్లాఁ దీర
గుట్టైనబాస చేసి కొంకు దేర్పవయ్యా నేఁడే।

అంది నీవురము గంద మలమేల్మంగ యలఁది
యెందుఁ దెచ్చితివోయంటా యీసడించీని
ఇందునే శ్రీవేంకటేశ యొరపరికము వాయ
కందువఁ దారుకాణించి కాఁగిలించవయ్యా ॥నేఁడే॥ ౮౬

పాడి

తగు నీకు నిట్టిజాణతనములెల్లా
మిగులా మావంటివారు మెచ్చిరి నిన్నిపుడు ॥పల్లవి।

పడఁతి విడెమియ్యఁగా పరాకైనవానివలె
చిడుముడితోఁ జన్నులు చేతఁబట్టేవు
జడియ కాపెపయ్యద సారెసారె సోదించేవు
బడి నీవిడెమేమైనా పయ్యదలో నున్నదా ॥తగు॥

ఇంతి కైలాగియ్యఁగాను యెఱఁగనివానివలె
వింతలేక ఆపెవొడి వెసఁ బట్టేవు
పొంతనే యప్పటి నాపెపోఁకముడి విడిచేవు
కాంతవొడిలో నీకుఁ గైదండ వున్నదా ॥తగు॥

కలికి యద్దము చూపఁగా భ్రమసేవానివలె
నిలిచి యాపెచెక్కుల నీడచూచేవు
మలసి శ్రీవేంకటేశ మరిఁ దమకించి కూడే-
వలమేల్మంగచెక్కుల నద్దము నీకున్నదా ॥తగు॥ 87

ఆహిరి

తలఁచుకొనఁగదే యాతనివల్ల నేరమేది
తెలమిఁ దారుకాణలే ఇన్నియుఁగావా ॥పల్లవి॥

పచ్చిపోఁకఁగొని నీగుబ్బ లాతఁడు వేసెనంటా
కొచ్చికొచ్చి నీవేల కోపగించేవే
ముచ్చటగా నీచన్నులు మొలచేయప్పటివేళ
అచ్చముగా నాపోఁకలంతేసివే కావా ॥తలఁ॥

తామరతూఁడున నీచెయి దాఁకించెనంటాను
వేమారు నాతని నెన్నివెంగే లాడేవే
భూమిలో నీకరములు పోలించి చూచితేను
అనుని తామరతూండ్లఅందములే కావా ॥తలఁ॥

తతి నీమెడ ముత్యాలదండ దగిలించెనంటా
మితిమీరినసిగ్గు లేమిటికె నీకు
అతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
రతిచెమట ముత్యాలరాసులే కావా ॥ తల ॥

వరాళి

ఏకతాన నుంటిరి మీరిద్దరు నిందాఁకాను
కోకతో రారయ్య మీరు; చూచేను మీరూపులు ॥పల్లవి॥

ఇంతిపాట లిందాఁకా నీడేర వింటివా
చెంత నామేలుకు సంతోసించుకొంటివా
బంతి నుండి యవి నీవు పాటములు గొంటివా
వింతలుగాఁ జెప్పవయ్య వినేను మీసుద్దులు ॥ ఏక ॥

మగువచేసినసేవ మనసునఁ బట్టెనా
తగ నందు లోలుఁడవై తగిలితివా
మగుడి యట్టె పీకు మర్మము గరఁగెనా
వెగటుగా దానతి వినేను మీసుద్దులు ॥ ఏక ॥

అలమేలుమంగ పురమందు నీకు నిలిచెనా
కలికలెల్లా మెచ్చి కైకొంటివా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
నెలయ నాకెరుఁగించు వినేను మీసుద్గులు ॥ ఏక ॥

శ్రీరాగం

గుట్టుతోడనున్ననన్ను గొరబేల సేసీనే
దిట్టతనము నేఁ జూపితే గయ్యాళి యనఁడా ॥ పల్లవి ॥

సరసమాడినవాఁడు సంగడిఁ గూచుండుఁగాక
సొరిది నామనసెంత సోదించీనే
తెరవేసుకున్నవాఁడు తెచ్చి విడె మిచ్చుఁగాక
అరసి న న్నప్పటి నెం తడుగవచ్చీనే ॥గుట్టు॥

నెలవి నవ్వినవాఁడు సిగ్గులుదేరుచుఁగాక
అలసి తానింకా నేమి అందుకాచీనే
పిలిపించుకొన్నవాఁడు ప్రియమునఁ గూడుఁగాక
వొలిసి నన్నెందాఁక నొడఁబరచీనే ॥గుట్టు॥

చెనకినవాఁ డిట్టె చేరి కాఁగిలించుఁగాక
చనవిచ్చి మీతో నేమి సన్న సేసీనే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్ను
తనిసి రతుల నెంత తప్పక చూచీనే ॥గుట్టు॥ 90

రేకు 1516 ఆహిరి

భామతో డిపొందు నీకు భాగ్యము గాదా
చేముట్టి సరసమాడి సిగ్గుదేర్పరాదా ॥పల్లవి॥

కలువరేకులవంటికన్నులఁ దేలించి చూచి
మలసి సొలసి నీతో మాటలాడీని
పిలిచి వద్దఁ గూచుండఁబెట్టుకొని కాఁగిట
కలయరాదా యేల కాఁకలు సేసేవు ॥భామ॥

చిగురుఁదీగెలవంటిచేతులనే నీకు మొక్కి
నగినగి నీతోనే నఁటుచూపీని
బగివాయకుండా నీవు పచ్చడము మీఁదఁ గప్పి
తగవు సెరపరాదా తడవేల సేసేవు ॥భామ॥

పసిడికుండలవంటిపాలిండ్ల నిన్నొరసి
కొసరి పూర్వులఁ దావి కుప్పళించీని
యెసగ శ్రీవేంకటేశ యింతిఁ గూడితివి యిట్టె
వసమై యుండఁగరాదా పరుసేల సేసేవు ॥ ఖామ ॥ 91

శంకరాభరణం

అందు కేమిదోసము అనలియ్యఁగదవయ్య్య
యిందరి నీవేలేది యెఱఁగమా యెపుడు ॥ పల్లవి ॥

బోన మాయితము సేసి పొలఁతి విలువఁగాను
అవాలినే విడె మడిగేవు
పూని యెడనైనా నీవు బోజనము సేసితివో
యేనెలఁతపిఁ(విం?)దైనా నియ్యకొంటివో ॥ అందు ॥

కంచముపట్టుసేసి కాంత గూచుండు మనఁగా
మంచినీ ళ్లిమ్మనేవు మటి నాపెనే
అంచెలఁ బిండివంటలే యారగించి వచ్చితివో
పొంచి యెవ్వతైనా వొక్కపొద్దు చెప్పెనో ॥ అందు ॥

కలవెల్లా వడ్డించి కడి యెత్తు మనఁగాను
అలమి మోవితేనియ లడిగేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేకారము నంటితివో
నెలవై నన్నుఁ గూడితి నీకు సిద్దేప్రియమో ॥ అందు ॥ 92

రామక్రియ

మాముందరఁ దెచ్చి యెంత మట్టుమీర నవ్వేవు
ప్రేమగలితే లోనికిఁ బిలుచుకో రాదా ॥ పల్లవి ॥

పీకు నాకెకును నేఁడు నేత్రమంత గలితేను
కైకొని నీమెడఁ గుచ్చి కట్టుకోరాదా
వాకముగ దొరఁజేయవలసితే నీముందర
కోక వరచి యందుపైఁ గూచుండఁబెట్టరాదా ॥మాము॥

నెలఁతపై మోహము నిలుపరాకుంటేను
పొలసి పయ్యదలోను చొచ్చుకోరాదా
తలకొన్నయాకెచక్కఁదనము నీకుఁ గాఁత్రై తే
పొలుపుమీర వర్ణించి పొగడరాదా ॥మాము॥

సుదతికి నీకు సిగ్గై చుట్టరికమైతేను
కదిసి యెంగిలిపొత్తు గలయరాదా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యిట్టే నన్ను నేలితివి
పొదిగే వాపెను నీవీఁపున నిలుపరాదా ॥మాము॥ 93

కాంబోది

రావయ్యా ఇఁకనైనా రమణి వేఁడుకొనీని
వావిరి నీకెతో నింత వాసు లెంచఁదగునా ॥పల్లవి॥

పంతమాడరాదుగాని పచారించి నవ్వవచ్చు
మంతనాన సతికివి మగనితోను
వింతసేయరాదుగాని వెంగెమైనా నాడవచ్చు
చెంతఁ దనమాట చెల్లించేవానితోను ॥రావ॥

సిగ్గుపడరాదుగాని చేరి జంకించఁగవచ్చు
కగ్గక తనపై బత్తిగలవానితోను
వెగ్గళించరాదుగాని వేమారుఁ గొసరవచ్చు
నిగ్గులఁ దన్ను మన్నించేనెరజాణతోను ॥రావ॥

రచ్చఁ బెట్టరాదుగాని రతిఁ బెనఁగఁగవచ్చు
యెచ్చటా నెగ్గుపట్టనియిష్టునితోను
మచ్చరించరాదు గాని మనసు గరఁచవచ్చు
కచ్చుపెట్టికూడే శ్రీవేంకటేశుఁడ నీతోను ॥ రావ ॥ 94

నట్టనారాయణి

చూచినవారు నవ్వరా చొప్పులెత్తి నన్నైనా
లాచి నాతోడుతను మేలములాడీ యిప్పుడే ॥ పల్లవి ॥

కొప్పు దువ్వి కొలువులో కొనగోరఁ జెనకీని
చెప్పరే పతికి బుద్ధి చెలులాల
చప్పుడుసేయక యెంత సన్నసేసిన మానఁడు
ఇప్పుడు సిగ్గువడఁడు ఇందరిలోఁ దాను ॥ చూచి ॥

ముట్టీ నందరిముందు మొకము దప్పక చూచీ
రట్టుసేయకుమనరే రామలాల
గుట్టుతోఁ బరాకుసేసుకొనినాను యెఱఁగఁడు
[1]కట్టఁగడవా రిందుకు కాకుసేయరా ॥ చూచి ॥

సరిపాదము దొక్కీని సంగడివారుండఁగాను
తెరవేసుకొమ్మరే తెరవలాల
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁడింకా రతిఁ దనియఁడు
సిరుల ఆసో[illegible]సు చె[illegible] దీనికి ॥ చూచి ॥ 95

బౌళి

పచ్చిదేరె నీపనులు భామలముందర నెల్లా
కచ్చుపెట్టి ఇఁక నీకుఁ గాదన నేమున్నది ॥ పల్లవి ॥

1. ఇందపసుస్పష్టపాఠము.

వావులు చెప్పుకొంటాను వద్ద నాపె వుండఁగాను
నీ విందరిలోఁ దారుకాణించుకోవద్దా
భావించక నీ వెక్కడో పరాకున నుండితేను
అవిధము నీకు సమ్మతైవట్టేకాదా ॥పచ్చి॥

గుఱుతులు చూపి యాపె కొలువులు సేయఁగాను
పిఱితీసి నీవు తప్పించుకోవద్దా
తఱితో నిప్పుడు మొకదాకిరితో నుండితేను
యెఱఁగెఱఁ గిదియెల్లా నియ్యకొంటేకాదా ॥పచ్చి॥

సరసములాడి యాపె చన్నుల నొత్తఁగాను
వరుసతోఁ జేతనంటి వారించవద్దా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
గరిమ నూరకుండితే కైకొంటేకాదా ॥పచ్చి॥ 96

రేకు 1517 హిజ్జిజి

నీ వెఱఁగనివి లేవు నెరజాణవు
భావించి మీవలపులు పచారించవలెనా ॥పల్లవి॥

పడఁతిచూపులలోనే పదివేలు విన్నపాలు
అడియాలము లన్నియు నందే వున్నవి
అడుగనేఁటికి మమ్ము ఆపె నిట్టె కరుణించు
విడిముడిగా నీఁక విచ్చి చెప్పవలెనా ॥నీవె॥

లలనవన్నెలలోనే లక్షలై నయిచ్చకాలు
కలవెల్లా నందులోనే కానిపించీని
తెలుపనేఁటికి నిన్నుఁ దెఱవను మన్నించు
వెలలేనిసిగ్గులెల్లా వెలియవేవలెనా ॥నీవె॥

కోమలికాఁగిటిలోనే కోటికోటివినయాలు
ఆముకొని యెంచిచూడ నందే వున్నవి
చేముంచి నేఁటి కాఁపెను శ్రీవేంకటేశుఁడ యేలు
ప్రేమపురతులు నీతోఁ బేరుకుచ్చవలెనా ॥నీవె॥ 97

లలిత

వద్దనేమా మమ్ముఁ దాను వానిరేఁచవద్దుగాక
పొద్దొకవింతలుఁగాను భోగించనీవే ॥పల్లవి॥

తరుణి యిందరిలోనా తనకు కాఁతై తేను
సిరుల పీఁట వెట్టి పూజించనీవే
గరిమ వాపెమాటలు కడువేడుకై తేను
వోఁసి యేపొద్దుఁ జెవులొగ్గి విననీవే ॥వద్ద॥

పడఁతికిఁ దానిచ్చినబాస మీరరాకుఁడితే
బడుఁ బెట్టుక తిరిగి బదుకనీవే
అదరి యాపెపై బత్తి ఆఁపరాక వుండితేను
పుడమి వాపెగుణాలు పొగడనీవే ॥వద్ద॥

మదిరాక్షి కాఁగిలి మరిగి తా నుండితేను
కొదలేనిరతులనుఁ గూడనీవే
ఇదె తాను శ్రీవేంకటేశుఁడు వన్నుఁ గలసె
వదల కీముద్దు లాపెవద్దఁ జెప్పనీవే ॥వద్ద॥ 98

మధ్యమావతి.

ఆతనినేల పాదించే రంగసలాల
చేతికిలోనై వదాఁకా సేవసేసే మిఁకను ॥పల్లవి॥

పతియైనవానికి పట్టరానివలపైనా
సతులు పెక్కయితేనే చౌకలౌను
రతి నందరికిఁ గదురసమైనమోవితేనె
తతిగాక వుండితే నెంతయుఁ జప్పనౌను ॥ అత ॥

కూరిమి చుట్టమైనాను గుట్టువిడి చేపొద్దు
సారె మాటాడితే మొగచాటౌను
కోరి వేడుకతోడ గొనకొన్ననవ్వులు
పేరఁబెట్టుకొంటేనే పెనుఁగాఁక లవును ॥ అత ॥

అంటి వేరొక్కతెపొందు లాసపడేవానికి
వెంటవెంటఁ దిరిగితే వేసటౌను
నంటున నిదివో కూడె నన్ను శ్రీవేంకటేశుఁడు
దంటతనానఁ బైకొంటే తరితీపు లౌను ॥ అత ॥ 99

శ్రీరాగం

పతిమీఁదిమోహము పడఁతి కిట్టుండవద్దా
సతతము నీహితవే సారెఁ గోరీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

బలిమిఁ బయ్యెదకొంగు పట్టి నీవు దీసితేను
నెలఁతకొప్పువిరులు నీపై రాలెను
అలరి యందుకు మరుఁ డమ్ములు గురిసెనంటా
కలికి భ్రమసి నిన్ను కాఁగిలించుకొనెను ॥ పతి ॥

వొట్టుక నీవాపెను వొరసి పెనఁగితేను
తొట్టినమైకప్పురపుదూ(ధూ?)ళి నిన్నంటె
నెట్టనఁ జందురుఁడు వెన్నెలచొక్కు చల్లెనంటా
గట్టిగాఁ దెలియలేక కాఁగిలించుకొనెను ॥ పతి ॥

ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీపె నీవు గూడితే
నెమ్మిఁ జెమటబొట్లు నీమై నిండెను
చిమ్మి యీతఁడు నించినసేసలే పైకొనేవంటా
కమ్మర నచ్చెరువంది కాఁగిలించుకొనెను ॥పతి॥ 100

పళపంజరం

రావయ్యా ఇఁక నేల రవ్వసేసేవు వలవు
కైవసమయినవారిఁ గారించవలదు ॥పల్లవి॥

ఆఁపరానితమితోడ నాపె యెదురుచూడఁగా
మాపుదాఁకాఁ జెలులతో మాటలాడేవు
కాఁపురాలు సేసేమని కాచుకున్నవారి నింత
యేఁపుఁజెట్టితే నిన్ను నెట్టు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥

ప్రేమతోడ నిన్ను నాపె పేరుకొని పిలువఁగా
నామోము దప్పక చూచి నవ్వు నవ్వేవు
కామించివచ్చినయట్టి కాంతల నింత నేసితే
యేమగువలైనాను యెట్టు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥

కమ్మి యలమేలుమంగ కాఁగిలించుకొనఁగాను
చిమ్ముల నీలోనే యేల సిగ్గువడేవు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యీకె నిట్టె కూడితివి
యెమ్మెకాఁడవై తేఁ బరులెట్లు నమ్మేరిఁకను ॥రావ॥ 101

ఆహిరి

మాతువు రావయ్యా నీసుదతి వున్నలాగులు
యీతల విన్నవించఁగ నెవ్వరు నేరుతురు ॥పల్లవి॥

చిత్తమెల్లా నీమీఁద చేతులు చెక్కులమీఁద
కొత్తకొత్తచెమటలు గుబ్బల మీఁద
తత్తరము మదిలోన తా నున్నది తెరలోన
హత్తె నీపై వలపులు అంగన కిరీటిని ॥ చూతు ॥

చెప్పేమాట చెలితోడ చిరునవ్వు సిగ్గుతోడ
దప్పి కప్పురపు మోవి అప్పతోడను
కొప్పుజారెఁ జెంపసంది కోరికె నీతని(ను?)సంది
వుప్పతిల్లీఁ దలపోఁత లువిద కిరీటిని ॥ చూతు ॥

పులకలు నిలువెల్లా పొందికలే కాఁగిలెల్లా
పిలువు(ప్రి)యములే పెదవులెల్లా
కలసితి వింతలోనె కాంతను శ్రీవేంకటేశ
కలిగె వేడుకలెల్లా కలికి కిరీటిని ॥ చూతు ॥ 102

రేకు 1518 సాళంగనాట

ఎడమాటాడించనేల యెమ్మెలఁ బెనఁగనేల
వొడఁబడవలెఁగాక వొక్కటైనవారికి ॥పల్లవి॥

వలపులు మొదలనే వా(వ్రా?)సివున్నవి నుదుళ్ల
చలపాదితనమేల సరసులకు
మొలచినతరితీపు మోవితేనెల నున్నది
యెలయింపు లిఁకనేల యెనసినవారికి ॥ ఎడ ॥

తనివోనికోరికలు [1]దాఁచివున్నవి మతుల
కినియనేఁటికి నెటిఁగినవారికి
నినుపులై పాయములు నిండివున్నవి మేనుల
అనుమానించఁగనేల ఆనగలవ్వారికి ॥ ఎడ ॥

1. 'దాఁగివున్నవి' అనుట కిది వ్యావహారికము కావచ్చును

వరగినరతులెల్లా పాఁతివున్నవి కాఁగిళ్ల
    నెరసులు మరియేల నేర్పరులకు
    గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి రిద్దరును
    పొరపొచ్చా లికనేల పొఁ(బ్రాం?)దైనవారికి ॥ఎడ॥ 108

నాదరామక్రియ

వక్కాణించి చూడ మగవాఁడవు నీవై తేనేమి
    పక్కన నింతులఁ గంటే పట్టలేవు మనసు ॥పల్లవి॥

మగువ యెవ్వతో తెరమఱఁగునఁ జూడఁగాను
    తగిలె నాపెమీఁద నీతలఁపెల్లాను
    మొగము చూచితే నెంతమోహింతువో నీవికను
    మిగులా నెంచిచూచితే మెత్తన నీమనసు ॥వక్క॥

కామిని యెవ్వతో లోన గాలిపడె గాడించఁగా
    కామించి యానందానఁ గరఁగితివి
    ఆముకొని మేనుమేను నంటితే నెట్టుండుదువో
    దీమసాన మరిగితేఁ దిప్పలేవు మనసు ॥వక్క॥

సతి యెవ్వతో మెలఁగుచాటునఁ జేయిచాఁచఁగా
    రతికెక్కి వేడుకల రమించితివి
    ఇతవై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
    గతియని నమ్మితేను గట్టిది నీమనసు ॥వక్క॥ 104

పాడి

గుట్టుతో నే నుండిన వాగుణ మెంచఁడు
    ఇట్టె తా నెట్టుండినా నేమి సేయవచ్చునే ॥పల్లవి॥

కొలువులో నే నుండఁగా కొంగువట్టి తీసీని
 చులకఁదనము గాదా చూచేవారికి
బలుదొర తాను సిగ్గువడ నేరకుండితేను
 యెలమిఁ ద న్నిందరిలో నేమిసేయవచ్చునే ॥ గుట్టు ॥

బంతినుండి పెండ్లిపాట వాడఁగా నన్నుఁ జెనకీ
 ఇంతయు వెగటుగాదా ఇంటివారికి
పంతగాఁడు తన కెరపరికము లేకుండితే
 ఇంతినైననాకుఁ దను నేమిసేయువచ్చునే ॥ గుట్టు ॥

విందుచెప్పి వడ్డించఁగా వెస నా మోవి సోఁకించీ
 అందె గు బాటుగాదా అండవారికి
కందువఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె నన్ను
 ఇందె తెరవే నీక నేమిసేయవచ్చునే ॥ గుట్టు ॥ 105

సౌరాష్ట్రం

మఱి నీవేమిసేసినా మంచిదేకాక
 జఱసి నిన్ను మార్కొన చలమా యిది ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి నీవు నాచేతికి విడెమియ్యఁగా
 బలిమిఁ బట్టకుండఁగా పంతమా యిది
వెలలేనివేడుకతో విరుల నన్ను వేయఁగా
 మలసి తప్పించుకొను(న?) మదమా ఇది ॥ మఱి ॥

ఆదిగొని నీవు నాఆయములు ముట్టఁగాను
 కాదని చేపట్టితోయ గర్వమా యిది
ఆదరించి నీవు నన్ను అలుకలు దేర్చఁగాను
 సాదించ నీతోడి మచ్చరమా ఇది ॥ మఱి ॥

నగుతా శ్రీవేంకటేశ నన్ను నీవు గూడఁగాను
యెగసక్కెలాడ వాకు యెమ్మెలా యిది
తగివరతుల నన్నుఁ దనియఁగఁ జేయఁగాను
పొగిసి నేఁ గొసర వాసోదమా యిది ॥మఱి॥ 106

ముఖారి

ఏల రట్టుసేసుకొనే విదె నీవె నీవలపు
వాలాయించక నేఁ దలవంచుకొనరాదా ॥పల్లవి॥

కామినిముఁ(ముం?)జేయి నీవు కై దండ వట్టుకొని
నామోము చూచినందుకు నగరాదా
ఆముక యాపెదండ నీ కటు చెమట గారఁగా
యేమీననక పరాకై యిట్టుండరాదా ॥ఏల॥

నేరుపుతో నాపెసొమ్ము నీమెడఁ బెట్టుకరాఁగా
నీరెంటెము నీకుఁ గప్పి నే దాఁచరాదా
చేరిచేరి యాపెకుఁగా చిత్తమెల్లాఁ గరఁగఁగా
కోరి యెఱఁగమిసేసుకొని వుండరాదా ॥ఏల॥

కూడికూడి యాపె నీవు కుచ్చి కాఁగిలించుకోఁగా
వేడుకతో నేఁ దెరవేయరాదా
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
తోడనే నీమోవి గుఱుతులు వెట్టరాదా ॥ఏల॥ 107

మాళవిగౌళ

చెల్లుబడిగలవాఁడే చేఁతలిన్నీ నమరును
చల్లఁగా నిప్పుడే నీసలిగె మెఱయవే ॥పల్లవి॥

వచ్చిదేరె సిగ్గులు పట్టరాదు యెగ్గులు
మచ్చిక నాతనితోనే మాటలాడవే
రచ్చకెక్కె గరువము రతి కిదె పరువము
వచ్చినాఁడు పతి నిట్టె వలపించుకోవవే ॥చెల్లు॥

వెలసె పీనవ్వులు వెంగే లిఁక దవ్వులు
చలివాసె నిఁక సరసములాడవే
తలకొనెఁ బొందులు దక్కె మోవివిందులు
కలుపుకోలుసేసుక కాఁగిలించుకోవవే ॥చెల్లు॥

నెట్టుకొనెఁ జూపులు నిండెఁ దరితీపులు
దట్టమై యాతని కిఁకఁ దమిరేఁచవే
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగను
గుట్టుపడ నన్నుఁ గూడెఁ గోరి మెచ్చఁగదవే ॥చెల్లు॥ 108

రేకు 1519 సాళి

నీవేల సిగ్గువడేవు నెట్టన నన్నుఁ జూచి
భావించ నీవన్నిటా పంతగాఁడవు ॥పల్లవి॥

తగవులఁబెట్టేనా కారుకాణించవచ్చేనా
తగి నీవుసేసినచేఁతలకెల్లా
అగడు నేఁ జేసేనా అంతటా వాడుకొనేనా
వగటుతో నీవేమిటాఁ బరగినను ॥నీవే॥

వెరసులు వెదకేనా నిష్ఠూరము వేసేనా
విరతవుజాణవై ననీమీఁదను
యెరవులుసేసేనా యెగ్గులు నేఁ బట్టేనా
సరస మెచ్చితితోడ సారె నీవాడినను ॥నీవే॥

చలము సాధించేవా జంకించి పెనఁగేనా
నిలువెల్లాఁ దమి రేఁగి నీవుండివా
తొలఁయ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
అలమేలుమంగ నింతె అవుఁగాదనేనా ॥నీవే॥ 109

నట్టనారాయణి

ఎంత తమకించేవు యేమోయి
యింతనమాదేనంటా మారుమలసేవు ॥పల్లవి॥

విగిడి యలిగితినా నీకు నీవే వేగిరించి
వగనై తినంటా గోరు నాటించేవు
తొగసెక్కపుదానవా యేమేమో భావించి
మొగము వంచితినంటా ముంగురులంటేవు ॥ఎంత॥

చలము సాధించేనా సరి నింతలో నింటికిఁ
దిలువనంటాఁ జన్నులు పిసికేవు
బలిమికత్తెనా నీతో పంతముగ నూరకైనా
పలుకవంటాఁ గొంగువట్టి తీసేవు ॥ఎంత॥

వాసితోఁ గాఁగిలించవా వట్టివెపములు వేసి
రాసి యలసితివంటా రవ్వసేసేవు
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగనే నేను
వేసారనంటా నన్ను వేడుకతో మెచ్చేవు ॥ఎంత॥ 110

గుజ్జరి

కోపగించుకొనదూ కొసరి నిన్ను దూరదు
వోపికతోఁ దన కెంతవోరుపో కాని ॥పల్లవి॥

చెక్కిటి చేతితోడ సిగ్గువడి జవరాలు
పక్కనఁ జన్నులు నిమ్మపంట వేయఁగా
తక్కక నీమోము చూచి తలవంచుకొనీఁ దాను
మక్కువతోఁ గొనగోర మర్మము లంటఁగను ॥కోప॥

మలఁగుమాటున నుండి మచ్చిక నవ్వీఁ జెలి
చలివాపి నీవు సరసములాడఁగా
వెలయ నీమాట విని వెరగుహొందీఁ దాను
తలకొన్నరతులెల్లాఁ దలపించఁగాను ॥కోప॥

ముచ్చటతో నిన్నుఁ గూడి మొక్కీ నలమేలుమంగ
పెచ్చురేఁగి కాఁగిటిలోఁ బెనఁగఁగాను
ఇచ్చగించి శ్రీవేంకటేశ నిన్ను మెచ్చీఁ దాను
నిచ్చలాన మోవితేనె నీవియ్యఁగాను ॥కోప॥ 111

వరాళి

ఎంత తక్కరిఁ డీతని నేమందునే
బంతినే నాకు వలపు పంచిపెట్టీని ॥పల్లవి॥

చెలిఁ దాను జాసలుచేసుకోఁగా నే వచ్చితే
కెలన నన్నందుకే సాకిరివెట్టీనే
నిలిచి నే నంతలోనె నివ్వెరగుతో నుండితే
కలువుకోలుతనాలు గలుగఁ జేసీనే ॥ఎంత॥

వొక్కపొత్తున నిద్దరు నుండఁగా నే వచ్చితే
చిక్కించు కెంగిలిలో నాచేతులద్దీనే
తక్కక నే మొగమోటఁ దలవంచుకొంటేను
వొక్కటిగాఁ జుట్టరిక మొనరఁ జెప్పీనే ॥ఎంత॥

ఆకెఁ దానుఁ గాఁగిట వలరఁగా నే వచ్చితే
కోక నామీఁదఁ గప్పి కొంకుదేర్చినే
ఆకుమడిచిచ్చి నాపె అలమేలుమంగ నేను
యీకడ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నన్నేలెనే ॥ఎంత॥ 112

సాళంగం

తనంత వచ్చినదెల్లా తరితీపు లేలాను
పెనఁగులాటలమీఁదఁ బ్రియము లౌఁగాక ॥పల్లవి॥

కానుకిచ్చినాపె వద్దఁ గాచుకుండఁగా నెక్కడో—
మానినులతో నీవు మాటలాడేవు
పూనిపట్టి విడెమిచ్చేపొలఁతి యటుండఁగాను
మానక చేయిచాఁచేవు మరొకతెమీఁదను ॥తనం॥

చేరి వుండినాపె నిన్నుఁ జెనకుచు నుండఁగాను
వూరివారిఁ జూచి నీవు వువ్విళ్లూరేవు
కోరి నీకుఁ బాదాలొత్తే కొమ్మ నీతో నవ్వఁగాను
తేరకత్తెలతో నేల తెగడవచ్చేవు ॥తనం॥

కొలువుసేసేయాపె [1]కోరి వేఁడిఁ దగులఁగా-
నలమేల్మంగరతికి నాసపడేవు
కలిమి శ్రీవేంకటేశ ఇందరు నీకుండఁగాను
లవి మోహపుటాపె మేలము మెచ్చేవు ॥తనం॥ 113

దేసాళం

ఆపె వచ్చినప్పు డన్ని నయ్యాఁగాని
వోపుదునా దొరవు నీవొగిఁ గాచుకుండను ॥పల్లవి॥

1. కోరియు, వేఁడుకొనియు అని కాఁబోలు.

పిలిచే వాకెను నీవు ప్రియపడి; నేనైనాఁ
తెలిమారు సేవచేసేఁ జెప్పవయ్యా
అలఁదేనఁ(నం?)టా గంద మట్టె చేఁబట్టుకున్నాఁడ—
వలరి నావురముపై వందాఁకా దాఁచవయ్యా ॥అపె॥

వెదకే వాపెను నీవు; వేడుకతో నే నుండాన
యెదుట; నాపని యానతియ్యవయ్యా
ఇదె విడె మాకెకు మీఁదెత్తుకొన్నాఁడ; వందాఁకా
పొదిగి నాపుక్కిట నివ్వు దుండనీవయ్యా ॥అపె॥

చూచే వాపె కెదురు; సుద్దులు నేఁ జెప్పేను
చేచేత నీవెట్టయి నాఁ జెనకవయ్యా
రోచి శ్రీవేంకటేశుఁడ యే నలమేలుమంగను
కాచి నన్నేలితివి ఆకాంతమారే నేనయ్యా ॥అపె॥ 114

రేకు 1520 శంకరాభరణం

ఎంత నేరుచుకొన్నది యీచిన్నది
చెంత నుండే నిన్ను నిట్టె చేకొన్నది ॥పల్లవి॥

చిగురుఁబెదవిమీఁదిచిన్నలూ
సగముమాటలతోడిసన్నలూ
నగియేటిసెలవులనయములూ
బిగిసేటికాఁగిటిప్రియములు ॥ఎంత॥

తనివోక చెలులతో తలపోఁతలూ
వనువు లేపొద్దుమాననిచేఁతలు
పనివడి నీమీఁదిపాటలూ
మొనసి యెప్పుడు నీతో మొగమోటలు ॥ఎంత॥

వద్దనుండి పైఁజల్లీ వలపులు
అద్దుకొని రతిలోని యలపులు
వొద్దికై శ్రీవేంకటేశ వొనగూడితి వీకెను
కొద్దిమీరె వింకములు కూడినపొంకములు ॥ఎంత॥ 115

సింధురామక్రియ

చూడ నిట్టున్నది గాని జాటుఁదనమే మేనెల్లా
యీడ నేర్పుకోరాదా యీపెచేత నీవు ॥పల్లవి॥

మనసుమర్మ మెఱుఁగు మాటలాడనేర్పు నాపె
వినరాదా వీనులార వేడుకతోడ
పెనఁగులాడఁగనోపు ప్రియములు చెప్పనోపు
చెనకఁగవలదా నీచేతులకొలఁది ॥చూడ॥

చలిమి బలిమి గద్దు చవులు వుట్టించు నాపె
చెలిమి సేయఁగరాదా సిగ్గువడక
మొలకచన్నుల నొత్తు మొనసి పాదములొత్తు
పిలిచి బుజ్జగించితే పెద్దరికముగాదా ॥చూడ॥

కేరి కేరి నీతో నవ్వు కొందుపడి మొక్కు నాపె
సారెకుఁ గూడఁగరాదా సమరతుల
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
ఆరమణిపొందులు నీ కంటెకెల్లా వచ్చును ॥చూడ॥ 116

సావేరి

ఎంత వన్నుఁ బొగడేవు యెటువలె బుజ్జగించి
వింతదానవా నీకు వినయపుటాలను ॥పల్లవి॥

కోరికతో మగఁడు యేకోమలితో నవ్వినాను
    నేరము లెంచనిదే నెలఁత
ఆరజాన తనమేన జీరలు దీయించుకొంటే
    గారవించి పచ్చడానఁ గప్పినదే మగువ ॥ ఎంత ॥

వేడుక తొసలిమీఁద విభునికిఁ గలిగినా
    తోడుకవచ్చినదే తొయ్యలి
కూడేవేళ యెంతేసియెక్కుడుప్రియాలు చెప్పినా
    ఆడుకోక వుండినదే అంగన ॥ ఎంత ॥

పచ్చిగా రమణుఁడు యేపడఁతిఁ బెండ్లాడినాను
    ఇచ్చకమై యుండినదే ఇంతి
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
    నిచ్చలు నావంటిదే నీకు దేవులు ॥ ఎంత ॥ 117

సామంతం

నీకుఁ బోదు నాకుఁ బోదు నీవేల సిగ్గువడేవు
    కాకుసేసి నీ మీఁద కాఁతాళించేనా ॥ పల్లవి ॥

యెంత నీవేమిసేసినా ఇచ్చకమాడుదుఁగాక
    పంతములాడేనా పతివి నీవు
చెంతఁజేరకుండితేను చేపట్టి తీతుఁగాక
    వింతదానివలె నిన్ను వెంగెములాడేనా ॥ నీకుఁ ॥

నీవెంతపరాకై వున్నా నిన్ను నెచ్చరింతుఁగాక
    రావంటా నిన్ను దూరేనా రమణుఁడవు
కైవసము గాకుండితే కరుణ పుట్టింతుఁగాక
    వేవేలైనా నీకుఁ గడువేసట పుట్టించేనా ॥ నీకుఁ ॥

కడల నీవుండినాను కాఁగిలించుకొందుఁగాక
చిదుముడి పడేనా శ్రీవేంకటేశ
యెడయక మన్నించి యేలితివి నన్ను నేఁడు
తొడిఁబడ నిందరిలో దూరుసేసేనా ॥నీకుఁ॥ 118

నాగవరాళి

తానే తెలుసుకొనీఁ దరుణిలాగు
వీనులలో మనమిట్టె విన్నవించవలెనా ॥పల్లవి॥

చనవుగలదానికి సరసములాడఁజెల్లు
వనుపుగలదానికినవ్వఁ జెల్లు
వినయపుదానికి వేడుకలేలాఁజెల్లు
మనమేలే యాతనిమర్మము లెత్తఁగను ॥తానే॥

మందెమేళపుదానికి మారుకొనివుండఁజెల్లు
అందగారిదానికి పైయాడఁ జెల్లును
పొందుచేసినదానికి పొగడఁగఁ జెల్లును
మందలించి మన మిట్టె మనుపఁగ వచ్చునా ॥తానే॥

పాయరానిదానికి పంతములాడఁజెల్లు
మాయదారిదానికి మలయఁజెల్లు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వేయేనా మనమిఁక విడిపించఁగలమా ॥తానే॥ 119

రామక్రియ

చిత్తగించు మోబళేశ శ్రీసతివిలాసములు
ఇత్తలా నత్తలా మీకు నిచ్చకము లాయను ॥పల్లవి॥

యెదురుఁగొండలపైనుండి యింతి మోము చూపితేను
అదియే నీకు నిలువుటద్ద మాయను
వదలుఁబయ్యదలోనివట్రువచన్నులావేళ
కదిసి నీకుఁ జూపినకానుక లాయను ॥చిత్త॥

పొన్నలనీడలలోన పొలఁతి నిన్నుఁ జూడఁగా
సన్నలఁ గప్పురపువసంత మాయను
మన్ననదేవులు నీకై మాటలు నీతో నాడఁగ
వున్నతపుమీరతుల కుంకువ లాయను ॥చిత్త॥

చెంది భవనాశి దాఁటి చేతులునీపైఁ జాచఁగా
పొందుగా తమ్మివిరులపూజ లాయను
కందువ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నాకె గూడఁగా
యెందు చూచినా వేడుక లెక్కు డాయను ॥చిత్త॥ 120

1521 వ రేకునుండి 1530 వ రేకువరకుగల 10 రేకులు లేవు.

రేకు 1531 ధన్నాసి

ఇంతితోడ నీవేల యెదురాడేవు
సంతరించినవాఁడవు చనవియ్యవలెను ॥పల్లవి॥

పలపుగలవానికి వాసు లెంచఁబనిలేదు
చెలు లేమిచెప్పినానుఁ జేయవలెను
కలపుకోలైనచోటఁ గడువింత సేయరాదు
వొలిసినట్లల్లాను వొడఁబడవలెను ॥ఇంతి॥

మగఁడైనపిమ్మటను మరి యెరవేమిటికి
తగుసతులకు లోనై దక్కవలెను
జగడించరానందుకు చలములు మరియేల
నగినయట్టే నవ్వి నమచఁగవలెను ॥ఇంతి॥

విడువరానిపొందుకు వేరుచేసుకోఁదగదు
పడఁతులమాట నడపఁగవలెను
యెడయక శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గూడితివి
వుడివోనివేడుకల వొద్దిక గావలెను ॥ఇంతి॥ 121

శంకరాభరణం

సవతులమైనా నేమి సమ్మతించితిమి నేము
అవలి సరసములు సరి నెంతవేడుకో ॥పల్లవి॥

మాటలాడఁగదవే మనసిచ్చి పతితోను
యేఁటికి సిగ్గులువడే వెవ్వరున్నారు
సూటిగా వినఁగదవే సుద్దులు చెప్పీ నతఁడు
నీటున నెమ్మొ నెరప నీతో నెంతవేడుకో ॥సవ॥

అఱసి కూచుండఁగదే సన్నలు సేసీఁ దాను
చిఱునవ్వు నవ్వనేల చిన్నదానవా
నెఱులు దువ్వించుకోవే నేరుతునని వితఁడు
తఱితోఁ దొడయెక్కవే తన కెంతవేడుకో ॥సవ॥

ఇట్టె అందుకోవే విడెమిచ్చీ శ్రీవేంకటేశుఁడు
గట్టు సేయకిఁక నీకు కొంకు దేరెను
వెట్టున నన్నుఁగూడి నీపైఁ జేతులు చాఁచీ
దట్టపుటాసలతోఁ బొందఁగ నెంత వేడుకో ॥సవ॥ 122

సాళి

ఏమిచెప్పేది నీమూస యెంతకైనా నోపుదువు
ఆముకొన్న నిన్నుఁ జూచి అరుదయ్యీ నాకును ॥పల్లవి॥

సెలవిన నవ్వులతో చేసన్న లోకలతో
తొలుమిఁ జేసేవు వలపెందు మున్నది
కొలువు చేసేనతులు కోటానఁగోట్లు
అలరి యెవ్వరివాఁడ వానతియ్యవయ్యా ॥ఏమి॥

కర సొక్కులతోడసై జిగిఁ జాదా లొక్కులపై
ఇరవాయ; నీమనసు యేడనున్నది
యిరుమేలా నూడిగపుటింతులు సేనాసేన
యెరవులేక యిందరి నెట్టు మన్నింతువయ్యా ॥ఏమి॥

సొక్కుతేఁ గాఁగిటఁగూడి సొక్కుల మోవి యానేవు
ఇక్కువై నీభావ మెట్లున్నది
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నిక్కము నిఁ(నిం?)తేసి యెట్టు నేర్చుకొంటివయ్యా ॥ఏమి॥ 1%8

గౌళ

నావలె నుండవలదా ననిచి నీతో నవ్వుతా
చేవమీరి పరాకేల చేసుకొనీ నాపె ॥పల్లవి॥

చనవిచ్చి నీవు గడుసరసము లాడఁగాను
పనివడి యేల సిగ్గులువడీ నాపె
పెనఁగి పెనఁగి నీవు ప్రియములు చెప్పఁగాను
విని [1]విననెట్టు యేల వెరగందీ నాపె ॥నావ॥

పచ్చిగా నీవు చన్నులపైఁ జేయివేయఁగాను
కొచ్చి పయ్యదేల మూసుకొనీ నాపె
తచ్చువెట్టి నీవు తన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
పెచ్చువెరిగి తానేల బిగిసీ నాపె ॥నావ॥

1. 'వినవట్టు' కావలెః లేదా 'వినవి + అట్టు.' అనుటకు వ్యావహారికమైన కావలె.

గుట్టున నింటిలో నీవు కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
పెట్టరానియానలేల పెట్టీ నాపె
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
చుట్టుక తానేల కూడి పొలసీ నాపె ॥నావ॥ 124

తెలుఁగుఁగాంబోది

కంతుఁ డేమిసేయునమ్మా గరిమ నోచెలులాల
కాంతలకుఁ బతులకు కలసాజ మిదియే ॥పల్లవి॥

పిలుపులే తొలోవఁ బ్రియములు పుట్టించేవి
తలపోఁతలే గదుఁదమి రేఁచేవి
పలుకులనేరుపులే భావాలు గరఁగించేవి
నెఁవులనవ్వులే చింతలు వాపేవి ॥కంతుఁ॥

తనివోనిచూపులే తరితీపు నేసేవి
పనుపులే పాయనీక నమ్మించేవి
వినయములే నిండువేడుకలు నెరపేవి
ఛెనకులే వొండొరుల సిగ్గులు ముంచేవి ॥కంతుఁ॥

జడిగొన్నకోరకలె చవులు వొడమించేవి
యెడవాయకుండుటలే యెనయించేవి
అదరి శ్రీవేంకటేశు కలమేలుమంగకును
వుడివోనియీపొందులే వొద్దికలై వుండేవి ॥కంతుఁ॥ 125

కాంబోది

బుద్ధిచెప్పరే పతికి పొలఁతులాల
అద్దుక యిట్టే జలకమాడుతా నుందాననే ॥పల్లవి॥

చెఱగుమాసి నేను సిగ్గుతో నుండఁగాను
అఱలేక నన్నితఁ డేలంటవచ్చీనే
నెఱయ మోనముతోడ నిలుచక నే నుండఁగా
మఱియు నన్నితఁడేల మాటలాడించీనే ॥బుద్ధి॥

పాసివున్నతమకాన పరాకై నే నుండఁగాను
వేసరక విరులను వేసీ నిదేలే
రాసివిరహానఁ గప్పురము మేనఁజల్లుకోఁగా
దోస మెఱఁగక యేల దోసిలొగ్గీనే ॥బుద్ధి॥

చెలరేఁగి నే మణుఁగుచీర గట్టుకొనఁగాను
కలసి యిప్పుడే యెట్టు కాఁగిలించీనే
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నేఁ గాచుకుండఁగా
బలిమిసేసి యెంతవచ్చిగాఁ గూడీనే ॥బుద్ధి॥ 126

రేకు 1582 అహిరి

ఏల లోఁగేవు రాఁగదే యిదివో నీరమణుఁడు
వాలిసేయరాదు గాని నవ్వు నవ్వవచ్చును ॥పల్లవి॥

మచ్చరమే వద్దుగాని మాటలన్నీ వాడవచ్చు
అచ్చముగా మగనితో నంగనలకు
కుచ్చితమే సేయరాదు కోరి జంకించవచ్చు
రచ్చకెక్కవలచినరసికులకు ॥ఏల॥

పంతమాడవద్దుగాని పట్టిపెనఁగఁగవచ్చు
వింతలుగా రమణికి విభునితోను
చెంతఁ బాయరాదుగాని సేవలు సేయఁగవచ్చు
సంతసాన మేలమాడేసరసులకు ॥ఏల॥

వేసరఁగరాదుగాని వేడుకలు చూపవచ్చు
ఆసపడ్డనాథునితో నటివలకు
చేమూటిగా నిమ్మనేతె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
యీసులేదు మీవంటియితవరులకును ॥ఏల॥ 127

బౌళి

ఏమైనా గుణము తా నెఱఁగనిదా
ఆముకొని లోలోఁ దానే అలకించీఁగాక ॥పల్లవి॥

సేసవెట్టినవాఁడు నాచేతికిలోనైనవాఁడు
ఆసల నేఁపుదురా అట్టె తాను
వాసిగలదాన నేను వలచినదాన నేను
వేస రొక్కపరియైనా వెంగెమాడేనా ॥ఏమై॥

మనసెఱిఁగినవాఁడు మాట వాకిచ్చినవాఁడు
పెనఁగులాడుదురా బెట్టుగాఁ దాను
చనవు గలదు నాకు సరసము లబ్బె నాకు
తనమీఁద సారెసారెఁ దప్పులెంచేనా ॥ఏమై॥

చెక్కులు నొక్కినవాఁడు సిగ్గులు దేర్చినవాఁడు
కక్కసించి నవ్వుదురా కలసి తాను
ఇక్కువల శ్రీవేంకటేశుఁడు తాఁ గూడె నన్ను
దక్కివాఁడు తను నేఁ బంతము గొనేనా ॥ఏమై॥ 128

ముఖారి

నీవుచేసినచేఁతలు నీమీఁదికే వచ్చె
ఆవేళ నీభాగ్య మిది యాతఁ డేమిచేసునే ॥పల్లవి॥

చనవునఁ జెనఁగఁగా చంటిమీఁద గోరు దాఁకె
కనలి విభునినేల కడు దూరేవే
పెనఁగి దాఁగఁగఁబోతే పోఁకముడి వెదజారె
యెనలే కాతనివల్ల నెంచ నేర మేదే ॥నీవు॥

నంటున నీవు నవ్వఁగా నడుమ నీకొప్పు వీడె
జంటయైనపతినేల జంకించేవే
దంటవై మాటలాడఁగా తమకము కడురేఁగె
వెంటవెంటఁ బతినేల విరుల వేసేవే ॥నీవు॥

అండనే కూచుండఁగాను అయములెల్లాఁ గరఁగె
నిండు శ్రీవేంకటేశుపై నెపములేలే
దండిగా మోవి ఇచ్చితే తన్నుఁదానే కళదాఁకె
వొండొరులు మీలో మీరు వోరయ నేమిటికే ॥నీవు॥ 129

పళవంజరం

అదియునుఁ జూతముగాని అనతీవయ్యా
కదిసేవు నాపై బత్తిగలదా నీకు ॥పల్లవి॥

చలపట్టి నాతోను జాణతనా లాడేవు
నెలకొన్న యీమోహము నిజమా నీకు
కలపుకోలు చేసుక కాఁగిలించుకోవచ్చేవు
చెలిమి యీడేర నేఁక సేసేవా నీవు ॥అది॥

విడువక నాతోను వేసరక నవ్వేవు
వుడివోకకూడేమన సున్నదా నీకు
అడరి నామొగము నీ వాసపడి చూచేవు
బడిబడి నాతో నీవు పాయక వుండేవా ॥అది॥

నమ్మికలెల్లా నొసఁగి నన్నుఁ గడులాలించేవు
నెమ్మది నాయెడ దయ నిండెనా నీకు.
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
కుమ్మరింపుఁగోర్కి దలకూడెనా నేఁడు ॥ అది ॥ 180

కన్నడగౌళ

ఇందరును వినఁగాను యెంతసిబ్బితై వుఁడునో
మందలించి మంచముపై మాటలాడుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

కాంత యేవిన్నపానకో కాచుకున్నది నీవద్ద
వింతలుగా నాలకించి వినరాదా
అంతవడి లోన నుండి అప్పటి వచ్చేముగాని
పొంత నిద్దరును తలపోసుకొనరాదా ॥ ఇంద ॥

లలన యెందుకో నీకు లాచి కొలువులు నేసీ
అలరి యాపను లాపె నడుగరాదా
బలిమి నందాఁకాను పరాకై వుండేముగాని
వెలి నాపె నీవు వెల్లావిరి చేసుకోరాదా ॥ ఇంద ॥

అంగనకాంత యెంతో ఆసపడీ నీయెదుట
చెంగట నాపెచనవు చెల్లించరాదా
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితివి
సంగతిగా నవ్వుకొంటా సరి మీరుండరాదా ॥ ఇంద ॥ 181

లలిత

ఎంత నేరుచుకొన్నది యీవనిత
ఇంతి నీపెచేఁతలకు భ్రమయకుండుమరా ॥ పల్లవి ॥

తొడమీఁదఁ గూచుండి తొయ్యలి నీమోము చూచి
కడుఁదేలగిలవేసీఁ గనుఁగొనలు
వొడివట్టుకొని నిన్ను వొయ్యారపుమాటలాడి
పెడరేఁచీ వలపులు ప్రియముతో నీకును ॥ఎంత॥

గుట్టున నీతో సొలసి గుబ్బలు నీపై సోఁకించి
అట్టడితనాన జఱసీ గోరను
అట్టె మోవి చూపి అరచేతఁ జెక్కునొక్కి
వొట్టియాసలు పుట్టించీ వొద్దికతో నీకుః ॥ఎంత॥

పయ్యద నీకుఁ గప్పి బలిమితోఁ గాఁగిలించి
వుయ్యాలమంచ మూఁచీ నుబ్బూఁతలను
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
నెయ్యానఁ దా రతిసేసీ నేర్పులతో నీకును ॥ఎంత॥ 182

రేకు 1588 లలిత

ఇటువంటిపొందులకు నింతినేల వొరసేవు
సటలకు నవ్వినాను చవిగాకపోదు ॥పల్లవి॥

యెనవెట్టుకొని సతు లెంత పతిఁ దిట్టినాను
కొసరులై తోఁచుఁగాని కోపము రాదు
కసరి చేతికి లోనుగాక పెనఁగితేను
అసమునఁ దరితీపు లౌఁగాక మానదు ॥ఇటు॥

కన్నులను జంకించి కామిను లెట్టలిగినా
సన్నలై తోఁచుఁగాని చలమెక్కదు
కన్నచోట నిన్ను చూపు గాఁడిపారఁ జూచినాను
ఇన్నిటా వలపురేఁచి యెనయించకుండదు ॥ఇటు॥

అంగనలు గోరగీరి అయము లెంతంటివాను
సింగారమే మించుఁగాని చింతెరఁగదు
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నీకె గూడె నిన్ను
సంగడి జాణతనాలు చాయలకే వచ్చును ॥ఇటు॥

పాడి

అంతె కాఁద వోఁగునూతు లౌధ కేశ
పొంతమాయ నీసతిపొందు మఱవకుమీ ॥పల్లవి॥

తగులనాడినమాట తమితోఁ జూచినచూపు
మగువనేరుపు లివి మఱవకుమీ
చిగురుమోవివిందు సిగ్గుతోడిమురిపెము
విగిడించినాపెను నీవు మఱవకుమీ ॥అంతె॥

నెలవి నవ్వినవవ్వు చేతుల మొక్కినమొక్కు
మలయజగంధిచేఁత మఱవకుమీ
కొలువులో సరసము గుట్టుతోడివినయము
యెలమి నీకెగుణము లిఁక మఱవకుమీ ॥అంతె॥

మేనిపై నొత్తినగోరు మిక్కుటపుకాఁగిలి
మావినిచేసినమేలు మఱవకుమీ
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ భోగములవొడఁబాటు
వానాఁడే ఇచ్చినది యెన్నఁడు మరవకుమీ ॥అంతె॥ 184

భౌళి

చెలఁగి నీవెట్టుండినాఁ దెల్లదా యెమ్మి(యేమి?)
తల వంచుకొని యేల తగఁ జింతించేవు ॥పల్లవి॥

చనవు చేసుకొని సతి నీవద్దఁ గూచుండి
మొనసి నవ్వితే నీవు మొగ్గుపట్టేవు
ఘనుఁడ వేమిచేసినాఁ గాదనేటివారెవ్వరు
పనిలేనిపనికేల పక్కన లోఁగేవు ॥చెల॥

కూడేవేళ నీమేనిగుబ్బతు లాపె చూచి
వేడుకతో మెచ్చితేనే వెంగెమనేవు
కోడెకాఁడ నీగుణము కొలఁదికి దిద్దరాదు
చేడెలముందర నేల సిబ్బితిపడేవు ॥చెల॥

అడియాల మంపఁగానే అంగన వచ్చి చన్నుల
కదునొత్తితే నేల గర్వమనేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీవు మగఁడవు
బడినే కూడితి వేల బాసలు సేసేవు ॥చెల॥ 186

వసంతం

మాపుదాఁకా విన్నపాలు మరియేఁటికి
పైపై నీదేవులౌచే భాగ్య మింతేకాక ॥పల్లవి॥

వలచినకాంత యీకె వాసు లెంచఁబనిలేదు
చెలరేఁగి వినయము చేసుటగాని
నిలువెల్లాఁ దమకమే నీతో నెట్టలిగీని
కలది నీవూడిగమే గతి ఇంతేకాక ॥మాపు॥

తగువైనసతి యీకె తప్పులు వట్టఁగరాదు
అగపడి ఇచ్చకము లాడుటగాని
మొగమోట దరచాయ మొక్కలాన దూరలేదు
నిగిడి నీతో నవ్వులే నేరు పింతేకాని ॥మాపు॥

కూడినమానిని యీపె గుంపెనలు చూపరాదు
వేడుకఁ గాఁగిలివమ్మని వేఁడుటగాని
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నిన్నేమని
జాడతోడ [1]మోవేనుచే సర వింతేకాక ॥మాపు॥ 186

అమరసింధు

ఇదివో నీసుద్దులెల్లా నిటువంటివి
మదమున నీతో మారుమలయఁగఁగలవా ॥పల్లవి॥

తగిలి నీవూడిగపుదానను నే మొక్కితేను
నగుతానే సరసము నాతో నాడేవు
వెగటుగా మాయక్క వింటే నిందు కేమనును
మొగసక్కెఁడవు సంగ తెలిఁగవుగాక ॥ఇది॥

గక్కన నే దూతికను కానుక నీ కిచ్చితేను
చెక్కునొక్కి నామీఁద నేసవెట్టేవు
చక్కఁగా మాయేలికసాని గంటే నేమనును
తక్కరిఁడ వీతగవు దలఁచవుగాక ॥ఇది॥

చెలికత్తె నాపెమారు సేవ నీకుఁ జేసితేను
కలసి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించేవు
తిలకించి మాయమ్మ దెలిసితే నేమనును
బలిమికాఁడ విదేమి భావించవు గాక ॥ఇది॥ 187

దేవగాంధారి

అక్కచెల్లెండ్ల మిద్దరమైతే నైతిమిగాక
చక్కఁగా జాణతనాలు సరిదూఁచవచ్చునా ॥పల్లవి॥

1. మోవి+అనుట.

యెంతయినా సవతుల(లు?) యీడుకు రావచ్చుఁగాక
వంతు లడుగవచ్చునా వలపు నేఁడు
సంతోసానఁ బతిమోవి చవిగొనవచ్చుఁగాక
బంతిఁ బెట్టుకోవచ్చునా పాయ మెవ్వరికిని ॥అక్క॥

రామ లోకచోటఁ గాఁపురము సేయవచ్చుఁగాక
వామి వేయవచ్చునా వాసులు నేఁడు
వాముకొన నాతనితో నవ్వు నవ్వవచ్చుఁగాక
దోమటిగా సిగ్గులెల్ల దొడ్డిఁబెట్టవచ్చునా ॥అక్క॥

వొద్దికచుట్టాలు వొందు లోనగూడవచ్చుఁగాక
వద్దనఁగవచ్చునా వావులు నేఁడు
అద్దుక (శ్రీ)వేంకటేశుఁ డలమె నిన్నును నన్ను
గద్దించి వేరుపులెల్లా గాదెఁ బోయవచ్చునా ॥అక్క॥ 189

రేకు 1584 దేసాళం

ఓపమయ్యా నే మంతేసివున్నాఁడికొలువులకు
చేపట్టి నీ వేలితేను సేవచేసేఁగాని ॥పల్లవి॥

నీవు నాపెఁ గూచుండఁగా నే నీకు మొక్కితేను
భావించ నగ మాపెకుఁ బాలురాదా
యీవలను వేరొకతెఇంట నిన్నుఁ బొడగంటే
తావుల నించేపెకుఁ బెద్దరికమురాదా ॥ఓప॥

పొత్తుల నాపె వుండఁగా బువ్వము నేఁ దొడికితే
హత్తినసగమెంగిలి ఆపెది గాదా
బత్తితోడ నే నీకు పచ్చడము గప్పితేను
తత్తరించి ఇందు కాపె తనలోలో నవ్వదా ॥ఓప॥

తమ్ముల మాపె కిడఁగా తరవాత నేఁ గైకొంటే
ఇమ్ముల ముందువెనక లిందునే కాదా
నెమ్మది శ్రీ వేంకటేశ నీతె కూడితి విద్దరి
కమ్మినమారతులెల్లాఁ గలగంప గాదా ॥ఓప॥ 139

రామక్రియ

ఏమి టాసన్న యెఱఁగవేమే నీవు
కామించె నిన్ను నతఁడు కదియవే నీవు ॥ పల్లవి ॥

యేకతాన నున్నవాఁడు యెదురుచూచీ నీకు
ఆకడ నాతనితో మాటాడవే నీవు
మేకొని నిద్రలేచె మెరసి నీవంక చూచె
ఆకులు వక్కలుఁ జేతి కందియ్యవే నీవు ॥ ఏమి ॥

పిలిచినాఁడు నిన్ను ప్రియముచెప్పీ నీకు
యెలమితో దోమతెర యెత్తవే నీవు
బలిమిఁ బాదాలు చాఁచె పంతములెల్లా రేఁచె
సులభాన నొల్లనే పిసుకవే నీవు ॥ ఏమి ॥

మనసుపెట్టినాఁడు మరిగివున్నాఁడు నీకు
వనువుచేసుక కొంత నవ్వవే నీవు
చెనకి సరసమాడె శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
వొనరి యేపొద్దూఁ బాయకుండవే నీవు ॥ ఏమి ॥ 140

మధ్యమావతి

ఎనసి యాతఁడు మేము నెట్టుంటి మేమి
చొనిపి నీకోరికెలు చూచుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

విచ్చనవిడి నింకాను విన్నపము చేసుకోవే
వచ్చిదేర పతి నొడఁబరచుకోవే
యిచ్చకము చేసి కాసలెల్లా నిప్పించుకోవే
రచ్చలను మావలపు రవ్వసేయవలదు ॥ఎన॥

వనువున వాతనితో నవ్వులిట్టె నవ్వవే
చనవున నీమోవి చవిచూపవే
పెనఁగులాడి నీవు ప్రియములు నెరపవే
మనసులు సోదించి మమ్మోరయనేఁటికి ॥ఎన॥

కలసి నీ వాతనిఁ గాఁగిలించుకొనవే
శైలి నుండి నీయింటివిందు చెప్పవే
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁ డిట్టె నన్ను నేలె
కలికితనాల మరి కాఁతాళించఁదగదు ॥ఎన॥ 141

ఆహిరినాట

కనుఁగొనవయ్య యీపెగామిడితనముల్లా
తనకుఁదానే వట్టితమిఁ బొరలీని ॥పల్లవి॥

సందడి నీకాలుదొక్కి సారెసారె నీతో నవ్వి
అందరితో నాడుకొనీ ఆలవంటాను
తెంది నీవు ముడిచివేసినపూవులు ముడిచి
కందువతో మురిసీని కడుదొరనంటాను ॥కనుఁ॥

పాదుకొన నీవద్దిపనులు చేసి యందరి
సాదించీఁ దా నేలికసానినంటాను
పాదువలెఁ బళ్లెముప్రసాదము తా నారగించి
సోదించి కులము చెప్పీఁ జుట్టమనంటాను ॥కనుఁ॥

పరగ నీపుగట్టినపచ్చడపురేకు గట్టి
వరుసకు వచ్చీఁ జనవరినంటాను
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
పరఁదుక కాఁగిలించీఁ బాయలేనంటాను ॥కనుఁ॥ 142

శుద్ధవసంతం

ఎడగొల్లకత్తెవు నిన్నేమి చెప్పేది
అడియాలాలెల్లాఁ జూపే వౌదువే నేర్పరివి ॥పల్లవి॥

సందడిఁ బెండ్లాడినాపె సరసము లాడఁగాను
కందువ నుండినయాపె కాచుకుండఁగా
యెందు:డో వచ్చి నీవు యీతఁడు నామగఁడంటా
అందరిలోఁ గొంగువట్టే వౌదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥

యెదురువెట్టినయాపె ఇంటికిఁ బిలువఁగాను
మొదల వచ్చినయాపె ముంచి నవ్వఁగా
పొదిగి నీ కితఁడు పొంతనాలు గూడెనంటా
అదనఁ గాఁగిలించేవు అవుదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥

పిలిచితెచ్చినయాపె ప్రియపడి వుండఁగాను
కలసి నాపెను నేనే కలిగుండఁగా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు నాపొరుగంటా
అలర చెనకఁజూచే వౌదువే నేర్పరివి ॥ఎడ॥ 143

శ్రీరాగం

తతి నింతి యేమెఱుఁగు తనయాసోదమే పెంచీ
నెలవాది వింతట మన్నించవలెఁగాక ॥పల్లవి॥

కొసరి కొసరి నిన్నుఁ గొంగువట్టి తీసితీసి
అసురుసురై చెలి యలసీ నదె
వసముగానిపతిని వంచుకొనఁబోతేను
సుసరమా నీవే దయఁజూడవలెఁగాక ॥ తటి ॥

పిలిచి పిలిచి నీకుఁ బ్రియములు చెప్పి చెప్పి
చలిమి బలిమితోను జడిసీ నదె
తలఁపుకొలఁదిగాని తగులమిఁ బెనఁగితే—
నలవియౌనా నీవే యాదరింతుగాక ॥ తటి ॥

పొదిగి పొదిగి నీపొందు నేసి కూడి కూడి
సదమదమై నవ్వు చల్లీ నదె
యిదె శ్రీవేంకటేశ నీ వెనసితి విటుగాక
సదరమా యింకా నీవే చనవిత్తుగాక ॥ తటి ॥ 144

రేకు 1585 మాళవి

సతులపట్టుకు నింత చండి సేతురా
తతిగొంటి వెట్టునఁటివగవో నీది ॥పల్లవి॥

మనసు రంజిల్ల నీతో మాటలాడీ నీదేవులు
పనిలేని దిప్పుడేడ వరాకో నీకు
వొనర నప్పటి నీవొడివట్టి తియ్యఁగాను
పెనఁగేవు యెటువంటిబిగువో నీది ॥ సతు ॥

యెరవులేక చేతులెత్తి మొక్కీ నీదేవులు
శిరసు వంచే వెంతసిగ్గో నీకు
గరిమ నీమొగమే కనుఁగొనుచుండఁగాను
తరల వేమిటా నెంతతాలిమో నీకు ॥ సతు ॥

కప్పురము మోవిని(కి?)చ్చి కాఁగిలించి నీదేవులు
ముప్పిరిఁ గూడేవు యెంత మోహమో నీకు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యీకె నిన్ను మెచ్చఁగాను
చొప్పునఁ గొసరే వెంతానోదమో నీది ॥సతు॥ 145

నాదరామక్రియ

ఎంత గుట్టుచేసుకొని యిక్కడ నున్నాఁడవు
చెంత నాపె చెప్పినట్టు చేయఁగరాదా ॥పల్లవి॥

తేనెపెదవుల నీతోఁ దెలివ మాటలాడె
కానుకవట్టెను చనుఁగవ నీకును
వానఁబెట్టి సెలవులనవ్వులు నీపైఁ జల్లె
కానిమ్మని యాపెయింటికాడకు రారాదా ॥ఎంత॥

వెస నీకొలువుచేసి వినయములెల్లాఁ జూపె
పొసఁగ నిచ్చకములఁ బొందుచేసెను
ముసరపువలపులఁ జుట్టరికము నెఱపె
కొసరి నాపెపద్దఁ గూచుండరాదా ॥ఎంత॥

మక్కువఁ బాదములొత్తి మర్మములెల్లా రేఁచె
మిక్కిలి రతులఁగూడి మెప్పించెను
చక్కని శ్రీవేంకటేశ సన్నల నొడఁబరచె
చొక్కపునేర్పుల నాపెఁ జొక్కించరాదా ॥ఎంత॥ 146

రామక్రియ

వట్టివిచారములేల వాదు లడువఁగనేల
రట్టడిపతిని చెలు లిట్టె రమ్మనరే ॥పల్లవి॥

పనిచినఁగాని మరి నవ్వు రాదు
  పెనఁగులాడినఁగాని ప్రియములేదు
  తనిసినఁగాని సంతసముగాదు
  చెనకి నప్పుడు గాని సిగ్గు విడదు ॥వట్టి॥

బలిమి చేసినఁగాని పంతము రాదు
  కలసినఁగాని లోలో కాఁక దేరదు
  తలఁచినఁగాని యట్టె తమి రేఁగదు
  వలచినఁగాని గర్వము నిండుకొనదు ॥వట్టి॥

సరసమాడినఁగాని చవి పుట్టదు
  యెరవులేకున్నఁగాని యింపుగాదు
  ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నన్నుఁదానె
  పరవితో నున్నఁగాని ముచ్చటలెల్లాఁ బాయవు ॥వట్టి॥ 147

దేసాళం

జాణలై నయట్టివారిజాడ లివి
  వాణెమైనపొందు లిటు నడపఁగవలయు ॥పల్లవి॥

తగవు దప్పకుండితే తగులమి యెడయదు
  తెగనాడకుండితేను తియ్యదు ప్రేమ
  జగడించకుండితేను జారదు చుట్టరికము
  బిగివాయకుండితేను భావ మెరవు గాదు ॥జాణ॥

కక్కసించకుండితేను కాఁపురము లీదేరు
  వెక్కసము గాకుండితే వేడుక గల్గు
  మొక్కలము విడిచితే మునుకొనదు చలము
  వొక్కరీతినే వుండితే వుడివోదు వనుపు ॥జాణ॥

పంతాలు చూపకుండితే పాదుకొను మొగమోట
మంతనము గాకుండితే మైకొన దాస
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యీకె నీవుఁ గూడితిరి
చెంతఁ జేచాఁచకుండితే సిగ్గులెల్లా విడవు ॥జాణ॥ 148

బౌళి

ఎఱఁగమా నీగుణాలు ఇందరిలోన
మఱవక మమ్ము నిట్టె మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన మాపుదాఁకా మాటలాడి తనియవు
యెంతలేదు నీయానోద మేమి చెప్పేది
చెంతల గోర గీరినా సిగ్గులువడవు నీవు
ఇఁతటి నీహాసిపట్టు యెంచఁగ నేమున్నది ॥ఎఱఁ॥

ననుపున నాతోను నవ్వు నవ్వి వేసారవు
పనిపూనినవిరుదుబంట వౌదువు
చెనకి యెంత దూరినా శిరసు వంచుకొనవు
పనుపడ నీపంతాలు పచారించనేఁటికి ॥ఎఱఁ॥

కడఁగి నన్నుఁ గూడి కాఁగిటిలో వలయవు
యెడయక నీనేర్పు లెట్టు మెచ్చేది
కడుఁ బెనఁగినాను లోఁగవు శ్రీవేంకటేశ్వర
బడిబడి నీపొందు పాయ దెన్నటికి ॥ఎఱఁ॥ 149

ముఖారి

చూపవయ్యా నా కాపెను సుదతి యెటువంటిదో
పైపై తమక మింత పడఁగొనవలదా ॥పల్లవి॥

యేపున నీ నిమ్మపండు యెవ్వతె కామకిచ్చెనో
ఆపెమారుగాఁ జూచే వప్పటినుండి
మోపుచు కన్నుల నురమున కద్దుకొనే విదె
యేపొద్దుఁ దరితీపులు యిట్టుండవలదా ॥చూప॥

యీవేళఁ దామెరపువ్వు యెందు దొరకెనో ఆపె—
చే వట్టినట్టు పట్టి చే వదలవు
కావి చూచే వప్పటిని తలపై నిడుకొనేవు
పూవువంటివల పింత పోదిసేయవలదా ॥చూప॥

వలయపుభరణు లేవల్ల నీకుఁ గలిగెనో
కలికిచన్నులమారు కాఁగిలించేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశ అప్పటి నన్నేలితివి
కలపుకో లిటువలెఁ గలుగఁగవలదా ॥చూప॥ 150

రేకు 1586 దేసాళం

అన్నిటా జాణఁడై నాఁడు అలను నేను
పన్ని తనచిత్తము పట్ట నెటు నేర్తునే ॥పల్లవి॥

యిచ్చకమాడఁగవలె ఇంతులకుఁ బతితోను
వచ్చిగా నవ్వఁగవలె పైకొనవలె
మచ్చరించరాదు మరి మంకులు చూపఁగరాదు
నిచ్చఁ దనపొందుసేయ నే నెట్టు నేర్తునే ॥అన్ని॥

వూడిగము సేయవలె వొద్దికతో విభునికి
వేడుక సేయఁగవలె విడె మీవలె
పాడిపంతాలెంచరాదు బలిమిఁ దోయఁగరాదు
జాడ[illegible] నెట్టు జరయఁగనేర్తునే ॥అన్ని॥

చెనకఁగవలె తానె శ్రీవేంకటేశుఁడు రతిఁ
బెనఁగవలె కాఁగిట బెరయవలె
గునియఁగరా దెఁ(దెం?)తైనా గుట్టు నెరపఁగరాదు
మనసిచ్చి నన్ను నేలె మాన నెట్టు నేర్తునే ॥అన్ని॥ 151

సౌరాష్ట్రం

నీపతి బత్తిగలఁడు నే నెఱుఁగుదు
దాపుగ నామాట లివి తలఁచుకోవే ॥పల్లవి॥

సరసములాడుచే జడిగొన్న మోహము
శిరసు వంచుకొనుటే సిగ్గుఁజాట్లు
గరిమ నవ్వు మిక్కిలి ఘనమైనతరితీపు
సరిచూడవే వలపుజాడ లివి ॥నీప॥

చెప్పరానివినయాలే చిత్తములో ఆసలు
తప్పక చూచుటే తగులాయము
వుప్పతిల్లుఁ జెనకులే వుడివోనితమకము
తిప్పరానికాంత లివి తెలుసుకోవే ॥నీప॥

మొగములు చూచుటే ముంచినఇచ్చకములు
బిగివాయకుండుటే చేపట్టినపొందు
అగపడి నిన్ను నేలె అదె శ్రీవేంకటేశుఁడు
మగనికి నీకు నీమర్మము లెంచుకోవే ॥నీప॥ 152

వరాళి

వింటివా నామాట నీవు విభుఁడవు
వంటు నీవు చూపకున్నను నగుఁజాటౌను ॥పల్లవి॥

యెలమి నాపె నీపై నెంతమోహమోకాని
మలసి మలసి నీతో మాటలాడీని
కలసి మెలసి నీవు కడులాలించకుండేను
నెలకొన్ననేరమి పీవొళ్ళి దే అందురు ॥వింటి॥

మదిలోన నీకెంతమరిగినదో కాని
పొదిగి పొదిగి నీతో పొందుసేసీని
అదెరిఁగి నీవిప్పు డాకెఁ గూడకుండితేను
గుదిగొన్న[1]మేలాన కూళతన మందురు ॥వింటి॥

యెనసి ఇంతి నీరతి(ని) యెట్టు గూడితివోకాని
తనిసి తనిసి నిన్నుఁ దగ మెచ్చీని
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కరుణ యింతగాకున్న
చనవరితనాన కు చపచపనందురు ॥వింటి॥ 158

మాళవిశ్రీ

చెలులము నిన్నేమిసేయఁగలము
నెలఁతభాగ్యములెల్లా నీవల్ల నున్నవి ॥పల్లవి॥

యిందుముఖతో సరస మెంత మీరి యాడినాను
అందుకు ని న్నోఁగాదని అడవచ్చునా
మందలించి వలపులు మట్టుపెట్ట వసగాదు
యెందును యీపె కోఁపుర మిదె నీచే నున్నది ॥చెలు॥

వనితను నీ వెట్టు వడి నెలయించినాను
పెనఁగి చాయలకు రప్పించఁగలమా
మనసులో తమకము మానుపఁగ నెట్టువచ్చు
వినయాన యీపెమొక్కు వెస నీపై నున్నది ॥చెలు॥

1. మేలు+న. మేలాన=మేలుతో(ప్రేమతో)అనియా? అట్లైనచో, 'న' వరమైన వుడు'ము'వర్ణాంతమూ అకారోపధమూ కాని 'మేలు'కు దీర్ఘమెట్లు? మేలము+న ఐనచో అర్థమంతగ సరిపోదేమో? గుడిగొన్న 'మేలున' కావచ్చునా?

సతిఁ గాఁగిటఁ గూడితి సరవు లేమడిగివా
రతులనేరుపు లేర్పరచఁగలమా
తతితో శ్రీవేంకటేశ తగులు మానవరాదు
సతమై యీపె కోర్కి నీచనవున నున్నది ॥ చెలు ॥ 154

శుద్ధదేశి

ఎంత వేగిరకాఁడ వేమయ్య నీవు
చెంత నూరకుండఁగానే సేసలు చల్లేవు ॥ పల్లవి ॥

నెలవి నవ్వులతోడ సిగ్గువడి వుండఁగానే
బలిమి నాపెచన్నులు పట్టితీసేవు
నిలువుఁదమకమున నివ్వెర గందఁగానే
కొలఁదిమీరఁగను గక్కనఁ జెనకేవు ॥ ఎంత ॥

తగు నీపై తలపోఁత తలఁచుకుండఁగానే
చిగురుఁబెదవి యాని చిమ్మిరేఁచేవు
మొగము చూచి నీపై మోహములు వెరవఁగా
బిగువుఁగాఁగిట నొత్తి పిప్పిసేసేవు ॥ ఎంత ॥

ముద్దులు గుమిసి నీతో ముచ్చటలాడఁగానే
అద్దుకొని రతికేలి నలయించేవు
గద్దించి శ్రీవేంకటేశ కన్నుల మొక్కఁగానే
పెద్దరికావను పారెఁ బెనఁగులాడేవు ॥ ఎంత ॥ 155

వరాళి

మఱచితివేమో కాక మగువలనెల్లాఁ జూచి
మెఱయఁగ నీచేఁతలు మెచ్చనా నేను ॥ పల్లవి ॥

చెప్పున మాయింటికి నిన్నిట్టె విచ్చేయుమని
అప్పుడే చెలిచేఁ జెప్పియంపనా నీకు
కొప్పు దువ్వుకొంటాను కుందనపు మేడమీఁద
చిప్పిలుమోవిని సన్న సేయనా నీకు ॥మఱి॥

మనసులో పొఁ(పొం?)దులు మరి యొచ్చరికగాను
మునుకొని చేతులెత్తి మొక్కనా నీకు
పొనుగకుండా నిన్ను పువ్వులచెండువ వేసి
నినుపుగా తమి యొలా నించవా నీకు ॥మఱి॥

పాటించి వాచన్నులు పయ్యద జారఁగ(గఁ?)దీసి
సూటిగఁ గాముకగాను చూపవా నీకు
యీటున శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
గాఁటపునా మేలు తారుకాణించవా నీకు ॥మఱి॥ 158

రేకు 1587 సామంతం

అటువంటిది గాకుంటే అఁటదందురా
సటలెల్లా నెరపీని చాటిచెప్పఁదగును ॥పల్లవి॥

వుద్దండపుమాట లాడి వువిద చన్నుల నొత్తి
అద్దుకొని నీ కిట్టె ప్రియాలు చెప్పీని
సుద్దు లెంత నేర్చునో సూటిగా నిన్నిట్లానే
తిద్దుకొనె కాఁగిటికి దేవులు గాఁదగును ॥అటు॥

కాతరించి వొడివట్టి కామిని లోనికిఁదీసి
చేత ని వ్వాయము లంటి చెక్కు నొక్కని
యేతు లెంత వేడుకో ఇటువలె నీముందర
ఆతుమగాఁ జెప్పి చూపీ ఆకె నీకుఁ దగును ॥అటు॥

పాదువలె నిన్నుఁ దిర్చి సతి మోవి గంటివేసి
పాదాలకు మొక్కి నీకుఁ బంతమిచ్చిని
పోదితో శ్రీవేంకటేశ బూపతిచెరువుకాడ
ఆదిగొని నిన్నుఁ గూడె ఆకె నీకుఁ దగును ॥ అటు 157

మాళవి

లకిమమ్మ కాఁగిలిచ్చి లావుల మెచ్చీ
సకలము మేలు సరసము లాడరయ్యా ॥ పల్లవి॥

కొండలపడవనీడ(?) కోరిన చెంచులవాడ
వుండి నవ్వే వౌనయ్యా వువిదతోడ
నిండెను వలపు లాడ నీమో మాకె చూడ
పెండిలి మీకిద్దరికిఁ బెనగొనీనయ్యా ॥ లకి ॥

గొప్పమాఁకులలోన [1]కురిపేటి నిచ్చవాన
వుప్పతిల్లి చేయివేసే వువిదమేన
చిప్పిలీఁ జెమటసోన సిగ్గులు లోలో నాన
కప్పెను మీ కిద్దరికిఁ గడుమోహాలయ్యా ॥ లకి ॥

భవనాశియేటిదండ పడఁతికోర్కులు నిండ
జవళి నీవద్ద నుండ సంగడిఁ బండ
తివిరి శ్రీవేంకటాద్రి సుగ్రీవ నారసింహా
వివరించ నిద్దరికి వేడుకాయ నయ్యా ॥ లకి ॥ 158

బౌళి

వంటునఁ గనకగిరి నారసింహా
వెంట వెంట నాకుఁగానే వేడుకపడేవు ॥ పల్లవి॥

1. 'నిచ్చకురిపేటివాన' అనుట సహజము.

చేముట్టి కొలువులోన సిగ్గు విచారించక
నామేను చెనకేవు నడుమ నీవు
కామినులు వసంతము కడు నీపైఁ జల్లరాఁగా
ప్రేమ నాపయ్యెదలోనఁ బెనఁగి దాఁగేవు ॥సంటు॥

వొద్దమండి చెలులెల్లా మాడిగాలు సేయఁగానే
అద్దుక నాతో నవ్వే వప్పటి నీవు
వుద్దండాన మేనవారు వొడివట్టి తియ్యఁగానే
గద్దరితనాన నన్నుఁ గాఁగిలించుకొనేవు ॥సంటు॥

సంగతి విచారించక సరిఁ బొరుగువారింట
యెంగిలిసేసేవు మోవి ఇప్పుడే నీవు
చెంగట శ్రీవేంకటేశ జిగిఁ బేరటాండ్లు చూడ
చెంగలించి నామీఁద సేసలువెట్టేవు ॥సంటు॥ 159

రీతిగౌళ

ఏమయ్యా వేడుకకాని కేడ దోసము
వేమారు నీదేవులకై విన్నవించేఁగాక ॥పల్లవి॥

[1]సంగడించి మాటాడుతాఁ జవి చూచితివి మోవి
యెంగిలని చూడవద్దా యింతిని నేను
వెంగలితనానఁ దొల్లి వెన్నలుమఁ బాలును
దొంగిలివవాఁ డవి దూరుకు నోడేవా ॥ఏమ॥

సముకాన నవ్వుతానే సరిఁ గాఁగిలించితివి
చెమటని చూడవద్దా చిప్పిలి మేన
గుమికానఁ జల్లలమ్మేగొల్లతలనేలిన—
తమకి వంతేసిదొరతనాలు చూచేవా ॥ఏమ॥

1. సంగడి, సంగడముల పై వచ్చిన నామధాతువు కాబోలు.

ఆదరించి వేడుకొంటా నక్కున నిడుకొనేవు
పాదాలు దాఁకి సిబ్బితిపడఁగవద్దా
కాదనక [1]దధిఖాండు(ద?)గంపకిం దీఁగినవాఁడ—
వీడెన శ్రీవేంకటేశ యిందుకుఁ గొంకేవా ॥ ఏమ ॥ 160

నీలాంబరి

మగనికి నాలికని మర్మము లివి
తగిలి పాయకుండితే తమకము రేఁగును ॥ పల్లవి ॥

పచ్చిమాటలాడితేనే భావములు గరఁగును
యిచ్చకము నేసితేనే యింపు వుట్టును
కొచ్చి కొచ్చి కొసరితే గురుతౌఁ జుట్టరికము
వచ్చినట్టే వచ్చితేను వాడికలు గలుగు ॥ మగ ॥

వినయము చూపితేనే వెగ్గళించు మోహము
మనసు లెనసితేనే మన్నన లెక్కు
తనువులు సోఁకితేనే తడఁబడుఁ గోరికలు
ననిచి పైకొంటేనే నవ్వులెల్లా వచ్చును ॥ మగ ॥

కలపుకోలు గలితే కాఁపురము లోనరును
తలఁపు సరిదాఁకితే తగులుఁ గాంతు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యింతి నేలితివి నీవు
చలివాయఁ గూడితేనే చవులౌను రతులు ॥ మగ ॥ 161

శంకరాభరణం

ఇంకానేల చలము లేమి సేయఁగలము
అంకెకు వచ్చెను అధరామృత ఫలము ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'దధిఖాండు' స్వతంత్రముగ తత్సమించినరూపమా? పొరపాటు వ్రాతయా? ఇట్టి దుష్టసమాసము లీవాఙ్మయమున దోషములు గావు.

కలికి వనాలనీడఁ గడు నీ కెదురుచూడ
ములుకువవ్వులతోడఁ గొప్పు వీడ
చెలులెల్లాఁ జూచేరు జిగిఁ గొను లసియాడ
బలిమిఁ జేకొనవయ్య బత్తితోఁ గూడ ॥ ఇంకా ॥

సతి నీపాదాలు మెట్ట చన్నులు నీవు ముట్ట
తతి నిన్ను నిదె దిట్టతనాలఁ దిట్ట
ఆతివలు నొలసేరు అంగాలఁ జెమట దొట్ట
సతతము మెచ్చవయ్యా జాణలు చేపట్ట ॥ ఇంకా ॥

జలజాక్షి నీపక్క సరసముల వే చొక్క
తలపోసీఁ దనచక్కఁదనాలు నిక్క
అలి శ్రీవేంకటేశ నీలలన నీకు మొక్క
కలకాల మేలు మిక్కడ రతికెక్క ॥ ఇంకా ॥ 162

రేకు 1588 —౪౩

నాకుఁ గానవచ్చీ నీనటనలెల్లా
నీకుఁ జూడ నన్నియును నేరుపులై యున్నవి ॥ పల్లవి ॥

తలకొని నాదిక్కు తప్పక చూచేవు గాని
తలఁపులో వేరొకతె తగిలున్నది
మలసి నిజాలకును మాటలు నాడేవుగాని
యెలమి నీకోరికలు యెక్కడనో వున్నవి ॥ నాకుఁ ॥

నడుమ నూరకె నాతో నవ్వులు నవ్వేవు గాని
అడరినవలపు విఁ(విం?)తై వున్నది
జడిగొని నామైఁ జేయి చాఁచఁగ వచ్చేవుగాని
చిడుముడితమి వలసినచోట నున్నది ॥ నాకుఁ ॥

గట్టిగా నీకాయము నాకాఁగిట నున్నది గాని
చుట్టరికములెల్లాఁ జుట్టుకొన్నది
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు వన్నెలితిగాని
రట్టడివంతాలు రతి నిట్టెపాయకున్నవి ॥నాకుఁ॥ 163

మాళవిగౌళ

వట్టిసటలు నేసేవు వద్దికి రమ్మనుచును
పట్టి నేఁ జెనఁగితేను పరాకు మానేవా ॥పల్లవి॥

మన్ననగలసతితో మాటలు నీవాడఁగాను
విన్నపము నేఁ జేసితే వినేవా నీవు
సన్నలా ఛాయలా నాపె సరి నెలయించఁగాను
యెన్నికానుక లిచ్చినా యిక్కడ చూచేవా ॥వట్టి॥

పిలిచితెచ్చినాపెతో బెరసి నీవు నవ్వఁగా
కలయ నే వచ్చితే కాఁగిలించేవా
నిలుచుండి కొలువున నిన్నాపె యెలయించఁగా
వలపు నేఁ జల్లితేను వసమయ్యేవా ॥వట్టి॥

జంటఁ గూచుండినఇంతిచన్నులు నీవు ముట్టఁగా
ఇంటికి రమ్మంటే నీ కితవయ్యీనా
అంటి నన్నుఁ గూడితివి అంతలో శ్రీవేంకటేశ
వొంటి నెంతజంకించినా వొడఁబడేవా ॥వట్టి॥ 164

దేసాళం

నీకొలఁదివారలా యీనెలఁతలెల్లా
నీకు నిదె చాలుగాదా నిమ్మలాన నుండవే ॥పల్లవి॥

యేల నివ్వెర గందేవే ఇంతులనెల్లాఁ జూచి
అలరీఁ డీతని కెంద రాండ్లంటాను
జాలిఁబడ నేమిటికి సవతులతో నెల్లా
వాలిసేయ కాతఁడు నవ్వీ నంటాను ॥నీకొ॥

యేమిటికి యేఁకరేవే యెవ్వరైనా నీతనితో
ఆముకొని సరసము లాడేరంటాను
మోము శిర సేలూఁచేవే మునుకొని దేవుళ్లకు
వోముక యీతఁడు విడే లొసఁగీనంటాను ॥నీకొ॥

అదేల ముక్కుపై వేలంటుకొనేవే ఇందరు
ఇదె యీతనిపొత్తున నెనసేరంటా
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడే నన్ను నేలె
పదరకువే యీతఁడు వచ్చిదేరీ నంటాను ॥నీకొ॥ 165

కాంబోది

అప్పటి కారుకాణ లానో కావో
తప్పక యీగురుతులు తలఁచుకో నీవు ॥పల్లవి॥

ఇందాఁకా మాటలాడె యెరవులేక నీతో
యెందుండి వచ్చె నాపె యేమో నీకు
మందలించి యావేళనే మరి నొక సోద్యము
అందుకొంటి వీడెము ఆపెచేత నీవు ॥అప్ప॥

కామించి చెక్కులు నొక్కి కదుఁ బాదాలకు మొక్కి
యేమిటికి వీడుకొనె నీపె నిన్ను
దీమసాన నప్పటిని తేటపడె వేరొకటి
కోమలపుమోవి చవిగొంటివి సారెకును ॥అప్ప॥

నన్నతే పేసి(నె?) వాపె నముకాన నుండి నీతో
యెన్నిక లెట్టని కూట మెన్నఁ దబ్బెను
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
పన్ని రతిఁ జొక్కితి వాపదఁతిపేఁతలకు ॥ అప్ప ॥ 166

బౌళిరామక్రియ

మగువరో యీగతినే మగని వఁపించవే
జిగి మఱవకుమీ నేఁ జెప్పినయీబుద్ధులు ॥పల్లవి॥

మనసు లెనసితేను మాటలెల్లాఁ జవులౌను
ననుపు గలిగితేను నవ్వులు వచ్చు
చనవు మెరసితేను సంగ్రాతము లీడేరు
వినయము చూపితే వేడుకలౌఁ బొందులు ॥ మగు ॥

అడియాసలు మించితే ఆయములు గరఁగును
యెడవాయకుండితేను హెచ్చు లంకెలు
వుడివోని ప్రేమలైతే వొనరుఁ దలపోఁతలు
అడరుఁ జుట్టరికములైతే నింపు లెసఁగు ॥ మగు ॥

విచ్చన విశ్లితేను వెలయుఁ దమకములు
ముచ్చటలు నెరపితే ముంచుఁ గళలు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడేలె నిన్ను నింతలోనె
వచ్చిదేరఁ జెనకితిఁ బరగును రతులు ॥ మగు ॥ 167

పాడి

రచ్చలోఁ బెనఁగుదు రా రామలతోడ
యిచ్చెరిఁగి కఁసితే నింతులు వలతురు ॥ పల్లవి ॥

యిక్కడనేల చెనకి నింటికి రమ్మనవే
చెక్కు నొక్కి తనసేవ చేసే నేను
మొక్కిళపుఁదనమేలే మొగవాఁడైనవానికి
కక్కసించకుండితేనే కాంతలు వలతురు ॥రచ్చ॥

దిగ్గనఁ గొంగేల పట్టి తెరవేయుమనవే
బగ్గన నొంటినే వొడఁబరచే నేను
వెగ్గళించనేఁటికే వేడుఁ గలవానికి
సిగ్గుతోడ నుండితేనే చెలులు వలతురు ॥రచ్చ॥

చన్నులేల పిసికీఁ బచ్చడము గప్పుమనవే
విన్నవించి వేడుక గావించే నేను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్ను నేలె
సన్నలఁ దా నవ్వితేనే సతులు వలతురు ॥రచ్చ॥ 168

రేకు 1689 ముఖారి

అనతియ్యవయ్యా వాకు నాసుద్దులు
తానకమై ఇందాఁకాఁ దలపోసుకొంటిని ॥పల్లవి॥

చెలఁగి నిన్నాపె చూచి సెలవుల నవ్వఁగాను
తెలియక నిన్నడిగేఁ దెల్లమిగాను
బలిమి నప్పటి నాపెపైఁ జేఇవేయఁగాను
నిలుచుండి వాలోనే నివ్వెర గందితిని ॥అన॥

సారెసారె నాపె నీతో సన్నలు సేయఁగాను
కారణాలు విచారించేఁ గడగతల
మేరమీరి నీతో మరి మేలము లాడఁగాను
అరితినే సంతోసించే నందుకే నేను ॥అన॥

గక్కన వాపె నిన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
చొక్కి పొంతవాలు చూచే సొరిది నేఁడు
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
వెక్కులాగుల నిందుకే ప్రియమందే నిపుడు ॥అన॥ 169

కేదారగౌళ

ఏమి చెప్పేది నీభాగ్య మిన్నిటా రమణుఁడ
దోమటి మిమ్ముఁ జూచి సంతోసమాయ నాకు ॥పల్లవి॥

మొక్కలానఁ దనచనుమొనలు నీవీఁపు సోఁక
చిక్కుదీసీ నీనెరులు చెలియ
వెక్కసపుఁ గొప్పులోని విరులు నీపై రాల
నిక్కి కుంచెవేసీని నీపైఁ గేలు చాఁచి ॥ఏమి॥

కందువతోఁ దొడాఁ దొడాఁ గదియ నీవద్ద నుండి
గందము పూసీ నీకుఁ గలికి
చిందేటిచెమటనీటిచిత్తడి నీమేన నంట
చెంది సొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి సిఁగారించీ నీకును ॥ఏమి॥

చలువమోవితీపువాసన నీమొక్కున నిండ
తిలకము నీకు దిద్దీఁ దెలవ
కలసితి నన్ను శ్రీవేంకటేశ బేఁటెగాయ
అలమీఁ గాఁగిట వాపె నాయములు గరఁగా ॥ఏమి॥ 170

పాడి

తేరిచూడు మిదివో నీదేవులదిక్కు
సారెసారెఁ దనమోవిచవులు మాపీని ॥పల్లవి॥

పొంచి నీమోము చూచీ పొలఁతి తల
వంచి సిగ్గులు పచరించీ నదె
పెంచీ వాసలుఁ గడుఁ బ్రేమమున లోలో
నించీ సెలవులను నిండునగవులు ॥ తేరి॥

సొలసి మాఁటలాడీ సుదతి నీతోఁ
గలసిమెలసి యాడి యలసీ నదె
మలసీ నీముందరను మంతనానను అట్టె
వలసినట్ల నీపై వలపు చల్లీని ॥ తే॥

పొంది నీకాఁగిటను పూఁబోణి
చిందీఁ జెమట లంది యంది
చెందితి విటు నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర
సందినుండి తాను చనవు సేసీని ॥ తేరి॥ 171

సామంతం

ఇంత వొలపతపాతి వెళ్లైతివి
బంతినే నామీఁదఁ గడుబత్తిసేసే విపుడు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకతో నేకతాన విన్నవించిననామాట—
లాడుకొంటివా అపుడే ఆకెతోడను
పీడెము నే నిచ్చినది వెస నాకెవొడిఁ బెట్టి
యాడ నామొగము చూచే వేమిగట్టుకొంటివి ॥ ఇంత ॥

యేపున నీవురమున నిటు నే మెత్తినకస్తూ—
రాపెకుఁ బెట్టితివా అపుడే నీవు
మాపుదాఁకాను ఇంటిలో మగువఁ బెట్టుకవుండి
యీపొద్దు నన్నంటవచ్చే వేమనేది నిన్నును ॥ ఇంత ॥

ప్రేమమున నీతో నేను పెండ్లాడినగురుతు
కామినికిఁ జూపితివా కానుకగాను
ఆముకొని శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
దోమటి నిద్దరికిఁ గాంతుఁడ వైతి విపుడు ॥ ఇంత ॥ 172

కాంబోది

ఏమిచెప్పేరె యెమ్మె లెందాఁకా మాతో
వేమరు నవ్వినదే వేడుకసరసము ॥పల్లవి॥

పగటున వనితలు పదివేలు గలిగినా
మగఁడు చేపట్టినదే మరి దేవులు
తగిలి యన్నిటా వేగుదాఁకా నొడఁబరచినా
అగపడి చెల్లుబడియైనదే మాట ॥ ఏమి ॥

కొలువులు నేసి యెంత కూరిములు గొసరినా
పిలువు గలిగినదే ప్రియము
కలపుకోలున నెంత కాఁపురము సేసినాను
నలిగెతోడిదే సతమైనమన్నన ॥ ఏమి ॥

జమళిపొంతనాలు సారె నెంత గూడినాను
తమిగలిగినదే తగులాయము
గుమిగా నిన్ను నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సమరతివిభవాలే చవులకుఁ జవులు ॥ ఏమి ॥ 173

దేవగాంధారి

ఇంకనేల నిన్ను నేరా లెంచ నేను
కొంకుదేరి లోఁగితేను కూళతనము ॥పల్లవి॥

మచ్చిక గలిగితేను మంచిమాఁట లాడవలె
కుచ్చితము నెరపితే కూళతనము
యిచ్చకమే వలసితే యెరవు లేకుండవలె
కొచ్చి కొచ్చి కొసరితే కూళతనము ॥ఇంక॥

పొందు లోనగూడితేను భోగించి చొక్కఁగవలె
గొంది నలుగఁగఁబోతే కూళతనము
చందములైతే సరసములాడవలె పెచ్చు—
కుందులు వెదకఁబోతే కూళతనము ॥ఇంక॥

నెట్టనఁ గూడేవేళ నేరుపు చూపఁగవలె
గుటు చేసుకుండితేను కూళతనము
అటుగా శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నేలితివి రా—
కొట్టు లేక నెగ్గులంటే కూళతనము ॥ఇంక॥ 174

రేకు 1540 లలిత

వాకిట నందరుండఁగా వడిగా లోనికి నేఁగి
యేకతాన నున్నపతి నెట్టు చెనకితివే ॥పల్లవి॥

పాయక విభునివద్దఁ బాదము లొత్తితివా
ఆయములు గరఁగెనా అట్టె నీకు
యీయెడ వినవేడుకయ్యీ నింకా నాతోఁ జెప్పవే
చేయి మీఁదాయ నిఁక సిగ్గుపడనేఁటికి ॥వాకి॥

మనసారా నాతనితో మాట నీ వాడితివా
తనివిఁ బొందితివా తాలిమితోడ
నిన్నుఁ జూచి వెరగయ్యీ నిలువవే నాముందర
చనవర వైతివి సట లేక నేఁటికి ॥వాకి॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుసేవలెల్లాఁ జేసితివా
నీవలపు తీరెనా నిమ్మళానను
యీవల నన్నిటఁ జెలె నిట్టె కనుఁగొనవే
నీవే సవతి వైరివి నేఁడు లోఁగనేఁటికే ॥వాకి॥ 175

మంగళకౌసిక

ఎటువంటి జాణవైతి విదివో నీవు
తటుకన నవ్వినవ్వి తనియ వాపోదమా ॥పల్లవి॥

అంగవించి నాచేత నందరూ వినఁగాను
వెంగెము లాడించుకొనువేడుకా నీకు
కొంగువట్టితియ్యఁగాను కోపగించి నే నిన్ను
జంగిలి తిట్టు దిట్టితే సంతోసమా నీకు ॥ఎటు॥

వెనుకొని నీకొప్పువీడినందాకా నాచే
పెనఁగులాడించుకొను ప్రియమా నీకు
కొనగోరు సోఁకి నీమై కుమ్మెలు నాటఁగా
చెనకించుకొన నంత సింగారమా నీకు ॥ఎటు॥

దిట్టవై నాచేతను తేనెగారేనీమోవి
ఇట్టె గంటిసేయించుకో యితవా నీకు
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
గుట్టుతోడ నింతసేయఁ గోరికా నీకు ॥ఎటు॥ 176

ఆహిరి

ఏల సిగ్గులువడేవు యేమిటికి లోఁగేవు
కాలుదొక్కఁగా నిన్నుఁ గాదుకూడదనేమా ॥పల్లవి॥

ననుపుసేసుక నాతో నవ్వులు నవ్వేవాఁడవు
వొనరఁ బొందుసేయఁగా వొద్దనేమా
తనివోక దిష్టించి తగులఁ జూచేవాఁడవు
పెనఁగులాడఁగాను తప్పించుకొనేమా ॥పల॥

మక్కువలు చూపి మోపి మాటలాడేటివాఁడవు
పక్కకు రాఁగాను చేపట్టకుండేమా
అక్కరతో నాకు నింత ఆసపడేటివాఁడవు
ఇక్కువ లంటఁగా నీకు నెమరాడేమా ॥పల॥

చలపట్టి నామోవి చవులడిగేవాఁడవు
మలసి పెంటాడఁగాను మారుకొనేమా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నమ్ము నేఁడు
వెలయ మన్నించఁగాను వింతగాఁ జూచేమా ॥పల॥ 177

శుద్ధవసంతం

అన్నిటాను కడుజాణ వౌదువే నీవు
సన్న లాతఁడు చేసితే జంకించేవు నీవు ॥పల్లవి॥

ఛాటుకకన్నులఁ జూచి కడుసొలసిసొలసి
మాటాడనేతువౌనే మగనితోను
సీటున నప్పటినుండి నిన్నాతఁడు వేఁడుకోఁగా
పాటించి నీ వెంతవొడఁబరచేవే కమ్మటి ॥అన్ని॥

జవ్వనపుసింగారము సారెసారెఁ గురియుచు
నవ్వేన నవ్వనేరుతువే నాథునితోను
పువ్వుల నాతఁడు నిన్ను పూఁచిపూఁచి వేయఁగాను
మువ్వంకా నొడ్డించుకొంటా మొక్కేవేమే నీవు ॥అన్ని॥

వెలలేనివలపులు వేమారుఁ జల్లి రతులఁ
గలయనేర్తువే శ్రీవేంకటేశుతోను
చెలరేఁగి చెలరేఁగి సేన లాతఁడు వెట్టఁగా
నిలిచి యిచ్చక మెంత నెరపేవే నీవు ॥ అన్ని ॥ 178

కాంబోది

ఇట్టుండవలదా యిద్దరికి సంతోషాలు
మట్టుమీరి తలపోఁత మఱవలే రెపుడు ॥ పల్లవి ॥

యెన్నటిపొందులో కాని యీచెకు నాతనికిని
సన్నలా చాయలా మోవి చవిగొనేరు
ఇన్నిటాను పొంతనాలు యెట్టు గూడెనో కాని
పన్ని నతమకములఁ బాసి వుండలేరు ॥ ఇట్టుం ॥

తగుల మెట్టిదో కాని తనకునుఁ దనకును
పగటున మోములు తప్పక చూచేరు
మొగి నోఁచినోములు మున్నిటి వెట్టివో కాని
నగవులే పెంచక మానఁగజాల రిదివో ॥ ఇట్టుం ॥

వేడు కెట్టిదో కాని శ్రీవేంకటేశ్వరు కింతికి
వోడక రతికళల నుల్లసించేరు
కూడిననేరుపు లెంత గురులు సోఁకెనో కాని
తోడయినకాఁగిలి యెచ్చోటా విడువరు ॥ ఇట్టుం ॥ 179

భైరవి

నీ కింతయేలె వెఱపు నీకు మగఁ డాతఁడు
చేకొని నీచనవెల్లాఁ జెల్లించుకోరాదా ॥పల్లవి॥

చిటికి మాటికి నీవు సిగ్గులు వడేవుగాని
నాటుకొనఁ బతితోను నగరాదా
కూటమి గోరి సంగడిఁ గూచుండ లోఁగేవుగాని
వోటలేక కుచముల నొరయరాదా ||నీకిం||

చనవులా మనవులా సాదించవచ్చేవుగాని
మనసిచ్చి యాతనితో మాటాడరాదా
తనియక మోవి చూచి దప్పులుదేరేవుగాని
వినయానఁ దములము వేఁడుకోరాదా ||నీకిం||

అలపులా సొలపులా ఆయాలు ముట్టేవుగాని
పిలిచి శ్రీవేంకటేశుఁ బెండ్లాడరాదా
బలిమి నన్నిటా నొడఁబరచుకొంటివిగాని
మలసి రతుల నిట్టె మన్నించుకోరాదా ||నీకిం|| 180

రేకు 1541 రామక్రియ

చూచేవారికెల్లాను చూడఁ గొత్తలు
యేచినమీమహిమలు యేమిచెప్పే దపుడు ||పల్లవి||

గందము నీవు చల్లఁగా కాంత సరసమాడఁగా
చందమాయ మీచేఁతలు సరికి బేసి
విందు నీ కాపె చెప్పఁగా వెస నీ వియ్యకొనఁగా
ఇందరిలో మీసంతోసా లేమి చెప్పే దపుడు ||చూచే||

ఆయములు నీవంటఁగా ఆపె నవ్వులు నవ్వఁగా
చాయకు వచ్చె వలపు సాటికి బేటి
కాయ మాపె వొరయఁగా కన్నుల నీవు చొక్కఁగా
యీయెడ వినోదము లేమి చెప్పే దపుడు ||చూచే||

సరుగ నీవు గూడఁగా చన్నుల నాపె వొత్తఁగా
ఇరవాయ సమరతు లీడుకు నీడు
సరి శ్రీవేంకటేశ్వర సన్నలు మీలోఁ జేయఁగా
తెరవులే దెరిఁగితి మేమి చెప్పే దపుడు ॥చూచే॥ 181

దేసాళం

ఎంతరాజసము చూపే వీకెయెదుట
చెంతలనే మమ్మును చిమ్మిరేఁతురా ॥పల్లవి॥

కొండలెక్కి [1]నీకుఁ జనుఁగొండలు చూపీ మారు—
గొండవైనుండిన[2]నీకుఁ గోమలి
రెండుచేతులుఁ జాఁచి కూరిమి నందు కొనరాదా
అండనున్నలకిమమ్మ నలఇంతురా ॥ఎంత॥

పండుండి నీకు మోవిపండు చూపి యెలఇంచీ
పండువెన్నెలబయట పడఁతి
[3]నిండునీవదనమున నిక్కించి చేకొనరాదా
మెండైనలకిమమ్మతో మేకుసేతురా ॥ఎంత॥

కొనబుఁదవాన గోరికొన చూపీ పెండ్లిసేసు—
కొనవలెనని నీకుఁ గోమలి
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నీ వౌభళేశుఁడ—
ననరాదా లకిమమ్మ కటు మాటదాఁతురా ॥ఎంత॥ 182

1, 2. ఇవిపునరుక్తములు. ఇట్టి వీవాఙ్మయమున నక్కడక్కడ గలవు.
3, 'ఏనిండువదనమున' అనుట సహజము.

మాళవి

నన్ను నేలినాఁ డితఁడు [1]నరసింహుఁడు
అన్నిటాను జాణఁడు [2]ప్రహ్లాదనారసింహుఁడు ॥పల్లవి॥

నగవులపు (డుగడె నరసింహుఁడు
వెగటులేనివాఁడు వీరనరసింహుఁడు
నగముపైనున్నవాఁడు నరసింహుఁడు
అగపడె మనకుఁ బ్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

వనవిలుతునితండ్రి నరసింహుఁడు
కనకపుకాళ(నె?)వాఁడు [3]గజనరసింహుఁడు
ననుపుపొందులు నేసేనరసింహుఁడు
అనిశముఁ గాయఁడు ప్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥

నాతో సరసమాడీ నరసింహుఁడు। నా—
చేతికి నుంగర మిచ్చె శ్రీనరసింహుఁడు
యేతుల శ్రీవేంకటాద్రి నిదె యహోబలమున
ఆతుమలోఁ గాయఁడు ప్రహ్లాదనరసింహుఁడు ॥నన్ను॥ 133

సామంతం

ఊరకె వున్నాఁ డదె వోపిక చూపఁగవద్దా
నేరుపున నామాట నిజపట్టుఁగాని ॥పల్లవి॥

---

1. 'నరసింహ్వుఁడు' అనియే రేకుపాఠము.
2. 'ప్రంహ్లాద, అనియే రేకు పాఠము.
3. గొప్ప అమహాయార్థములో 'గజ' అనువిశేషణ మక్కడక్కడ ఈవాఙ్మయమున గలదు. 'గజదొంగ, ఇత్యాదివ్యవహారము దీనికి కారణము కావచ్చును.

సరసమాడేటివాఁడు సంగడికి రావలదా
పొరిది నాగోరిలావు చూచుఁగాని
పొరుగున నున్నవాఁడు పొరచి యడుగవద్దా
సరుస నా మోవితీపు చవిచూచుఁగాని ॥ఊర॥

యెమ్మెలుసేసేటివాఁడు యెదుటనే వుండవద్దా
కమ్మటి నాచేఁతలెల్లాఁ గనుఁగొనుఁగాని
దిమ్మరిఁ డయినవాఁడు తిరుగ మాటాడవద్దా
దొమ్మి నాగబ్బితనము తోడ వినుఁగాని ॥ఊర॥

కలసి కూడేటివాఁడు కాఁగిలించుకొనవద్దా
తిలకించి నావలపు తెలుసుఁగాని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
బలిమిఁ బెనఁగవద్దా పచ్చిదేరుఁగాని ॥ఊర॥ 184

బౌళి

ఎంచుకొమ్మా నీకునీవే యీతగవులు
మంచితనానఁ జెలిని మన్నించవయ్యా ॥పల్లవి॥

వంతులకు వానలకు వనితలు పొలసితే
పంతమాడిరంటా యెగ్గుపట్టఁదగునా
వింతలుగాఁ దీగెలు వసంతకాలానఁ జిగురు
యెంతపెంచినా నందు కిచ్చగించవలదా ॥ఎంచు॥

ననుపైనరమణులు నవ్వులెంత నవ్వినాను
ఘనగర్వములంటాను కాదందురా
యెనసి వానకాలాన యేరులు మించిపారితే
యెనలేనివేడుకతో నీఁదులాడవలదా ॥ఎంచు॥

రతివేళ వనితలు రాఁపు నిన్నుఁ జేసితేను
తతిగొని నీవూఁ గడుఁదమకింతురా
ఊఁతి [1]నాఁడుఁగోవిలలు చెలఁగి యెంత వుండినా
సతమై శ్రీవేంకటేశ సారె వినవలదా ॥ఎంచు॥ 185

మాళవి

మాపుదాఁకా మాటలేల మాతోఁ బాల
పైపై నున్నది నీపై నిదెవోలా ॥పల్లవి॥

చెలిఁ గొంగువట్టి తీసి చేయిమీఁదఁ జేయివేసి
యెలమి వలపురేఁచే వెగపోసి
మెలుపునఁ జందురుఁడు మీమీఁద వెన్నెల గాసీ
కలయరాదా విభుఁడ కలికని డాసి ॥ మాపు ॥

మగువయిల్లు చొచ్చి మచ్చికలఁ జనవిచ్చి
నగవులు నవ్వేవు నడుమఁ గొచ్చి
పగటున వలరాచబలము పొఁజులై వచ్చీ
జగడము మానరాదా జవరాలి మెచ్చి ॥మాపు॥

రమణిఁ గాఁగిటఁ గూడి రతులనే పసివాడి
తమితో మన్నించితివి తగు నీవాడి
సమమై శ్రీవేంకటేశ చల్లగాలి విసరాడీ
చెమట లార్చుకోరాదా సిగ్గులువీడి ॥మాపు॥ 186

రేకు 1542 రామక్రియ

నేమా విన్నవించితిమి యచిత్తము
కామిని భావము చూచి కరుణించు మిఁకను ॥పల్లవి॥

---

1. అడుకోవిలలకు కూతలో ప్రశస్తిలేదు. "పుంస్కోకిలో యన్మధురం చుకూజ" ఇత్యాదిగ మహాకవికాళిదాసవచనములు, ఇక్కడ, నాయికల కుపమానముగ స్త్రీతరవిషయమున ఆడుకోకిలను వాడినట్లున్నది.

అడియాసఁ గొంతవద్దు అట్టె నీవు వచ్చేవనే—
తడఁబాటుతోడిచింత గొంతవొద్దు
యెడమాట లాడించే ఇంకాఁ బొద్దు [1]జరపే
బడలెఁ దెలియ ఇఁకఁ బట్టలేదు మనసు ॥నేమా॥

వేడుకలఁ గొంతవొద్దు వెస నీకెదురుచూచి
కూడేనని తమితోడఁ గొంతవొద్దు
పాడుచు నీపైఁ బాటలఁ బలుమారు వొద్దు వుచ్చె
వోడక గుట్టున నుండి వోర్వలేదు తాపము ॥నేమా॥

వినుకలిఁ గొంతవొద్దు వేగ నీవు మన్నించి చే—
కొని కాఁగిలించఁగాను కొంతవొద్దు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నీకెను
తనిసె నిన్నిటా నిఁకఁ దడవదు నేరమి ॥నేమా॥ 187

మాళవిగౌళ

ఇంకా నేమి గడమే ఇంతిరో నీకు
అంకెలను పతివురమందు నిలిచితివే ॥పల్లవి॥

ఆతని నీసొమ్ముగాను అన్నిటాను నోమితివే
కాతరాన నిందులకే కాచితివౌనే
చేతులెత్తి మొక్కి చేకొంటివే మనసు
యీతల నీవును మాయీడుకు వచ్చితివే ॥ఇంకా॥

నిక్కి తానే వలపులు నీసొమ్ము సేసుకొంటివే
దక్కఁగొని మగనితోఁ దతిగొంటివే
వెక్కసాన నిట్టె వెంటవెంటఁ దగిలితివే
నెక్కొని మావలె నన్ని నేరుచుకొంటివే ॥ఇంకా॥

---

1. 'జరుపుదువు—జరపెదవు' రూపముల 'వు' వర్ణములోపించి 'జరపుదు—జరపెదు' అయినట్లే, వ్యావహారికమైన 'జరపేవు' 'జరపే' రూపము.

పొంచి శ్రీవేంకటేశుకే పొంతనాలు గూడితివే
కొంచక ఆసలకెల్లా గురియైతివే
యెంచఁగ నీతఁడే మమ్ము నేలినవాఁడు ఇంతలోనే
వంచల మాకుఁగా విన్నపములూఁ జేసితివే ॥ఇంకా॥ 188

సౌరాష్ట్రం

ఏమి నెఱఁగనికన్నె నింతసేతురా
కామిని వనుచు నెట్టు కనుఁగొనవచ్చునే ॥పల్లవి॥

నేరుపుననే వచ్చి నీకుఁ గలవలపెల్ల
దారకానఁ దోడాపెకుఁ దగిలించితి
పోరచిగా నీతోను పొందుసేసేవారికెల్లా
యేరీతి సేతువో నిన్ను నెట్టు నమ్మవచ్చునే ॥ఏమి॥

మంచిమాటలెల్లా నాడి మగువను నీమగని—
కంచము పొత్తుకు నెట్టు కలపితివే
పొంచి నీచుట్టరికానఁ బోరలేటివారికెల్లా
యెంచుకొని మఱి యింకా నేమిసేతువో ॥ఏమి॥

చే వట్టుకొని వచ్చి శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ
దోవ రాకుండాఁ జాదఁ దొక్కించితివి
వావిరి నీపొరుగులవారినెల్లా నీతనితో
చేవమీరి పెండ్లిండ్లు సేతువమ్మా యిపుడూ ॥ఏమి॥ 189

కురంజి

మఱి యేఁటివిన్నపాలు మాపుదాఁకాను
నెఱతనాన మొక్కఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

వేమారు నే వేఁడుకోఁగా వెలవు దెలిసె నీకు
గామిడి వైతివి నిన్నుఁ గరఁగించేనా
దోమటిసతులతో నే [1]దోసిటిపాలపెండ్లి
నీమీఁదఁ జల్లఁగా నీచిత్త మిఁకను ॥మతి॥

సరసములాడు(డఁ?)గాను చలివాసె నీకిన్నిటా
గొరబైతి వెందుకైనాఁ గొంకఁజూచేవా
దొరసవతులలోన తోడుగూడఁ జెనకఁగా
నిరతిమేటి విన్నిటా నీచిత్త మిఁకను ॥మతి॥

గక్కన నిన్నుఁ గూడఁగా కందువలెల్లాఁ దెలిసె
యెక్కువైతి విన్నిటా నీ వెరవయ్యేవా
మక్కువ శ్రీవేంకటేశ మన్ననదేవుళ్లలో
నిక్కపుమేలు గంటి నీ చిత్త మిఁకను ॥మతి॥ 190

నాదరామక్రియ

ఎంత దంటతనమయ్యీ యీయింతికి
బంతిని యితవేకాక బలిమి చూపీనా ॥పల్లవి॥

కెలయుచు నింతి నీతో కేరికేరి నవ్వీనా
సెలవులమీఁదనే చిందుఁగాక
చెలరేఁగి చెలరేఁగి చేయిచాఁచి పెనఁగినా
కొలఁదివాఁడి కొనగోరి వాఁ(వ్రాఁ?)తగాక ॥ఎంత॥

బిరుదులు పచరించి బెట్టిమాఁట లాడినా
వొరయుచుఁ బెదవుల నొయ్యనేకాక
సరసములాడుతాను సంగడిఁ గూచుండినా
వురముమీఁద నెక్కి వుండుగాక ॥ఎంత॥

---

1. 'దోసిటిపెండ్లిపాలు' అనుటమేలు. దోసిటి పెండ్లిపాలు=దోసిలి నించుకొన్న పెండ్లి తలఁబ్రాలు కావచ్చు. అవి చల్లుట కర్తవ్యములు. లేక, దోసిటిపాల=దోసెడు తలఁబ్రాలుగల; పెండ్లిన్=వివాహమందు అనికావచ్చు.

సిగ్గులు విడిచి నిన్నుఁ జెయివట్టి తీసినా
వొగ్గి నీపాదాలసేవ నొనరుఁగాక
సిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నాపైఁ గూడితి
వెగ్గళించి లోఁగినా వియ్యమందీఁగాక ॥ఎంత॥ 191

వరాళి

మూలనున్న నారి నేల ముసుఁగట వేసేవు నిన్ను
తాలిమితోఁ దడసితే తడవఁగాదా ॥పల్లవి॥

శిరసువంచినయాపెఁ జెనకేవు సారెసారె
వరుస నీతో నవ్వవచ్చేనా నేఁడు
మరిగి నే నుండఁగా మరి కొఁగువట్టేవు
అరుదుగ సరసము లాడవచ్చేనా ॥మూల॥

పంతముతోనున్నయాపెఁ బలికించవచ్చేవు
వంతులకు ముచ్చటాడవచ్చేనా నీతో
చింతతోడ నుండఁగాను చెక్కులు నొక్కేవు నీవు
కాంత నీతోఁ [illegible] ॥మూల॥

[illegible]
యీకడ [illegible] కిటు వచ్చేనా
చేకొని [illegible] శ్రీవేంకటేశ్వర
దాకొని [illegible] దమకించవచ్చేనా ॥మూల॥ 192

రేకు 1543 ముఖారి

ఇంటికి నీకుఁ దగవు లిదివో చెప్పేము నేము
రంతు సేయరాదుగాని రవ్వసేయవచ్చును ॥పల్లవి॥

తెగ వాదరాదుగాని తేనెగారే మోవి నిన్ను
తెగడి తెగడి ఇట్టె తిట్టవచ్చును
వగవద్దుగాని నీనటనలు వచారించి
వెగటు లేకుండాను వెంగమాడవచ్చును ॥ఇంతి॥

జంకించరాదుగాని సతికి నీతిరుమేను
అంకించి కొనగోర నంటవచ్చును
మంకు చూపవద్దుగాని మనసిచ్చి యన్నిటాను
కంకి నేసి రతులను కాఁగిలించవచ్చును ॥ఇంతి॥

వేసరుకోరాదుగాని వేడుకతో నిన్నుఁ గూడి
ఆసచూపి సన్నలు సేయఁగవచ్చును
యీసు లింక వద్దుగాని యిట్టె శ్రీవేంకటేశ
సేసవెట్టి కూడెఁ జెలి చేరి మెచ్చవచ్చును ॥ఇంతి॥ 198

నాదరామక్రియ

ఎప్పుడును నీవోజతేల మానేవు
చిప్పిలు వలపు లింత చిమ్మిరేఁచెఁగాక ॥పల్లవి॥

చలపాదివాఁడవౌత సారెకు నే నెఱఁగనా
బలుతమకానఁ గొంగువట్టితిఁగాక
పిలిచితే నీవెప్పుడు బిగిసేది యెఱఁగనా
పెలుచుఁదమకమునఁ బేరుకొంటిఁగాక ॥ఎప్పు॥

మాయదారివాఁడవౌత మలసి నే నెఱఁగనా
నాయము నడపేవంటా నమ్మితిఁగాక
చేయి మీఁదవేసితేనే చిక్కలోఁగే దెఱఁగనా
ఆయము లంటి సరసమాడితిఁగాక ॥ఎప్పు॥

వేసుక కాఁడవా(వౌ?)త వెస నే నెఱఁగనా
పాడితో నే నీకు మొక్కి పై కొంటిఁగాక
యీడనే శ్రీవేంకటేశ యేనసితి విటు నన్ను
జాడ దప్పేవా నేనే జానసితిఁగాక ॥ఎప్పు 194

హిజ్జిజి

ఈయింతివల్ల నేరమి ఇంచుకంతైన నున్నదా
చేయి చాఁచఁగా నీతో సిగ్గువడరాదా ॥పల్లవి॥

చెలి నిన్నుఁ దప్పకచూచెనంటానే తగిలేవు
పొలసి నీవు దిట్టఁగాఁ జూడవద్దా
నలి రేఁగి నీతోను నవ్వెనంటాఁ బైకొనేవు
గిలిగింపఁగాఁ గిలకిల నవ్వరాదా ॥ఈయిం॥

సతి మాటలాడెనంటా సారెసారెఁ బొదిగేవు
కత చెప్పఁగా మాఁుగత వద్దా
తతితో జంకించెనంటా తమకించఁజూచేవు
రతి మర్మ మంటఁగా బిరాన జంకించరాదా ॥ఈయిం॥

కాంత నీకు మొక్కెనంటా కాఁగిలించి కూడితివి
పంతపుఁబతికి మొక్కఁ బాడిగాదా
ఎంతైనా శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరి కిద్దరే సరి
యింత నీవు మన్నించితే యియ్యకొనవలదా ॥ఈయిం॥ 195

గుజ్జరి

ఏమయ్యా పాడిపంతా లెఱఁగవివా నీవు
నేమముతో నిద్దరును నీకు సరిగారా ॥పల్లవి॥

పనివడి యాపె నీతో పంతములెల్లా నాడఁగా
వొనరి యాపె నీతో నూరకుండునా
చనవుచేసుక యాపె సంగడిఁ గూచుండఁగాను
వెనకదిక్కున నీకె వేరె కూచుండునా ॥ఏమ॥

చెంతనుండి యాపె నీకు సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
ఇంత నంతఁ గొలువులు యీకె సేసునా
మంతనాన ఆపె నీమర్మము లంటఁగాను
వింతకతలు చెప్పునా వెలఁది యీకె ॥ఏమ॥

పొత్తుల రతుల నాకె భోగించఁగా నీకు
బత్తులే సేసునా పైపై నీకె
కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ కూడె నాకె నిన్నుఁ దొల్లె—
వుత్తలపువేడుకల నురమెక్కె నీకె ॥ఏమ॥ 198

కేదారగౌళ

పురుషవిరహా మిదె పొలఁతి నీమగనికి
గరిమతో నిండుకొనెఁ గాఁగిలించఁగదవే ॥పల్లవి॥

పెలుచుఁదనాన నీవు పెడచేత మొక్కినదే
తలఁచుక రమణుఁడు తమకించునే
కలకల నవ్వుతా కన్నులఁ జూచినదే
చెలరేఁగి అండనున్న చెలులకుఁ జెప్పునే ॥పురు॥

మందెమేళమున నీవు మాటలాడినవియెల్ల
అంది కలవరించేటియప్పు డాడునే
ఇందముఁటాఁ గపటాన మెచ్చినయలవాటున
చెంది యిట్టె సారెసారె జేయి చాఁచునే ॥పురు॥

చెక్కు నొక్కి యేకతానఁ జెనకి కూడినందుకే
చొక్కుచు నానందాన సుముఖుఁడాయనె
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశు నెనసితి వింతలోనె
యెక్కువ నిందాఁకాను యెదురులు చూచెనే ॥పురు॥ 197

పాడి

ఇదివో నీమగఁడున్నాఁ డిఁక నెన్నఁడే
పదివేలకు నీమేలు పచారించవలదా ॥పల్లవి॥

జక్కవలు చన్నులట చకోరాలు కన్నులట
యెక్కువతో మురియక యేల మానేవే
చెక్కులే యద్దములట చిగురు మోవియట
వెక్కసమై నీ వింత విఱ్ఱవీఁగవలదా ॥ఇది॥

అలులు నీకురులట అంబుజము మొగమట
యెలమి నెమ్మేలు చూప కేల మానేవే
పులినపుఁబిరుఁదట తిలపుష్పనాస వట
మెలఁగి నీ వింతేసి మితిమీరవలదా ॥ఇది॥

నెమ్మది లతాంగివట [1]నిత్యజవ్వనివీనట
యిమ్ముల నిరాజసము లిఁక నెన్నఁడే
చిమ్ముచు నీనాయకుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
పమ్ముచు నీవన్నెలిట్టె పచరించవలదా ॥ ఇది ॥ 198

రేకు 1544 ఆహిరి

కన్నె ముద్దరాలు నీతో గట్టివాయితనముదా
సన్నల చాయలనే చలపాదిఁ జేతురా ॥పల్లవి॥

1. 'నిత్యజవ్వనివి' ఇది విరుద్ధసమాసము. ఇట్టి చిల్లరదోషముల కీ వాఙ్మయమున పట్టింపులేదు.

సిగ్గువడి లోలోనే శిరసు వంచుకోఁగానే
వెగ్గళించి చెలినేల వేఁడుకొనేవు
వొగ్గుచుఁ జేతుల సారె నొడ్డుకొంటాఁ దిట్టఁగానే
బగ్గనఁ బోఁకముడి పట్టి పిడిచేవు ॥క న్నె॥

మొక్కుచుఁ బయ్యదకొంగు ముసుఁగువెట్టుకోఁగానే
గుక్కక చన్నులమీఁద గోర గీరేవు
పక్కన నీదువురము పాదమునఁ జిమ్మఁగానే
అక్కున నదిమి సతిఆయా లంటేవు ॥క న్నె॥

అద్దలించి జంకించి ఆనలెల్లాఁ బెట్టఁగాను
పుద్గండాన మోవిఁ గెంపు లొనరంచేవు
సుద్దుల శ్రీవేంకటేశ సుదతిఁ గూడితి విట్టె
కొద్దిమీరఁ గూడినాను కోఁకఁ దనియవు ॥క న్నె॥ 189

దేసాళం

సేయనీవే అతఁడిట్టె సేసినంతాను
కాయకపుఁబ్రియములు గట్టిపడీనా ॥పల్లవి॥

వెక్కసా లాడకువే నాటిపునితోను
నిక్కి వంకలు దిద్దఁగ నీవసమా
కక్కసానఁ బెట్టకువే ఘనుని నీ
పక్కనఁ దలపోఁతలు పా... ॥సే॥

వెరుసులు పట్టకువే నీపతనిని
దొరతనము వంచఁగ దోఁటి గలదా
పెరరేఁచకువే ...ప్రియములెల్ల
తెర మరుగు... నే తేటతెల్లమవునా ॥సే॥

కొంగువట్టి తియ్యకువే గురిగా నీవు
ఇంగిలిసరసములు చవి వుట్టినా
కంగు వాయ శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ గూడె
అంగడినవ్వులలోనే ఆస మానీనా ॥ చేయ ॥ 200

సాళంగనాట

ఏల పూనుకవచ్చేవు యింతేసి నీవు
వేలికొనఁ బెనఁగఁగా విదిలించరాదా ॥ పల్లవి ॥

కూరిమిగలదానవు కొంగువట్టె నాతఁడు
నేరమి నన్నే లెంచేవే నీవు సారెకు
భారపుగుబ్బలమీఁదిపయ్యద దీసి నన్ను
గోరు దియ్యఁగా నాతనిఁ గోరి తిట్టరాదా ॥ ఏల ॥

పట్టపుదేవులవు నీపతి నాతో మాఁటాడితే
అట్టుచేసే వీడ నన్నూ అలకే
మెట్టిపట్టు కాతఁడు మేనవావి వయిమోవ
చుట్టి కాఁగిలించఁగాను సూడువట్టరాదా ॥ ఏల ॥

యిచ్చకురాలవు నాకు నితఁడు విడె మియ్యఁగా
కొచ్చికొచ్చి వెంగెములే కుప్పవెట్టేవు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడఁగాను
వచ్చిరతులఁ జొక్కించి పంతమాడరాదా ॥ ఏల ॥ 201

లలిత

నీపంతము లీడేరె నేరుపరి వౌదువయ్యా
ఆపసులు నాకుఁ జెప్పి ఆలిఁ జేసుకొంటివి ॥ పల్లవి ॥

చలముగలవారికి సాదించరానిదేమి
చెలులుగలవారికి సిగ్గులేవి
మలసి మలసి నాతో మంతనము లాడియాడి
అలరి వలపురేఁచి అలిఁ జేసుకొంటివి ॥ నీపం ॥

వేసరనివారికి వెగ్గళ మేమున్నది
ఆసలుగలవారికి నలపులేవి
వాసితోను నీవు మావాకిటనే కాచుకుండి
ఆసుద్దులు చెప్పి చెప్పి అలిఁ జేసుకొంటివి ॥ నీపం ॥

తాలిమిగలవారికి తగులని వేమున్నవి
యేలినవారికి నడ్డ మేమున్నది
యీలాగుల శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడి
అలాగులనే నేఁడు అలిఁ జేసుకొంటివి ॥నీపం॥ 202

సింధురామక్రియ

వేడుకయాఁటదైతే వేసరు నీపొందులకు
ఆడుడి కోర్తువు నీవు ఆసోద మెట్టిదో ॥ పల్లవి ॥

చనవుచేసుక నిన్ను చన్నులనే వొత్తితి
మనసురా నవ్వునవ్వి మర్మమంటితి
పెనఁగి రతులనే బెండుపడఁ జేసితి
తనియ వెంతైన నీతమక మదెట్టిదో ॥ వేడు ॥

పెదవితేనె లాని పిప్పిసేసితి నీమోవి
పదరి పచ్చిమాఁటల భ్రమయించితి
గుదగొన్నచూపులనే కొచ్చికొచ్చి చొక్కించితి
మదము దిగవు నీమగతన మెట్టిదో ॥ వేడు ॥

వూడిగాలు చేసిచేసి వొడలెల్లానిమిరితి
వాడికకూటములను వంటపించితి
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యిం(యింకి)త నిన్నుఁ గొసరితి
వోడ వెం(వెంకి)తయినా నీవోపికింకా నెట్టిదో ॥వేడు॥ 208

తెలుఁగుఁ గాంబోది

చూడరే యెంతపగటు సుదతులాలా
వాడవారా తమలోనివంక లో తేవారు ॥పల్లవి॥

మగనికి నాలికి మాఁటపలుకై తేను
తగవులు దిద్దేవారు దండచెలులా
మొగసక్కెలకు తామే యెంత మేరమీరినా
అగపడి నేమెల్లా నడ్డాలు వచ్చేమా ॥చూడ॥

తనకు నాపెకు లోలో తమకాలు రేఁగితేను
చనవున మెచ్చేవారు సవతులా
చెనకుచుఁ దమంతనే సిగ్గులఁ బొరలఁగాను
పెనఁగి నేము రతికిఁ బెడరేఁచేవారమా ॥చూడ॥

తావా మరదలుఁ గూడి పరవశమందఁగాను
యీవలఁ బొరుగువారు యెచ్చరించేరా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే చేరి మమ్ముఁ దమ్ముఁగా నేలె
వేవేలకయినాను విడనాడేమా ॥చూడ॥ 204

రేకు 1545 ఆహిరినాట

పట్టకు వీవంతేసి బలిమినేసి
తిట్టవెట్టి నీవు దిద్దినదానఁగానా ॥పల్లవి॥

సన్నలేల సేసేవు సారెకు నీవు నాతో
కన్నదేకాదా నీతో కాఁపురమెల్లా
చన్నులేల యంటేవు సతులముందర నెల్లా
పిన్ననాఁటనుండి నీవు పెంచినవేకావా ॥పట్ట॥

నగవులేల నగేవు నయగారితనముల
మొగము చూచి నీకు మొక్కితిఁగాదా
జిగి విడెమేలిచ్చేవు చెలఁగి నీతములను
పొగరుల నున్నది నాపుక్కిటనే కాదా ॥పట్ట॥

ఆసలేల సేసేవు పలుమారు నింకా నీవు
వేసలు వెట్టినది నాశిరసేకాదా
వాసితో శ్రీవేంకటేశ్వర నన్నుఁ గూడితివి
ఆసపడినది నాయంగ మిదెకాదా ॥పట॥ 205

సాళంగనాట

తక్కినవారికెలాఁ దరితీపు లందురు
మిక్కుటపుసరసము మీలో నమరును ॥పల్లవి॥

తగునమ్మ యిన్నిటాను తరుణి నీకాతనికి
నగవమ్మ యాతనితో ననుపునను
జిగి మీరొక్కరొకరు సేసినట్టెల్లాఁ జెల్లె
మిగులా మీవొద్దికలు మీలో నమరును ॥తక్కి॥

కూడెనమ్మ సంసారము కోమలి మీయిద్దరికి
చూడవమ్మ ఆతనిపై సొలపుఁజూపు
తోడునీడలవలెను దొరకె మీవయసులు
మేడెపుమీరతులివి మీలో నమరును ॥తక్కి॥

౦డెనమ్మ వలపులు పడఁతి మీకోర్కులకు
వుండవమ్మ యీతనివొద్దనే నీవు
అండనే శ్రీవేంకటేశునంకెలే నీయంకెలాయ
మెండగుమీకూటములు మీలో నమరును ॥తక్కె॥ 206

లలిత

ఎవ్వరితో గొడవేల యిడుములఁబడనేల
రవ్వగా నీసతిఁగూడి రాజ్యమేలవయ్యా ॥పల్లవి॥

నిండునిదా(ధా?)నమువంటినెలఁత యెదుటనదె
కొండలవంటిగొప్పకుచము లవె
వెండిఁబైఁడి [1] వంటివేడుకప్రియము లవె
వుండవయ్య యీకెవద్ద నొక్కమనసునను ॥ఎవ్వ॥

వసంతకాలమువంటి వాలినజవ్వన మదె
ముసరుఁదేనెవంటిమోవి యదె
పసనిముత్తేలవంటి పైపైసిగ్గులు నవె
రసికుఁడ విన్నిటాను రమియించవయ్యా ॥ఎవ్వ॥

చవులవిందులవంటిసరసపుమాఁట లవె
కవగూడేయటువంటికాఁగిళ్ల వె
యివల శ్రీవేంకటేశ యిద్దరూ నెనసితిరి
పవళించి యిట్లానే పాయకుండవయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 207

పాడి

ఏమేమి సేయఁగాను ఇంకా నేమేమి పుట్టునో
నేమముతో నుండేవయ్య నేరుతువా నేను ॥పల్లవి॥

---

1. వంటి వలెను దేదము లేదా?

సారెకును నవ్వఁగాను చలములు రేఁగెను
మేరమీరి మొక్కఁగాను మించెఁ బంతము
పేరుకొని పిలువఁగా బిగిసే వింతటిలోనె
వూరకుండేనయ్యా నీతో వోపుదునా నేను ॥ఏమే॥

వేడుకతో మాటాడఁగ వెంగెము లందులో నుండె
వాడికెకు గదిసితే వాసివుట్టెను
వూడిగాలు నేసితేను వొద్దికఁ గాలు దాఁకెను
జాడతో నుండేనయ్యా సాదించఁగలనా ॥ఏమే॥

తప్పక చూడఁగాను తమకములెల్లా విండె
కప్పురాన వేసితేను కళదాఁకెను
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెనసితివిటు నన్ను
మెప్పించి వుండేనయ్యా మేరమీరేదాననా ॥ఏమే॥ 208

రామక్రియ

ఎంతలేదు నాయాప యేమి చెప్పేను
పంతమున నీవల్ల బతుకెల్లాఁ గలది ॥పల్లవి॥

నీచిత్తము నామీఁద నిజముగాఁ జారితేను
యేచిననావలపెల్లా నీడేరును
పూచినపూవులలోన పూఁపలు బలువై తేనే
కాచినకాపెల్లా నట్టై కడుఫలియించును ॥ఎంత॥

చనవిచ్చి నీవు నాతో సరసములాడితేనే
యెనసిననాసేవ లీడేరును
వెనుకొన్నసంపదలు వెంటవెంటఁ దిరిగితే
యెనలేనిరాజసము లింతా నీడేరును ॥ఎంత॥

సేసవెట్టినట్టె(ట్టి?)నీవు చెప్పినట్టు సేసితేను
వేసరనివా కాఁగిలి వేడుకతౌను
యీసులేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
లాసి నీటికోఁదే లలితోఁ దామెరలూ ॥ఎంత॥ 209

ఆహిరినాట

ఏమిసేసితినయ్యా నీవింత యగడుసేసేవు
ఆమనివలపులెల్లా నంగడి వేసేవు ॥పల్లవి॥

నవ్వేఁజకు నీతోను నంటుమాఁట లాడితేను
రవ్వగాఁ జెప్పేవు తోడిరమణులతో
వువ్విళ్లూర నీమోవి నూరేతేనె లానితేను
అవ్వల నాపలుసోఁకులని చూపేవు ॥ఏమి॥

పూని యొఱుకకుఁ జేయి బుజముపై వేసితేను
మేను గోరుసోఁకెనంటా మిట్టిపడేవు
దాని కేమనుచు నిన్నుఁ దప్పక చూచితేను
వేనిపట్టి సిగ్గులతో బెట్టి నవ్వేవు ॥ఏమి॥

కడుమెరమెచ్చులకు కాఁగిలించుకొంటేను
అడపముసతి విడె మందిమ్మనేవు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీకు మొక్కితేను
తోడఁబడఁ దెరవేసి దొమ్మిసేసేవు ॥ఏమి॥ 210

కు 1546 హిజ్జిజి

నిజమునుఁ గల్లయు నీమేననే వున్నది
బుజము చూపుమా నీబొంకు లిఁక నేఁటికి ॥పల్లవి॥

సాదించేవు మాటల చలపాదితనమేల
లేదా నీకాపెపొందు లేలే నీవు
వాదించే వప్పటి నాతో వనితలెల్లా వినఁగా
సాదవా నీవేమైనా సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥

ఆడేవు నీయాచారాలు అంత దోసాలేఁటికి
చూడవా నీ వాపెదిక్కు సూటిగా నేఁడు
వోడక తగవాడేవు వూరివా రెరిఁగినపనికి
జాడ దప్పనివాడవా సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥

కిలకల నవ్వేవు గట్టువాయితనమేల
వలవవా ఆపెకు వంతుల నీవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
చలివాసితి విన్నిటాను సట లింకా నేఁటికి ॥నిజ॥ 211

కేదారగౌళ

నన్నేల యెచ్చరించేరే నాకు మఱపు గలదా
పన్ని యింతమాత్రానకు పదరఁగనేలే ॥పల్లవి॥

కందువ లంటినప్పుడే గక్కనఁ జెనకేఁగాక
సందడిలో వలపులు చల్లనేలే
విందువలెఁ బిలిచితే వేడుక నూఁకొనేఁగాక
అందరివలెనే మాట లట్టె యాడనేలే ॥నన్నే॥

వలెనన్నప్పుడు నేనే వచ్చేఁగాక వద్దికి
కొలువులోపలఁ బతిఁ గొసరనేలే
నెలకొన్నప్పుడే తనసేరుపులు మెచ్చేఁగాక
పొలసితేఁ బేరుకొని పొగడఁగనేలే ॥నన్నే॥

నగినప్పుడే మేలు నాఁటఁ బొడగనేఁగాక
మొగము వంచుకుండఁగా మొక్కనేలే
పగటున శ్రీవేంకటపతి తానే నన్నుఁ గూడె
అగడుసేసి రతుల నలయించనేలే ॥నన్నే॥ 212

నారాయణి

బుద్దెడిగే నిను నేను బోధించనేరుతువు
యిద్దరము నున్నారము యేమందురా ॥పలవి॥

పలుమాట లాడితేను బహుభాషి నందువు
మలసి కోపించితేను మంక నందువు
అలిగితే నీతోడి అంకెకత్తె నందువు
యెలమి నీతోడి [1]గాడ కేమిసేతురా ॥బుద్దె॥

కన్నుల జంకించితేను గయ్యాళి నందువు
చన్నుల నే వొత్తితే చలమందువు
సన్నలు చేసితే నీతో సటలు చూపె నందువు
యెన్నిలేవు నీసుద్దు లిటువంటివేరా ॥బుద్దె॥

అట్టె కాఁగిలించుకొంటే ఆసకత్తె నందువు
గుట్టున నూరకుండితే గొంట నందువు
నెట్టుక శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గూడితివి
యిట్టిదివో నీ నేరుపు యెదురాడరా ॥బుద్దె॥ 218

అహిరి

ఇంతినేం నేరాఁ(?)లెంచేవు నీవు
జంతలవలెనే నీతో సరసములాడునా ॥పల్లవి॥

1. గాద, గాథ శబ్దభవము కావచ్చు. ఎక్కువదనము అర్థము కావచ్చు.

పిలిచి విన్నోళమాటు పేరుకొంట చాలదా
పలుమారు నుతించునా బట్టువలెను
నెలకొని నీవద్ద నిలుచుంట చాలదా
బలిమిఁ బైపడునా పనురమువలెను ॥ఇంతి॥

మొక్కి నీకుఁ జేతులెత్తి మొదలనే చాలదా
దిక్కనఁ గాదాలంటునాఁ దీగెవలెను
గక్కున నిన్నుఁ గన్నులఁ గనుఁగొంట చాలదా
మిక్కుటమై చూచునా మించ లేడు(డి?)వలెను ॥ఇంతి॥

ఇట్టె కాఁగిలించి నిన్ను నెనయుట చాలదా
పట్టి కడు నురుపునా బంతివలెను
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కొంత నవ్వేఁ జాలదా
తొట్టి సకిలించునా తురగమువలెను ॥ఇంతి॥ 214

ముఖారి

మంచివాఁడ వౌదువయ్యా మాటలేఁటకి
వంచిననాతురుమెల వదలఁదీసితివి ॥పల్లవి॥

వాడిననీమోము చూచి వద్దికి నే వచ్చితేను
వీడెమిచ్చే వంతలోనే వేగిరానను
వోడక దొరవంటాను వుపచారము చూపితే
యీడుగా నామోవెల్లా నెంగిలిసేసితివి ॥మంచి॥

వొంటి నీ వున్నాఁడవంటా వూరకె తోడుండఁగాను
అంటి నన్నుఁ బైకొనేవు అవునయ్య నీవు
జంటైనచుట్టరికాన సహాయము నెరపితే
గెంటక నాచీర గిజిగిజిగాఁ జేసితివి ॥మంచి॥

నిద్దిరింతువోయని నేఁ దొడ చఱచితేను
గద్దించి కాఁగిట నన్నుఁ గలసితివి
అద్దో శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా మొగమోడితే
వుద్దండపురతులలో నోఁలాడించితివి ॥మంచు॥ 215

గౌళ

ఈపాటివాఁడు తాను యిందాఁకా నేమిసేసె
కాపుగా నే నీడ నిట్టె కాచుకుండనా ॥పల్లవి॥

యెలమి నిందాఁకాఁ దా నేడో పరాకై వుండి
తలఁచినప్పుడే తనతమి నామీఁద
వలసినచోటనెల్లా వలపెల్లాఁ జల్లి వచ్చి
పలికినప్పుడే తనబత్తి నామీఁద ॥ఈపా॥

తిన్ననై వూరెల్లాను తిరుగాడివచ్చి నన్నుఁ
గన్నప్పుడే తన కాంతులెల్లాను
చిన్నిమదనమంత్రాలఁ జిక్కివుండి నామాఁటలు
విన్నప్పుడే తనవేడుకెల్లాను ॥ఈపా॥

వాడలో సతులఁ బొందివచ్చి వాకాఁగిటిలోనఁ
గూడి యిప్పుడే చెప్పీ గుట్టు మాకును
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డిరవై నామోము చూచి
వాడికె నప్పుడే చూపీ వన్నె మాకును ॥ఈపా॥ 216

రేకు 1547 రీతిగౌళ

ఏమి యీడువెట్టుకొనే వింతికి నీకు
సాముఁలరతుల నీతో సరిదూఁగునయ్యా ॥పల్లవి॥

నివే మన్నించితేను నెలంత నీకంటెను
[1]యేవలా వీసమంత యెక్కుడయ్యా
భావించి నీ వాపెపాదాలకు మొక్కితేను
ఆవేళ నేలికసాని యౌనయ్యా ॥ఏమి॥

నీపాదము చాఁచితేను నెలఁత నీకంటెను
యేపున నిన్ను మోఁచిన దెక్కుడయ్యా
చేపట్టి నీ వాపెచెప్పినట్టు వినేయందు
కోపగించకు నీ కాపె గురువయ్యా ॥ఏమి॥

నీవలపు గలిగితేను నిన్నుఁగూడి చొక్కించీ
యీవిద్యల నన్నిటాను యెక్కుడయ్యా
వోవోయి శ్రీవేంకటేశ వురమెక్కెఁగనక నీ—
దేవులు నీపాలింటిదేవరయ్యా ॥ఏమి॥ 217

శంకరాభరణం

ఒడఁబరతురుగాక వొప్పుగా నడచేనని
నడుమఁ గొసరితేను నమ్మునా చెలియా ॥పల్లవి॥

మనసున నొకటి మాఁటల నొకటిఁ
బెనచి దూరుదురు ప్రియురాండ్లు
ఘనుఁడవు నీవైతే కలవెల్లాఁ జేసివచ్చి
నను వులు నటించితే నమ్మునా చెలి ॥ఒడఁ॥

నగవులో నొకటి నటనల నొకటి
యెగసక్కె లాడుదురు యింతులెల్లా
మగఁడవు నీవైతే మతకానఁ దిగాడి
నిగరిలో నుంటేను నమ్మునా చెలియా ॥ఒడఁ॥

1. అవలా—ఈవలవలె 'ఏవలా' కాబోలు. 'ఏవల్లా' ను తేలికరూపమో?

సన్నల నొకటి జంకెనల నొకటిఁ
బన్ని చెనకుదురు పడఁతులెల్లా
పున్నతి శ్రీవేంకటేశ వొనగూడితి వీపెను
నన్ను నమ్మించితే నమ్మునా చెలియా ॥ఒడఁ॥ 218

నాదరామక్రియ

ఇన్నాళ్లవాఁడవై యెనసివుండఁగరాదా
వన్నెలువెట్టుకరాఁగా వడి నవ్వు వచ్చీని ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీవు నేనూ మాఁటలాడినట్లానే
పంతమూఁ బాడీ నెఱిఁగి పలుకరాదా
యింతలోనే నీవిట్లా [1]యెవ్వరో మాటలు నేర్చి
వింతబాస లాడఁగాను వేరె నవ్వు వచ్చీని ॥ఇన్నా॥

కలికరి నిద్దరము కాఁపురము సేసినట్లా
వొలపు రాజసముతో నుండఁగరాదా
కలితలజంతలకతలు నేర్చుక వచ్చి
గిలికొని పొదుగఁగా కేరి నవ్వు వచ్చీని ॥ఇన్నా॥

చేయిముట్టి నీవు నేనూఁ జెనకినయట్లానే
ఆయముఁ బ్రాయ మెఱిఁగి యలమరాదా
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యేడోరతులు నేర్చి
నాయెడ నీవు గూడఁగా నవ్వు వచ్చీని ॥ఇన్నా॥ 219

శుద్ధవసంతం

పిలువవే యీడకు బేసబెల్లియాతని
చిలుపాలు గాఁపించె సిగ్గులెల్లాను ॥పల్లవి॥

---

1. 'ఎవ్వరిమాటలో' అనుట సహజము. ఎవ్వరిమంఁడియో మాటలు అనువ్యస్త-రూపమునకు, సందేహార్థకస్వరముతో కలిపి సమాసముగ వాడుట వీరియలవాటు.

ంలవనిజోలిఁ బెట్టి వట్టిమాటలెల్లా నాడి
తలపోఁతవలపులఁ దమి రేఁచెను
మొలకలనవ్వు నవ్వి మొనగోరికొనఁ గొనాఁ
నిలువు నూరు పండించె నిన్న నెల్లాను ॥పిలు॥

సరసము పైఁజల్లి జాగరాలు నేయింపించి
కరఁగించి మర్మముల కళ లుబ్బించె
తెరవేసి మరఁగున తేనెమోవి యాసచూపి
పరగించె నెమ్మోలెల్లా బలుమేడమీఁదను ॥పిలు॥

కన్నుల సన్నలు సేసి కాయము కాఁగిట నించి
నన్ను నింతగాఁ జేసి నమ్మించెను
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డిపుడు వచ్చి కలసె
విన్నపములెల్లాను వినె నిందాఁకాను ॥పిలు॥ 220

వరాళి

సవతుల మింతే సరుసల మంటిమి
దవనపువాట్లు తా నెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

మగువకుఁ దనకును మాన్పితి జగడము
తగవును ధర్మము తా నెఱుఁగు
పగటు లేఁటివో పంతము లేఁటివో
తగులువిరులే యవి తా నెఱుఁగు ॥సవ॥

విరసపుసొట్లు విడువుమంటి మిటు
తరవాతిపనులు తా నెఱుఁగు
సరసతలో యవి జాణతనములో
తరఁగులుమొరఁగులు తా నెఱుఁగు ॥సవ॥

జమళి నిద్దరిని సంగడిఁ గూర్చితి
తమకము సముకముఁ దా నెఱుఁగు
భ్రమసి శ్రీవేంకటపతి నను నేలెను
తమిల మెవ్వరిదో తా నెఱుఁగు ॥సవ॥ 221

దేవగాంధారి

ఎంత కెత్తుకొమ్మనేవు యేమయ్యా వొకమాఁటే
వింతవింతవేడుకలు వెలసేదాననా ॥పల్లవి॥

చాయలకు నీతోను సరిపెనఁగుమనేవు
ఆయములంటేపాటియంతదాననా
పాయపుమదాన నీపడిగెము పట్టేదాన
రాయడించి నిన్నింత రవ్వసేసేదాననా ॥ఎంత॥

ననుపున నీతోను నవ్వులు నవ్వుమనేవు
మునుకొని మందెమేళములదాననా
యెనసిననీమోవియెంగిలి సోఁకినదాన
పనిగొని నిన్నింత పరచేటిదాననా ॥ఎంత॥

కందువఁ గూడుమనేవు కాఁగిటిలోనున్నదాన
అందరిలో పోరచియైనదాననా
విందుల శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నేలితివి
అంది నీబూవపుదాన నడ్డమాడేదాన— ॥ఎంత॥ 222

రేకు 1548 సామంతం

ఇద్దరిచేఁతలూ సరే ఇంకా నేమనేవే
పెద్దరికమే కలితే పెనఁగవే నీవు

తాలుకరెప్పలు నీవు వంచివంచి చూడఁగా
 తాలుదొక్కె నందుకేపో ఘనుఁ డితఁడు
వేలుఁగొప్పుతోడ నీవు వెంగెము లాడఁగాను
 కోలుముందుగా నిన్నుఁగోర గీరె నతఁడు ॥ఇద్ద॥

పలుమారు నీకునీవే పంతములు నెరపఁగా
 చలపట్టి పయ్యెదలో చన్నులంటెను
వలువంకఁ జెలరేఁగి నవ్వు నీవు నవ్వఁగాను
 తలకొని నీలోనితమి రేఁచె నతఁడు ॥ఇద్ద॥

మంతనానఁ జేయిచాఁచి మర్మములు చెనకఁగా
 యింతలోనె నీమోవి యెంగిలిసేసె
కాంతవు నీవు చెలరేఁగి కప్పురవిడెమియ్యఁగా
 వింతగా నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు ॥ఇద్ద॥ 228

వరాళి

నాలాగు నీ వెఱఁగవు నన్ను నోరసేవు నేఁడు
 ఆలాగువాఁడవుగాన అయ్యో నీవు ॥పల్లవి॥

చెంగట నీకొరకమొక్కు చేరి నేనే మొక్కితేను
 వెంగెములై తోఁచెనిదె వేరే నీకు
కంగిననీచేఁత లేమిగలిగినా దాఁతుఁగాక
 అంగడి వేతునా అయ్యో నేను ॥నాలా॥

చేపట్టి నిన్ను గోరఁ జెనకి సిగ్గువడితే
 కోపములై తోఁచెనదే గురిగా నీకు
యేపనులు గలిగినా నియ్యకొందుఁగాక నిన్ను
 ఆపాటికే దూ[illegible] అయ్యో నేను ॥నాలా॥

వలచి కాఁగిట నీతో వడిగాఁ బెనఁగితేను
బలిమిరై తోఁచె నిదె పైపై నీకు
కలితేఁ జలము శ్రీవేంకటేశ నీపై నా
అలరి కలతునా అయ్యో నేను ॥నాలా॥ 224

మాళవిగౌళ

అవి నామీఁదఁ బెట్టకు మప్పటి నీవు
కవగూడ నేర్చితివి కతలుగా నీవు ॥పల్లవి॥

నగితే నేమీఁగాదు నలుగురిలోనాను
తగినమాటలాడు తర మెఱిఁగి
జగతిలో నానాజాతిసతులసంకాఁ బోయి
తెగడనేర్చితి పలుదెఱఁగుల నీవు ॥అవి॥

బత్తైతే నేమీఁగాదు పరు లిందరూ మెచ్చ
యెత్తైనచేఁత సేయి యిత వెరిఁగి
సత్తైనగొల్లెతలతో సాములు సేసిసేసి
కొత్తరతులు నేర్చితి గుఱుతుగా నీవు ॥అవి॥

మరిగితే నేమీఁగాదు మావంటివారిలో నెల్లా
నిరతితో మన్నించు నేరు పెరిఁగి
పరగ శ్రీవేంకటేశ పైపై నన్నుఁ గూడితివి
యెరవులు నేర్చితివి యిన్నిచోట్లా నీవు ॥అవి॥ 225

పాడి

కలగూరా వలపేమి గనముగాఁ గొసరఁగ
పలుకుఁబంతము వోకపాటి గావలదా ॥పల్లవి॥

చలమే వ(ఫ)లమా. పారెపారె రమణుఁడు
పిలిచితే రారాదా బిగియనేల
కలయక మానేరా కాఁపిరాలు నేసేవారు
చెలికత్తియలచేతఁ జెప్పించుకొందురా ॥కల॥

చెక్కుచేయే సింగారమా [1]చేరెతఁడు మాటాడఁగా
గక్కన మాటాడరాదా కమ్మటి నీవు
వొక్కటిగాక మానేరా వొడఁబాటుగలవారు
పుక్కటగా వట్టిరాఁపులు నేసుకొందురా ॥కల॥

మంకుఁదనమే వుంకువా మరి శ్రీవేంకటేశుఁడు
సంకెదీర నిన్నుఁ గూడె చన వీరాదా
అంకెగాక మానేరా అలుమగఁడైనవారు
సుంకముగార దమలోన నొలయించుకొందురా ॥కల॥ 226

బౌళి

ఇవియెల్లా మాకేల ఇల్లాండ్లము నేము
అవియెల్లా నెచ్చరించ మాపెకే నీవు ॥పల్లవి॥

[2]వలపుఁ లోవలి హాసు లేమిగలిగినా
నెలఁతకు వన్నియును నేరుపవయ్యా
[2]పలుకులలోవలిపాడిపంతములు నట్టే
అలవాటు సేయవయ్యా ఆపెకే నీవు ॥ఇవి॥

పమ్మిన చూపులలోనిపగ లేమిగల్లాను
కొమ్మచేతనే చూపించుకోవయ్యా
యిమ్మెల్లఁకు నాతోఁ జెప్పే వింతేసికతలు వేఁడు
అమ్మరో మాకేల చెప్పు మాపెకే నీవు ॥ఇవి॥

1. చేరి + అతఁడు.
2. 'వలపులలోవల' పాఠము. 2. 'పలుకులలోవల' పాఠము.

మంతనపురతులలో మఱఁగు లేమిగల్లాను
యింతికి నీ వుపదేశ మియ్యవయ్యా
చింతల శ్రీవేంకటేశ చేరి నన్నుఁ గూడితివి
అంతటాను కాపసేయు మాసెకే నీవు ॥ఇది॥ 227

శంకరాభరణం

దీకొని నిన్నిటు తిట్టుదురుగాక
యీకలుగా మరి పొగడేరా ॥పల్లవి॥

నీతో సరసము నేర్చినవారికి
యేతులు నమరును యెట్టయినా
పోతరంపువెడపొరుగుగొల్లెతలు
నీతులవినయము నెరపేరా ॥దీకొ॥

మూడిదె నవ్వులు చుట్టపువారికి
యీడుగఁ జెల్లును యెట్టయినా
దూడల యావులదొడ్డివనిత లిటు
పాడిపంతమునఁ బలికేరా ॥దీకొ॥

సందడిరతు లివి చదివినవారికి
యెందునఁ దెలుసును యెట్టయినా
అందపు శ్రీవేంకటాధిప మంకులు
విందులఁ గలయక విడిచేరా ॥దీకొ॥ 228

రేకు 1549 గుజ్జరి

మమ్మేల పొగడేవు మాఁటిమాఁటికి
చిమ్ముచు మాతోడిపొందు సేసేదేకాక ॥పల్లవి॥

చెయ్యరా నేము నేనేసేవ లేమి వున్నవి
ఇయ్యకొని నీవు మమ్ము నేలేదేకాక
[1]వెరై(వెర్య్యె?)నా నేము నే సేవిన్నపము లేమున్నవి
వొయ్యనే చనవిచ్చి వొద్దికొటగాక ॥మమ్మే॥

పైపై నేము నేసేటిత్తు లేమి వున్నవి
వోపి నీవు మావద్ద నుండేదేకాక
యేపొద్దు మావినయము లెంచ నేమి వున్నవి
కాపాడి మాపాలిటఁ గలిగేదేకాక ॥మమ్మే॥

కందువ నేము గూడి కరఁగించే దేమున్నది
అంది నీవు భోగించే దదియేకాక
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్నేనసితివి
మందలించ నేమున్నది మరుగుటే కాక ॥మమ్మే॥ 229

రామక్రియ

ఎవ్వ రెట్లుండిరేమి యింతిదిక్కు ఆడవయ్యా
నివ్వటిల్ల వానవెట్టి నేరుపుతో నదివో ॥పల్లవి॥

తలి నాపె గెల్చుదాఁకాఁ దగవులు చెప్పవయ్యా
గుటిగాఁగ నిన్నే యాపె కోరి వచ్చెను
యెలుకతో నీదాక్షిణ్య మిందులోనే వున్నదయ్యా
మొఱఁగుచు నట్టే నీమోము చూచీ నదివో ॥ఎవ్వ॥

అలివకు సంతోసమౌనట్టే మాటాడవయ్యా
కొతుకక సాకిరులు గోరీ నిన్నే
తలితోడ నాపెనే పెద్దరికము సేయవయ్యా
అతిశయముగ నిన్నే ఆసపడీ నదివో ॥ఎవ్వ॥

1. ప్రాసభంగము.

అంగన గెలిచితి ననవయ్య వొక్కరూఁతే
తెంగవలెఁ గోరివచ్చి పెనఁగి నీతో
సంగతి శ్రీవేంకటేశ పరిగాఁ జేసితివయ్యో
కొంగువట్టి మమ్మిద్దఱఁ గూడితి విల్లిదివో ॥ఎవ్వ॥ 280

వరాళి

పెళ్లిచెట్టు మందుగాదు పెరిగియెంతవుండినా
పల్లదాన నే నీకు బాఁతైతి నిపుడు ॥పల్లవి॥

సరసమాడేటివారు సంగడినే వుండఁగాను
తరవాత మాతో జాణతనా లాడేవు
తెరలినవారు కుచగిరుల నిన్నొత్తఁగాను
వెరసుగానేల వుండవింట వేసేవు నన్ను ॥పెళ్లి॥

వాడికసతులు వచ్చి వసమై నీ కుండఁగాను
యీడనున్నమమ్ము నీవు యెలయించేవు
తోడఁబెండ్లాడేవారు దొమ్మి నిన్నుఁ జేయఁగాను
వీడె మిమ్మనుచు నన్ను వేసరించేవు ॥పెళ్లి॥

కందువకు [1]వచ్చివారు కడలనే వుండఁగాను
అంది నన్నుఁ గాఁగిలించి అట్టె కూడేవు
చెందినవా రుండఁగాను శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మందలించి పైకొని మన్నించేవూ ॥పెళ్లి॥ 281

ముఖారి

ఇంతవాఁడివి దేవానినేల మాకుఁ [2]దక్కరించ
చెంత నిదే [3]వెన్నచిట్టిఁ జిట్టెఁడేసి వలపు ॥పల్లవి॥

1. క్రమమునుబట్టి 'వచ్చేవారు' కావలె.
2. 'దక్కరి' శబ్దముపై 'నామధాతువా? 3 వెన్నచిట్టితో చిట్టెడు ఇత్యాదిగ తక్కిన వన్నియు యూహింపవచ్చు.

చెంగొంగు వట్టితి సిగ్గువడఁగా నీగానము
వాలుకరెప్పలు వంచివంచి చూచేవు
అలదొడ్డివారము నే మంతేసి యొఱఁగము
వాలదుత్త దుత్తఁజేసి పట్టవయ్యా వలపు ॥ ఇంత ॥

వెల్లుగఁ జేతులు పాపి వెనఁగఁగానే గుబ్బలు
కొల్లలుగాఁ జేతఁబట్టి గోర గీరేవు
గొల్లెతల మెఱఁగము గొప్పజాణతనములు
చల్లదుబ్బ దుబ్బఁజేసి చల్లేము వలపు ॥ ఇంత ॥

కాయపుమదము గారఁగానే శ్రీవేంకటేశ
నీయగానఁ గూడి మరి సోదించేవు
నేయమ్మేవారము నవ్వవేరము పోనే మిదే
చేయి చాఁచు పెర్గుచిప్పఁ చిప్పఁజేసి వలపు ॥ ఇంత ॥ 282

దేసాళం

ఇందుకేమి దోసమా యెగ్గులెంచే వింతలోనె
పొందుసేసినట్టివారు భోగింతురుగాక ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులు వడుదురా సేవలు సేసేవారు
వెగ్గళించి నీపైఁ జేయివేతురుగాక
వొగ్గి వూరకుందురా వొద్దనుండినట్టివారు
అగ్గలపుసరసము లాడుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

మాఁటలాడకుందురా మనసులు గన్నవారు
యేఁటికైనా విన్ను నేరా లెంతురుగాక
నీటు చూపకుందురా నీసరిఁ గూచున్నవారు
మేఁటిరతులను మితిమీరుదురుగాక ॥ ఇందు ॥

అలమి కూడకుండురా అయములంటినవారు
చలపట్టి పాదములు చాఁతురుగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరిఁ గూడితి విట్టె
పొలసి నేర్పులు తోడు చూపుదురుగాక ॥ఇందు॥ 288

భైరవి

ఆనతియ్యవయ్యా నాతో నామేలు వినే నేను
కానకమై ఇన్నిటాను తనివి నొందించెనా ॥పల్లవి॥

మొక్కలాన నేఁడు నీమోమునఁ గళలు నిండె
చెక్కులు నొక్కెనా ఆపె నేదదేర్చెనా
చిక్కనిచెమటలతో చిందువందై వున్నాఁడవు
కక్కసించి మరీ వట్టె కాలుదొక్కెనా ॥ఆన॥

నవకపుసెలవులనవ్వు వెన్నెలలు గాసీ
చవి చూపెనా మోవి; చాఁచెనా చేయి
అవల నీ వల్లాఁ జూచి అలసేవు నీలోనే
అవళిఁ గాఁగిటిలోనే సాముసేయించెనా ॥ఆన॥

చిత్తగించి నన్నుఁ జూచి సిగ్గులువడే విదే
పొత్తు గుడిపించెనా భోగించెనా
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
హత్తించెనా పొందు అట్టె యిందు వచ్చెనా ॥ఆన॥ 284

రేకు 1550 శుద్ధవసంతం

వెనకటివలె నేఁక వేవరేజా నీతో
అనువుగా నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥పల్లవి॥

మానిమలఅలుకలు మాటలాడుదాఁ కానే
వానివచలములెల్లా వవ్వుదాఁ కానే
ఈసునెపము లేదు మమ్ము నెంతేసి వేఁడుకొనేవు
అనుకొని నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥వెన॥

సిగ్గులు గక్కన నీవు చేయి చాఁచినందాఁ కానే
యెగ్గులు మంతనమున వెనయుదాఁ కా
వొగ్గుచు మ మ్మిందుకుఁగా వూరడించే వింతేసి
అగ్గలము నీచెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥వెన॥

కడమ లేమిగల్లాను కన్నులఁ జూచుదాఁ కానే
జడియుచెల్లా మేలు చల్లుదాఁ కానే
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కలసితి వింతేసి
అడరి నీవు చెప్పినట్టే సేసేమయ్యా ॥వెన॥ 285

శ్రీరాగం

చెలి యింత సేసెనంటా చిమిడేవు విరహాన
తలఁపులకాఁకలలో తగుల నేది ॥పల్లవి॥

చక్కెరమోవిమీఁదిసరసపుమాటలలో
యెక్కువతక్కువమాట లెంచ నేది
గుక్కక కలువరేకులవంటిచూపులలో
పిక్కటిల్లి గుండెదాఁకి బెదర నేది ॥చెలి॥

జలజపుమొగడలచన్నులవొత్తులలోన
[1]నులివచ్చిగా నాఁటి నొవ్వఁగ నేది
చెలరేఁగి చిగురుల చేగోరి చెనకులలో
వలువంక మర్మములు నాఁటఁగ నేవి ॥చెలి॥

---

1. నులి+వచ్చి.

బత్తితో నీకాఁగిటిపరవశములలోన
తత్తరపుగయ్యాళితనము లేవి
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యింతి నన్ను నెనసెను
మత్తిలి విరహా మిఁక మలసివా నేది ॥చెలి॥ 286

మాళవిగౌళ

ఏలోయి మమ్ము నీవు యెంతగాఁ జూచేవు నేఁడు
యీలాగు భ్రమ పేయెడల మానేము ॥పల్లవి॥

మనసువచ్చినసతి మాట నీతో నాడఁగాను
పనిలేనిపని నీతోఁ బలికేమా
కనుసన్నలనే మాతోఁ గాఁపురాలు సేసేవు
కొనచీఁకటిమోహపుఁగూళలమా నేము ॥ఏలో॥

బత్తిగలయాపె నీతోఁ బైకొని పెనఁగఁగా
హత్తి నీతో సరసము లాడేమా
పొత్తులమన్నన లిట్టె పొరలించేవు మామీఁద
మొత్తమిగా నిన్ను నంట మూఢులమా ॥ఏలో॥

ఆరీతి వాపె నిన్ను నట్టె కాఁగిలించఁగాను
మేరలు మీరి నీతో మేకు చూపేమా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతలో నన్నుఁ గూడితి
మోరతోపు లిఁకఁజేయ [1]ములుచలమా ॥ఏలో॥ 287

సామంతం

కడుదూరకురే మీరు ఘనుఁ డాతఁడు
కడమతమకమెల్లాఁ గానవచ్చి నిపుడు ॥పల్లవి॥

1. ములుచలు: మూఢులు

సెలవి నవ్వినవాఁడు చేయి చాఁచకుండునా
పిలువనేలే తానే ప్రేమ నేసీని
పలుకనట్టే వుండు బత్తి వాపైఁ గలఁడు
సళువులవలపులు సన్నల నెఱఁగవా ॥కడు॥

కన్నులఁ జూచినవాఁడు కాతరించకుండునా
వన్ని యెచ్చరించకురే పైకొనీఁ దానే
మిన్నక వరాకైనా మన్నన నాకే వొసఁగు
కన్నెరికపుమదము కంటే వెఱఁగవా ॥కడు॥

కదిసి కూచున్నవాఁడు కాఁగిలించకుండునా
వదరకురే కూడి తానయిచ్చీని
ఇదివో శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నిన్నిటాను
పెదవిపై గుఱుతులు పెట్టె నాఁ డెఱఁగనా. ॥కడు॥ 288

సాళంగనాట

తమకాన నున్నవాఁడు దండ నాతఁడు
నమరతులకుఁ జేయి చాఁచరాదా యిపుడు ॥పల్లవి॥

కత లేమిచెప్పేవే కాంతునితో వేగినంతా
రతులకుఁ దెరవేయరాదా యిఁక
వతిగా నేమినవ్వేవే పలుమారు నతనితో
యితవుగా బాగా లొత్తియియ్యరాదా ఇపుడు ॥తమ॥

శ్రమల నేల పెట్టేవే బడిబడి నెందాఁకా
జమళి నీవే ముందు చనవీరాదా
అమరె నేమి చూచేవే అతనిది కృపపాటిని
క్రమముగాఁ గాఁగిలించు గక్కన నీ విపుడు ॥తమ॥

చెక్కులేమి నొక్కేవే శ్రీవేంకటేశ్వరుని
దక్కఁగూడితి నీమేలు తలఁతుగాక
మక్కువల నీకనేమి మర్మాలు సోదించేవే
చిక్కఁగా సరసములు చిమ్మఁగదే యిపుడు ॥తమ॥ 239

గౌళ

నీగుట్టు చెఱుచనేల నేఁడు మాకు
వేగిరించ కింకా నీవేడుకే యెఱుఁగు ॥పల్లవి॥

పంతము నీ వాడఁగాను పకపక నవ్వు వచ్చె—
నంతవాఁడ వౌదువయ్యా అందుకేమి
బంతినే యిందరిలోనాఁ బదితలించముగాని
మంతనాన నీచేఁత నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥

వట్టియాచారాలఁబోఁగా వడి నాకు సిగ్గు వచ్చె
యెట్టైనా నీకుఁ జెల్లు నేలయ్యా
రట్టుసేయఁగాని నే నిట్టే; రచ్చలో నంత—
మట్టుతేనిమర్మాలు నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥

తమకించి కూడఁగాను తారుకాణలెల్లా వచ్చె
సముకాన నంతవద్దు సటలేలయ్యా
అమరె శ్రీవేంకటేశ అట్టె మారుకు మారేల
మమకారము నాపై నీమనసే యెఱుఁగు ॥నీగు॥240

రేకు 1551 వరాళి

నీవుగోరినట్టే యాయ నేఁ డాపెవలన నీకు
చేవదేరి వలపులు చిమ్మిరేఁగెనా ॥పల్లవి॥

వలపలడావలాను వడిగాఁ గొసరె నిన్ను
చెలియవిన్నపములు చెవి సోఁకెనా
కలికితనములెల్లా కన్నులనే నీపై నించె
సొలపుఁజూపులు నీలో మూటిఁ దారెనా ॥నీవు॥

మొగము విచ్చివిచ్చి ముందుకలుగనె నవ్వె
మగువసరసములు మతిఁ బట్టెహా
చిగురుమోవితేనె చిప్పిల విందులు వెలె
తగిలి నీవేడుకలు తనివొందెనా ॥నీవు॥

కప్పురబాగాలు నీకు గక్కనఁ జేరి కందిచ్చె
చెప్పరానికానికలు చేకూరెనా
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్నుఁ గూడితివి
అప్పణ గలిగెనా ఆపె వేఁడుకొంటివా ॥నీవు॥ 241

సౌరాష్ట్రం

ఎందుకైనాఁ దానే వచ్చి నేమిసేతునే
యిందరివాఁడూఁ దానే యేమిసేతునే ॥పల్లవి॥

గద్దరి సవతులము కాఁతాకాన నుండఁగాను
యిద్దరి నొక్కటిసేసీ నేమిసేతునే
పెద్దరికాన నొట్టుపెట్టుకుండఁగా నిదె
వద్దన్నాఁ బొత్తులఁబెట్టీ వడి నేమిసేతునే ॥ఎందు॥

చయ్యాటపుమాటలు సారెసారె నాడఁగాను
యియ్యకోళ్లుగాఁ జెప్పీ నేమిసేతునే
కయ్యములు వద్దంటా గక్కనఁ బ్రియాలు చెప్పి
ఇయ్యరానికాసలెల్లా నిచ్చీ నేమిసేతునే ॥ఎందు॥

మరిగి మాటుసేసుక మామామింద్ల నుండఁగా
ఇరుమేలాఁ బెట్టుకొని నేమిసేతునే
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డక్కచెల్లెండ్లము
మ్మిగవుగాఁ బెండ్లాడె నేమిసేతునే ॥ఎందు॥ 242

పాడి

దొర మోహించఁజూచితే తుదమొద లెరఁగఁడు
ఇర వెక్కడౌతాఁ గాన విస్సిరో వయసా ॥పల్లవి॥

చక్కని ఇంతి నీమోము సారెసారెఁ జూచిచూచి
చెక్కు[1]నొక్కి వలపులఁ జిమ్మిరేఁగేవు
యెక్కువసతులు వద్ద నెవ్వరుంటా నెఱఁగవు
యెక్కడ వోయ సిగ్గు లిస్సిరో వయసా ॥దొర॥

చన్నులు గదలఁగాను సతి నీతో నవ్వితేను
చెన్నుమీరఁ గరఁగుతాఁ జెమరించేవు
అన్నిటా నీచేఁతలకు నాడేవారి నెఱఁగవు
యెన్నటికి నీబుద్ధి ఇస్సిరో వయసా ॥దొర॥
మురిపానఁ జెలి నీతో ముద్దులమాట లాడితే
సరుగఁ గాఁగిటఁ గూడి చనవిచ్చేవు
గరిమ శ్రీవేంకటేశు గంభీర మెఱఁగవు
యెరవైతి విందాఁకా నిస్సిరో వయసా ॥దొర॥ 243

ఆహిరి

ఇంతి నీదేవులు నీవు యెంతసేసినాఁ జెల్లు
మంతు కెక్కితివి నీకు మరియేల వెఱపు ॥పల్లవి॥

1. ఈ 'నొక్కి' హేత్వర్థమున వాడినట్లాంతమగా నున్నది. తక్కినచరణములు సాఖీ.

వలవనిజాగు సేయవద్దుగాక మాతోను
తెలిపి చెప్పితేనేపో దేవరవు
చెలి వేఁపి ఇంత రట్టుసేయవద్దుగాక నీవు
వెలతో నేమిసేసినా నీకేమి వెలుపు ॥ఇంతి

వట్టినవ్వులెల్లా నవ్వవద్దుగాక ఆపె నిట్టె
తిట్టితే పీవేపో దేవరవు
చుట్టపువరుసనే మూడువెనఁగఁగవద్దు
పట్టి నీపిడికిటిలోఁ బెట్టు యేల వెలుపు ॥ఇంతి॥

వాలిమాఁటలాడి కల్లనమ్మికలు వద్దుగాక
తేలించకున్న నీవే దేవరవు
యీలీల శ్రీవేంకటేశ యెనసితి వీలేమను
తాలిమితో మేలాయఁ దగ దిఁక వలపు ॥ఇంతి॥ 244

నాదరామక్రియ

ఇప్పుడు వేగిరమేలే ఇంతి నీకు
తప్పులెల్లా మాని పతి తానే వలచును ॥పల్లవి॥

నెయ్యము గలుగుచోట నెరుసు లేమిగల్లాను
కయ్యము లడువనేల కాంతలకు
వొయ్యనే అరమణుని కూడిగాలు సేయఁగాను
కొయ్యతనాలెల్లా మాని కూరిములు వేమను ॥ఇప్పు॥

చేతికి లోనైనయెడ సిలుగు లేమి పుట్టినా
కాతరించి దూరనేల కాంతలకు
అతుమైనయాతని వన్నిటాఁ బొదుగఁగాను
యేతులకుఁ దాఁ దానే యిరవై నిలుచును ॥ఇప్పు॥

చనవు గలిగివుండు సారెఁ బరాకై వాను
కనలి తిట్టఁగనేల కాంతలకు
ఘనసి శ్రీవేంకటేశు నిచ్చలో నిట్టై వుండఁగా
మనసున బత్తిగల్గి మన్నించు నిచటా ॥ఇప్పు॥ 245

కాఁబోది

కాంత యేమిసేసునే ఘనుఁడు తానేకాక
చెంతలఁ దనకే మరిఁ జేత మొక్కవలదా ॥పల్లవి॥

చలపట్టి తానే యెచ్చరికలు సేయఁగాను
యెలమి నాపెకుఁ బంతా లేల మానీనే
నెలకొని తా నింతేసి నేరుపులు నేరువఁగా
బలిమిమెరసి యింత ప్రౌఢ గాఁదగదా ॥కాంత॥

పొరుగున నుండి తానే పోదులెల్లాఁ జేయఁగాను
అరసి మేరలుమీర కాపె తక్కునా
పెర రేఁచి తాను నట్టే వేఁడుకొని వుండఁగాను
విరసముగాక వెల్లవిరులు గావలదా ॥కాంత॥

వద్ద నుండి తా నేఁడు వంకలెల్ల నొత్తఁగాను
అద్దుకొని ఆపె మాటలాడఁదగదా
ఇద్దరి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు మమ్ముఁ గూడఁగాను
వొద్దికై సవతులెల్లా నొక్కటి గావలదా ॥కాంత॥ 246

రేకు 1562 ముఖారి

ముంచుకొంటే పొందులెల్లా మొగదాకానో యేమో
పెంచేవు వేడుకలు పెనఁగువడఁగను ॥పల్లవి॥

గిలిగించే విటు నన్నుఁ గేరికేరి నవ్వుమని
పలుమారు నవ్వితేను పాటివలదా
చలి వాసి మొక్కనంటా జంకించే నప్పటిని
చలి వాసితే వలపు చప్పనే కాదా ॥ముంచు॥

పెడరేఁచేవు సిగ్గులు పెట్టి కాఁగిలించుమని
కడుఁ గాఁగిలించితేను కాఁక పుట్టదా
విడువక కొసరేవు వింతచూపు చూడుమని
చిడుముడిఁ జూచితేను చిత్తము నోనాఁటదా ॥ముంచు॥

నెరిపే వొక్కటొక్కటే నెయ్యపుమాటాడుమని
మారు మాటాడఁగఁబోతే మంకు రేఁగదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
గారవించే వివియెల్లా ఘనతలుగావా ॥ముంచు॥ 247

శుద్ధదేశి

కాఁకల యెప్పటనుండి కాచుకున్నదో
మూఁక మొక్కులెల్లాను మొక్కీ విదె నీకును ॥పల్లవి॥

తమకించి రావంటాఁ దగ నీతో నలిగితే
క్రమ మెఱఁగి తానేల కదిసీ నాపె
అమరఁగ నఁ(నం?)తలో నిన్నట్టె కాఁగిలించుకొంటే
చెమటచేతులఁ దాను సేవసేసీ నీకును ॥కాఁక॥

దిక్కుల నీచేఁతలకు తిట్లు నేఁ దిట్టితేను
మొక్కవఁ దాఁ దెవిలోన నిచ్చలాడీని
అక్కర నందుకుఁగాను అట్టె నేఁ బొదిగితే
మక్కువతో సారె నాకుమడిచిచ్చీ నీకును ॥కాఁక॥

నీవిచ్చినచనవున నీమోవి యానితేను
కావరాన ముట్టి వూడిగాలు సేసీని
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె ముమ్మ(గిదుకొం((గొం?)టే
అవల(దా మఱ(దల ననుకొనీ నీకును ॥ కాక ॥ 248

శంకరాభరణం

అసోదకా(డవై యంటితివి ముందే
వేసర కెట్లా వేగిరించేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మందగొల్లెతలు మాట(టలాడే రదే
యొందరి కుత్తర మిచ్చేవయ్యా
విందులు వెట్టేరు వేవేలు మోహా-
యెందుకని వొగ్గేవేమయ్యా ॥ అసో ॥

నీరాణివాసాలు నీకు మోహించిర
యేరీతి(జనవు లిచ్చేవయ్యా
కోరి యప్పటిని కొంగులు వట్టిర
మేరతో నెట్ల మెప్పించేవయ్యా ॥ అసో ॥

పట్టపుదేవుల్లు పైకొని రిప్పుడే
యెట్టొడ(బరచే వేమయ్యా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ వన్నెలితి
అట్టడి విందుకు దిట్టవయ్యా ॥ అసో ॥ 249

వరాళి

అత(డే యొఱు(గునూ అన్నిసుద్దులు
చేతిలోనిదాననని చెప్పరే విభునికి ॥ పల్లవి ॥

దయగలవానికిఁ దప్పులెంచఁ జోటులేదు
ప్రియపడేవానికి బిగియరాదు
నయగారివానిమతి నాఁటదు నిష్ఠూరము
క్రియ గూడెఁ దనకు మొక్కితి ననరే ॥అతఁ॥

తగులైనవానికి దండముండి పాయరాదు
నగేవానికి బొంకనాలు గలవు
మొగమోటవానిపై మోయ దపరాధము
అగపడితిఁ దనకు నాల ననరే ॥అతఁ॥

ఏలినవానికి [1]నేమెట్టున్నాఁ దనకుఁబీఁఖు
లాలించేవానికి మొక్కలము దగదు
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తా నన్నుఁ గూడె
వేళావేళఁ దన్ను వేఁడుకొంటి ననరె ॥అతఁ॥ 250

సాళంగనాట

ఎక్కడ వరాకు నీకు నెఱఁగరాదా
నిక్కము వలపించేయెన్నికలెల్లా నున్నవి ॥పల్లవి॥

చెప్పఁజూఁచీ సిగ్గు లాపె చెవి యొగ్గరాదా
తప్ప కిట్టె కాఁగిలించేతమి వున్నది
చిప్పిల నేఁటికి దీరిఁ జేయి చాఁచరాదా
వుప్పతిల్లఁ గరఁగించేవుద్యోగ మున్నది ॥ఎక్క॥

తేనెమోవి యియ్యఁజూఁచీఁ దెరవేయరాదా
ఆనించి నిన్ను మెప్పించేఆస లున్నవి
నానఁబేసీ సరసము నవ్వు నవ్వరాదా
తావకమై నినుఁబొఁ(బొం?)దేతలపోఁత లున్నవి ॥ఎక్క॥

1. ఏమి + ఎట్టు + ఉన్నాన్.

ప్రేమ రతిఁ గూడఁబూఁచీఁ బిలువఁగరాదా
నీమనసురప్పించేనేరు పున్నది
యీమేర శ్రీవేంకటేశ యెనసితివి నన్ను నీ—
వామగుణఁ గూడితివి అగుఱుతు లున్నవి ॥ఎక్క॥ 251

దేసాళం

వయసు మొయిలువంటిది వట్టిజాగేల
ప్రియము చేకొనరాదా పెరరేఁచీ నతఁడు ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమేల సంగడిఁ గూచుండవే
చెలువుఁడు నీకొంగు చేరి పట్టీని
బలిమిఁ బెనఁగనేల పనులకు లోఁగావే
తెలిపి చెప్పి మాటల తీపు చల్లీని ॥వయ॥

గొప్పరాఁగతనమేల కోరి విడెమియ్యవే
చిప్పిలఁగ వేఁడుకొని చేయొగ్గీని
ముప్పిరి సిగ్గిఁకనేల మోమెత్తి చూడఁగరాదా
పుప్పతిల్ల నవ్వునవ్వి వాడివట్టీ నిదివో ॥వయ॥

రట్టడితనములేల పట్టికూడి చొక్కరాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నిన్ను
గుట్టుసేసుకొనవేల కూటమి మెచ్చఁగరాదా
నెట్టన నీ కిన్నియును నేరిపీ నొద్దికలు ॥వయ॥ 252

రేకు 1563 గౌళ

తొలుబొమ్మలము పీవే తొడరి యాడింతుగాక
యీలీల నుండిననేము యేమిసేతుమయ్యా ॥పల్లవి॥

నేరుపు గలిగితా నీతో మాటాడుట
కూరిమి గలిగితా గొసరుటా
సారమెఱఁగనియట్టి చప్పనివారము నేము
యీరీతి నూరకుండక యేమిసేతుమయ్యా ॥తోలు॥

నీమనసెఱిఁగితా నిన్నుఁ గరఁగించుట
నేమెఱిఁగితేఁగా నిన్నుఁ బొందుటా
చేముట్టి పెనఁగలేనిసిగ్గరివారము నేము
యీమేర నుండుముగాక యేమిసేతుమయ్యా ॥తోలు॥

చనవరులమైతా సందులెల్లాఁ జేకొనుట
ఘనులమైతేఁగా కైకొనుటా
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్ము మన్నించి
యినుమడై [1] యుందుం(దుము?)గాక యేమిసేతుమయ్యా ॥తో॥ 258

బౌళి

నీవే బుద్ధిచెప్పవయ్యా నేననఁ దగవుగాదు
నావాత నింతేసి వతరఁ జేసితివి ॥పల్లవి॥

వంటుసేసుకొని నీతో నయమువనే నవ్వి
గొంటరియాపె యేల కోపగించీని
బంటుబంటుతనమూ పడితాళించవచ్చీని
దంటఁ జేసితివి నీవే తరుణి నింతేసి ॥నీవే॥

దాయసేసుకొని నీతో సరసములాడితేను
ఆయము లేలెత్తీని అప్పటిఁ దాను
మాయలేల సేసీని మందు మంత్రవాదివలె
గాయగంటి సేసితివి కలికి నింతేసి ॥నీవే॥

---

1. 'ఉండుముకాక' అనుటకు 'ఉందుంకాక' అనురూపము నేటి వ్యావహారిక రూపమువలెనున్నది. ఈవాఙ్మయమునకిది యపురూపమే. వ్రాయసకానివని గావచ్చు.

చవిచేసుకొని నిన్ను స(సం?)గతిగాఁ గూడితేను
అవధరించి తానేల అనచూపీని
యివల శ్రీవేంకటేశ యేవలమేలుమంగను
అవల నన్ను నాపె సరవి సేసితివి ॥నీవే॥ 254

ఆహిరి

నీ వింతేసి నేర్చితివి నీపతిని వలపించ
తావరము రేఁచేది నీకనుచూపే చెలియా ॥పల్లవి॥

చక్కనినీవిభునికి చలము పుట్టించేదెల్లా
చెక్కుచేతితోడినీసిగ్గులే యమ్మా
అక్కజమై మీఁదమీఁద వాసలు పుట్టించేవి
మొక్కులు మొక్కేనీమురిపెమే చెలియా ॥నీవిం॥

మచ్చికపతికి నీమర్మములు గరఁచేవి
మెచ్చులనీకుచముల మెఱుఁగే చెలి
యిచ్చట నిన్ను మరిగి యెందునుఁ బాయనీనిది
యిచ్చకపుమాఁటల నీయితవులే చెలియా ॥నీవిం॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిచిత్తము రప్పించేది
ఆవేళ నీరతులే అలమేల్మంగ
భావించి కాఁగిటఁ గూడి పంతము లిప్పించేవి
నీవేడుకలరతినేరుపులే చెలియా ॥నీవిం॥ 255

సామంతం

ఏల దూరే వేల కొంకే నేల వోలులువేసిని
చాలుఁ జాలదని నే జరసేనటే ॥పల్లవి॥

సిగ్గరితనమునవే చేరి వుండేదావఁగాక
నిగ్గులఁ దనతో నేను నిష్టూరినచే
వొగ్గుచు మానాపతినై వోరుచుకుండుదుఁగాక
వెగ్గళించి తనతోను వేసరించేనచే ॥ఏల॥

ఇలువరున యెంచుక యిచ్చలో మెలఁగేఁగాక
చలములు తనతోను సాదించేనచే
వెలలేనివినయాలు వేవేలు చెప్పుదుఁగాక
పలుమారు వాడరానివంత మాడుదునచే ॥ఏల॥

యిల్లాలితనముననే యొనసి వుండుదుఁగాక
మల్లాడి తనతో మారుమలతునచే
ఇల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డిప్పు డిట్టె నన్నుఁ గూడె
వొల్లనే యప్పటిఁ దను నొరసేనచే ॥ఏల॥ 256

శుద్ధవసంతం

అందరివల్లా నీవే ఆరడయ్యేవని కాక
పందెమడిచినయట్టు పట్టియ్య నోపనా ॥పల్లవి॥

నవ్వులకు నొకమాటు నన్ను నీవు చెనకితే
రవ్వలు నేసిరి నీరమణులెల్లా
జవ్వన లిందరిలోనా సాదులా తా మేమైనా
పువ్వకవూచె ననుచు పురిఁ జాటనోపనా ॥అంద॥

మచ్చికతో నీవు నేఁడు మాయింటికి వచ్చితేను
పచ్చిసేసేరు నీతొంటిపడఁతులెల్లా
నిచ్చనిచ్చా నీవిద్యలు నేరనివారా తాము
గచ్చుల తమగు ట్టంగడి వేయనోపనా ॥అంద॥

౦దువతో నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించి కూడితేను
నిందలు గట్టేరు యీనెలఁతలెల్లా
అందపు శ్రీవేంకటేశ అండ్లు గారా తాము నీకు
మందగొల్లెతలనెల్లా మర్మాలెత్తనోపనా ॥అంద॥ 257

దేసాళం

నీజాడ లన్నియు నే నెఱఁగనా। నీవు
వోజలు రెండుచోట్లా నొనరించే విపుడు ॥పల్లవి॥

తాయకపు నవ్వులకు(ను?) కడుఁ జల్లేవు మామీఁద
ఆయమైనమనసు నీ తాపెమీఁదనే
చాయలు సన్నలు నిందు సారెసారెఁ జూపేది
చేయిమీఁదుగా నాకెఁ జేసేటిచేఁతలు ॥నీజా॥

ఇచ్చకపుమాటలను రొలఇంచేవు మమ్ము
[1]నిచ్ఛళవుసరసము నెరపే వందు
లచ్చనలకొనగోరు లలి మోపేవు మామీఁద
ముచ్చటఁ గాఁగిలినిండా ముంచియెత్తే వాపెను ॥నీజా॥

పోరచికూటములఁ బొందితివి మమ్మును
నేరుపులరతులెల్లా నించితి వాడ
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిటు గోవిందరాజవై
కూరిమి రెంటాఁ బెంచి కొసర నందేఁటికి ॥నీజా॥ 258

రేకు 1554 అహిరి

నిన్నుఁ బొందినవారికి నేరమి యేది
సన్నల నందుకైనాను చవ వియ్యవలదా ॥పల్లవి॥

1. నిచ్ఛళము—నిశ్చలశబ్దభవము. 'ణిచ్చల' ప్రాకృతము.

అంగన నీకుఁ జేసినయపరాధ మేమీ లేదు
చెంగి చెంగి రాకుండఁ జెల్లునా నీకు
వుంగరాలవేళ్లనే వొడివట్టి తీసె నిన్ను
సంగతి దిదలఁచై వా చనవియ్యవలదా ॥నిన్నుఁ॥

సతి నీతో నలిగివసడి యించుకా లేదు
తతిఁ బిరాకులు సేయఁదగునా నీకు
పతివంటా వేఁడుకొనీ పలుమారు చెక్కునొక్కి
సతమై యీ మేలెంచి చనవియ్యరాదా ॥నిన్నుఁ॥

చెలి నిన్ను నిట్టె కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడవని
యెలమి నీవలసేదె యెన్నికా నీకు
పలుమారు నీకు మొక్కి బాసలెల్లఁ జేకొనె
చలములు మాని యిట్టె చనవియ్యవలదా ॥నిన్నుఁ॥ 259

ఝుఖారి

చెలియ దానే నిన్నుఁ జేరవచ్చెను
బలువుఁడ వౌదువు పంతగాఁడ వౌదువు ॥పల్లవి॥

దవ్వులమండిననిన్ను దగ్గర రమ్మనుచును
జవ్వని పువ్వుల వేసి సన్న సేసెను
రవ్వల నీవే మరుపమ్ములంటా నొడ్డుకొని
పవ్వళించే విట్టె యంతిపానుపుమీఁదను ॥చెలి॥

అకడిమోహమైననిన్ను నట్టె తన్నుఁ జూడుమని
యీకాంత కప్రాన వేసి తెమ్చరించెను
మేకొని చంద్రునిచలిమిణుఁగురులని తోసి
చేకొని చంద్రగావిచేఁ గప్పుకొంటివి ॥చెలి॥

భ్రమసివుండిన నిన్నుఁ బట్టి తన్నుఁ గూడుమని
గుమితాన నవ్వు నవ్వి గోర నూఁదెను
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీభాగ్యచిహ్నాలని
కమలాక్షిని రతుల గక్కఁన గూడితివి ॥చెలి॥ 260

భైరవి

ఇందుకేపో మోనమున నేమీ ననకున్నదాన
ముందుముందే చెనకితే మొగచాటై వుండును ॥పల్లవి॥

పిలిచితే రానివానిఁ బెనఁగులాటకుఁ జొచ్చి
బలిమిసేయఁగఁబోతే పనురువేసు
నిలిచి మాటాడకుంటే నేరుపులు పచరించి
చలము సాధించఁబోతే చవిదప్పును ॥ఇం॥

మొక్కితేఁ జూడనివాని మొగమెదుటనే వుండి
పుక్కట నవ్వు నవ్వితే పులుసువేసు
[1]అక(క్క?)రెరఁగకుండఁగా నాయము లంటియంటి
చెక్కులు నొక్కఁగఁబోతే సెలవు లేదు ॥ఇందు॥

కాఁగిట నలసేవానిఁ గరఁగించఁబోతేను
వీఁగుమ నొగరొగరై వెగటువేసు
చేఁగదేరఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
మాఁగినమోవియ్యకుంటే మందువేసును ॥ఇందు॥ 261

దేసాళం

ఇంతి గుణసాధ్యురాలు యిటువలెఁ జేతురా
వంతులకు వచ్చినట్టె వచ్చుటగాక ॥పల్లవి॥

1. ప్రాసభంగము.

పెద్దరికానఁ దెలియ పీఁటమీఁదఁ గూచుండఁగా
గద్దరితనాన నీవు కాఁకాళించేవు
కొద్దిమీరఁ జిన్నఁబుచ్చుకొని మోము వంచె ని—
వుద్దండపుజంకెనల కోరుచునా యాకె ॥అం॥

సిగ్గరితనానఁ జెక్కు చేతఁ బెట్టుకుండఁగా
బగ్గడితనాన నీవు పదరుదురా
వెగ్గళించలేక తానే వెలవెలఁ బుచ్చుకొనె
కగ్గుసీబింకములకుఁ గలదా యాకె ॥అం॥

గోలయై పానుపుమీఁద గుట్టున నట్టె వుండఁగా
వేలరివై కాఁగిట బిగియించేవు
లాలించి శ్రీవేంకటేశ అలన నిన్నుఁ గలసె
సీ శావరితనానకు నేరుచునా యాకె ॥అం॥ 262

శంకరాభరణం

అన్ని మెచ్చయ్యాని అందుకేమే
నిన్నటిసుద్దులు నే నెఱఁగనా ॥పల్లవి॥

చలమునెరపేసాదవే నీవు
చెలులతో నేమి చెప్పేవే
ములుచతనపుముద్దరాలవే
నెంతరో నిన్ను నే నెఱఁగనా ॥అన్ని॥

చక్కనినవ్వులసానరాయివే
మిక్కిలి యేల నమ్మించేవే
చిక్కనిసిగ్గులచింతకాయవే
నిక్కపునీసుద్ది నే నెఱఁగనా ॥అన్ని॥

తెగనిమాటలతేనె వే నీవు
మొగము చూచేల మొక్కేవే
నగి శ్రీవేంకటోన్నతుఁడు నన్నేలె
నిగిడి నీగుట్టు నే నెఱఁగనా ॥అన్ని॥ 263

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఏమోయి నన్ను నేరాలెంచఁగ దోసముగాదా
రామను నాతోడిదేల రావోయి నీవు ॥పల్లవి॥

పిలువనా మాయింటికి ప్రియము చెప్పనా
నొలసి వూరకే దూరి చూచేవుగాక
వెలయ నీతో నవ్వనా విడెము చేతి కియ్యనా
చలములు పైపై నే సాగించేవుగాక ॥ఏమో॥

కొంగువట్టితియ్యనా కూరిములు నించనా
సంగించి యేలో యెగ్గువట్టేవుగాక
సంగతిగా మొక్కనా సరసములాడనా
ఱంగిలివేసా లిటు చల్లేవుగాక ॥ఏమో॥

బలిమిఁ బైకొననా పట్టి కాఁగిలించనా
అలసితివేమో గోర నంటేవుగాక
అలరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
తలపించనా రతిఁ దనియవుగాక ॥ఏమో॥ 264

రేకు 1555 శంకరాభరణం

కల దీయింతికి గర్వాలు। యెత్తి
పొలసి నీపుట్టుపూర్వాలు ॥పల్లవి॥

విడువ దే(దో?)తైనా దుప్పి నీ—
పడఁతి పీమీఁద పంతాలు
బడిబడి పీపైె వట్టె చాఁపిని
కొడిమచూపులకొంతాలు ॥కల॥

క్రియగూడ నిన్నుఁ గిందుమీఁదునేసీ
ప్రియురాలిఁ జూడు బీరాలు
రయమున నీరతికేలిలోనే
నియతి నిన్నెంచీ నేరాలు ॥కల॥

కలసి నిన్నిట్టె కాఁగిట ముట్టిని
అలమేలుమంగ ఆయాలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ సరసాన
తలఁగక యాడీ చాయాలు ॥కల॥ 265

సాళంగనాట

అందు కేమయ్యా నే నడ్డమాడేనా
చెంది వద్దనేనా శివకేవు రతికి ॥పల్లవి॥

వగటున నన్ను నేల పైకొని వేఁడుకొనేవు
నగుత యెఱఁగనా నాతో నీవు
జగడాలదాననా చనవరికాంతను
తగవు నే నెఱఁగనా తగిలేవు రతికి ॥అందు॥

చెలిమిసేసి నన్ను చెక్కునొక్కే వప్పటిని
వలచు తెలియఁగనా వడి నా(నీ?)కును
చలము సాదించేనా సలిగె గలదానను
తలఁపు నే నెఱఁగనా దగ్గరేవు రతికి ॥అందు॥

తన్నుసన్నలనే చూచి కాఁగిటఁ బెనఁగే విదె
మన్నించే దెఱఁగనా మంతనానను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
పన్ని కూడే దెఱఁగనా పదరేవు రతికి ॥అందు॥ 266

సాదరామక్రియ

ఇన్నియు వింటే వున్నవి యెఱుఁగుదో నీకు నీవే
విన్ను నేమీ ననవేల నీచిత్త మిఁకను ॥పల్లవి॥

పలుకఁబోతే నీతో పంతములై తోఁచీని
కలఁగి పూరకుండేను గర్వమయ్యీని
నొలవులు నెరపితే సూదువట్టినట్టయ్యీని
నెలకొని వుండే నేను నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥

నగఁబోతే నీతోను నాఁటకమై తోఁచీని
పగటు చూపఁగబోతే బలిమయ్యీని
మొగమిచ్చ లాఁడబోతే మొఱఁగులై నిలిచీని
నిగిడి నే నుండఁగాను నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥

తప్పక కొంగువట్టితే దంటతనమై తోఁచీని
రెప్పలెత్తి చూడఁబోతే రేసువుట్టీని
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
నెప్పునఁ గూడితి మిది నీచిత్త మిఁకను ॥ఇన్ని॥ 267

పాడి

ఎందాఁకానే సిగ్గు లెవ్వరికి నెలవే
కందువ నీనేర్పులకు కడమగాదా ॥పల్లవి॥

పట్టరాదు ముట్టరాదు బలిమినే పెనఁగేవు
యెట్టవే నీకుచములు యెందు కెక్కనే
గుట్టునఁ బయ్యదలోన గూఁట వేసుకుండఁగాను
తొట్టుకున్నపాయానకు దోసమురాదా ॥ఎందాఁ॥

చెప్పరాదు చూపరాదు చిమ్మిరేఁగి తిట్టేవు
ముప్పిరి నీమొలనూలు మూలదాఁచేవా
వుప్పతిల్లుమానము వోడిఁ బట్టుకుండఁగాను
అప్పుడే కన్నెరికాన [1]కావతి రాదా ॥ఎందాఁ॥

నగరాదు తెగరాదు నంటునఁ గాఁగిలించేవు
చిగురు నీమోవితేనె చిందనేఁటికే
జిగి నలమేల్మంగవు శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను
తగులైతి మింపులకుఁ దగవేకదా ॥ఎందాఁ॥ 268

వరాళి

ఎంత రాతిమనసే యింతిరో నీది
ఇంత నిన్ను వేఁడుకొనే దిది చూడవలదా ॥పల్లవి॥

బత్తిసేసి మాటాడఁగాఁ బదరకువే పతితో
చిత్తగించి వినరాదా చెలియ నీవు
హత్తి నిన్నుఁ బాసెనంటా నదె మాచేవుగాని
యెత్తినచేతుల మొక్కేటిది చూడవలదా ॥ఎంత॥

చనవిచ్చి నవ్వఁగాను జంకించకువే నీవు
కనువిచ్చి చూడరాదా ఘాతలేఁటికి
మునుపనే రాఁడంటా మొరఁగే చూచేవుగాని
యెవసి పంతమిచ్చిన దిది చూడవలదా ॥ఎంత॥

1. 'అవ[illegible]తు' అవతి అని మాండలికవ్యవహార మీనాటికిని గలదు.

నిన్ను నిట్టె కూడఁగాను నిన్నెర గందకువే
మన్నించరాదా ఇఁక మచ్చికాయను
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగవు నీవు
యెన్నికతోఁ గలసితి విది చూడవలదా ॥ఎంత॥ 269

సాళి

సతు లిందరితోడాను సాములుసేసే నీతో
మతకాన నేమెట్టు మాటాడేమయ్యా ॥పల్లవి॥

విన్నవించఁగానే నీవు వేగిరించే వింతలోనే
సన్నలు సేయఁగానే సాదించేవు
కన్నుల మొక్కఁగానే కరఁగించే వప్పటిని
యిన్నిటా నీకుత్తరువు లెట్టు చెప్పేమయ్యా ॥సతు॥

దగ్గరఁ గూచుండఁగానే తమకించే వింతలోనే
సిగ్గులు వడఁగానే చెనకేవు
వొగ్గి విడెమియ్యఁగానే వొడివట్టే వప్పటిని
యెగ్గుదీర నూడిగము లెట్టు సేసేమయ్యా ॥సతు॥

నెలవుల నవ్వఁగానే చెక్కు నొక్కే వింతలోనే
తలఁచఁగానే కాఁగిటఁ దగి...
అలమేలుమంగను నే నట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెలమి నన్నేలితివి యెట్టు మెచ్చేమయ్యా ॥సతు॥ 270

రేకు 1556 లలిత

ఏఁటికి దాఁచే విందు రెరఁగినపను లి...
కీటుతో వానతియ్యవయ్య నీవు నాతో ను ॥పల్లవి॥

గక్కన నవ్వు నవ్వి తానుకిచ్చె నీ కాపె
యెక్కడి సుద్దులయ్యా ఇద్దరికిని
మొక్కుమొక్కి చెవిలోన ముచ్చట విన్నవించెను
నిక్క మాన తియ్యవయ్యా నీవు నాతోను ॥ఏటి

పలుపుఁజూపు చూచి సన్న సేసె నీకాపె
మెలుపు లెట్టివయ్య మీలోనను
పిలిచి పేరుకొని పెదవులు గదలించె
నిలి చావ తియ్యవయ్యా నీవు నాతోన ॥ఏటి॥

కొంగువట్టి తీసి నీకు గురుతులు దలఁపించె
సంగ తెటువంటిదయ్యా సరుస మీకు
అంగవు శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నే
యింగిత మాన తీవయ్యా యిట్టె నాతోను ॥ఏటి॥ 271

మంగళకౌశిక

సిగ్గువిడిచి పనులు సేతురా నీవు
వెగ్గళించి యీచేఁతకే వెలఁది చెప్పించెను ॥పల్లవి॥

చెంతనుండి యాపె నీకు చేతులెత్తి మొక్కితేను
వంతులకుఁ జేసేవు వంచన నీవు
వింతవారు చూచితేను వెస నిన్ను నవ్వరా
యె ... ట యిది యని యింతి నాడుకొనరా ॥సిగ్గు॥

పై ... సి యాపె నీపై పద్మములు వాడితేను
అక్కడ నాపెపై పా(ప?)దా లట్టె వాడేవు
దాకొని పొరుగు వారు తగ వింటేనే నవ్వరా
తాకు సేయించి ... కొనరా ॥సిగ్గు॥

అలమేల్మంగ నీపాదా లరతఁ గట్టుకొంచేను
పిలిచి యాపె నురానఁ బెట్టుకొంటివి
కలసి శ్రీవేంకటేశ కన్నవారే నవ్వరా
బలువురా లిదియని భామ నాడుకోరా ॥సిగ్గు॥ 272

సాళ

అందుకే నేనూ నట్టే అందాలు సేసుకొంటి
యిందుముఖుల బెల్లించ నెన్నఁడు నేరిచెనే ॥పల్లవి॥

చలమున సాధించగా చన విచ్చినవాఁడాయ
సెలవిఁ దిట్టితే నవ్వులు సేసుకొనీని
పలుక కూరకుండితే భావము గరఁగె ననీ
యొలమి నిన్నేసివిద్య లెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥

బంకించితే వాకుఁ దాను సన్న నేసినవాఁడాయ
కంకిగ వెంగెమాడితే కత నేసీని
బింకాన నేఁ జూచితేను ప్రియము సేసుకొనీని
ఇంకా మానఁడు మెచ్చి నెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥

పనఁగితే నంతలోనే పెరసినవాఁడాయ
గనముగా మొక్కితేను కాఁగిలించీని
మనసిచ్చి యలమేలుమంగను నేనేకనక
యొనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డెన్నఁడు నేరిచెనే ॥అందు॥ 278

శ్రీరాగం

[1]ఏమని చెప్పుదమమ్మ యీతనిసౌభాగ్యము
కోమలపుజవ్వనము గురుతై నట్టుండె ॥పల్లవి॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో మండదగినది.

వొట్టుచుఁ గప్పురకాపు వూడిగపువారెల్ల
అట్టె దేవునికి నలఁదఁగాను
దట్టముగ మంచితెల్లఁదా మెరపూవునను
ముట్టి అవయవముల(లు?) మొలచినట్టుండె ॥ఏమ॥

తనివొంది గిన్నెలతోఁ దట్టుపుణుఁగులు దెచ్చి
పానుపొందఁ దిరుమేనఁ బుయ్యఁగాను
పనివడి గొప్ప నిడుపాటినే రేడుఁబండు
తనువట్ట పురుషాకారమైనట్టుండె ॥ఏమ॥

అలమేలుమంగ నురమందుఁ బెట్టి సొమ్ములెల్లా
పలువిధముల నించి భావించఁగాను
అలర శ్రీవేంకటేశుఁ డనెడి పుష్పాదిరాశి
వెలయ మరుఁడు ముద్రవేసినయట్టుండె ॥ఏమ॥ 274

సామంతం

ఎవ్వరెక్కుడో మీఇద్దరిలోన
జవ్వనమే పైఁజల్లి సాదించె నిన్నును ॥పల్లవి॥

తెలిఁగన్నులవాఁడవు తేటమాటలవాఁడవు
వలవకుందురా నీకు వనితలెల్లా
చలమరికాంత యాకె చనవుగలది యాకె
మొలకనవ్వులనే మోహింపించె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥

ఇచ్చకపువాఁడవు ఇన్నిటాను జాణవు
మెచ్చకుందురా నిన్ను మెలుఁతలెల్లా
నిచ్చపెండ్లికూఁతు రాపె నెయ్యము సేసిన దాపె
పెచ్చురేఁగి ఇంపుల మెప్పించె నిదె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥

నేస చల్లేవాఁడవు శ్రీవేంకటేశుఁడవు
ఆసపడకుందురా అంగనలెల్లా
వేసర నలమేల్మంగ [1]వివరి యన్నిటా నావె
వానిఁ గూడి యాసలలో వడి ముంచె నిన్నును ॥ఎవ్వ॥ 275

పాడి

వట్టి నిష్ఠూరమే ఇంతే వద్దే యింత
నిట్టచూపు చూచితేనే నీకుఁ జాలు వచ్చినా ॥పల్లవి॥

పగటులు సారెనారెఁ బచరించి మాకు నీవు
తగవు లేమిచెప్పేవే తరుణి నేఁడు
వొగి మంచితనాననే వొలపులా లాడవు
నిగిడి యీకూటమిలో నీకుఁ జాలు వచ్చినా ॥వట్టి॥

నెఱతనములు చూపి నీవు మాఇద్దరిలోనా
వొఱగులు దిద్దేవు వువిద నీవు
కలకటి నిచ్చలాడి కలయవేసేవు నిన్ను
నెఱమానవులలోన నీకుఁ జాలు వచ్చినా ॥వట్టి॥

అలమేలుమంగను నే నాతఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ—
[2]డలుకలఁ దిద్దితివి అవునే నీవు
కలగొన మొక్కించి కాఁగిలించితి విట్టె
నెలకొన్న యీవేడుక నీకుఁ జాలు వచ్చినా ॥వట్టి॥ 276

రేకు 1557 అహిరి

ఇద్దరిమోహరసము లేరులై పారఁజొచ్చె
నిద్దురవోకున్న వాఁడు నీరమణుఁడు ॥పల్లవి॥

1. వివరి—వివరముగ తెలిసినది.
2. అలకలు కావచ్చు. తిద్దు—దిద్దు రూపము లేవాఙ్మయమున గలవు.

పెలవి నవ్వినవవ్వు చెక్కులవెంటఁ గారఁగాను
చెలి యేల పెట్టితివే చెక్కునఁ జేయి
జలజలఁ జెమటలు చెక్కులవెంటఁ గారఁగా
నిలిచి చూచీ నదె నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥

మురిపెపుజవ్వనము మొనచన్నులఁ గారఁగా
శిరసేల వంచేవే చెల్లఁబో నీవు
నిరతపుటాసలు నిలువెల్లాఁ గారఁగాను
వెరపీని సరసాలు నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥

పిలుపు నీమాటలలో ప్రియమెల్లాఁ గారఁగాను
అలమేలుమంగవు యేమనేవే నీవు
ఇల శ్రీవేంకటేశుఁడు ఇదె నిన్నురముమీఁద
నిలిపె ముద్దుగారఁగా నీరమణుఁడు ॥ఇద్ద॥ 277

వరాళి

నేరుపుతో నీదాననై నిండుకుండేను
వోరికొల్లు గొట్ట నిన్నోపమయ్యా ॥పల్లవి॥

వాసికి రేఁచుక తిట్టి వంగివంగి మొక్కఁబట్టె
యీసుల నీతోడివాదులేలయ్యా మాకు
చేమాటి నీతోఁ జెనఁగి చెక్కులు నొక్కఁగఁబట్టె
వోసరించి నిన్నోరయనోపమయ్యా ॥నేరు॥

కన్నులను జంకించి కడువేఁడుకొనఁబట్టె
యెన్నిక నీతో నలుగనేలయ్యా మాకు
పన్ని నీతో మచ్చరించి పంతములియ్యఁగఁబట్టె
వున్నతితో మాట మీరనోపమయ్యా ॥నేరు॥

చలము సాదించఁబోయి చవులు చూపఁజొచ్చె
వెలమి నిను గద్దించనేలయ్యా మాకు
అలమేలుమంగను నే నదె శ్రీవేంకటేశుఁడ
వొలిసి కూడితిఁ కాయనోపమయ్యా ॥ నేరు ॥ 278

పాడి

ఏమి నేరుతునే నేను ఇన్నిటాఁ దాఁ దేరినాఁడు
సాములు సేయఁ దనతో సరిదాననటవే ॥ పల్లవి ॥

సరసానఁ దా నన్ను సన్న సేసి పిలిచితే
అరసి నేను గోర నంటవనటవే
పొరిఁబొరిఁ దా నన్ను బొమ్మల జంకించితేను
సరిగా నేను చలము సాదించవటవే ॥ ఏమి ॥

కోరి బెట్టిమాటలను కూరిమిఁ దాఁ గొసరితే
తేరకొన నేఁ దన్నుఁ దిట్టనటవే
చీరమునఁ గొంగువట్టి పెనఁగి తాఁ బైకొంటే
తారుకాణగాఁ జన్నులఁ దాఁకించనటవే

తలయెత్తి తా నన్నుఁ దప్పక చూచితేను
మెలుపుఁగన్నుల నవ్వ మీరనటవే
అలమేలుమంగ నేఁ దా నట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నిందుకుఁ దన్ను గద్దింతునటవే ॥ ఏమి ॥ 279

భైరవి

మగువ నేమీ నెఱఁగ మన్నించవయ్యా
అగడు సేసి నన్ను అయా ఁటవలెనా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులు నీపై వంచఁజాలనంటివంటా
యేల నీవు నాశిర సెత్తేవయ్యా
కాలు దాఁకివంటా నిన్నుఁ గదిపి కూచుండఁజాల
పాలించి పయ్యదకొంగు పట్టి తియ్యవలెనా ॥మగు॥

సారెకు సెలవి నవ్వఁజాల భ్రమసేవంటా
కేరడాన యేల గిలిగించేవయ్యా
దూరనేల నిన్నంటా తొడఁగి మాటాడఁజాల
మేర నుండవయ్యా మందెమేళ మింత వలెనా ॥మగు॥

గక్కనఁ బెనఁగఁజాలఁ గడునలసేవంటా
ఇక్కువఁ గూడితిరతి యింకా వలెనా
అక్కున శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
దక్కితివి నాపైని తమకము వలెనా ॥మగు॥ 280

దేసాళం

[1]ఇన్నిటిమూలము యీతనిరూపు
యెన్నఁగ నుపములకు నిరవైనట్లుండె ॥పల్లవి॥

కమలనాభునికిఁ గప్పురకాపు మేన
సముచితముగఁ బైపైఁ జాతినపుడు
అమృతము దచ్చేవేళ అట్టె మనఁ దుంపురులు
తమితోడ నిండుకొని దట్టమైనట్టుండె ।ఇన్ని।

దైవశిఖామణికి తట్టుపుణుఁగు మేనను
చేవమీర నించి సేవసేసేయపుడు
వేవేలుగా యమునలో వేమారు నీఁదులాడఁగా
కావిరి కాళిమ నిండాఁ గప్పినయట్లుండె ॥ఇన్ని॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనల చాయలోనిది. ఈపాట, 274 వ పాట, "ఒకపరి కొకపరికొయ్యారమై" అనుపాటకు మూలముగనున్నవి.

అలమేలుమంగతోడ నట్టె శ్రీవేంకటపతి—
కెలిమి సొమ్ములువెట్టి తెంచినపుడు
కులికి గొల్లెతలను కూడఁగా గుబ్బలమీఁదఁ
గలపనపెల్లా వచ్చి కమ్ముకొన్నట్లుండె ॥ఇన్ని॥ 281

పాడి

అంటి నిన్నుఁ బాయలేని యాపెతలనే వేగెనా
వెంటవెంటఁ దిరుగరా వెలఁదులెల్లాను ॥పల్లవి॥

తలకొని నీమోము తప్పక చూచితేను
వలవరా యెటువంటివనితలైనా
నెలవుల నేపాటైనా చిరునవ్వు నవ్వితేను
మొలవవా పులకలు మోవులకోలఁదులు ॥అంటి॥

చనవున నీతోను సరసములాడితేను
మనసులు గరఁగరా మగువలెల్లా
యెనసి నీతోఁగన యేపాటి మాటాడినాను
నసుఁదానె కాఁగిళ్ల తగులుకోకుండువా ॥అంటి॥

నిండుసొల్లుతమకాన నీమేను సోఁకితేను
పెన్వేరగుఁ బొందరా నెలఁతలెల్లా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నలమేలుమంగ
యివ్వలఁ గూడినందుకు హెచ్చవా వేడుకలు ॥అంటి 282

రేకు 1558 హిజ్జిజి

ఎవ్వరిది నేరుపో [1]యీాఇంతినీలోనను
జవ్వనపుమదము సాదించె నిన్నును ॥పల్లవి॥

---

1. ఈఇంతిలోన, నీలోనను అనియర్థము గావలె.

నిక్కి నిక్కి చూపులనె వీమనను గరఁగించె
చక్కెరమోవి చూపి చల్లె వలపు
చెక్కు నొక్కి బుజ్జగించి సిగ్గులు దేరిచె నీపె
పక్కన రేపల్లెలోనబాలుఁడై ననిన్నును ॥ఎవ్వ॥

సెలవుల నవ్వులనే చెమటలు పుట్టించె
పొలసి ఇచ్చకములఁ బులకింపించె
నెలకొన విడెమిచ్చి నిండురతులకుఁ దీసె
బలిమి యశోదయింట బాలుఁడై ననిన్నును ॥ఎవ్వ॥

మంతనానకుఁ బిలిచి మరిగించె నిన్ను నిట్టె
పంతపుఁజేఁతలనే పచ్చిసేసెను
యింతలో శ్రీవేంకటేశ యెనసె వలమేల్మంగ
బంతినే ఆవులఁ గాచేబాలుఁడై ననిన్నును ॥ఎవ్వ॥ 288

ముఖారి

కంటివిగా వోయి నీకాంతలసుద్ది
దంటతనములఁ దామూఁ దమకించేరు ॥పల్లవి॥

నిన్నుఁ జూచేపరాకున నివ్వెరగై నేనుండఁగా
సన్నలు సేసుకొనేరు సవతులెల్ల
యెన్నికె నీచేఁతలకు యిచ్చగించి నే నుండఁగా
అన్నిటాఁ దామేమిటికి నబ్బురపడేరు ॥కంటి॥

అంతలో నీమాటలే ఆలకించి నే వినఁగా
ఇంతేసిగుజగుజలేల తమకు
ఇంతలో నే నీకు విడెమియ్యఁగాఁ జూచి చూచి
వింతగా నప్పటినేల వెంగెమాడేరు ॥కంటి॥

యేకతము లాడుతా నే నిట్టె వద్ద నుండఁగా
కాకుచేసి తామేల కాఁకాళించేరు
కైకొని శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నే నుండఁగాను
మేకొని తామేటికి మెచ్చు మెచ్చేరు ॥కంటి॥ 284

లలిత

కోరికలు కొనసాగె గోవిందరాజ
మేరమీరి ఇట్లానే మెరసితివా ॥పల్లవి॥

బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బాలుదాగేవేళ
యీలీలనే పవళించి యిరవైతివా
గోలవై తొట్టెలలోన గొల్లెత లూఁచి పాడఁగా
ఆలకించి విని పాట లవధరించితివా ॥కోరి॥

కొంచక మధురలోనఁ గుబ్జఇంట నీలాగుల
మంచాలపైఁ బవళించి మరిగితివా
చంచులద్వారకలోన సత్యభామతొడమీఁద
ముంచి యీరీతి నొరగి ముచ్చటలాడితివా ॥కోరి॥

పదియారువేలింతులపాలిండ్లు తలగడలై
పొదల నిటువలెనే భోగించితివా
యెదుట శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె తిరుపతిలోన
నిదిరించక శ్రీభూమినీళలఁ గూడితివా ॥కోరి॥ 285

సామంతం

దేవరవు గావా నీవు తెమలి యీభావములకు
కావరపువనితలు కదిసితేఁ జాలును ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁ గళలు మించె చేతులఁ జెమట నిండె
చొక్కపుఁజూపుల నాపె చూచితే నీకు
నిక్కెఁ బులకలు మేన నిద్దుర జారెఁ గన్నుల
పక్కన నాపె నీకుఁ బాదా లొత్తితేను ॥దేవ॥

సెలవుల నవ్వు వచ్చెఁ జెంగలించె మోమెల్లా
సొలపుమాటల నాపె సోఁకనాడితే
నిలువెల్లా ముదమందె నెగడెఁ గోరిక మది
చలి వాయ మోవి యాపె చవిచూపఁగాను ॥దేవ॥

చేరె నీకుఁ దమకము సిగ్గులు లోలో నణఁగె
కూరిమి నాపె నిన్నుఁ గూడఁగాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇంపులాయ రతులెల్లా
గారవించి యాపె నిన్నుఁ గైకొనఁగాను ॥దేవ॥ 286

ఆహిరి

ఇంతలోనే వేగిరము తేఁటికి నీకు
చెంతల నీపెచనవే చెల్లింతువుగాక ॥పల్లవి॥

నగుతా నాడినమాట నాయముఁ బెట్టుదురా
తగి నీయింతిని ముద్దుసేతురుగాక
నిగిడి సొలసేమాట నేరములు సేతురా
మొగమోటి ఆపెకు మొక్కు టింతేకాక ॥ఇంత॥

సరసమాడినమాట చలము సాదింతురా
సిరుల నన్నిట పెద్దసేతురుగాక
దొరతనపుమాటకు దొమ్మి నీవు సేతురా
సురతపుమర్మములు సూచించుటగాక ॥ఇంత॥

వేడుక కాడినమాట వెంగెములు సేతురా
కూడి చనవులుగఁ జేసుకొందురుగాక
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యెనసెని న్నీపెమాట
చూడఁజూడ నియ్యకొని చొక్కుటింతేకాక ॥ఇంత॥ 287

కాంబోది

ఆకెచక్కఁదనము చూచ్చట్టె నీవు భ్రమసితి
దాకొని చనవు లిచ్చి దండకు రారాదా ॥పల్లవి॥

చెక్కుల చెమట గార చేతులెత్తి మొక్కె నాపె
యెక్కడ పరాకై చూచే వేమయ్య నీవు
మొక్కలపుతేనె గార మోవినే విందులు చెప్పి
ఇక్కువ నీ వెరిఁగి యియ్యకొనరాదా ॥ఆకె॥

కరఁగి కరఁగి చూచి కన్నులనే మేలు చల్లి
మరిగీ నీకేమిటికి మంతనములు
శిరసువంచి నవ్వుల సిగ్గులకానుక లిచ్చి
సరసతలను చేయిచాఁచఁగరాదా ॥ఆకె॥

ఆయములు సోఁకించి అట్టె కాఁగిట నించీ
పాయపుమదాన, నేల పలుక విట్టె
చాయల శ్రీవేంకటేశ సతి నిన్ను దక్కఁగొనె
దాయివెట్టి రతులెల్లా తఁ...కోరాదా ॥ఆకె॥ 288

రేకు 1559 రీతిగౌళ

మగవానితో నింత మంకు గలదా
పొగరులు మానవే వోయమ్మ నీవు ॥పల్లవి॥

వారివీరిమీఁదఁ బెట్టి వల్లెవాటుఁబయ్యెదతో
వేరవేరే నేరుపుల వెంగెమాడేవు
పేరమణుఁ డానతెల్లా నీతోఁ బెట్టుకొనీ
పూరకుండఁబట్టదలె వోయమ్మ నీకు ॥మగ॥

పొరుగుకాంతలఁ జూపి పొందుగాఁ జేతులువట్టి
తరవు వారిపైఁ దోసి తమిరేఁచేవు
గరిమ వాతఁడై తేను గక్కన నిన్ను ముట్టీని
వొరయ నింతయేఁటికే వోయమ్మ నీకు ॥మగ॥

మేరమీరి వూడిగపువారిమీఁద నింద గట్టి
గారవించి అతనినే కాఁగిలించేవు
ఆరయ దూరుదురలె అట్టె శ్రీవేంకటేశ్వరు
వూరటలేక కూడి వోయమ్మ నీవు ॥మగ॥ 289

నారాయణి

గుట్టుగలవాఁడవంటాఁ గోరి నమ్మివుంటిమి
రట్టుసేతురా ఇంత ఇట్టె రమణులను ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీమోవిపై మచ్చికఁ జేసినచేఁత
యెంత వెల్లవిరిసేసే విందరిలోన
చెంతల మనసుగరఁచినచెమటలెల్లాను
పంతానఁ గాలువలుగాఁ బారింతురా ॥గుట్టు॥

చటువై నరతిలోనిసాములరహస్యములు
వెలి నిట్టూర్పులుగాను వెళ్లవేతురా
తలఁపులోపలిమేలు తగిలినచొక్కులెల్లా
తెలిఁగన్నులయందునే దిష్టము చూపుదురా ॥గుట్టు॥

గక్కనఁ గూడినయట్టి కాఁగిటిలో సిగ్గులెల్ల
మిక్కిలి సెలవులను మెరయింతురా
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
తక్కక యానోదానఁ దమకింతురా ॥గుట్టు॥ 290

ముఖారి

ముందే యెఱఁగవలె మోచినచ్చేపనులు
చెంది చేయిముంచితేను సిగ్గులేద నుండును ॥పల్లవి॥

వలదేలే చలము వనితకు నింతేసి
కలయక పోరాదు కాంతునితోను
పిలిచీ నాతఁడై తేను బిగిసేవు నీవై తే
బలిమి సేసితే మరి పంతమేడ నుండునే ॥ముందే॥

మంకుఁదన మేఁటికే మానినికి నింతేసి
అంకెకు రాకుండేవా ఆతనితోను
వంకలాడీ నాతఁడై తే వాదించేవు నీవై తే
సంకెలేక పెనఁగితే చలమేడ నుండునే ॥ముందే॥

అరితేరి రవ్వలేలే అంగనకు నింతేసి
మారు నవ్వక మానేవా మగనితోను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డొట్టె నిన్నుఁ గూడె
గోర గీరి చెనకితే గుట్టు లేద సుండునే ॥ముందే॥ 291

భల్లాటి

ఇదివో నీసరసము యీఁతలు మోఁతలు నాయ
నదులాయఁ గరఁగులు నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥పల్లవి॥

వొడిపట్టి పెనఁగితే పువిదకుచ్చుల వీడె
తొడిఁబడఁ బట్టఁబోతే తురుము జారె
నిడుపులై ముంచుకొంటే నెరులే ముసుఁగాయ
నడుమఁ జిక్కె సిగ్గులు నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥

మునుపఁ జెనకఁబోతే ముంగిటికెక్కెఁ జన్నులు
పొనిఁగితే మీఁదఁ గప్పె పువ్వుదండలు
మనసున నెంచ నవే మఱఁగులతెర ఆయ
ననుపు కిందుమీఁదాయ నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥

మలసి కాఁగిలించితే మనసు లేకములాయ
తెలిసి పొందితే మోవిఁ దేనె గారెను
కలసితి రిద్దరును గక్కన శ్రీవేంకటేశ
నలినలి ఆయ రతి నవ్వు లేఁటికయ్యా ॥ఇది॥ 292

ముఖారి

కన్నవారినెల్లాఁ గూడి కతలఁ గరచితివి
నిన్ను దూరఁ బనిలేదు నీపాపమా ॥పల్లవి॥

పలికి సారెసారెకు బాసలు సేసేవు నాతో
నెలఁత నీ కివియెల్లా నేరుపఁబోలు
మొలచి(?)గుణముతో మునుపటివలె నుంటే
నెలకొని నాతోను నిజమాడవా ॥కన్న॥

మొదలనే నీవు నాకు మొక్కులు మొక్కవచ్చేవు
సుదతి నీకు చేసూటి చూ(?)ఁగఁబోలు
చెదరక నీమనసు చేతికి లో(?) వుండితే
సదరాన నీ వింత చం(?) ॥కన్న॥

కనుఁగొని బలిమినే కాఁగిలించవచ్చేవు
వనిత నిన్నిటులానే వంచుకోఁబోలు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
ఇనుమడిబుద్ధులు నీ వెఱఁగనివా ॥కను॥ 293

సాదరామక్రియ

రతికెక్కెఁ జనులు నీరవ మాయను
మతకపునీమాటకు మారచక్కుండఁగను ॥పల్లవి॥

నాతో నీవు నవ్వి నవ్వి నయగారితనాలనే
కాతరించి యింతలోనే కాఁగిలించేవు
నీతు లెఱుఁగుదువు నీ నేరుపు మంచిదిగాదా
చేతికి లోనైనవారు సేన గలుగఁగను ॥రతి॥

చెక్కులు మెల్లనే నొక్కి సిగ్గులెల్లా విడిపించి
మొక్కలాన దగ్గరి నామోవి యానేవు
వొక్కపొత్తు గలసె నీవోపిక మంచిదిగాదా
అక్కరతో సతులు నీయంకెకు రాఁగాను ॥రతి॥

బేసబెల్లితనమున పీఁటమీఁదఁ గూచుండి
సేసవెట్టి పెండ్లాడి చిమ్మురేఁచేవు
వాసితో శ్రీవేంకటేశ వైపుగ నన్నేలితివి
యీసరిత మావంటివారింపులు చల్లఁగను ॥రతి॥ 294

రేకు 1560

ఇదివో నప్పు నేసిన యెమ్మెలు
గుదులాయ మోవిమీఁదికు మ్మెలు ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ జూచినప్పటి కాఁకలు
అన్నిటాఁ జెలికిఁ గొమరాఁకలు
విన్నవించుదాఁకా విట్టువీఁకలు
మున్నాడిఁ బులకలమూఁకలు ॥ఇది॥

చెక్కుల నీవు నేసినచేఁతలు
మొక్కలపుసవతుల మోఁతలు
యిక్కువవలపులెల్లా యీఁతలు
పుక్కిటిబంటితలపోఁతలు ॥ఇది॥

సుదతిఁ బెట్టిన నీ చొక్కులు
చెదరనిరతులలో చిక్కులు
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మిమ్ముఁ గూడించె
మొదల నా పెచేతిమొక్కులు ॥ఇది॥ 295

శంకరాభరణం

ఆయాలు దొరలివచ్చినందులోననే
చాయలా సన్నలా సిగ్గు చల్లితేనే చాలదా ॥పల్లవి॥

తాలిమిగలవారికి తమకించ నేఁటికి
చాలుకొని వచ్చితేనే చాఁదటవే
వేళగాచేవారికి వెక్కసము లేఁటికి
సోలిగిలఁ జెక్కుచేతఁ జూచినదే చాలదా ॥ఆయా॥

నేరుపుగలవారికి నీటుచూప నేఁటికి
మేరతో దగ్గరనుంటే మేలుగాదటే
దారకపువారికి దంటతనా లేఁటికి
చేరవచ్చి బుద్ధులెల్లాఁ జెప్పితేనే చాలదా ॥ఆయా॥

పరసులై నవారికి పాదించనేఁటికి
ధర నిచ్చకమాడుచే తగదటవే
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్నిందుకొరకె
సరిత తెలిఁగి మోవి చవిగొంటే చాలదా ॥అయా॥ 296

ఆహిరి

ఏల నాకు నానతిచ్చే వెందాఁకాను
వాలాయించి నీపొందు వాడికాయను ॥పల్లవి॥

ముయ్యంచున నీవు నాకు మోహించిన మోహమెల్లా
తియ్యని నీమోవియందే దిష్టమాయను
ఇయ్యెడ నీవు నాకు నిచ్చేటిచనవులెల్ల
చయ్యన నీనవ్వులనే సతమాయను ॥ఏల॥

మచ్చికతో నీవు నన్ను మన్నించే మన్ననలెల్లా
కొచ్చి చూచేచూపులనే గురుతాయను
తచ్చి నీవాసంది తగులాయములెల్లాను
హెచ్చినసరసముల నిరవాయను ॥ఏల॥

ఇట్టె నీవు నన్ను నెడయనియాసలెల్లా
నెట్టుకొన్నరతులలో నిజమాయను
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ కలసిననీకూటమి
వొట్టిన యిచ్చకముల నుఁ(నుం?)కువాయను ॥ఏల॥ 297

వరాళి

ఎటువంటిదాననే యెన్నటికే వెఱగమోట
పటుగతి నీ కతఁడు పంతమియ్యఁగాను ॥పల్లవి॥

తలవంచనేమిటికే తరుణి నీనాయకుఁడు
పిలిచి నీచేయివట్టి పెనఁగఁగాను
చలము లింకా మరియు సాదించనేమిటికె
వెలలేనివేడుకల వేఁడుకొనఁగాను ॥ఎటు॥

చింతించ నేమిటికె చెక్కు చేతనుఁ జేర్చి
పొంత నాతఁడు నిన్నుఁ బొదుగఁగాను
ఇంత బిగువేమిటికే యెదుటనే నిలుచుండి
మంతనమున నిన్ను మన్నించఁగాను ॥ఎటు॥

సిగ్గులివి యేమిటికే శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
అగ్గమై కాఁగిటనే అలమఁగాను
యెగ్గు లేమిటికే నేఁ డిచట సంతోసముతో
వెగ్గళపురతులలో వెలయించఁగాను ॥ఎటు॥ 298

మాళవిగౌళ

ఆయనాయ నందుకేమీ ఆసోద మెఁ(మెం?)తైనఁ గద్దు
చేయి చాఁచి యింకానేల చెనకేవు నీవు ॥పల్లవి॥

యెప్పటివాఁడవేకావా యెన్నిబాసలు సేసినా
మెప్పించి మమ్మెట్లా నమ్మించేవు నీవు
కుప్పళించి యెట్టనుండే కుంకుమ కస్తూరవునా
చిప్పిల మమ్మేల యింత చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥

యెన్నఁబోతే నీవేకావా యెంతపొందుసేసినాను
ఇన్నిటా మాకెట్ల నీ పింపుసేసేవు
కన్నులకుఁ దెల్లనుండే గందవొడి కప్రమౌనా
చెన్నుమీర నింకానేల చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥

యెంగిలై వసీవే కావా యెంత రతిఁ గూడినాను
పంగళిగా మాకు నెట్టు చలిసేసేవు
సంగడి శ్రీవేంకటేశ జవ్వాది పుణుఁగవునా
చెంగట నున్నాఁ దవేల చెనకేవు నీవు ॥ఆయ॥ 299

నాట

తిట్టితే నేమిసేతువు దేవరవైనా నైతివి
గట్టువాయతనమునఁ గాలుదొక్కేవు ॥పల్లవి॥

చయ్యనఁ బరాకుమీఁద సకులతో మాటాడఁగా
పయ్యదకొంగు వట్టి భ్రమయించేవు
వుయ్యాలమంచముపై వూరకే వినోదించఁగ
గయ్యాళితనాన వచ్చి కాఁగిలించేవు ॥తిట్టి॥

వెలయఁగఁ గొనగోళ్ల వీణె వాఇంచఁగాను
మలసి యదరిపాటు మర్మమంటేవు
పొలుపుమిగుల నేను పువ్వులు ముడుచుకోఁగా
కెలవుఁ జేతల నేమి గిలిగించేవు ॥తిట్టి॥

ఇదివో ముచ్చటతో నే నేకతాన నుండఁగాను
కదిసి రతులఁ గూడి కరఁగించేవు
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
చెదరక మొక్కఁగాను చెక్కునొక్కేవు ॥తిట్టి॥ 300

రేకు 1561 రామక్రియ

సవతుల మింతేనేము సటలకు లోనయ్యేమా
రవళితో నేము మిమ్ము రవ్వసేసేమా ॥పల్లవి॥

యీకడ వాకడాను యెదురుబడి కాసలు
ఆకెకు నీకే తగు నందు కేమయ్యా
పాకిరుతేల పెట్టేవు పతు లెరిఁగివపనే
దీకొని మీగుణములు తిప్పవచ్చేమా ॥పవ॥

మత కావ మీలోనిమారుకుమారు నవ్వులు
అతివకు నీకే తగు నందు కేమయ్యా
చతురతేమిచూపేవు చల్లఁగా నన్నిఁ గంటిమి
కతకారిమీసుద్దులు కాదనఁగలమా ॥పవ॥

ముందు వెనకలఁ గూడేముయికిముయిరతులు
అందములే ఇద్దరికి నందు కేమయ్యా
సందడి శ్రీవేంకటేశ సరిగాఁ గూడితి మమ్ము
సంఁదెమాడి మిమ్ము నేము పచ్చి సేసేమా ॥పవ॥ 801

హిందోళం

ఇంతయేలే దోసమూ ఇప్పిటూ ఘనుఁడు దాను
అంతలో నాకాళ్లల అంటవచ్చీని ॥పల్లవి॥

మచ్చరము మానితినే మంకులు విడిచితినే
చెచ్చెర నీచెప్పినట్టు సేసేనే
ఇచ్చకములాడేనే ఇంక నేమీ నననే
ఇచ్చట నాకేల పంతా లియ్యవచ్చీనే ॥ఇంత॥

చలములు మానితినే జవదాఁటనే ఇఁక
పలికినట్టే నేనూఁ బలికేనే
వలపు గానుకిచ్చేనే వాదు లడువనే ఇఁక
బలవంతమున నేల బాసలిచ్చీనే ॥ఇంత॥

తివ్వు లిఁకఁ బట్టనే తనమాట గాదననే
  యెప్పుడూఁ దనమన్నన లియ్యకొనేనే
  వొప్పుగా శ్రీవేంకటేశుఁ డొనగూడె నన్ను నిట్టె
  యిప్పుడే యెంగిలిమో వేలడిగినే ॥ఇంత॥ 602

ముఖారి

ఇంకనేల వెలిపులు యిన్నిటాను చలివాసె
  సంకెలేక తొమలనే జంకించీ నిఁకనూ ॥పల్లవి॥

సతికి మాఁటలాడఁగ చనవు లిచ్చితివి
  యితవై సేవకు వేళ లిచ్చితివి
  వెతదీర నాపెకు విచ్చనవిడాయ నిఁక
  మితిమీర నేముందర మెరసీ నిన్నిటాను ॥ఇంక॥

అంగన నవ్వులు నవ్వ ఆసలు వెట్టితివి
  చెంగట సలిగెలెల్లాఁ జెల్లించితివి
  అంగవించినరతుల నాపె రపమాయ నిఁక
  సింగారాన రాజ్యము సేసీ నీవద్దనూ ॥ఇంక॥

మగువ నిన్నుఁ జెనక మన్నించితి విప్పు డిట్టె
  పొగరురతులఁ గూడి బోధించితివి
  నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నేఁడాపెపంతము వచ్చె
  పగటున మమ్మిట్టే బతికించీ నిఁకనూ ॥ఇంక॥ 803

కాంబోది

నీకు నాకు నొకఁడే నెయ్యమైననాయకుఁడు
  కోకలాయఁ బొందులెల్లా కోలి ఇఁక నేఁటికే ॥పల్లవి॥

ప్రతిలో ల యక్షరము చిలు మెక్కినది. ప్రతిలోగల యక్షరము అరిగి స్పష్టమగుట లేదు.

తమకించనేఁటికే తలపోఁతలెల్లాను
సముకాననే తేరీ సవతి వింతే
చెమటచేతుల మనచేతు లితఁడె పట్టె
భ్రమసితి మీతనికి పంతా లిఁక నేఁటికే ॥నీకు॥

కాతరించనేఁటికే కావలసినపనులు
ఆతనివల్లనే తేరీ అండ్ల మింతే
యేతులమాటలనే యిద్దరిని బుజ్జగించె
ఆతుమలు దనిసితి మార డిఁక నేఁటికే ॥నీకు॥

వేగిరించనేఁటికే వేడుకపడేవెలా
భోగములోనే తేరీఁ దోఁబుట్ల మింతే
యీగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నిన్ను నన్నుఁ గూడె
బాగుగాఁ జొక్కితి మిఁక పలునవ్వు లేఁటికే ॥నీకు॥ 804

ధన్నాసి

కాంతలచేత నిన్నిటా కాయగావఁబోలు మేను
యేఁ(యెం?)తైనాఁ బంకించఁడు యిచ్చగించీ నందుకే ॥పల్లవి॥

సరస మెంతాడినాను సమ్మతించీ నన్నిటికి
వెరవఁ డెందుకైనాను వేడుకకాఁడు
గోరబులుగా గోర కుమ్మెలువో నూఁదినాను
పెరరేఁచి సారెసారె ప్రియపడీ నందుకే ॥కాంత॥

నవ్వు లెన్ని నవ్వినాను ననుపుసేసుకొనీని
పువ్వుటెల్లూరి జడియఁ డుబ్బరికాఁడు
కువ్వలుగా నురమున కుచములు దాఁకించినా
రవ్వలై సిగ్గువడఁడు రతికెక్కి నందుకే ॥కాంత॥

కాఁగిలెట్టు బిగించివా కరఁగీ లోలోననె
వీఁగక నన్నిట్టె కూడె వేగిరకాఁడు
చేఁగదేర్చివాను మోవి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మాఁగనీఁడు వలపులు మన్నించీ నందుకే ॥ కాంత ॥ 805

వరాళి

ఏఁటికి వేగిరించేరే యెఱుఁగనిదాననే
కూటమి గలుగుదాఁకాఁ గొసరరాదు ॥పల్లవి॥

బలువుఁడయినయట్టిపతితోడ సతులకు
చలము సాదించరాదు జంకించరాదు
వలవకతొలుతనే వాడికగాఁ బేరుకొని
పిలువఁగరాదు మరి బిగియారాదు ॥ఏఁటి॥

వెక్కసమయినయట్టివేడుకకాని నంత
కక్కసించరాదు మరి కరఁచారాదు
నిక్కిచూడకుండఁగాను నేరుపులు వచరించి
పెక్కుమాట లాడరాదు పెనఁగారాదు ॥ఏఁటి॥

చేరికిలోనైనయట్టిశ్రీవేంకటేశ్వరుని
[1]కాతరించరాదు మరి కాదనారాదు
యీతఁడే నన్నిటు గూడి ఇచ్చకుఁడై వుండఁగాను
యేతులు నెరపరాదు యెలయించారాదు ॥ఏఁటి॥ 806

రేకు 1562 సౌరాష్ట్రం

కొండవంటిదొర దాను గోవిందరాజు।తన—
గుండె రాయిగాదా తొల్లి గోవిందరాజు ॥పల్లవి॥

1. కాతరించు=భయపెట్టు కావచ్చు.

చేరి తనపాదాలు చేకొని పిసుకఁగానే
కూరిములు గొసరీని గోవిందరాజు
నేరుపుతోఁ జెప్పినట్టె నేము నిట్టె సేయఁగానే
[1]గోరిచీని వలపులు గోవిందరాజు ॥కొండ॥

చప్పుడు గాకుండాను సరసములాడితేను
కుప్పళించీ వెంజెమట గోవిందరాజు
ముప్పిరిఁ జేతులెత్తి మొక్కఁగాను వచ్చిదేర
గొప్పగొప్పమాటలాడీ గోవిందరాజు ॥కొండ॥

గరిమల నిద్దరముఁ గాఁగిలించుకొంటేను
కురిసీ మోవితేనెలు గోవిందరాజు
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నేము గూడితే
గొరబుసేసీఁ జన్నులు గోవిందరాజు ॥కొండ॥ 807

మాళవి

తల దడిసినపుడే చలి వాసెను
చెలరేఁగుటే కాక సిగ్గువడేవా ॥పల్లవి॥

గొల్లెతలు నీవును గోకులములో నుండి
అల్లిఁ దామెరలవలె నల్లుకొంటివి
వెల్లవిరిగా నే నెంత వెంగెము లాడినాను
చెల్లుబడులే కాక సిగ్గువడేవా ॥తల॥

అగడుగ మరియుఁ బదారువేలసతులతో
తగుఁదీగెలు మాఁకులై తగిలితివి
తగదని నే నెంత తప్పులు నిన్నెంచినాను
జిగిమీరుదువుగాక సిగ్గువడేవా ॥తల॥

---

1. గోరుచు— కొంచెము కొంచెముగ గోకిగోకి చేర్చుట, మాండలికము. బాధపడుట కూడా కలదు.

భావించఁగా నీ వప్పటిఁ బట్టపుదేవుళ్లతోడ
పూవును బుప్పొడియై పొందితివి
యీవల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
చేవదేర నే నవ్వితే సిగ్గువడేవా ॥తెఁ॥ 308

దేశాళం

ఎంత చులుకఁగఁ జూచే వేమయ్య్య నీవు
కాంత నీపై వలపులు [1]గడ్డెము వేసీనా ॥పల్లవి॥

చనవు గలుగఁగాను సారెకుఁ గొసరీ నింతి
మనసు నీకు రాకున్న మాటలాడీనా
చెనక రాఁగా నీచేతులు దాఁ బట్టెఁగాక
వెనవెనకకుఁ బోతే వెన్నడించీనా ॥ఎంత॥

సమ్మతించి నీవుండఁగా సరసమాడె నీపె
కొమ్మ నీకు వేసటైతే గోర గీరీనా
రమ్మనఁగా నీతొడపై రమణి గూచుండెఁగాక
వుమ్మడి నీ వూరకుంటే వొద్దికి వచ్చీనా ॥ఎంత॥

కందువకు నీవు రాఁగాఁ గాఁగిలించుకొనెఁ జెలి
పొందు నీకు లేకుండితే భోగించీనా
విందుగా మోవియ్యఁగా శ్రీవేంకటేశ కూడెఁగాక
సందడిఁ బరాకైతే చలపట్టీనా ॥ఎంత॥ 309

కన్నడగౌళ

ఎగ్గులుఁ దప్పులు నెంచనేఁటికే నాకు
అగ్గలమై తనమేలు అతుమలో నుండును ॥పల్లవి॥

---
1. గడ్డెము=ఖడ్గాయము.

వెలి నెవ్వతెవద్ద వేడుకతో నుండినాను
తలఁపులోనే వుండుఁ దా నాకును
పలుకు లెవ్వరితోడఁ బలుకుతా నుండినాను
చెలఁగి తనమాట నాచెవి సోఁక వుండును ॥ఎగ్గు॥

నంటున నెవ్వరితోడ నవ్వులు దా నవ్వినాను
అంటి నామోమునఁ గట్టినట్టే వుండును
దంటతనాన నెందెందు తప్పక తాఁ జూచినాను
సొంటులు సోదించి నన్నుఁ జూచినట్టే వుండును ॥ఎగ్గు॥

గక్కన నేతాఁ(తాం?)తలఁ గాఁగిలించి కూడినాను
ఇక్కడ నన్నుఁ గూడిన ట్టింపై వుండును
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్ను నేలివాఁడు
తక్కక సంతోసము దక్కినట్టె వుండును ॥ఎగ్గు॥ 810

పాడి

విన్నవించవలె నీకు వేడుకఁ దొలుదొలుతే
యెన్నికసేసెఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥పల్లవి॥

నీవు మాటలాడినట్టె నేనూ మాటలాడితేను
తావిబెల్లములోఁ బంచదార చల్లుట
వోవరిలో నే నిందుకు వుప్పనిచప్పనితిట్లు
యీవల నే నాడేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥

మొక్కిన నీమొక్కులకు ముంచి నేనూ మొక్కితేను
మక్కళించి అల్లులుఁ దామర లల్లుట
చిక్కుదీరఁ గొనగోళ్ల చిమ్మిరేఁచి కొంత గొంత
ఇక్కువ లంటేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥

సిగ్గులమీఁద సిగ్గులు చేరి నేనూ నెరపితే
వొగ్గి ముత్యాలును వజ్రాలు వర్షించుట
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నన్నేలితివి
తగ్గక గర్వించేఁజుమ్మీ యెగ్గుపట్టవలదు ॥విన్న॥ 811

బౌళి

మే మెఱఁగ మిటమీఁద మీకే తెలుసును
అముకొన్నసుద్దులెల్ల ఆపె నడుగవయ్యా ॥పల్లవి॥

చేరఁదేసికన్నులచెలి నిన్ను నడిగెను
వ్వారకే జాణతనాలే వొరకాడిని
కెరదపునవ్వులతో కేలెత్తి మొక్కె నీకు
అరసీఁ గడమసుద్దు లాపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥

కొండలంతలుచన్నులకొమ్మ నిన్ను వెదకెను
దుండగపుమాటల దూకుచుండెను
పండుమోవితేనెలాపె పంతములు నెరపెను
అండ నేమిటికో కాని ఆపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥

చక్కనివనిత నీపైఁ జల్లె వలపులెల్లాను
పిక్కటిల్లు ప్రేమములు పెంచి పొగడె
ఇక్కువెటిఁగి శ్రీవేంకటేశ నీవు గూడితివి
అక్కజపుమేలెల్లా ఆపె నడుగవయ్యా ॥మేమె॥ 812

రేకు 1563 సామంతం

ఇదివో నీవెఱఁగవు యెంతటి దనేవు ఆపె
సదరానవే యన్నిటాఁ జలము సాదించెను ॥పల్లవి॥

తేటపడ నింతి నిన్ను తిట్టు దిట్టదుగాని
[1]గాటారింపుమాటలనే కల్లలాడెను
పాటించి ని న్నిందరిలో పంతము గొనదుగాని
చీటికి మాటికిఁ బంపు సేయించుకొనెను ॥ఇది॥

చేయి చాఁచి నీమీఁదఁ జెనక దింతేకాని
ఆయము లంటుతానే అలయించెను
రాయడించి నిన్ను నిట్టె రవ్వసేయదనికాని
ఛాయలనే నీమోవి చప్పఁజేసెను ॥ఇది॥

మెలుపున నీతోను మితిమీర దింతేకాని
కెలని రతులనెల్లాఁ గిందుపరచె
కలసితి విటు నన్ను గక్కన శ్రీవేంకటేశ
తొలుతనే యాపె నిన్ను దుష్టుఁ జేసెను ॥ఇది॥ 813

పళవంజరం

వేవేలకు మాకు నిఁక వెఱవఁగఁ బనిలేదు
సేవలు నే మేమైనాఁ జేతుము నీకిఁకను ॥పల్లవి॥

తాలిమిగలవాఁడవు తరుణులెల్లా నాడేటి—
మేలములకెల్లా నీమే నోరుచును
చాలుకొని చిన్ననాఁడు సాముసేసినదియెల్లా
పాలుమాలకుండా నేఁడు ఫలియించెను ॥వేవే॥

ధీరుఁడ వౌదువు నీవు తెరవలాడే వెంగేల—
మారుమాటలకెల్లా నీమన సోర్చును
దూరుగాఁగ శిశుపాలు దుచ్చపుమాటలచేత
వారివీరిలోస నలవాటుసేసుకొంటివి ॥వేవే॥

1. గాటారించు=ప్రకరణముతో ఊరించు కావచ్చు.

బలువుఁడ వౌదువు శ్యామల చన్నులు మోవ
పలుమారు నీవు పవ్వనపాయ మోర్చును
అలమేల్మంగ నేలితి వందుకే శ్రీవేంకటేశ
తలఁప గోవర్ధనమందరము లెత్తితివి ॥నేనే॥ 314

బౌళి

అట్టేకాని రారా రా అదియుఁ జూతువుగాని
ముట్టి నాచన్నులి గోరు మోపఁగా నోపుదువా ॥పల్లవి॥

మగిడి మగిడి నాతో మాటలాడవచ్చేవు
తగవుకు వచ్చేవా తప్పక నీవు
యెగసక్కెలకు నాతో నేలాటము లాడేవు
నగవులు నిజాలకు నవ్వఁగనోపుదువా ॥అట్టే॥

మొనసి నాతోను సాములు సేయఁజూచేవు
పెనఁగులాడ వచ్చేవా పిరి దూరి
ననుపులు సేసుకొని నన్ను నీవు గొసరేవు
చనవున నిట్లానే సరి దూఁగఁగలవా ॥అట్టే॥

కలసి మెలసి నన్నుఁ గాఁగిలించఁజూచేవు
బలిమి చూప వచ్చేవా పలురతుల
అలరి శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
చలపట్టి యేలితివి జవదాఁటేవా ॥అట్టే॥ 315

వేళావళి

సేసినవారికి మరి సేసినంతే పుణ్యము
దోసము లేదు నాయందు దూరకుమీ ఇఁకను ॥పల్లవి॥

అదిగొని రమణుఁడు అంగవలతో నవ్వఁగా
పాదుఁదన మెక్కడిది సవతులకు
యేదెస వేసవిఁైతే యెండలు గాయకుండునా
తోదోపున మమ్ము నీవు దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥

నాలికాఁడై మగవాఁడు నానాదిక్కులు దొక్కఁగా
గోలతన మెక్కడిది కోమలులకు
వేళఁ జంద్రోదయమైతే వెన్నెల గాయకుండునా
తోలితోలి మమ్ము నీవు దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥

ఆమక శ్రీవేంకటేశ అన్నిగతులుఁ జెప్పఁగా
మౌన మిపు డెక్కడిది మాకెల్లాను
కానితే పూచేవనము కాయలు గాయకుండునా
పూనికతోఁ గూడితివి దూరకుమీ ఇఁకను ॥నేసి॥ 816

లలిత

నీకెప్పుడు నీవోజ నాకైతే నావోజ
చేకొని యీరెండూను చెల్లు నిదే మనకు ॥పల్లవి॥

యేమగువలమాట కెంత నీవు లోనైనా
నీమాటలోనిదాన నే నెప్పుడు
చేముట్టి నీ వెవ్వరిచేఁ జెనకించుకొనినాను
ఆముక నీచేతికి లోనైవదాన నేను ॥నీకె॥

వంటున నేయింతులతో నవ్వులు నీవు నవ్వినా
గొంటరి నీనవ్వులకు గురి నేను
ఇంటింట నీవెవ్వరికి యిచ్చకములు నేసినా
జంటైనని కిచ్చకము జరపుదు నేను ॥నీకె॥

కందువ నీ వేసతులకాఁగిటి కానవడినా
అంది నాయాసలు నీపై నంటింతును
ఇందరి శ్రీవేంకటేశ యెనసి నన్నేలితివి
పొందు నేసి నీతోను భోగించితి నేను ॥నీకె॥ 817

దేవగాంధారి

పట్టరానివయసుతో బలిమి సేసేముగాక
యెట్టు నేఁడు జాఁతిమై రితరులు నీకు ॥పల్లవి॥

భామినిమాటలెల్ల పంచమ వేదము నీకు
ప్రేమపుమోవి తేనె పెండ్లివిందులు
సాము సేసేటిగరిడి సతమైనకాఁగిలి
యేమిటికి మాటలాడే వెవ్వరితో నీవు ॥పట్ట॥

అంగనతోడి సరస మంకెల రాజ్యపదవి
సంగడినవ్వులు నీజన్మఫలము
ముంగిటినిధానాలు మొనగోరి సరసాలు
యెంగిలివలపులేల యెవ్వరితో నీకు ॥పట్ట॥

కాంతవుర మె నీకు కందువ సింహాసనము
పంతపుకూటములే పట్టబద్ధము
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
యెంత కెంత నడ్డయేల యెవ్వరితో నీకు ॥పట్ట॥ 818

రేకు 1564 శ్రీ

ఎటువంటివాఁడవయ్యా ఇదేమయ్యా
ఘటనల నన్నేల గయ్యాళిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

కోరి ఇంటిలోనినన్ను కొలువుకోనికిఁ బిల్చి
సారె ఇందరిలో సరసములాడేవు
వూరకే గుట్టుతోడనుండేనాచన్నుఁ మీఁద
జీరలుగా గోర గీరి సిగ్గు విడిపించేవు ॥ఎటు॥

వూడిగము సేసేనన్ను వొగిఁ దొడపై నిడుక
తోడుతోడ నీ విట్టే దొరఁ జేసేవు
వాడినమోవితోడుత వంచిన నాశిర సెత్తి
యీడుజోడు లెంచ కిట్టె యెంగిలిసేసేవు ॥ఎటు॥

మానాపతిరాయైననన్ను మరి పెండ్లిచవికలో
కానిమ్మునిసేసవెట్టి కాఁగిలించేవు
యీనయమున శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
పూని ఇట్టె మన్నించి భోగించేవు ॥ఎటు॥ 8:9

సామంతం

చాలదా నీమన్ననలు సముకాన నివె మాకు
కేలు చాఁచి కొసరేవా కిమ్ములు నింకాను ॥పల్లవి॥

ఆదిగొని నీవు నాతో నట్టె యేల పెనఁగేవు
కాదంటినా నీతో పొందు కలకాలము
పోదితో నప్పటినేల పొదిగి వేఁడుకొనేవు
సాదించేనా నీతో చలము లింకాను ॥చాల॥

గుట్టుతోడ నీవేల కొంగువట్టి తీసేవు
వెట్టిచుట్టాలమా నిన్ను వేసరించను
బట్టబయట నింతేల పైపైఁ దమకించేవు
తట్టి నామనసు నీకు దాఁచేనా ఇంకాను ॥చాల॥

కందువ లాలించి యేల కాఁగిట బిగించేవు
నింద లెంచి తప్పు మోఁపి నిన్ను మీరేనా
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
అందుకోలుజాణతనా లాదేవా ఇంకాను ॥కాం॥ 820

దేసాళం

నన్నుఁ జూచి నీవేమి నవ్వేవే యిఁక
సన్నలఁ జాయల నీకు జయమాయనే ॥పల్లవి॥

వేలివుంగర మిచ్చెను విభుఁడు నీ కిప్పు డట్టె
యేలవమ్మ సవతుల నిందరి నిఁక
పాలించేఁ గ్రవణాగాలు పలుమారు నింతలోనె
[1]చాలుకొన్న కాంతలను సాదించవే ॥నన్నుఁ॥

బల్లిదుఁడు సరిగద్దెపైఁ గూచుండఁబెట్టుకొనె
చెల్లెండ్లకుఁ బనులు చెప్పఁ గదవే
అల్లదె నీతో నవ్వి అనమిచ్చె నీ కిన్నిటా
చెల్లు మాచే వూడిగాలు సేయించుకోవే ॥నన్నుఁ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నీచేయి వట్టి పెండ్లాడె
లావులఁ బట్టపుదేవులవు గావే
యీవల నా కాఁగిటను యీతఁ డిరవం ...ఁడు
కైవశమై మాకెల్లాఁ గర్తవైతివే ॥నన్నుఁ॥ 821

ఆహిరి

నీవల్ల దోసము లేదు నేనే వయోమదమున
సేవలు సేయక గుట్టు సేసితిఁగాని ॥పల్లవి॥

1. చాలుకొన్నబాదులు తీరిన కావలెను.

చనవెల్లా నిచ్చితివి ఏము కాన నీవు నా-
మనసులోనిదే కడుమంకుగాని
పెనఁగితి వింతేసి ప్రియపడి, నేనే నీకు
చెనకఁజాలక విగిసితిఁగాని ॥నీవ॥

సిగ్గులెల్లఁ దేర్చితివి చేయి వట్టి నీవై తే
వెగ్గళించి విదిలించి వేసితిఁగాని
దగ్గరి పొదిగితివి తమకాన నన్ను నిట్టె
కగ్గుదేరి వూరకె కైకోనైతిఁగాని ॥నీవ॥

ఆదరించి కూడితివి అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
ఆదిగొని పంతాలు నే నాడితిఁగాని
నీదయెల్లా నించితివి నిండా నాపై నిట్టె
సాదించి వేడుక నిన్ను జట్టిగొంటిఁగాని ॥నీవ॥ 322

వాదరామక్రియ

బుద్ధిచెప్పవయ్య నీవు పొరుగులవారికెల్ల
పొద్దు వోదా అటువంటి పొంఁతులకెల్లను ॥పల్లవి॥

చెంగట నీకు నేను సేవ చేసుకుండఁగాను
యెంగిలిరతి[1]కెవ్వతానేల వచ్చీని
కంగులేక నీవు నేను కాఁపిరము సేయఁగాను
అంగడిజాణతనాల కదేమి గారణము ॥బుద్ధి॥

ప్రేమముతో నీపెండ్లిపీఁటపై నేఁ గూచుండఁగ
సామజయానలేల సన్నసేసేరు
దీమసాన నీపట్టపుదేవులనై వుండఁగాను
ఆమనిపచ్చలవల పదేమి గారణము ॥బుద్ధి॥

1. ఎవ్వతెయున్+ఏల=ఎవ్వతానేల, వ్యావహారిక పదసంధి

శ్రీవేంకటేశ నీచేయి నేఁ బట్టుకుండఁగా
వేవేల కెవ్వరికేల వేగిరములు
కైవశమై నీవు నన్నుఁ గలసి మెచ్చు మెచ్చఁగా
ఆవలివారినవ్వు లదేమి గారణము ॥బుద్ది॥ 323

రామక్రియ

ఊరకుండుమనవే వొద్దు వొద్దు వేగిరము
పేరఁబెట్టుకొంటి నింతే ప్రియమైనవలపు ॥పల్లవి॥

తా నాకు మేలువాఁడు తనకు నే మేలుదాన
ఆనలు వెట్టఁగ నేఁటి కందరిలోన
నే నెఱఁగనా తననిజము లన్నియును
నానఁబెట్టుకొంటి నింతే నవ్వులకు వలపు ॥ఊర॥

సేసవెట్టినాఁడు తాను చేఇ వట్టి పెండ్లాడితి
బాసలు సేయఁగ నేలే పలుమారును
ఆసపడ్డదాన నేను అన్నిటా జాణ తాను
రాసిచేసుకొంటి నింతే రవ్వయినవలపు ॥ఊర॥

అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నేను
పట్టి పెనఁగఁగ నేలే పంతము లిచ్చి
నెట్టన తా నన్నుఁ గూడె నేర మెవ్వరందు లేదు
గట్టిసేసుకొంటి నింతే కందువైనవలపు ॥ఊర॥ 324

రేకు 1565 ఆహిరి

నీవే దయదలఁచేవు నేను వేగిరించనేల
యేవిధాననైనా నీకు నిచ్చలాడేనా ॥పల్లవి॥

బలిమి సేయఁగనోప పంతములాడఁగనోప
వలపు నీపైఁ జల్లి వద్ద నుండేను
చలము సాదించనోప సారె వేసఁటించనోప
యెలమి నీకుఁ జేతులెత్తి మొక్కేను ॥నీవే॥

నేరము లెంచఁగనోప నెపములు వేయనోప
మేరతోడనే నవ్వి మెచ్చే నిన్ను
కేరడా లాడఁగనోప కెలసి జంకించనోఁ
కూరిమి గొసరి నీకొలువు సేసేను ॥నీవే॥

సిగ్గులు వడఁగనోప చింతించ మరియోప
యెగ్గులేక నిన్నుఁ గూడి యిరవయ్యేను
అగ్గలమై శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
వొగ్గి నీమాటలకెల్లా నూఁకొనేను ॥నీవే॥ 325

సాళంగం

ఇంచుకంత సిబ్బితి లేదేమే నీకు
కొంచక యొలయింతురా కొలువులో విభుని ॥పల్లవి॥

కలసేయప్పటివేళ కాఁగిలించుకొంటగాక
మలసి సమకింతురా మగవానితో
పిలిచినప్పటివేళ ప్రియాలు సేతురుగాక
బలుములు చూపుదురా పఁ(పం?)తగానితోను ॥ఇంచు॥

చేయి చాఁచినప్పుడే సేవలు సేతురుగాక
రాయడులు సేతురా రమణునితో
ఆయములంటినవేళే అంకెకు వత్తురుగాక
కాయ మలఇంతురా ఘనుఁడైనవానిని ॥ఇంచు॥

రతిసమయమువనే రచన చూపుటగాక
కతలు చెప్పుదురా కాంతునితో
ఇతవై శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే నిన్నుఁ గూడె
తతిఁ గొసరుదురా తనఇచ్చనానిని ॥ఇంచు॥ 326

శ్రీరాగం

విన్నపము వినవయ్యా వేసరుకోకువయ్యా
వెన్న లారగించవయ్యా వెస నున్న నుండును(?) ॥పల్లవి॥

కొప్పు జారెఁగదవయ్యా కోనటిరువెంగళప్ప
ఇప్పుడే యెవ్వతె నిన్ను నింత సేసెను
పిప్పి సేసి మోవి ప్రియానవనే తేనె లాని (నె?)
కప్పురము వేసుకొమ్మీ దప్పిగొనకుండును ॥విన్న॥

గోరు మేన నున్నదయ్యా కోనటిరువెంగళప్ప
యీరీతి నిన్ను నెవ్వతె ఇంత సేసెను
సారెకుఁ జెమరించె చన్నుల నొత్తి మేను
కోరి విసరించుకొమ్మీ కొంచి నానకుండును ॥విన్న॥

కూడెఁగదయ్యా కళలు కోనటిరువెంగళప్ప
యీడనే యెవ్వతె నిన్ను ఇంత సేసెను
వేడుకతో నేలితి శ్రీవేంకటేశుఁడవే నన్ను
వీడెము సేసి వాకిమ్మీ వేపటగాకుండును ॥విన్న॥ 327

సామంతం

ఇంతలో విచారము లిట్టుండెను
పంతాలు దున్నకముందే పంట పండెను ॥పల్లవి॥

చండి హిరణ్యాక్షునితోడ సరసములాడఁగా
అండనుండే చెలి మారుగొండ లెక్కెను
కొండుకపాయాన నొంటి గుహలోఁ గూచుండఁగాను
దుండగము సేసేవంటా తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥

పాడితోఁ బగర గెల్చి పారువత్యాలు వేయఁగా
యీడనే సరిగద్దె నెదు రెక్కెను
యీడులేనిదొరవై యెడ మిచ్చుకుండఁగాను
తోడివారికంటే ముందు తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥

వెల్లవిరిఁ [1]బ్రహ్లాదునివినుతులు వినఁగాను
వొల్లనే సంతతము నీవుర మెక్కెను
అల్లదె శ్రీవేంకటేశ అహోబలాన నుండఁగా
తొల్లిటిసీలకిమమ్మ తొడ యెక్కెను ॥ఇంత॥ 328

దేసాళం

అప్పటి నవ్వేవు ప్రహ్లాదవరదా
అప్పసపుకాంతల ప్రహ్లాదవరదా ॥పల్లవి॥

కన్నవిన్నసతులెల్లా కంకిసేసినా నోర్చితి—
వన్నిటా శాంతుఁడవు ప్రహ్లాదవరదా
న న్నొడఁబరచనేల నయగారిమాటల ని—
వన్నట్టే ఆయను ప్రహ్లాదవరదా ॥అప్ప॥

లానుక యెంగిలిమోవులకు నోరు దెరచేవు
అనిందకాఁడవయ్యా ప్రహ్లాదవరదా
రాసికెక్కి నాచెవిలో రహస్య మానతిచ్చేవు
అనుద్దు లెఱఁగనా ప్రహ్లాదవరదా ॥ అప్ప ॥

---

1. 'ప్రంహ్లోధ' అనియే అంతటా రేకు.

చే(చెం?)ది యహోబిలమున శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
అంది పెండ్లాడితివి ప్రహ్లాదవరదా
మందెమేళమున నిన్ను మచ్చికతోఁ గొసరఁతే
అందాల మెచ్చితివి ప్రహ్లాదవరదా ॥అప్ప॥ 329

లలిత

ఏల దాఁచేరు వలపు లిందరు నెరిఁగినదే
వాలాయించినపనికి వాసివంతు లున్నవా ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడనేమిటికి చేతికి లోనై వున్నది
అగ్గలము నవ్వరాదా ఆపెతోను
వెగ్గళించి మాముందర వేసాలు చేసేవుగాక
అగ్గమై యేకతవేళ నడ్డాఁకలున్నవా ॥ఏల॥

తలవంచనేమిటికి తారుకాణై వున్నది
సొలసి నీకాంతదీరఁ జూడఁగరాదా
కొలువులోపలఁగాఁగా గుట్టు నెరపేవుగాక
మెలఁగి పానుపుమీఁద మితిమీర లున్నవా ॥ఏల॥

ఆస దాఁచనేఁటికి ఆయము సోఁకివున్నది
సేసవెట్టి కూడరాదా శ్రీవేంకటేశ
దోసము లేదంటాఁగా దొమ్మి నిందరిఁ గూడితి
లాసినయారతివేళలను పంతాలున్నవా ॥ఏల॥ 330

రేకు 1586 భూపాళం

నీ వెఱఁగనిదా యేమి నేనెంత విన్నవించే
కైవళమై వుండఁగానే గయ్యాళిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

నగితేను నీతోను నఁటు నటించఁగవద్దా
మొగము చూచితేను మొక్కవద్దా
పగటునఁ జేరుకొంటే పైపై మూఁకొనవద్దా
వెగటున మమ్మేల వీడిడిఁ జేసేవు ॥నీవె॥

[1]మన్నించితే నీతోను మాటలాడనైనవద్దా
కన్నుసన్నలు చేసితే కరఁగవద్దా
చన్నులు నీ వంటఁగాను జంకించనైనవద్దా
ఇన్నిటా మమ్మిందుకేల యెడ్డలఁ జేసేవు ॥నీవె॥

చెనకఁగ నీతోను చెలిమి సేయఁగవద్దా
పెనఁగితే నించుకంత బిగియవద్దా
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ చమ్మటూరిలోన
తనియక మమ్మునేల దద్దటలఁ జేసేవు ॥నీవె॥ 33

ధన్నాసి

రావే యెక్కడిసుద్ది రాఁపునేతురా పతిని
సేవలు చిత్తమురాను సేయఁగదవే ॥పల్లవి॥

చిగురులోపలిచేఁగ చిత్తములోపలికాంత
మొగములోఁ గళలై మొలచెఁగదే
యెగసక్కెమాడెనలె యెఱఁగనలె నేను
మగనితో నలుకలు మానఁగదవే ॥రావే॥

పాలమీఁదిమీఁగడ పాయములోనిమదము
జాలువారీఁ జెమటలై చన్నులఁ గదే
యేల నీతోఁ జలమాలె యిచ్చక మెఱఁగనలె
కాలుదొక్కి వుండఁగాను కాఁతాళించనేఁటికే ॥రావే॥

---

1. 'మన్నించితే నీతోను' అనుకారకము సరిపడినట్లు తోచదు పాటమొదటి చరణము-నుండి కూడ 'నీవు' అధ్యాహార్యము, 'నీవు మన్నించితే' ఇత్యాది.

కనకములోనివన్నె కాఁగిటిలోని ప్రియము
కనుచూపువేడుకలై కలిగెఁగదే
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డిద్దరికిఁ జెలిఁగదే
నను పై మీరంట్లై మీలో నవ్వఁగదరే ॥రావే॥ 832

ముఖారి

ఆఁటదాని కోపవా అంతేసి నీవు
యీటువెట్టి సలిగె నీ విచ్చినదేకాదా ॥పల్లవి॥

చలములేనిమగువ సాదించ నోపునా
వలెనని యాపె నీతో వాదించీఁగాక
బలిమి లేకుంటేను పంతమాడనోపునా
కలుగఁగానే నిన్ను గద్దించెఁగాక ॥ఆఁట॥

నేరువులేనిమగువ నీతో పొందు నేసునా
చేరి యందుకొరకె చెనకీఁగాక
ధీరములేనియాపె పెనఁగఁగనోపునా
ధీరత సాజముగాన దీకొనెఁగాక ॥ఆఁట॥

ననువులేనిమగువ నవ్వ నీతో నోపునా
వొనరఁగానే చన్నుల నొత్తీఁగాక
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
వెనక కిఁ(కిం?)దుకే యాపె విడె మిచ్చెఁగాక ॥ఆఁట॥ 833

సాళంగనాట

మాఁటమాట లాడకురే మగుడ నాతనితోను
చేరి చెప్పినట్టెల్లాఁ జేసే నేను ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమే సాజమైనవాఁడు
వలచితే విడుచునా వనితలను
వెలుచుఁదనాలకెల్ల వెంటపట్టయినవాఁడు
వొలిసి విరహమున కోరువఁగలఁడా ॥మారు॥

వుద్దండపుచేఁతలకే వొడిగట్టినవాఁడు
గద్దించితే మానునా కాంతలనెల్ల
పొద్దువొద్దు మాయలచే పోదికాఁడయినవాఁడు
అద్దుకొన్నప్రియాలెల్లా నాడి పొందకుండునా ॥మారు॥

తమకమే వొకరూపై తనివినొందనివాఁడు
జమళిఁ గూడకుండునా సతులఁ గంటే
అమర శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటా నన్ను నేలె
సమమోహములు పైపైఁ జల్లుకొనవలదా ॥మారు॥ 884

దేసాళం

అందరి నడుగవయ్య అదేమని
నందడి వొకరొకరు సన్నలు సేసేరు ॥పల్లవి॥

పలుమారు నీవు నాకు బాసలెల్లాఁ జేయఁగాను
నలువంకల సతులు నవ్వేరు నిన్ను
కలయ నాగుబ్బలపై గందము వూయఁగాను
ఛలివాసి కామేల జాణతనా లాడేరు ॥అంద॥

అట్టె నీవు విడెమిచ్చి ఆసలు చూపఁగాను
దిట్టతనమున నదె తిట్టేరు నిన్ను
గుట్టున నీవు నాకు కొప్పు దువ్వి ముడువఁగా
పొట్టఁబొరుగున నుండి పొగడ వచ్చేరు ॥అంద॥

గక్కన నీవు నన్నుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
చొ[illegible] సోలుచు వచ్చి చుట్టా లయ్యేరు
చిక్కితివి కడపలో శ్రీవేంకటేశ్వర నాకు
ముక్కునతో నీదిక్కు మగిడి చూచేరు ॥అంద॥ 385

హిందోళవసంతం

ఎంత దాననా నేను వేమరు నింత సేయను
అంతరంగమే నేను అడ్డమాడ ననవే ॥పల్లవి॥

తలపోఁతలేకావా తమకములు రేఁచేవి
చలములేకావా మరి సాదింపించేవి
నిలువు మొక్కులేకావా నివ్వెరగుఁ బొందించేవి
అలసితి నన్నిటాను అంతకోపననవే ॥ఎంత॥

సిగ్గరితనమే కాదా చేతికి లోను సేసేది
కగ్గనినవ్వులేకావా కాఁక రేఁచేవి
వొగ్గినమాఁటలేకావా వొడివట్టి తీయించేవి
అగ్గమై వుండాన నీక నంతకోపననవే ॥ఎంత॥

కందువ చూపులేకావా కాఁగిటఁ బెనఁగించేవి
సందడి వలపేకాదా చవిపేసేది
యిందుకె శ్రీవేంకటేశుఁ డింటికి విచ్చేసి కూడె
అందమాయ వేఁడుకొని నంతకోపననవే ॥ఎంత॥ 386

రేకు 1567 శంకరాభరణం

ఔనయ్యా మరి యడుగనేఁటికి
వాని వయసులు వయసు లెచ్చె ॥పల్లవి॥

కొలువులోపల కొమ్మ మాటాడితే
నిలువెల్లా నిదె నీకుఁ జెమరించె
చెలు లది చూచి సిగ్గులు పడిరి
చలివాసె నేఁడు జంటఁవలపు ॥ఔన॥

సరసము నీతో సతి యాడితేను
గొరబాయ నీమెయి గోరిచెనకులు
పొరుగుచానలెల్ల పోరచి చూచిరి
తెర దీసె నిదె తెగ వాసలు ॥ఔన॥

కాఁగిటిలో నిన్ను కాంత గూడితేను
మాఁగి నీమోవి మంచితేనె చిందె
ఆఁగిరి శ్రీవేంకటాధిప సవతులె
యేఁగుఁబెండ్లి పేసె నీడనే రతులు ఔన॥ 387

కన్నడగౌళ

మన్నించుమనవే మమ్మేల పైకొనుమనీ
చన్నుల నొత్తఁగాను చలము లెట్లుండునో ॥పల్లవి॥

తప్పక తనుఁ జూచితే తనువెల్లాఁ జెమరించె
యిప్పుడే మేలమాడితే నెట్లుండునో
చిప్పిల వొద్దికి రాఁగా సిగ్గులెల్లా వెడజారె
తప్పి చేయి దాఁకితేను తమకా లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥

మంచిమాఁటలాడితేను మనసెల్లా వెరగందె
యించుక కొంగు పట్టితే యెట్లుండునో
వంచనతో నొరసితే వలపులు చిమ్మిరేఁగె
కంచముపొత్తుకు రాఁగా కాంత లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥

సెలవి నవ్వు నవ్వితే చెక్కులెల్లాఁ బులకించె
  యెలమిఁ గాఁగిలించితే నెట్టుండునో
  అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
  బలిమి సేయఁగఁబోతే పంతము లెట్లుండునో ॥మన్నిం॥ 888

పాడి

ఇద్దరు నిద్దరే మరి యెరవులేల
  వొద్దికలై లోలోన వొనరుటగాక ॥పల్లవి॥

చెలిమి సేసినమీఁద సిగ్గులువడఁదగునా
  కలసి కూడేటితమకములే కాక
  వలపు గలిగి తలవంచుకోఁదగునా
  నొలసి యట్టె యెదురుచూచుటలే కాక ॥ఇద్ద॥

సరసమాడినమీఁద జగడము దగునా
  తరితీపులకు లోనై దక్కుటగాక
  గొరబై వొలవుకొని కొంకు మరి తగునా
  తెరదీసి వొద్దికలై దీకొనుటే కాక ॥ఇద్ద॥

కాఁగిలించుకొన్నమీఁదఁ గపటము దగునా
  అఁగినమోవులవిందు లందుటగాక
  వీఁగక శ్రీవేంకటాద్రివిభుఁ డిదె నిన్నుఁ గూడె
  తోఁగుఁ జెమటలతోడ తొలఁకుటగాక ॥ఇద్ద॥ 889

సాదరామక్రియ

ఏలే యిందరిలోనా యెమ్మెలేఁటికే
  నీలోనివలపులు నే నెఱఁగమా ॥పల్లవి॥

తలవంచుకొనకువే తరుణీ
చలములు పతితోడ జాలెలఁ బోసేవా
బలిమిఁ బెనఁగకువే పలుమారును
వలపనిబిగువులు వడ్డి కిచ్చేవా ॥ఏతే॥

పంతములాడకువే పడఁతీ
సంతతపుమాఁటలసంత వెట్టేవా
యింతేసినవ్వుల నలయించకువే
బంతినే యెగసక్యాలపైరు విత్తేవా ॥ఏతే॥

వేసాలు చూపకువే వెలఁదీ
పాసినకాఁకలపొందు పచరించేవా
యీసరి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్నును
ఆస మోవితేనెవిందు లడ్డముదోసేవా ॥ఏతే॥ 340

నట్టనారాయణి

మగవాని కలుకేల మగువలతో
చిగిరించె వలపులు చింతలేఁటికయ్యా ॥పల్లవి॥

దొంతరమాఁటలాడేది దొరకొని దూరేది
వింతలిము మాకెపుడు కలసాజమే
యెంత కెంతనుచు నీవు యెగ్గులువట్టేవు నేఁడు
వింతదానఁ గాను నాకు విడె మియ్యవయ్యా ॥మగ॥

తేరకొనఁ జూచేది తిట్టూరకే తిట్టేది
కోరి వచ్చి పైకొన్నమాగుణము లివి
యేరీతివాఁడవు నీవు యెన్నటి కెన్నటిసుద్ది
ఆరయ నీకు మొక్కే నండకు రావయ్యా ॥మగ॥

కందువకుఁ దీసేది కాఁక లెల్లాఁ జల్లేది
అందిపొందేమారతిఅంగము లివి
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
ముందుముందే వాకు మోవి యియ్యవయ్యా ॥మగ॥ 841

మంగళకౌశిక

గుట్టుతోడివారినేల రట్టు సేసేవు
జట్టిగొని కొసరఁగ సన్నె లఁగవు ॥పల్లవి॥

కొమ్మ నిన్నుఁ జూచిచూచి కొప్పు దువ్వుకొనుటెల్లా
రమ్మనుటగాదా యేల రంతు సేసేవు
కమ్మర నప్పటి నీకతల కూరకుండుట
సమ్మతించుటగాదా సన్నె లఁగవు ॥గుట్టు॥

చెలియ నీమొగమై సిగ్గువడుటెల్లాను
కలసేకొరకే కాదా కాఁతాళించేవు
పొలయుట నీముందర పొందు సేసేనని నీతో
చలపట్టుటగాదా సన్నె లఁగవు ॥గుట్టు॥

సతి నీసంగడినుండి సరసమాడుటెల్లాను
రతికిఁ దీసుట గాదా రావా(పా?)దేవు
యితవై శ్రీవేంకటేశ యీకె యిట్టె నిన్నుఁ గూడె
చతురత లివిగావా సన్నె లఁగవు ॥గుట్టు॥ 842

రేకు. 1588 రామక్రియ

వట్టిజోలికిఁ బిలువవద్దు గాని
పట్టినవలపులెల్లాఁ బంచిపెట్టేవా ॥పల్లవి॥

కందువ నాతఁడు నిన్నుఁ గలువల వేసితేను
యిందుముఖుల మొగము లేమి చూచేవే
పొందులకుఁ దోడువచ్చి పూఁచి పెనఁగేరుగాని
చెముగెల్చినరతి పంచిపెట్టేవా ॥వట్టి॥

కూరిమి నాతఁడు నిన్నుఁ గొలువులోఁ దిట్టితేను
వారిజాతులకు నేల వడిఁ జెప్పేవు
సారె వతనిని మారు సాదించేరు గాని, వావి
పౌరకామినులకెల్లాఁ బంచిపెట్టేవా ॥వట్టి॥

సంగతి నాతఁడు నీచన్నులంటి కూడితేను
సంగడిచెలులకేల సన్న సేసేవు
చెంగట శ్రీవేంకటేశుఁ జెనకేరుగాని మేలు
పంగించక చెలులకు పంచిపెట్టేవా ॥వట్టి॥ 348

ముఖారి

ఇదె నీకు లాభము యెంచి చూచుకొంటేను
పదాలు వాడే నేను; భ్రమయించ * కను ॥పల్లవి॥

పంత మెంత లేదు నీతో పలుమారు నాడుకొంటే
అంత నిన్ను మీర దోసమనికాక
కాఁతల నాతోఁ జెప్పకు కాఁకలు వుట్టించకు
సంతోసాన నున్నదాన సమ్మతించి నేను ॥ఇదె॥

నేరుపెంత లేదు నీపై నిందలెల్లా మోపితేను
ఆరీతిఁ జేయ దోసమనికాక
వారి వీరిఁ జూపకు వాసులు వుట్టించకు
కోరికతో నున్నదాన గుట్టుసేసి నేను ॥ఇదె॥

చలమెంత లేదు నీతో సారెసారెఁ జూపితేను
అలయించఁ గడుదోసమని కాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెరవు సేయకు నన్ను
కలసి [1]నే నున్న దాన కాలమెల్లా [2]నేను ॥ఇదె॥ 844

బౌళి

అట్టె ఇయ్యకోలు గొంటే నన్నియును మంచిదవును
అట్టడితనాల నేల గుట్టు సేసేవు ॥పల్లవి॥

చనవు మెరసి యాపె సంగడిఁ గూచుండేను
చెనకీనంటా నీవు సిగ్గువడేవు
మనసు నొవ్వకుండా మాటలు నిన్నాడితేను
యెనలేనివెంగే లందు యేల పట్టేవు ॥అట్టె॥

తగులు గలిగి యాపె తలమగా నవ్వితేను
యెగసక్కాలంటా నేల యెగ్గుపట్టేవు
మొగము చూచినందుకు ముద్దుటుంగర మిమ్మంటే
అగడాయఁ బనులంటా ఆనలు వెట్టేవు ॥అట్టె॥

ఘనమోహముతో నాపె కాఁగిలించుకొంటేను
తనువు సోదించె నంటాఁ దల వంచేవు
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యిచ్చకము నీకుఁ జేసె
కనుచొక్కి మెచ్చి మెచ్చి కప్పుర మిచ్చేవు ॥అట్టె॥ 845

మధ్యమావతి

ఎవ్వరిఁ గాదనఁగల వేమిసేసినాఁ జెల్లు
ఇవ్వల నాకు బాసలేల సేసేవయ్యా ॥పల్లవి॥

1, 2– ఈ పునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు. 'కలసియే యున్నదాన' అమట మేలేమో?

వరుసకు వచ్చినట్టి వనితలెల్లా నీకు
అరుదుగ మందెమేళా లాయనయ్యా
పొరుగున నుండేయట్టిపొలఁతులందరూను
మురిపేననాడేపెద్ద మొగమోట మయ్యా ॥ఎవ్వ॥

కొలువున నుండి నట్టికోమలు లందరును
సలిగెలఁ బెనఁగేదే సాజమయ్యా
పలువూడిగాలు నేసేభామల కందరికి
చలివాసి కూడేది [1]మజ్జాతి నీకు నయ్యా ॥ఎవ్వ॥

యెడమాట లాడేటి ఇంతుల కెల్లా నీవు
కడలేనిరతులకుఁ గాణాచయ్యా
అడరి శ్రీవేంకటేశ అట్టె నన్నుఁ గూడితివి
యెడయనిచుట్టరిక మిది నాకునయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 346

రీతిగౌళ

ఏల దూరేరే మీరు యింతులాల రమణుని
వేళ గాచుకుండితేను వేడుకేకదే ॥పల్లవి॥

నగకుండితే నేమాయ నాతితోడ వద్దనుండి
మగనిసేవ సేసితే మంచిదేకదే
జగడించితే నేమాయ సమ్మతించి వెనకను
మిగులా మేలమాడితే మేలేకదే ॥ఏల॥

మొక్కకుండితే నేమాయ ముందువెనకై నాను
మక్కువ మోము చూచితే మంచిదేకదే
కక్కసించితే నేమాయ కప్పురము చేతికిచ్చి
మిక్కిలి పెనఁగినాను మేలేకదే ॥ఏల॥

---

1. మజ్జాతి=ప్రకరణముతో వంచన గావచ్చు.

అడకుండితే నేమాయ అందగారిమాఁటలు
మాడలురాతేజంకెలు మంచిదేకదే
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె యీపెఁ గూడె
మేదెపురతికూటమి మేలేకదే ॥ఏల॥ 847

శంకరాభరణం

పఁటిక భ్రమసేవే యెదురుబడి
చాటీఁ గొసరులు చన వియ్యవయ్యా ॥పలవి॥

సిగ్గరితనమున ఛిడుముడిఁ జేతులు
వొగ్గి విడెఁ(డెం?)బొసఁగవయ్యా
నిగ్గుల నూరక నిలుచున్నది చెలి
బగ్గున నీతోడపయి నిలుపవయ్యా ॥పఁటి॥

కొమరెతనంబునఁ గొంకుచుఁ బిలిచీ
ప్రమదంబున నిటు పలుకవయ్యా
చెమటమేనితో సెలవుల నవ్వీని
అమరఁగఁ గాఁగిట నంకించవయ్యా ॥పఁటి॥

వాసితనంబున వంచినశిరసున
సేసలు వెట్టీఁ జెనకవయ్యా
ఆసల శ్రీవేంకటాధిప కలసితి
యీసిరులతోనే యేలవయ్యా ॥పఁటి॥ 848

రేకు 1569 ముఖారి

కలది గలట్టె యాడు కాదనేమా
నిలుకడె నపనికి నీకేల వెలవ ॥పల్లవి॥

సొం(బట్టకు చూపులు సాదించెనంటా నాపై
ఆనలు వెట్టకు మరి అది దోసము
వానఁబెట్ట కంతేసి నవ్వులు నా మోము చూచి
నే నేమ(మం?)టిని నిన్ను నీకేల వెఱపు ॥కల॥

కోపగించ కంత నీవు కొచ్చికొచ్చి యడిగితే
పైపై సాకిరి యేల బయలయ్యీని
మోపుగట్ట కంత నీవు మొక్కులు యేకత మవునా
నీపంతము లీడేరె నీకేల వెఱవు ॥కల॥

వేగిరించ కంత నిన్ను వింతలుగాఁ బొగడితే
సాగఁబెట్టకు బొంకులు చవులు గావు
బాగుగా శ్రీవేంకటేశ పంతాన నన్నేలితివి
నీగుణము చక్కనాయ నీకేల వెఱపు ॥కల॥ 349

సాళంగనాట

ఏద్దు లాంవయ్యా యేల వానులకుఁ బెనఁగేవు
యిద్దరూ నిట్లా నుంటే యేమనఁగఁగలము ॥పల్లవి॥

నాయలకు వచ్చి సతి సరసములాడఁగాను
యీాయెడఁ బరాకు నీవేల సేసేవు
చేయిపట్టు కిందాఁకా చెలిని వేఁడుకొంటిమి
నాయల వేఁడుకో నీతో నారె ని(నిం?)కా వలెనా ॥ఒద్దు॥

యెట్టకేల కాపె నీతో నిటు మాటలాడఁగాను
గుట్టెతోడ నీవేల కొంకఁజూచేవు
మిట్టున నిందాఁకా నాపెమంకులు దెలిపితిమి
తిట్టపెట్టి నీమంకు తెలుపఁగవలెనా ॥ఒద్దు॥

తమకించి ఆపె నిన్నుఁ దగిలి కాఁగిలించఁగా
చెమటమేనితోడ సిగ్గులువడేవు
అమర శ్రీవేంకటేశ ఆపె పింతకుఁ దెచ్చితిమి
వుమురుకూటవునిన్ను నొడఁబరచేదా ॥వద్దు॥ 350

బౌళి

ఎగ్గో తప్పో నే నెఱఁగనయ్యా
సిగ్గు విడిపించఁగాను చెక్కు నొక్కితి ॥ పల్లవి ॥

చనవు గలుగఁగాను సారెసారెఁ బెనఁగితి
వనువు గలుగఁగాను నవ్వితిని
కనుఁగొని చూడఁగాను కదిసి కూచుండితి
మనసు నీ వియ్యఁగాను మాటలాడితి ॥ఎగ్గో॥

సన్నలు సేయఁగాను సరసములాడితి
చన్నుల గోరొత్తఁగాను సమ్మతించితి
మన్నించి నీ వంటఁగాను మంతనాన కియ్యకొంటి
యెన్నిక నీవు సేయఁగా నిరవైతిని ॥ఎగ్గో॥

కలసి మెలఁగుండఁగాఁ గాఁపురము సేసితి
చలివాయ నీమోవి చవిగొంటిని
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడూనుఁ గూడితివి
తెలుపఁగ నీపట్టపుదేవుల నేనైతిని ॥ఎగ్గో॥ 351

కురంజి

అనరాదు తన్నుఁ గేమీ నందరిలోన
చనవు సారెహారె జాణనాతేఁటికే ॥ పల్లవి ॥

నగనేలే తనకూ నాతోఁ బతి చెనకితే
 యెగసక్కే లాఁటదాని కేల మానునే
 మగనాలింతే తాను మానాపతితనము
 తగుఁగాక యిటువంటిదంటతన మేఁటికే ॥అన॥

సన్నలేలే తనకూ సరస మాతఁ డాడితే
 యెన్నికలు సవతుల కేల మానునే
 చిన్నది యింతే తాను సిగ్గులు వడుతా నిట్టె
 మన్ననతో నుండుఁగాక మందటాడనేఁటికే ॥అన॥

మాటలేలే తనకూ మమ్మాతఁడు గూడితేను
 యీటువెట్టేది చెల్లెండ్ల కేల మానునే
 పాటించి శ్రీవేంకటాద్రిపతి యిట్టె నన్ను నేలె
 నాటివలె నుండుఁగాక నన్ను మీరనేఁటికే ॥అన॥ 352

ద్రావిళభైరవి

కూరిమి గొసరితేనే కోపగించీనా
 మేరమీర నెగ్గు లేవి మీలోనను ॥పల్లవి॥

పంతముగొనీనా పతివి నీయడాటాన
 యింతికి నీమొగమోట మెఁ(మెం?)తైనాఁ గద్దు
 యింతలో నేల లోఁగేవు యీమాట విని యాపె
 చింతతోఁ జేయెత్తి మొక్కి సిబ్బితిపడీని ॥కూఁ॥

తగవుకుఁ దీసీనా తరుణి నీసుద్దులకు
 మిగులఁ బ్రియములు నీమీఁదనే కద్దు
 మగువ నేలంపేవు మనసు గరఁగి యాపె
 తగినకానిక లంపి తమక మందీని ॥కూఁ॥

వాసివంతు లెంచినా వలపులో కతలకు
సేసలు నీమీఁదఁ బెట్టి చెలిమి సేసీ
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంతలోఁ గూడితి వీపె
కాసువలెఁ దులఁదూఁగి తనివిఁ బొందీని ॥కూరి॥ 353

నారాయణి

ఏమని యాడుకొందురో యెప్పటితనసతులు
వేమరు నీపనులకు వింతదాననా ॥పల్లవి॥

తమ్ముల ముమియఁగాను తానేమి చుచీనే
చెమరించఁగానేల చేత నంటీనే
అమరకున్నఁ బయ్యెద అదేల చక్కఁబెట్టీనే
తమకించ నే నంతటిదాననా ॥ఏమ॥

పువ్వులు ముడుచుకోఁగా పొంచి చేయేల చాఁచీనే
నవ్వఁగా నేమిటికి సన్నలు నేసీనే
పవ్వళించితినంటాను పయినేల వొరగీనే
తవ్వేవు రతుల కంతటిదాననా ॥ఏమ॥

సురటి విసరుకోఁగా సొరిదికేల వచ్చీనే
కరఁగితేఁ దానేల కాఁగిలించీనే
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిట్టె నన్నుఁ దానె
తరవాతిపనుల కంతటిదాననా ॥ఏమ॥ 354

రేకు 1570 కాంబోది

నే నెఱఁగఁ జెప్పరే నెలఁతలాల
తానే వేపాలు సేసీఁ దగవా యిది ॥పల్లవి॥

సొలసి సొలసి తన్ను సుద్దులు నే నడిగితే
వెలలేని నవ్వు నవ్వీ వెంగెమా యిది
వలెవలెనని నేను వద్ద నిట్టె కూచుండితే
తలఁకుచు లోఁగిని తప్పా యిది ॥నేనె॥

పచ్చియైన తనమోవి పలుమారుఁ బొగడితే
యిచ్చగించఁ డెఁ(డెం?)తైన యెగ్గా యిది
అచ్చపుటలపు దీర నట్టె పన్నీరు చల్లితే
నెచ్చెలులవక్కు చూచీ నేరమా యిది ॥నేనె॥

ఇడిగొన్నరతులలో సరసములాడితేను
వెడవెడగాఁ గొంకీ వెగటా యిది
యెడయక శ్రీవేంకటేశ్వరు నేఁ గూడితేను
బడివాయఁ డేపొద్దుఁ బంతమా యిది ॥నేనె॥ 855

గుండక్రియ

ఇదివో నాగుణము; యెంతకు నేరవు నీవు
పొదిగే నెంతవడె నా పొద్దువోదు నాకు ॥పల్లవి॥

చేరి నీవు నాకెంత చెప్పినట్టు సేయకున్నా
వూరకై యిచ్చకపునో రూరకుండదు
ఆరీతి బుద్ధులుచెప్ప నందరూఁ గలరు నీకు
పొలఁడనేమిటికి పొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥

యీవల నాచెనకులు ఇయ్యకోలు గాకుఁడినా
సేనసేసేనాచేతులు సిగ్గువడవు
వావితో సరసమాడేవారె నీకు నూరెల్లా
పూవులు నీకు ముడిచే బొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥

కందువ నీ విట్టే నన్నుఁ గాఁగిలించుకుండఁగాను
విందుల నాయాసలు వీడుపడవు
సందడి శ్రీవేంకటేశ సారె నన్నుఁ గూడితివి
పొందునఁ దనియ నేను పొద్దువోదు నాకు ॥ఇది॥ 356

గుజ్జరి

ఏమిసేసిహాఁ దగు ఇట్టె నీకును
కామినులై తేఁజాలు కై కొలువత్తురు ॥పల్లవి॥

చెల్లుబడిగా సుద్దులుచెలులతోఁ జెప్పేవు
కలలె వనీమాటలు కాదనేరా
మల్లాడి అలిగినమావంటివారిసై తే
పల్లదాన నిట్టె వొడఁబరతురుగాక ॥ఏమి॥

అందాలుగానిపనులు అమరించే వప్పటిని
పొందుగా నీచేఁతలు పోఁదోసేరా
సందడిలోఁ జెనకినసరసపుమమ్ము సై తే
యిందమని పంతములు ఇప్పింతురుగాక ॥ఏమి॥

తగవంటా నీమేలే తారుకాణించే విదిగో
వెగటని నీవిద్యలు విచారించేరా
అగపడి శ్రీవేంకటాధీశ కూడితివి
మొగమోడేమాచేతనే మొక్కింతురుగాక ॥ఏమి॥ 357

వరాళి

ఇంకనేలే వేగిరము యెదుటనే వున్నవాఁడు
సంకెలు దీరినందుకు చలమే గుర ॥పల్లవి॥

తానే వచ్చీఁగాని తరవులు వెట్టకురే
నానినవలపులకు నవ్వే గురి
అనలు వెట్టఁగనేల అన్నియును నెరుఁగును
తానకమైనందుకు తాలిమే గురి ॥ఇంక॥

చెప్పినట్టు సేసీఁగాని చేయివట్టి తియ్యకురే
ముప్పిరిఁ గాంతలకును మొక్కులే గురి
తప్పులువట్టఁగనేల తమక మెప్పుడుఁ గద్దు
చిప్పిలుఁబొందులకును సిగ్గులే గురి ॥ఇంక॥

గక్కున మన్నించీఁగాని కాఁకాఁచి దూరకురే
చొక్కినకరఁగులకు చూపులే గురి
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డీడ నన్నంటుక కూడె
దక్కి నావాఁడైనందుకు తను విదే గురి ॥ఇంక॥ 858

హిందోళం

ఎటువంటివాఁడవయ్యా యెఱఁగవా నీవేమైనా
సటకాని వలెనే సన్నలు నేతురా ॥పల్లవి॥

జవ్వనభారముచేత జడిసేటికోమలిని
రవ్వలు సేతురా రాదంటాను
నవ్వుచు సంతసముతో నగరిలో నుండఁగాను
పవ్వళించి నీవీడఁ బంతములాడుదురా ॥ఎటు॥

నిచ్చలపువలపున నివ్వెరగుతో నుండఁగా
వచ్చిగాఁ దిట్టుదురా పలుకదంటా
మచ్చికమగువలతో మాటలాడుచుండఁగాను
అచ్చముగా నీవువచ్చి అయము లంటుదురా ॥ఎటు॥

కలసి తమకమునఁ గరఁగుచునుండఁగాను
ములుగోరు నాటింతురా మొక్కదంటాను
అలరి శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నేలుకొంటివి
వెలలేనిరతులను వేసాలు సేతురా ॥ఎటు॥ 359

పాడి

ఎంత నేసే వేమోయి యెఱఁగరా ఇందరును
[1]చింతకాయకజ్జాయమై చిప్పిలీఁ దమకము ॥పల్లవి॥

పలికి యెవ్వరినైన భ్రమయించ నేరవా
వెలఁదుల నమ్మించ నీవిద్యగాదా
పలుమారు మాతోనేల బాసలు సేయవచ్చేవు
సెలవినవ్వులలోనే చేఁగలెక్కీ నిజము ॥ఎంత॥

చేయిచ్చి వాడవారిని చిక్కించుకోనోపవా
చాయలు సేసుక మెచ్చ జాణవుగావా
కాయకపుననుపేల కలయఁగఁబెట్టేవు
తోయరానివావులనే దొడ్డిఁ జిక్కె వలపు ॥ఎంత॥

సేసవెట్టి ఇంతులనుఁ జేరి పెండ్లాడఁ గొంకేవా
వాసులు రేఁచఁగ దేవరవు గావా
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అట్టే నన్నుఁ గూడితివి
బేసబెల్లిరతులలోఁ బెంటలాయఁ గళలు ॥ఎంత॥ 360

1. 'చింతకాయకజ్జాయము' గొజ్జగ పిసికిన చింతపండు రసములో, ఉప్పు కారము వగైరా ఉంచి, పుల్లలకంటించి యెండించి, రుచిరుచిగ చిఱుతుట వేడుము కలదు. దీనినే చింతకజ్జాయ మంటారు. మలశిపాధ్య మమనర్థములో ప్రయోగింతురు, "చింతకాయలకజ్జాయములోయము" పాండు-6-214.

రేకు 1571 పళవంజరం

అప్పుడు దామే కూడి రంతరంగా లెనసి
దప్పితోడ రమణుఁడు తమకించీ నిపుడు ॥పల్లవి॥

మొనగోరివాఁ(వ్రాఁ?)తతోడ మోమువంచి యాపె నీతో
యెనలేక మాటలాడీ నెంతవ్వడైన
పెనఁగి తాఁ గూడదు పిరితీసివుండలేదు
మనవి నిద్దరికేడ మాటలాడఁగదరే ॥అప్పు॥

కిందిచూపులతోడను కెరలుచుఁ జెమరించి
అందిచ్చీ విడెము పతి కప్పటనుండి
పొందులకుఁ బెనఁగదు పొలయక మానదు
చందముల నిద్దరికి సంతస్సము సేయరే ॥అప్పు॥

నెలవినవ్వులతోడఁ జెక్కులెల్లాఁ బులకించె
కలసి కాఁగిలి చీఁ గాఁతుఁ నీకె
యెఁమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిపె నిట్టె యేలెను
చలివాసె లోలోనే చనవు లిప్పించరే ॥అప్పు॥ 361

ఆహిరి

ఎవ్వరిఁ బోలుదు నేను యేఁటికి జాఁతి
నవ్వుచు నాపైనేల ననుపు చల్లేవు ॥పల్లవి॥

చెలిమి సేసేవారలు సేనాసేన లుండఁగా
యెలమి నాపయ్యెద నీవేల పట్టేవు
తలపోఁత లిందరిపై తగులై వుండఁగాను
చెలఁగి నారూపమేల చిత్తానఁ బెట్టేవు ॥ఎవ్వ॥

కానుకలిచ్చేటివారు కలసి నీకుండఁగాను
అనుక నాచన్నుల అందుకొనేవు
వీనులు చెలులు సేసేవిన్నపాలు వినఁగాను
మానక నాతోనేల మాటలాడేవు ॥ఎవ్వ॥

కూరిమి సేసేటివారు కొంగువట్టుకుండఁగాను
గారవించి నన్ను నేల కాఁగిలించేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ [1]ఇన్ని నింపులై వుండఁగా
మేరమీరి ఇంతయేల మెచ్చులు మెచ్చేవు ॥ఎవ్వ॥ 362

బళహంస

మీకుమీరే వొకటైతే మేలుగాక
యీకడాకడివారెల్లా యెనయించఁగలరా ॥పల్లవి॥

జగడములెల్లాఁ జూసె సతితో మాటలాడఁగా
నగవులు వొడమెను నంటుసేయఁగా
చిగిరించె వలపులు సిగ్గులు విడువఁగాను
పొగరులచెలులెల్లా బుద్దిచెప్పఁగలరా ॥మీకు॥

ఆయములు గరఁగెను అట్టె తప్పకచూడఁగా
చేయిఁజేఇ మీఁదాయ చెనకఁగాను
కాయము లుప్పొంగెను కందువలఁ బెనఁగఁగా
చాయవాటుసతులెల్ల జంటసేయఁగలరా ॥మీకు॥

తమకములు రేఁగెను తలఁపు లొక్కటిగాఁగా
జమళికూటము లబ్బె చలపట్టఁగా
అమర శ్రీవేంకటేశ ఆపె నీవూఁ బొందితిరి
కొమరెవనితలెల్లఁ గొంకు దీర్పఁగలరా ॥మీకు॥ 363

1. 'ఇన్నియున్ + ఇంపులు' లో 'యు' లోపించినరూపము కావచ్చు.

ఆరిబి

అటువంటివారమే అందరము
తటుకన మమ్మునేల తగ వడిగేవు ॥పల్లవి॥

సాదై యుండినయాపెను సవతులకని వెట్టి
సెదదేర్చి గయ్యాళిగఁ జేసితివి
సాదించి బొమ్మల నిన్ను జంకించక మానునా
దాదాత మమ్మునేల తగ వడిగేవు ॥అటు॥

యేనెపమెఱఁగనాపె నెగ్గులెంచ నేరిపి
నానాట నిందరికి మొనవెట్టితివి
నానఁబట్టినచూపుల సాదించవలదా నిన్ను
దానికిఁగా మమ్మునేల తగ వడిగేవు ॥అటు॥

పీఁటపైఁ బెండ్లియాపెఁ బెద్దరికా లిచ్చి కూడి
మేఁటికాంతలమాటలు మీరించితివి
గాఁటపు శ్రీవేంకటేశ కత గరచె నన్నిటా
తాటించి మమ్మేల యిఁకఁ దగ వడిగేవు ॥అటు॥ 364

వేళావళి

మానుమంటే మీమాటకు మానఁబోయీనా
మోనాన నూరకుండరే ముద్దుగారి వీఁడు ॥పల్లవి॥

వేడుకపడి వీఁడు వెన్నలు దొంగిలనీరే
వాడలవాడల నట్టే వలవనీరే
కోడెకాఁడై తిరిగీని కొంగులు వట్టఁగనీరే
జాడలెటిఁగినయట్టిసాదుఁగొయ్య వీఁడు ॥మాను॥

చనవు మెరసినేమో చన్నులు ముట్టఁగనీరే
తనియఁడేమో కాఁగిటఁ దగుఁ నీరే
చెనకినేమో మీపై చేతులు చాఁచఁగనీరే
ననిచివుండరే మీరు ననగొంటు వీఁడు ॥మాను॥

ఆసపడినేమో తేనె కధరము లంటనీరే
పాసివుండఁజాలఁడేమో పైకొననీరే
వేసరక మిమ్మేలె శ్రీవేంకటాద్రికృష్ణుఁ డిదె
ఆసుద్దులెల్లా మెచ్చరే అగడీఁడు వీఁడు ॥మాను॥ 365

ఆహిరి

మమ్మునేల దూరేవే మాఁటిమాఁటికి
చిమ్మి యిట్టె చెనకఁగ సిగ్గువడఁగలమా ॥పల్లవి॥

వలసినట్టెల్లా నీవు వరము లిప్పించుకోవే
యెలమి సవతుల నీ వేలేనంటా
కలిగినట్టెల్లా నీవు కాఁపిరాలు సేయవే
వలచి నీయింటికి వచ్చినవిభునిని ॥మమ్ము॥

పెక్కుమారు లట్టె నీవు ప్రియాలు చెప్పించుకోవే
వెక్కసపుటెమ్మెలతో వెలసేనంటా
మొక్కులు మొక్కించుకొని మోహములు చల్లవే
పిక్కటిల్లుఁదమకాన పెండ్లాడినవానిని ॥మమ్ము॥

పంతమువచ్చినట్టెల్లా పనులు పేయించుకోవే
చెంతల నీచెప్పినట్టె సేసేనంటా
యింతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డీశక్తి నన్నుఁ గూడె
వంతులు వెట్టవే నీవు వద్దనున్నవానిని ॥మమ్ము॥ 366

రేకు 1572 శుద్ధదే॥

లేలే వేసాలమాటలే యాఁచ నప్పటిని
చేరితనాలు నీతోఁ జెంచవచ్చేమా ॥పల్లవి॥

వున్నతి నేఁ గదిమితే వొడ్డించుకొనేవు నా—
చన్నులమొనలు నిన్ను సాదించీనా
నన్నలుసేసి తేనె జడిసే వంతటిలోనే
కన్నులతేటలు నిన్నుఁ గరఁగించీనా ॥లేలే॥

కేలెత్తి మొక్కితేను కెరలి యాన వెట్టేవు
వాలారుగోళ్లు నిన్ను వంచుకొనీనా
మేలములాడితేనే మెత్తనై వసివాడేవు
యేల మాఁటలు మర్మము లెత్తిపెట్టీనా ॥లేలే॥

యిక్కువ లంటితేను యిట్టె నన్ను దూరేవు
గక్కున కాఁగిలి నిన్నుఁ గట్టివేసీనా
తక్కక శ్రీవేంకటేశ తగిలి నన్నేలితివి
పెక్కులై నరతులెల్లా పెడరేఁచీనా ॥లేలే॥ 367

సింధురామక్రియ

వనవంటియాఁటదాని నలఁగించవొద్దయ్యా
మనసునఁ గలిగితే మన్నించేవుగాక ॥పల్లవి॥

సిగ్గులు నీమీఁద వేసి చెలి యూరకుండఁగాను
వొగ్గుచు నవ్వుమంటాను వొడివట్టేవు
నిగ్గులఁ గన్నెలనెల్లా నీవిట్టాఁ జేసితివా
బగ్గువ మొగసక్కెలఁ బైకొనేవుగాక ॥వన॥

పంతము నీకప్పగించి పరాకున నుండఁగాను
కాంతను గోరఁ జెనకి కరఁగించేవు
పొంత కొత్తజవ్వనులఁ బొందితివా ఇట్లానే
బంతి రాజసాన రట్టుపరచేవుగాక ॥నన॥

కందువ కాఁగిటఁ గూడి కళదేరుచుండఁగాను
అందుకొని మెచ్చుమంటా ఆనవెట్టేవు
పందెపు శ్రీవేంకటేశ పడుచులెడ యిట్టే యా—
సందడి నీగజరులు చల్లేవుగాక ॥నన॥ 3-3

బౌళి

నీకే తెలుసునయ్యా నే మేమనేము నిన్ను
రాకపోకతరితీపు రసముగాదినా ॥పల్లవి॥

కాంతతోడ వేరొకతెకతలెల్లాఁ జెప్పిచెప్పి
బంతినే సారెకునుఁ గోపాలు రేఁచేవు
ఇంతేసి నీవు సేయఁగా యీపె నిన్నుఁ దిట్టఁగాను
చెంతనున్నవలపులు చిగిరించెనా ॥నీకే॥

వువిదకు నీసతులవుంగరాలు చూపిచూపి
కవకవ నవ్వుచుఁ గాఁకలు రఁ(రేఁ)చేవు
చవి నీవు వుట్టింపఁగా సతి నీతోఁ బెనఁగఁగా
నవకపువయసులు ననలొత్తెనా ॥నీకే॥

యీసతికి వాడవారియీడులెలాఁ బెట్టిపెట్టి
ఆస వుట్టించి కాఁగిట నానింపించేవు
బాసల శ్రీవేంకటేశ పైకొనఁగా నిద్దరికి
పాసికూడినరతులు పంట వండెనా ॥నీకే॥ 369

భైరవి

తనకే తెలుసునే తఱి వాతిమాఁటలు
　చనవరినై యుండే జాణతన మవుఁగా ॥పల్లవి॥

రచ్చలఁ దన్నుఁ బొగడి రవకత్తె నైతినే
　యిచ్చకమే ఆడియాడి ఇట్లయితినే
　పచ్చిగాఁ గొసరితేనే పంతగత్తె నైతినే
　నెచ్చెలులవలె నుండే నేరమేమీ గాదుగా ॥తన॥

తనుఁ గొంగువట్టితీసి దంటదాన నైతినే
　యెనసి మొక్కులు మొక్కి యిట్లయితినే
　కనువిచ్చి చూచితేనే గట్టువాయ నైతినే
　తనయంత నేనుండే తప్పులేమీ లేవుగా ॥తన॥

అంది యిట్టె కాఁగిలించి ఆసకత్తె నైతినే
　యిందుకు రమ్మనఁగానే యిట్లయితినే
　ముందె శ్రీవేంకటేశుఁడు మోహమున నన్నుఁ గూడె
　యిందరివలెనే వుండే యొగసక్కె లవుఁగా ॥తన॥ 370

ముఖారి

ఇందరూ నెరిఁగినందు కింత యేఁటికే
　అందమైననీగుణము లవి నాకు వింతా ॥పల్లవి॥

సరసమాడేవారితో జగడా లడువనేల
　తరవాత నాదేజాణతనాలే కాక
　తెరమఱఁగుకు రమ్మా తెట్టఁదెరువునవేల
　గొరబైనమాటలెలా గుదిగుచ్చవలెనా ॥ఇంద॥

పేసవెట్టేవారితో సిగ్గువడఁ బెనఁగనేల
వాసులతోడ శిరసువంచుటగాక
యీసరుసఁ గూచుండుమా యీడానాడాఁ బంతమేల
శాసలుసేసినవెల్లా బచారించవలెనా ॥ఇంద॥

పొందుసేసేవారితో బూటకా లేమినేల
సందుకొని రతికిఁ జేతి చాఁచుటగాక
ముందె శ్రీవేంకటేశ మోహాన నన్నేలితివి
సందడివిడే లిట్టె సారెఁ బట్టవలెనా ॥ఇంద॥ 371

గౌళ

అందుకు నేమోపము ఆపె నడుగుమనవే
సందడించి ఇందుకుఁగా చలమేఁటికనవే ॥పల్లవి॥

వుప్పటించవలదు వూడిగపువారి నింత
చెప్పినవెల్లాఁ దనకు సేయమా నేము
కుప్పించి మమ్ము నిట్టె కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
ఇప్పుడు మాయేలికెసా నేమైనననదా ॥అందు॥

సిగ్గువాపవలదు చెలికత్తెలము నేము
వొగ్గుచు నేపొద్దు వొద్దనుండేవారము
అగ్గలపుసరసా లట్టెమాతో నాడఁగాను
నిగ్గుల మమ్మంపినాపె నేరములు వేయదా ॥అందు॥

ఇంతసేయవలదు ఇద్దరివారము నేము
వింతలేక తమకెల్ల విశ్వాసులము
బంతి శ్రీవేంకటేశుఁడు పైకొని నన్నుఁ గూడఁగా
యింతకుఁ గర్తయివాపె యెగసక్కె లాడదా ॥అందు॥872

రేకు 1578 ముఖారి

నీతలనే వేగెనచే నెలఁత యీసుద్దులు
ఆతని ననేవముగాక ఆఁడువారు కరవా ॥పల్లవి॥

పనిగలయప్పుడే పంతములెల్లా నాడేది
పెనఁగవచ్చితే నట్టె బిగిసేది
చెనకఁజూచినవేళే చేరి కాన లడిగేది
వొనరఁ దుచ్చపువారివోజ లింతేకా ॥నీత॥

నగవచ్చినప్పుడే నంటుకొనఁ దిట్టేది
మొగము చూచినంతనే ముణిఁచేది
తగిలి వెనుకొంటేనే తరితీపు సేసేది
జగతిఁ జిత్తిణివారిసాజ మింతేకా ॥నీత॥

రతికిఁ దీసినప్పుడే రాజసము చూపేది
తతి వచ్చితేనే లోలోఁ దమకించేది
యితఁడె శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరి మనలఁ గూడె
మితిమీరేది కాంతలమేకు లింతేకా ॥నీత॥373

కుంతలవరాళి

మాతో [1]నింతేశాల మందెమేళము
కాతరానఁ దిట్టవయ్యా గయ్యాళుల నీవు ॥పల్లవి॥

చలివాసి నీతోను సరసములాడేమా
మలసేమా మానాపతిమగువలము
కెలసి కెలసి నీవే కేరి కేరి నవ్వవయ్యా
పిలిచేనీరట్టడిప్రియురాండ్లలోను ॥మాతో॥

1. ఇంతేసి+ఏల.

వచ్చిసేసి నీపైని వంతములు నెరపేమా
యిచ్చకములాడేయట్టియింతులము
కుచ్చికుచ్చి నీకునీవే కొంగువట్టి తియ్యవయ్య
[1]మచ్చరించేనీకాఁగిటిమంకుగొల్లెతలమా ॥మాతో॥

వాసలిమ్మంటా నిన్ను బలుములు సేసేమా
సేసవెట్టి పెండ్లాడినచెలులము
ఆసల శ్రీవేంకటేశ అంకెలఁ జెనకవయ్యా
రాసి నీతోఁ బెనఁగేటిరాఁగవనితలను ॥మాతో॥ 374

లలిత

ఇంక నేమనేము నిన్ను ఇచ్చకమాడేముగాక
[2]అంకె వచ్చెఁ బనులెల్లా అవునయ్యా ॥పల్లవి॥

సేయరానిసేఁతలెల్లాఁ జేసివచ్చి మాతోను
చాయలకు మొరఁగేవు చతురుఁడవు
పాయపువాఁడవు తొల్లె బలుదొర వందుమీఁద
చేయి మీఁదాయ నీకుఁ జెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥

నగరానినవ్వు లాడ నగి వచ్చి మావొద్ద
సగము పంచిపెట్టేవు చతురుఁడవు
మొగమోడుదువు తొల్లె మోహా మెక్కు డందుమీఁద
చిగిరించెఁ దమకము చెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥

మొక్కరానిమొక్కు లాడ మొక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ
చక్కట్లు చెప్పేవు చతురుఁడవు
చిక్కితివి నాకుఁ దొల్లె శ్రీపతి వందుమీఁదట
చెక్కులెల్లాఁ జెమరించెఁ జెల్లునయ్యా ॥ఇంక॥ 375

1. 'నీకాఁగిట మచ్చరించేమంకుగొల్లెతలు' అనుట సహజము, ప్రాసనిర్బంధము కాఁబోలు. 2. 'అంకెకు' కాఁబోలు.

కదలు గుచాలతోడ గందముఁ గస్తూరి నీకు
సుదతి అందిచ్చె నెంత చుట్టరికమో
అదనెరిఁగి వొకతె అట్టె పూవు లియ్యవచ్చి
చెదరకుండాఁ బట్టి చేతులపై మొక్కెను ॥ఎవ్వ॥

తొరలిపట్టె నొకతె తురుము చెదర నిన్ను
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కదలుమని
బెరసి నాబోఁటి దిట్టె ప్రియమునఁ బెనఁగెను
మురిపేనఁ గూడితిని మొగమోడవలసె ॥ఎవ్వ॥ 377

వర

[1]మగవాఁడై తేనే సిగ్గు మానవలెనా
యెగసక్కెమవుఁ బని యింటికి రారాదా ॥పల్లవి॥

యెందుకైనా నవ్వేవారి నెఱఁగవు తమకించి
పందెము వేయఁగానే పట్టేవు చేయి
విందువేడుక కానికి వెసలఁ బెట్టినకత
యిందులోనే నెరపనేల యింటికి రారాదా ॥మగ॥

సొరది సోరణగండ్లఁ జూచేవారి నెఱఁగవు
సరిబేసి వట్లుమంటే చన్నులంటేవు
గరిమఁ బట్టినదే కందిగురుమన్న కత
ఇరవు చూపనేల ఇంటికి రారాదా ॥మగ॥

అనుక శ్రీవేంకటేశ ఆడేవారి నెఱఁగవు
కానుకలిచ్చేవేళనే కాఁగిలించేవు
మోనమున నిందరిలో ముట్టితే మూయాయఁ గత
యీనవ్వులలోఁ గంటిమి ఇంటికి రారాదా ॥మగ॥ 378

1. ఈపాటలో ప్రతిచరణమునందున మూడవపాదము పలుకుబడి స్పష్టమగుట లేదు.

రేకు 1674 గుండక్రియ

ఎదుట నున్నది యీపె యెడమాటలాడే నేను
యెదుఁ గపటము మాని యేమనేవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేయ నేరక సిగ్గులువడీ నింతి
పలుకనేరక నిన్నుఁ బాడీ నిదె
వలపుచల్లనేరక వద్దనే కాచుకున్నది
యెలమి నిందుకు మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥

వొత్తి పిలువనేరక వొడివట్టుకొనీ నింతి
బత్తులు సేయనేరక పైకొనీ నిదె
తత్తరించనేరక తప్పకచూచీ నట్టె
యెత్తినమదాన మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥

కతలు చెప్పనేరక కాఁగిలించుకొనీ నింతి
మతకములు నేరక మలసీ నిదె
రతుల శ్రీవేంకటేశ రమించితి వీపె నిట్టె
యితవాయ నీకు మరి యేమనేవయ్యా ॥ఎదు॥ 379

మేఘరంజి

చూచి చూచి మేమే తన్ను సూదులువట్టేముగాక
యేచి అందరిలోఁ దనయెన్నిక గాదా ॥పల్లవి॥

సతమాయఁ బతిపొందు సరిగెలవ్విఁయుఁ జెల్లె
వెతదీరెఁ దనకు గర్వించవలదా
జతనాన మెల్లనే సంగడిఁ గూచుండఁబొచ్చె
అతివేడుకలు తన కవునేకాదా ॥చూచి॥

చెక్కులఁ గళలు నిండె సిగ్గులు నవ్వులఁ దేరె
వెక్కసమై తాను విఱ్ఱవీఁగవలదా
వక్కణతో సవతులవరుసవంతుకుఁ జొచ్చె
మిక్కుటమై తనచేయి మీఁదే కాదా ॥చూచి॥

చేవదేరెఁ గెమ్మోవి శిరసుగ్రుమ్ముడి జారె
దేవులాయఁ దన కిదె దిష్టముగాదా
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరికూడె నిందరని
తైవసమాయఁ బనులు ఘనురాలె కాదా ॥చూచి॥ 380

తోండ

పెండిలిపీఁట యెక్కి బిగియనేల
వండి వండనటాయ వట్టిప్రియాలనవే ॥పల్లవి॥

వేడుకకు వెలలేదు వెన్నెలకు గురిలేదు
పీడె మిప్పించవే మోవివిందులాయను
యీడనే వుండాన నేను యెఱుఁగు నిన్నిఁ దాను
కూడుమనఁగదే వాసి గోడపైనున్నము ॥పెండి॥

సూరియునిఁ జూడరాదు చుక్కలెల్లా నెంచరాదు
పోరచి వెట్టించవే వొత్తు గలసె
కూరిమిసేసితి నేను కొంగువట్టినాఁడు తాను
కోరుకోనీవె సిగ్గు గోనెమీఁది తాడు ॥పెండి॥

వావి గడిగితేఁ బోదు వల పొల్లనంటేఁ బోదు
సేవలు సేయించవే చెలిమి గూడె
కైవశము నేను శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు తాను
తావించనీవే మేలు పాలమీఁది మీఁగడ ॥పెండి॥ 381

మాళవిగౌళ

తెలుసుకోనేవు నీవు దినదినగతులను
సొలసితే నావంటినులభము లున్నవా ॥పల్లవి॥

చనవరికాంతవల్ల సళుపుఁజూపులెకాక
పెనఁగఁబోతే నందుఁ బ్రియమున్నదా
నను పైనకాంతవల్ల నగవే మిక్కిలిగాక
తనివోని లలో దప్పిదేరనున్నదా ॥తెలు॥

జారకాంతవల్ల పొందుచవి వేగిరమేకాక
కోరినట్టెల్లా నుండి కూడనున్నదా
తేరవచ్చేకాంతవల్ల తీరుకుఁ దేనేకాక
పోరచి [1]నంకెకురాను భోగించ నున్నదా ॥తెలు॥

కొత్తయినకాంతవల్ల కొంకులు సిగ్గులుఁగాక
హత్తి సుసరాన రతి యందనున్నదా
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
యెత్తినసంతోసము నీ కిటువలె నున్నదా ॥తెలు॥882

ఆందోళి

ఇందరెరిఁగినపని యేల బాసలుసేసేవు
ముందుముందే ఆపెకు మొక్కవయ్య నీవు ॥పల్లవి॥

నగుతా నీవేకాదా నాతో మాటలాడఁగ
అగప డల్లంతనుండి [2]ఆపెఁ జూచెను
యెగసక్కేలు సేయక యేల మానీ నిఁక నేఁడు
మొగమోడేయట్టుగాను మొక్కవయ్యా నీవు ॥ఇంద॥

---

1. అంకెకు వచ్చుటకు—భోగించుటకు కాబోలు.
2 'ఆపెయున్' లో 'యు'లోపించినరూపము కావచ్చు.

సమ్మతించి నీవు నేను చదురంగమాడఁగాను
యెమ్మెల కెరుకనేసి యెత్తు చెప్పెను
కమ్మి నిన్నుఁ దిట్టుటకు కారణ మిదేకాదా
మున్మాటికి సెలవు మొక్కవయ్య నీవు ॥ఇంద॥

యెలమి నీవును నేను ఇంటిలోఁ గూచుండఁగాను
తలుపు దెరచి యాపె తానే వచ్చెను
చెలఁగి పొందవలదా శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను
ములువాఁడిగోరు సోఁక మొక్కవయ్య నీవు ॥ఇంద॥ 333

బౌళి

ఎంతవేగిరకాఁడవు యేమోయి
దొంతివేసా లిట్టె వెన్నెతోడఁ బెట్టగా ॥పల్లవి॥

చెక్కులు నొక్కితేనే చివుకనఁ గసరేవు
మొక్కితేనే బాతులను ముంచి తిట్టేవు
పక్కన నవ్వఁగానే పైకొని పంతమాడేవు
మొక్కళము వెన్నతోఁ బాముచుఁ బెట్టిరా ॥ఎంత॥

మొగము చూచితేనే మొనగోరఁ జెనకేవు
యెగసక్కెలాడితేనే యెమ్మెచూపేవు
పగటునఁ బెనఁగితే పట్టి సాములుసేసేవు
బిగువులు తోడంటి పేరఁబెట్టిరా ॥ఎంత॥

కదిసి పైకొంటేనే కరఁగి లోనయ్యేవు
పొదిగితేఁ గాఁగిలించి భోగించేవు
యిదిగో శ్రీవేంకటేశ యింతాఁ గలయఁగొనేవు
మదములన్నియును వుమ్మడిఁ బెట్టిరా ॥ఎంత॥ 334

రేకు 1575 ధన్నాసి

ఇద్దరికిఁ దెరమఱఁ గిదే కలది
వుద్దండాలకుఁ బెనఁగకుండవయ్యా నీవు ॥పల్లవి॥

సతులకుఁ జలము జవ్వనపుఁ బొలము
తతి వలపులకు నుత్తమఫలము
పతికిఁ బతిగా నీవు పంతమాడ నింతయేల
రతుల గడిఁబో కుండా రావయ్యా నీవు ॥ఇద్ద॥

కెలులకు మతిపట్టు చిత్తజునిచేపట్టు
బలులై (వై?)నఆసలకుఁ బాయనిమెట్టు
మలసి ఇందుకుఁగాను మారుకొన నీకేల
కొలఁది మిగులనుఁ జేకొనవయ్యా ప్రియము ॥ఇద్ద॥

వనితలకు మంకులు వాసులకెల్లా నంకెలు
వెనకముందరికి వేవేలు లంకెలు
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ గక్కునఁ గూడితి విట్టె
ననుపుసేసుక యిట్టె నవ్వవయ్యా నీవు ॥ఇద్ద॥ 885

పాడి

మగవాఁడట తనఇచ్చట(లు?) మారుకొనేనా; ఇందుకు
చిగిరించెను జవ్వన మిఁకఁ జెల్లుననరె తనకు ॥పల్లవి॥

అడిగితినా తను బాసలు అపుడే యేఁటికిఁ జేసీ
నొడిగితినా నేనే మాటలు నూఁటికి నొకటైనా
విడువఁడు కొంగెంతైనా వేసరుకొన్నా మానఁడు
చిడుముడిబుద్ధులు చెప్పరె చెలులాల మీరైనా ॥మగ॥

యేమాయనే తనసుద్దుల కెదురాడే వారెవ్వరు
కాముకునికి సత్యంబులు గలవా యెందైనా
చేముట్టిచ్చి విడెము సిగ్గులువడినా నెరఁగఁడు
యేమందునే మీరైనా నింటికి రమ్మనఁగదరే ॥మగ॥

మఱఁగేఁటికి విచ్చనవిడి మాన్యం బిచ్చితిఁ జేఁతలు
నలితోడనే మన్నించీఁ దాఁదానే నన్ను
అతల శ్రీవేంకటపతి గక్కన నన్నిటు గూడెను
వింగఁగఁ బొగడరే ఇంతట మీరైనా నితని ॥మగ॥ 886

లలిత

ఇప్పటనుండీనేల యే నిన్ను వేసరించ
అప్పుడు చెప్పేనీకు నందపునాబుద్ధులు ॥పల్లవి॥

నామాటలే నీకు నంటునఁ జవాయనా
కామినులమాటలెల్లఁ గావనేవు
చేముట్టిననాసేవ చిత్తానకు వచ్చెనా
కామించినసేవలెల్లా కడకుఁ దోసేవు ॥ఇప్ప॥

నాతోడినవ్వే నీకు నయముతై వుండెనా
ఆతలివారినవ్వులందుఁ జొరవు
యీతల నేనే నీకు నితవరినైతినా
యేతులవారినవ్వు లియ్యకొనే(న?)వు ॥ఇప్ప॥

నిక్కము నాకూటములే నీకుఁ బ్రియమాయనా
అక్కడిసవతులపొం దాసపడవు
నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
వెక్కసపువారిఁ జూచి వెసగునోఁదేవు ॥ఇప్ప॥ 887

దేసాళం

చెల్లునయ్యా నీవు సేసేచేఁత లన్నియు
కల్లగాదు మొక్కే నీకు కాంత రేఁగఁగాను ||పల్లవి||

వెగసక్కెలాడక నీవేమిసేతువయ్యా మమ్ముఁ
జిగురుఁగైదువ యింత సేయఁగాను
నగరెక్కుకొని నీవు నవ్వు నవ్వవలదా
పగటుమాజవ్వనము పసురులెక్కించఁగా ||చెల్లు||

మానముపైఁ దిట్టక మరి యెన్నఁడయ్యా నీవు
పూనిననావలపు లుప్పొంగఁగాను
దానికేమి నీవు నాతోఁ దతిగొనవలదా
మోనాన నాచూపు నీపై ముడిగొనఁగా ||చెల్లు||

ఇట్టె నన్నుఁ గాఁగిలించకేల వూరకుండేవయ్యా
జట్టినాకోర్కులు కొనసాగఁగాను
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి మందెములో
బెటగురతులు నాలోఁ బెనగొనఁగా ||చెలు|| 888

ఆహిరి

ఇంచుకా నోరువఁజుమ్మీ యేమైనా నంటివిగాని
అంచెల నావద్దనే యాతనిఁ దిట్టేవు ||పల్లవి||

ఆడినమాట కుత్తర మట్టె ఇయ్యవలెఁగాక
యీడ వచ్చి యాతనినేల దూరేవే
వాడలో నే నాతనికి వలపులసతినంటా
తోడనే నాముందర నేతులు నెరపేవు ||ఇంచు||

నవ్వినందు కాతనితో నవ్వు నవ్వవలెఁగాక
రవ్వగా నాతోనేల రంతుసేసేవే
నివ్వటిల్ల నాతనికి నేనే చుట్టమనంటా
కువ్వగా నాముందర నే కోపాలు చూపేవు ॥ఇంచు॥

చేసినచేఁత కతనిఁ జేసి చూపవలెఁగాక
సేతో మాఇంటి కేల వచ్చి చూచేవే
సల(శ్రీ)వేంకటేశు పట్టపుదేవులనంటా
మాసదీర నాముందర మొక్కులు మొక్కేవు ॥ఇంచు॥ 889

భైరవి

మేలుమే తౌరౌర మెచ్చితిర నే నిన్ను
ఆలించి మన్నించు మన్నిటా నన్ను ॥పల్లవి॥

అలుకలకు మూలమా ఆయంబులంటేది
చలములకు మూలమా సరియాఁకలు
పలుకులకు మూలమా పైకొనుచు నవ్వేది
నెలవులకు మూలమా నివ్వెరగులు ॥మేలు॥

జంకెలకు మూలమా చనవు లిటు మెరసేది
మంకులకు మూలమా మచ్చరములు
లంకెలకు మూలమా లావుననే పెనఁగేది
అంకెరతిమూలమా అడియాసలు ॥మేలు॥

కూడుటకు మూలమా గుట్టుతోఁ గొసరేది
వాడికకు మూలమా వసమాటలు
యీడనె (శ్రీ)వేంకటేశ నను నేలితివి
కోడాట మూలమా చూపులప్రియములు ॥మేలు॥ 890

రేకు 1576 సామంతం

చల మింతేకాక మమ్ము సారెసారెఁ బొదిగేది
వలెనంటే లోకములో వనితలు లేరా ॥పల్లవి॥

అలిగినవారితోడ నల్లె పెనఁగనేల
వెలయాండ్రు మరిలేరా వీదివీదుల
పలుకనివారి నేల పలికించే వప్పటిని
కెలసేసతులు నీకుఁ గెలన లేరా ॥చల॥

వూరకున్నవారి నింత వొడివట్టి తియ్యనేల
ఆరితేరినచెలు లవ్వల లేరా
సారె నింటికాంతలను చలము సాదించనేల
తేరకాడుమగువలు దేశములో లేరా ॥చల॥

అలసియుండినవారి నాసలఁ బెట్టఁగనేల
పిలిచేయింతులు లేరా పెక్కుచోట్ల
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పైకొని నన్నేలితివి
వలచిననన్నువంటివారు నీకు లేరా ॥చల॥ 391

శంకరాభరణం

ఇంతికి నీకును వాసి యీపాటి నున్నది
యెంతకు నోపవు నీవు యేమనేము నిన్నును ॥పల్లవి॥

చెక్కునఁ జేయివెట్టుక సిగ్గులువడీ నాపె
నెక్కొని సారె నాడేటినీమాఁటలకు
పక్కన నీవైతే నవ్వుఁబొట్లకు వెరవవు
వెక్కసాన నీవిచ్చినవీళ్లాయ వలపు ॥ఇంతి॥

వంటునఁ దలవంచుక నవ్వులు నవ్వీ నాపె
అంటిముట్టి చెనకి(కే?) పీయానోదాలకు
గొంటుపడి నీకైతే గుట్టించుకంతా లేదు
పెంటలై పైపైఁ బెచ్చువెరిగీ నీవయను ॥ఇంతి॥

తెరమఱఁగున నుండి దిష్టించిచూచీ నాపె
సరసములాడేనిసరితలకు
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి వాపె నిట్టె
యెరవులు లేక నీకు విరవాయ మనసు ॥ఇంతి॥ 392

నాదరామక్రియ

ఇంకానేల వెఱపు యీఁతకు లోఁతున్నదా
వంకలొత్తి చక్కఁజేయ వద్ద నే నుందానను ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగి నీవింత సిగ్గులువడుదురా
పెలుచుమాటల నాపె పిలువఁగాను
తలవంచుకోకువయ్యా కలసాజమే ఇది
చెలువ లెవ్వరేమనినాఁ జెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥

పక్కన నీవింతలోనే పరాకులు సేతురా
తెక్కుల నీకొంగువట్టి తియ్యఁగాను
తక్కకేమి నవ్వేవయ్యా తగిలెఁ దొల్లె మనసు
చిక్కినవారికెల్లాఁ జెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥

సారె నీవింతలో సన్నలు సేయుదురా
గారవించి కాఁగిటఁ గలయఁగాను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితి విఁ(విం?)దర నిట్టె
చేరి నీకువాకెకును చెప్పే నే నుత్తరము ॥ఇంకా॥ 393

వరాళి

ఇప్పుడే చెప్పఁగవలె యెదలోనఁ గలమాట
తప్పకుండా బాసగొని తగిలేఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

వద్దనవచ్చునా నిన్ను వడిఁ గొంగువట్టఁగాను
వొద్దిక మాటాడ కూరకుండుదుఁగాక
బద్దుల నీ విదిగాక పానుపుపైకిరమ్మంటే
పెద్దరికమన్నా [1]నను పెనఁగేఁజుమ్మీ ॥ఇప్ప॥

కోపించవచ్చునా నిన్ను కొసరి మేలమాడితే
వోపినట్టై వొద్ద నిలుచుందుఁగాక
కైపుల నీ విదిగాక కాఁగిలించుకొమ్మంటే
పైపైఁ దగదన్నా నను పదరుదుఁజుమ్మీ ॥ఇప్ప॥

తిట్టఁగవచ్చునా నిన్ను తేజాన నన్నుఁ గూడితే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యెనతుఁగాక
రట్టుసేసి యిదిగాక గుట్టున నవ్వేనంటే
ఉట్ల యిదియన్నా నను దీకొందుఁజుమ్మీ ॥ఇప్ప॥ 394

దేసాళం

ఏల కోపగించుకొనే విందుకుఁగాను
తాలిమి నీమతి కిది తనివిగాదా ॥పల్లవి॥

జంగిలిసతుల నిన్ను సారెసారెఁ గూడఁగట్టి
వెంగేలు నే నాడితేను వేడుకగాదా
అంగజముద్రలు నీపై నట్టె నెలకొనెనంటే
అంగడిఁ బెద్దరికము అది నీకుఁ గాదా ॥ఏల॥

1. అన్నాన్+అను. అంతటా ఇట్లే.

కందువై నవలపులకతలలో విన్నుఁ గూర్చి
ఇందరితోఁ జెప్పితేను ఇంపులుగావా
దిందుపడె నూరివారితిట్లు నీకుఁ జెప్పితే(?)
విందుల నీవీనులకు వింతలుగావా ॥ఏల॥

ఆయాలంటా(ట?) సందడిలో నాఁడువారి నంటించితే
[1]పాయపునీమదానకు బలిమిగాదా
యీడెడ శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
లాయపురతులు నీకు లక్షణాలుగావా ॥ఏల॥ 395

బౌళి

నీవల్లనే వచ్చె నిది నే నింత నేరుతునా
చేవల్లకు వచ్చితేను శిరసెందుకు మోఁచునో ॥పల్లవి॥

చేరి నీవు చెనకఁగా సిగ్గు నేఁ బడఁగలనా
మారుకుమారు సేయక మానవచ్చునా
గోరు దాఁకించితినంటా కొసరుచుఁ దిట్టేవు
యీరీతి నీతో పొందు యేమి సేఇంచునో ॥నీవ॥

మాటలు నీవాడఁగాను మౌనము నాకుఁ గలదా
యీటుకు నేఁ బెనఁగక యెట్టు మానుదు
వాఁటమై నవ్వితినంటా వద్దికిట్టె దగ్గరేవు
చాటి నీతో సరసము చవులెంతసేసునో ॥నీవ॥

కొంకక నీవు గూడఁగాను గుట్టు నేఁ జేయనున్నదా
అంకెల నిట్టె కాఁగిట నలరితివి
ఇంకా శ్రీవేంకటేశ యెంతకెంత జరసేవు
లంకెలసమరతుల లావు తెంతవచ్చునో ॥నీవ॥ 396

1. 'నీపాయపుమదానకు' అనుట పనాఠము.

రేకు 1577 గౌళ

అప్పటి నామీఁదనే యపరాధాలా
తప్పులు మోపఁగరాదా తగిలి నీమీఁదను ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నీవాడినట్టియామాటలే నాకుఁ
జెప్పరాదా చెలులతోఁ జెలరేఁగి
ముప్పిరి నీమేననున్న మూఁకచంద్రవంకలెల్ల
రెప్పలెత్తి చూడరాదా రేసుదీర నాకును ॥అప్ప॥

[1]సేసినట్టితొల్లిటినీసేఁతలు నాకడితాన
వ్రాసుకొనరాదా యేమి వహికెక్కను
మాసీమాయనియట్టి మచ్చములు నీకుండఁగా
వేసరక నవ్వరాదా వెతదీర నాకును ॥అప్ప॥

కలిగిననీగుణాలే కాంతలతో మెచ్చిమెచ్చి
తలపోసుకొనరాదా తమితోడను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడిట్టె కూడితివి
చలము సాదించరాదా సమరతి నాకును ॥అప్ప॥ 397

సామంతం

ఏమిసేయవచ్చు నీవే యిందరికి గురైతివి
కామించినవారికి మగఁడవు గావయ్యా ॥పల్లవి॥

తడవుగాఁ జూచేయట్టితరుణులచూపులకు
యెడయక నీరూపము యెంగిలాయను
కడుగుకొంటేఁ బోదు కాంతులలోపలిజిడ్డు
వడిగా వారిచన్నులఁ దుడుచుకోవయ్యా ॥ఏమి॥

1. 'తొల్లినీసేసినట్టిసేఁతలు' అనుట సహజము.

తలపోసేకాంతలచిత్తములకు నీవయను
కలగఁ(గం?)పై పడిగముగలి యాయను
వెలఁచితేఁ బోదు మరి వేడుకలు మెఱుఁగెక్కు
చెలఁగి వారిమోవులఁ జికిలిసేయవయ్యా ॥ఏమి॥

దోమటినీదేవుళ్ళకందువలకాఁగిళ్లకు
ప్రేమ నీవురము పెండ్లిపీఁటాయను
ఆమని శ్రీవేంకటేశ అంటు వోదు పొరలితే
వామిగా నన్నుఁగూడితి వారిఁ బిలువవయ్యా ॥ఏమి॥ 398

దేశాక్షి

మేనవారినేల మేకులు వేసేవు
ఆనలు వెట్టకు ఆయాలంటి ॥పల్లవి॥

పూరిమిగొనరి కొంగేల పట్టేవు
ఆరీతిఁ బెనఁగకు మంతేసి
వూరకే పొందఁగా నొద్దంటినా నేను
సారెకుఁ దూరకు చండిసేసి ॥మేన॥

యెలయించి మాతో నేఁటికి నవ్వేవు
అలయించకుమీ అంతేసి
పలుకఁగా నీతో పంతాన నుంటినా
చలము చూపకు జాగుసేసి ॥మేన॥

యెనసి మాకొప్పు యేమి జారించేవు
అనువాయఁ బోర కంతేసి
చెనకనైతినా శ్రీవేంకటేశుఁడ
పెనఁగకు మిఁక బెండుసేసి ॥మేన॥ 399

సౌరాష్ట్రం

అంత సేసినట్టిమీఁద ఇంత సేసితే నేమాయ
 దొంతినున్న వలపులు దోమటికి రావా ॥పల్లవి॥

తీపున నిందాఁకా నిన్నుఁ దిట్లు దిట్టిననోరు
 చేపట్టి నీకుఁ బ్రియాలు చెప్పఁగ లేదా
చాపలాన నీమీఁదఁ జాఁచి పెనఁగినచేయి
 మోపుచు నొసల నీకు మొక్కనోపదా ॥అంత॥

అలుకలకు గురియై అవ్వలి మోమైనమోము
 పెలుచు మోవులు విందు పెట్టఁగలేదా
మొలకవాయములను మొనచూపినచన్నులు
 గిలిగింతరతులను కిందుపడనోపవా ॥అంత॥

సారెసారె సణఁగుల జంకించినట్టికన్నులు
 నారుకొన్న వేడుకల నవ్వఁదగదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింతి నీవురము యెక్కి
 నేరుపులరతులను నిన్నిట్టె మెప్పించదా ॥అంత॥ 400

గుజ్జరి

నే నెంత వోరుచుకొన్న నీ వెఱఁగవు
 కానిరా అందుకేమి కడఁబడెనా ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమా సారె పైఁబడవచ్చేవు
 నిలుచుండఁగానే నానీడ దొక్కేవు
బలిమి వేరొకతై తే పంతమున నీచేఁతకు
 తలపట్టి తీసి నోటఁ దమ్మ వెట్టదా ॥నేనెం॥

గటువాయతనమా కాలు మీఁద వేసేవు
గట్టినాచన్నుల చిప్పగతు లాడేవు
రట్టడివైయెవదైతే యిట్టె నిన్నుఁ జెప్పరాని—
తిట్టు దిట్టి కళలంటి దిమ్ము రేఁచదా ॥నేనెం॥

కతకారితనమా కాలు మీఁద వేసేవు
రతిలో శ్రీవేంకటేశ రాయడించేవు
యితరులైతే నిన్ను యీచేఁతకు కొంగువట్టి
బతిమి నానలువెట్టి పంతములు గొనదా ॥నేనెం॥ 401

కాంబోది

నీచేఁతలోనిదాన నిన్ను వేఁడుకొనే నిదె
కాచెఁ బూచెఁ గోరికలు కలపకు సిగ్గులు ॥పల్లవి॥

నవ్వులు నే నవ్వితేను నన్నేల యానవెట్టేవు
చివ్వన మతిలో మాఁట చెప్పుమనుచును
వువ్విళ్లూరించకుమంత వొద్దు దోసము లేదను
జవ్వనము సరిదాఁకె సాదించకు చలము ॥నీచేఁ॥

సరసములాడితేను సరిఁ గొంగేల పట్టేవు
తరవాతఁ గొనగోరు దాఁకెననుచు
గోరబుసేయకు మమ్ము గుట్టున నుండఁగనిమ్ము
దొరతనము లీడేరె తొక్కకు నాపాదము ॥నీచేఁ॥

మొగము నేఁ జూచితేను మొక్కులేల మొక్కేవు
పగటుఁ గూరిములు పైఁబారె ననుచు
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
బిగువుఁగాఁగిలి నిట్టె పిసుకకు చన్నులు ॥నీచేఁ॥ 402

రేకు 1578 ఖల్లాటి

నీనేరుపు చూతము నిండుసాము సేతము
పూని చెక్కులను గోర పొందుగా వ్రాతము ॥పల్లవి॥

కప్పురవిడెము దేవే కైదండ నాకు నీవే
దప్పిదేరిచేఁ గాని దగ్గరి రావే
తప్పకేమిచూచేవే తాలిమెల్లాఁ దెచ్చుకోవే
వొప్పుగ పూవులవాటు వొద్దుకోవే ॥నీనే॥

గందము నాకుఁ బూయవే కరము పైవేయవే
అందుకేమి నాచెప్పినట్టు సేయవే
అంది చన్నుల రాయవే ఆస వెన్నెల గాయవే
గొందినున్న నీపయ్యదకొంగు దియ్యవే ॥నీనే॥

కమ్మి కాఁగిట నించవే కడుసిగ్గులు దించవే
తమ్ములమిడితి నీఁకఁ దలవంచవే
కమ్మర శ్రీవేంకటాద్రిఘనుఁడ నన్నేలితివి
రమ్మనుచు; నాతోడిరతి పెంచవే ॥నీనే॥ 408

రామక్రియ

అందుకేమి దోసమా అన్నియు నే నెఱఁగనా
చెందివున్నదాన నెట్టుసేసినాఁ జేయవయ్యా ॥పల్లవి॥

పిలిచితేనే పతులు పెనఁగఁగఁ జూతురు
అలిగితే మొక్కుదురు అతివలకు
కలయఁగఁ జూచితేను కడుఁ గిందుపరతురు
చలము సాదించితేను చనవిత్తురు ॥అందు॥

నగితేనే సారెసారె నాలివేయఁజూతురు
పగచాటితే నట్టె పైకొందురు
తగుల మాటాడితేను తప్పు లెంచఁజూతురు
మొగము చూచి తిట్టితే మోహింతురు ॥అందు॥

వలపు పైఁజల్లితేను [1]వట్టారడిఁ బెట్టుదురు
అలరి సిగ్గున నుంటే ఆసగింతురు
కలసితి విటు నన్ను గక్కన శ్రీవేంకటేశ
యిలలో మనపొందుల కిందరును మెత్తురు ॥అందు ॥404

ఆహిరి

నీవే యానతిరాదా వీనుల నే వినేఁగాని
మావంటివారికి మాట యేదయ్యా ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ దిట్టితే నీపై కాఁతాళ మందువు
చన్నుల నొత్తితే నీతో చలమందువు
యెన్నిచూచితే నీపొందు యెందుకైనా వచ్చునిఁక
కన్నెలైనవారికెల్లా గతి యేదయ్యా ॥నీవే॥

వచ్చిరాకవుండితే వాసికత్తె యందువు
చొచ్చి మాటాడితేనే యాపోదమందువు
రచ్చలవేసితే నీకత [2]రంటికిని గురియౌను
మచ్చిక నీలేవులకు మనువేది యిఁకను ॥నీవే॥

1. వట్టి+అరడిన్.
2. 'రండు' రెండుకు రూపాంతరము కావచ్చు. ఔపవిభక్తికము. చూ: 417 పాట 20 వసంపుటము. 'రెడ్డి_రడ్డి' కూడ అంతే. "రడ్డులు నడచిరి పురస్సరద్వార్యము గా" పాండురంగమాహాత్మ్యము:— 3_75.

వెమ్మది నూరకుండితే నేర దిది యందువు
కమ్మరఁ గొంగువట్టితే గయ్యాళందువు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
సమ్మతించేచెలులకు చనవేది యిఁకను ॥నీవే॥ 405

మాళవి

ఎందాఁకా బుద్ధిచెప్పే విప్పుడు మాకు
ముందరనే వున్నదాన ముట్టుకోకు మమ్మును ॥పల్లవి॥

నేరుపరులైనవారు నీతోఁ బొందు సేసేరు
నేరనివారు గలితే నిందుకుండేరు
దూరనేల పోరనేల తొల్లె నీయింటిలోన
సారె బరయకు నన్ను జారుఁగొప్పుదానను ॥ఎందాఁ॥

పాయరానియట్టివారు భ్రమసి లోనయ్యేరు
ఛాయపాటువారెల్లా చక్కనుండేరు
రాయడేల రంతులేల రతికెక్కి పానుపుపై
చేయి చెక్కునఁ బెట్టుక సిగ్గుతో నుండానను ॥ఎందాఁ॥

మునుపవచ్చినవారు మొక్కలానఁ గూడేరు
వెనకవచ్చినవారు వేరే కూడేరు
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యింతలోనె నన్ను
తనిసి నే నున్నదాన తక్కించకు మిఁకను ॥ఎందాఁ॥ 406

రామక్రియ

ఏల లేదనేవు నాతో యిట్టె మచ్చము లుండఁగా
పోలించి యాపె నిన్ను బొంకుమనఁబోలును ॥పల్లవి॥

అదె నీపాదాల నంటె నతివకస్తూరిబొట్టు
మొదల నీకేమిటికో మొక్కఁబోలును
కుదురుగుబ్బలమీఁదికుంకుమ నీమేన నంటె
కదిసి నీవుర మెక్కి కాఁగిలించఁబోలును ॥ఏల॥

వంచినశిరసుపై వాడుఁబూవులెల్లా రాలె
కొంచక రతుల నిన్నుఁ గూడఁబోలును
నించిననీచెక్కులపై నెరసెఁ దమ్ములమటు
మంచులకళలు రేఁగ చుంబించఁబోలును ॥ఏల॥

వొళ్లఁబూసినపసువు వొద్దిక నీమేన నంటె
చెల్లుబడి నీతో సాముసేయఁబోలును
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యిట్టె వన్నుఁ గూడితివి
చల్లఁగా నీకు వాపె సన్న సేయఁబోలును ॥ఏల॥ 407

శంకరాభరణం

ఇంతట నున్నార మిదియె చాలును
యెంతసేసినా నెఱిఁగేవా ॥ పల్లవి ॥

వాలుకచూపులు వసమై యాకెకు
కేలుచాఁచి తమకించేవు
యేలాగుల నే మెట్లఁ బొదిగినా
మేలుమేలనుచు మెచ్చేవా ॥ఇంత॥

వలుకుఁదేనెలకు భ్రమసి యాపెకును
వలచి నీశిరసు వంచేవు
పిలిచి నే మిపుడు ప్రియములు చెప్పిన
తలఁపులోపలను తగిలీనా(లేవా?) ॥ఇంత॥

నిండుఁగాఁగిటను నిలిచి యాపెతో
అండనె సరసములాడేవు
పండె శ్రీవేంకటపతి నాభాగ్యము
దండిగఁ గూడితి తనిసేవా ॥ఇంత॥ 408

రేకు 1579 శుద్ధవసంతం

ఏఁటికిఁ గొంకేవు నీవు యెవ్వరున్నా రిడను
నాఁటుకొన్న మోహములు నడపరాదా ॥పల్లవి॥

వాలుకచూపులయాపె వంచివంచి మాటాడఁగా
వాలిసేసి నీవేల నవ్వే వీడ
బేలవై; యేకతానకుఁ బిలిచి మాటాడరాదా
యీలాగుల మీకోరిక లీడేరీఁగాని ॥ఏఁటి॥

చనుమొనలు చూపుచు సరసములాడఁగాను
నినుపునిట్టూర్పులేల నించే వీడ
మనసు గరఁగెఁ దొల్లె మన్నించి కూడఁగరాదా
వెనకటిసిగ్గురె(లె?)ల్లా వీడీఁగాని ॥ఏఁటి॥

వంతము నెరపి కొంగువట్టి యాపె దియ్యఁగాను
చెంత వాపైఁ జేయిదాఁచి చెనకే వీడ
వంతుకు శ్రీవేంకటేశ వడి నన్ను నేలితివి
చింత వావరాదా తానే సెలవిచ్చీఁగాని ॥ఏఁటి॥ 409

ఆహిరి

మంకుఁదన మేదే నాకు మగువలాల
అంతెకుఁ దానెట్టు చెప్పె నట్టుసేసెనే ॥పల్లవి॥

కపటమున్నదా నాకుఁ గడునెంతైనాఁ దనపై
అపుడే మరచితి నే నట్టికోపము
వుపమలఁ దా నేఁటికి నొడఁబరచీనే నన్ను
తపముతో నున్నదాన తనకొరకే ॥మంకు॥

చలము సాదించేనటే సారెసారెఁ దనతోను
చెలఁగి తనవోజలు చెప్పితి నింతే
పలుమారుఁ దా నేఁటికి పంతము లిచ్చీ నాకు
వలచి యెప్పుడుఁ దనవసమై యుండానను ॥మంకు॥

కాదనేనటే తన్ను కాఁగిలించి కూడె నన్ను
సోదించి చూచితి వాఁడే సొంపులెల్లాను
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డింతగా మన్నించె నన్ను
మోదముతో నున్నదాన మొదలనుండియును ॥మంకు॥ 410

పాడి

ఏఁటిమాటలాడేవు యేల దూరేవు
చీటులు మెరసెనా నేఁడు మాచెలి ॥పల్లవి॥

ననుపుగలుగుచోట నవ్వె నింతేకాని నిన్ను
వనిత కెగసక్కెమూ వడి నీతోను
పెనఁగులాటవేళ కొనగో రంటించెఁగాక
నినుఁ బగసాదించెనా నేఁడు మాచెలి ॥ఏఁటి॥

పట్టి మేనవావిచోట బలువు మెరసెఁగాక
రట్టుసేసునా రామ ఇట్టె నిన్నింత
చుట్టమవంటా నిన్ను సొలసె నింతేకాక
తిట్టులు నిన్నుఁ దిట్టునా తెగి మాచెలి ॥ఏఁటి॥

కూటమిగలుగుచోట గురుతులు నించేఁగాక
యీటునఁ బచ్చిపేసునా యింతి నిన్నును
గాఁటాన శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించేఁగాక యీపె
వాఁటిమాఁట కింతపేసునా మాచెలి ॥పఁటి॥ 411

కాంబోది

ఇందరికి దిష్టము యీపనులు
సందడించీ లోలోన సకలమర్మములు ॥పల్లవి॥

మనసే మర్మను మచ్చికల కెల్లాను
తనునోఁకులే మర్మము తనివికిని
చెనకులే మర్మము చెలరేఁగివున్నందుకు
కనుఁగొనరే యిద్దరికతలూఁ గానవచ్చె ॥ఇంద॥

నగవులే మర్మము ననుపుల కెల్లాను
మొగమోటమే మర్మము ముదములకు
బిగువులే మర్మము పెడరేఁచేపనులకు
తగవు చెప్పరే వీరితమకము నిండెను ॥ఇంద॥

కోరికలే మర్మము కూటముల కెల్లాను
మేరమీరుటే మర్మము మేకులకును
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
తేరుచరే తమమేలు తేటతెల్లమిగను ॥ఇంద॥ 412

సామవరాళి

ఏల వేగిరపడిని యెఱుఁగఁడా తానేమి
పోలించి యిందాఁకాఁ దన్ను బోదించవలెనా ॥పల్లవి॥

మనసువఁ గలితేను మరి బాసపేయనేల
పెనఁగఁ జోటు గలితే ప్రియములేల
తను నమ్మివున్నదాన తగవు దానే యెఱఁగు
వెనకఁ దగిలి యింక విన్నవించవలెనా ॥ఏల॥

వలపు గలిగితేను వాడవారిసాకిరేల
నిలుకడ గలచోట నేరుపులేల
కలసివుందాన నేను కైకొన్నాఁడు తొల్లె తాను
సొలసి సొలసి యింకాఁ జొక్కించవలెనా ॥ఏల॥

వేడుకకుఁ బెండ్లాడి వేరెవావి చెప్పనేల
యీడుజోడై వున్నచోట యెన్నికలేల
కూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు గొబ్బునఁ దానే నన్ను
మేడెపురతుల నింకా మెప్పించవలెనా ॥ఏల॥ 418

నారాయణి

అతఁడు గలితేఁజాలు అన్నిపనులను మేలే
యీతల నిన్ను జరయనేఁటికమ్మా మాకు ॥ పల్లవి ॥

చలముగలవారిని సమ్మతించఁ జేయరాదు
సలిగెగలవారిని సాదించరాదు
కలిమిగలవారిని కాదుగూడదనరాదు
యెలమి నీతోడివాదు లేఁటికమ్మా మాకు ॥అతఁ॥

నాలితో నుండేవారి నవ్వించఁజేయరాదు
గేలిసేసేవారిని గెంటించరాదు
మేలమాడేవారిని మేరలు మీఱఁగరాదు
యీలీల నిన్ను జంకించనేఁటికమ్మా మాకు ॥అతఁ॥

మౌనావనుండేవారిని మాటలాడించఁగరాదు
నానాగుణములవారి నమ్మించరాదు
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడు పొసఁగ నన్నేలె నిదె
యేనెపాలు వేయ నీతోనేఁటికమ్మా మాకు ॥అత॥ 414

రేకు 1580 కేదారగౌళ

ఎందాఁకాఁ గాచుకుండు నేవనిత వచ్చునో
చెందినవుపకారము చేకొనవయ్యా ॥పల్లవి॥

గట్టిచనుఁగవ నిట్టె కానుకియ్యవచ్చె నాపె
చుట్టవువరుసమేలు చూపవచ్చెను
వెట్టదీర మోవితేనె విందుచెప్పవచ్చె నాపె
గుట్టుతోఁ బొడచూపించుకొనఁగదవయ్యా ॥ఎందా॥

చిక్కనిజవ్వనరాజ్యసీమ న(ని?)న్నేలించవచ్చె
పెక్కుత(వ?)లపులు వెదవెట్టవచ్చెను
ఇక్కువనేత్రచకోరాలింపులు చూపఁగవచ్చె
అక్కజాన నన్నిఁ జూచి ఆదరించవయ్యా ॥ఎందా॥

కాఁగిటిసమ్మంధము కలయఁ జెప్పఁగవచ్చె
చేఁగదేర సేవలెల్లఁ జేయవచ్చెను
వీఁగక శ్రీవేంకటేశ వేడుక నన్నేలితివి
ఆఁగి రతిఁ దమకించీ నలపుదేర్పవయ్యా ॥ఎందా॥ 415

హిజ్జిజి

ఎఱఁగనట్టే వున్నాఁడ వేమీ నీవు
వెఱయఁ దెరమఱఁగు నీవే తేరుచుమీ పల్లవి॥

నెలఁతలిద్దరనంది నిజము నిన్నుఁగోరితే
మలకలమలకల మాటలాడేవు
కలది గలట్టె చెప్పు కాఁపురము నిన్ను మోఁచి
తెలిసి కాంతలవాదు తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥

సవతుల కాంతాలజాడలు నిన్నడిగితే
నవకపుసెలవుల నవ్వు నవ్వేవు
వివరించు తప్పొప్పులు వేడుకలు నీసొమ్మే
తివిరి పాడిపంతాలు తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥

సరిఁ బెండ్లికూఁతులను సంతముసేయుమంటే
శిరసెత్తి చూచి చూచి సిగ్గువడేవు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నేరుపెల్లా నీవొల్లిదే
తిరమై నన్నేలితివి తేరుచుమా నీవే ॥ఎఱఁ॥ 416

లలిత

ఎవ్వరెవ్వరితలఁపు లెట్లున్నవో
యివ్వల నాకుఁ దెలియ దేమనేవ(న?)య్యా ॥పల్లవి॥

మచ్చరము గలితేను మనసు లొక్కటిగావు
కుచ్చితము గలితేనే గుణములేదు
తచ్చనలు గలితేను దైవారదు నిజము
యిచ్చట నన్నుఁ జెనకే వేమనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

వాసివంతులు గలితే వలపు చవిపుట్టదు
ఆసలే పెక్కుగలితే [1]ఆతుమారదు
రేసులు గలిగితేను రేపుమాపు వలపులే
యీసరి నన్నుఁ బొదిగేవే మనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥

---

1. ఆతుమ+అరదు.

బిగువు గలిగితేను బీరమెంతటాఁ బోదు
నగవు గలిగితేను ననుపు లవును
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
యెగసక్కెలెల్లాఁ బాసె యేమనేనయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 417

తోండి

ఎందు వోయే నేను ఇక్కడనే వున్నదాన
అందుకోలువలపులు అనుచరించరాదా ॥పల్లవి॥

ముప్పిరి మాతో నీవు ముచ్చటలాడవచ్చేవు
కప్పురమిచ్చినయాపె కాచుకుండఁగా
అప్పటి వచ్చినపని అడుగరాదా ఆపెను
చిప్పిల వెనక నన్నుఁ జెనకేవుగాని ॥ఎందు॥

సారెకు నాతో నేమి చదురంగాలాడేవు
కోరివచ్చినాపె వొద్దఁ గూచుండఁగా
సైరణతో నీ వాపెచనవు చెల్లించరాదా
గారవించి మరి నన్నుఁ గదిసేవుగాని ॥ఎందు॥

కందువతో నన్ను నెంత కాఁగిలించుకొనే విటు
నందడిఁ బెండ్లాడి నాపె సన్న సేయఁగా
వొందిలి యాపెను నీవు వొడఁబరచఁగరాదా
ఇందు శ్రీవేంకటేశ నన్నేనసేవుగాని ॥ఎందు॥ 418

దేసాళం

ఆయనాయ నుండవయ్యా అన్నిటా నేరుపరివి
పాయము పెచ్చువెరిగీఁ బలుకులలోనను ॥పల్లవి

గందవుఁబూఁతలేంట్లు కస్తూరివాట్లు
చిందిచింది రాలిరాలి చిట్లఁబొచ్చె
యెందాఁకా నవ్వు నవ్వే విందరుఁ జూచేరు నిన్ను
చెం(చిం?)దీఁ జెమటలు నీచెక్కులవెంటాను ॥అయ॥

మించుఁగొప్పువిరులు మెడనున్నసరులు
పొంచిపొంచి చెదరుచుఁ బొనుఁగఁబొచ్చె
యెంచరానిమాటలెల్ల యెందాఁకా నాదేవు
ముంచీ నిట్టూర్పులు ముక్కునిండాను ॥అయ॥

కంకణాలమోఁతలు కాఁగిటిలోఁచేఁతలు
పొంకపు(శ్రీ)వేంకటేశ పొలయఁబొచ్చె
కొంకక నన్నేలితివి గుఱెందాఁకాఁ జేసేవు
అంకెలఁ దేనెలుఁగారీ నధరమునిండను ॥అయ॥ 419

బౌళి

నీకు దేవులను నేను నేర మెంచేనా
పైకొని నాయంత వచ్చి బలిమిచూపేనా ॥పల్లవి॥

పక్కన నాతో నీవు పంతములు నెరపినా
నిక్కిసిక్కి చూతుఁగాక నిన్నుదూరేనా
వెక్కసపుసతులను వేవేలు దెచ్చినాను
మొక్కులే మొక్కుదుఁగాక ముంచి కోపించేనా ॥నీకు॥

ఆరడిఁబెట్టి నన్నెంత అట్టె మాటలాడినాను
తేరకొనఁ జూతుఁగాక తిట్టు దిట్టేనా
బీరాన మాతో నెంత పెనఁగులాట లాడిన
చేరం బొగడుదుఁగాక చిక్కులఁబెట్టేనా ॥నీకు॥

గచ్చులకు నన్ను నెంత కాఁగిట బిగించినాను
పెచ్చువెనఁగుదుఁగాక పిరితీసేనా
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యెనసితి విటు నన్ను
మచ్చికై వుందుఁగాక మఱచేనా మేలు ॥నీకు॥420

1581నుండి 1590వరకు గల 10రేకులు లేవు.

రేకు 1591 దేవగాంధారి

అన్నితగవులు నీయందే వున్నవి
యెన్నికవిచారము లేమిటికి నీకు ॥పల్లవి॥

మునుపఁ గప్పురమిచ్చి ముదిత గాచుకుండఁగ
వెనక విడెమిచ్చినవెలఁదితో నవ్వేవు
చెనకేయక్కకంటెను చెల్లెలే ప్రియముగాదా
యెనయఁ బెద్దతనము లెవ్వరికి కాఁతి ॥అన్ని॥

పంతాన సేవసేసేటిపడఁతి పక్కనుండఁగ
చెంతనే మొక్కులు మొక్కెచెలిపైఁ జేయి చాఁచేవు
పొంతనున్నసతికంటె పొరుగాపె చవిగాదు
[1]యెంత నేసేవినయాలు యెవ్వరికి కాఁతి ॥అన్ని॥

సరసమాడేయాపె సంగడినే వుండఁగాను
వొరసి పెనఁగేనన్ను నొగిఁ గూడేవు
గొరబై శ్రీవేంకటేశ కొసరునే మేలుగాదా
యెరవులవాఁతవల పెవ్వరికి కాఁతి ॥అన్ని॥ 421

శుద్ధవసంతం

పడఁతివలపులెల్లా బయటఁబడెను నేఁడు
కడలేనిప్రియముతో కాఁగిలించవయ్యా ॥పల్లవి॥

---

1. ఎంత=ఎంతగానో అనునర్థమున వాడినట్లుంది.

సతిచెమటలేరులు చన్నులవెంటఁ గారఁగాఁ
దతితో సిగ్గులువడీఁ దా నిన్నుఁ జూచి
మతిలోఁ బరవశాలు మచ్చికలుఁ దొట్టఁగాను
రతిఁ దేలగిలఁ జూచీ రవ్వగా కన్నులను ॥పడఁ॥

చెలియ సంతోసాలు చేరి మోమునఁ దేరఁగా
తలవంచుకొని చూచీ తనదిక్కు
సెలవుల నగవులు చిందుచుఁ జిమ్మిరేఁగఁగా
నిలువుటద్దముదిక్కు నీడలుచూచీని ॥పడఁ॥

అంగన, తమకములు అట్టె పైపైఁ బెనఁగఁగా
కంగులేక చూచీ నీకాఁగిటిదిక్కు
ముంగిట శ్రీవేంకటేశ ముందు నీవు గూడఁగాను
వంగెనలేనిచనవు భావించి చూచీని ॥పడఁ॥ 422

ఆహిరి

అందువంకనైనఁ గొంత అసిఁబోవుఁ దమకము
చందురునివంటిమోము చక్కఁ జూడవయ్యా ॥పల్లవి॥

సముకాన నాపె నిన్ను సారెసారె దూరఁగాను
చెమరించి చెక్కుచేతఁ జింతించేవు
చిమిడీ వలపులెల్ల చిత్తములోనే నీకు
అమర మాటకుమాట లాడవయ్య ఇఁకను ॥అందు॥

చేరిచేరి సణఁగుల చేతులు పైచాఁచఁగాను
వూరకే తలవంచుక వున్నాఁడవు
పేరుకొని మేనిమీఁద పెనుజవ్వనమదము
వారుకొనె సెలవుల నవ్వవయ్య ఇఁకను ॥అందు॥

పూవులచెండున వేసి పొందు లాపె దెలుపఁగా
శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు సిగ్గువడేవు
యీవేళనే కూడితివి యిద్దరిసేసలు నించె
చేవదేరఁ గతలెల్లాఁ జెప్పవయ్యా యిఁకను ॥అందు॥ 423

ఆహిరినాట

ఊరకే లోనౌదువా వుడబడివారికెల్ల
మేరమీరి యాపెనే మెచ్చవలెనయ్యా ॥పల్లవి॥

మెల్లనిమాటలాడి మెలుఁత నిన్ను భ్రమించె
చల్లనినవ్వులు నవ్వి సాదించెను
మొల్లలతురుము చూపి మోహములు చిమ్మిరేఁచె
చెల్లునయ్యా ఆపె యేమిసేసినాను నిన్నును ॥ఊర॥

సోయగపుచూపు చూచి సుదతి నిన్నుఁ జొక్కించె
ఆయాలు చన్నులనొత్తి ఆసరేఁచెను
పాయపుమదము చిమ్మి భావమెల్లాఁ గరఁగించె
నీయంతవాని నాపె నేర్చునయ్యా పొందను ॥ఊర॥

వేవేలు చేఁతలు చేసి వెలఁది నిన్ను మెప్పించె
చేవదేరరతులను చిక్కించెను
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్నుఁ గూడితివి
ఆవేళ కాపె రాజు అవునయ్యా నీకును ॥ఊర॥ 424

వరాళి

ఎవ్వరముందరఁ జేసే విన్నపాలు వట్టిసటలెల్లా
నివ్వటిల్ల నీపిద్దులు నే నెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

మొగమోటలేక యెంత మొక్కలాన నాపె నిన్ను
యెగసక్కెలాడినా నీ కింపులే కావా
తెగువలుమీర నట్టె దిమ్మరితనములను
నగినా నీ కవియెల్లా నను పేకావా ॥ఎవ్వ॥

బలువుగాఁ దా మెరలఁబట్టి నీమేను దాఁకఁగ
చలమున వేసినాను చవులే కావా
కొలఁదిమీర నీచెక్కు కొనగోరిముద్రలు
వెలయఁగ గీరినాను వేడుకలే కాదా ॥ఎవ్వ॥

గుట్టుతోడ నీవురము గొప్పగొప్పచన్నులను
గట్టిగాఁ దాఁకించిన నీఘనతే కాదా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
మెట్టి యాకె నిన్నేలిన మేలే కాదా ॥ఎవ్వ॥ 425

హిందోళవసంతం

ఎంతచుట్టమో నీకు నిదివో ఆపె
సంతసపువలపుల జడిసీ నాపె ॥పల్లవి॥

తేనెగారే పెదవుల తేటమాఁటలాడీ నాపె
నానఁబెట్టి సెలవుల నవ్వీ నాపె
సానఁబెట్టినచూపులు జాపించీ నీపై నాపె
మోనముతో బొమ్మలను మొక్కీ నాపె ॥ఎంత॥

నిండుఁజెక్కుటద్దముల నీడలు చూపీ నాపె
గండుఁదుమ్మిదకొప్పుతోఁ గదిమీ నాపె
కొండలవంటిచన్నులకొనలు దాఁకించీ నాపె
మెండుఁజిగురుచేతుల మెచ్చు మెచ్చీ నాపె ॥ఎంత॥

అయపుమెఱుఁగుమేన అసలురేఁచీ నాపె
పాయపుసిగ్గులచేత భ్రమించీ నాపె
మోయరానిపిఱుఁదుల మురిపెము చూపీ నాపె
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యెనసె నిన్నాపె ॥ఎంత॥ 426

రేకు 1592 దేసాళం

[1]ఓపో అదేడసుద్ది వోళక్క
కోపగించుకొందురటె గొబ్బున [2]నోళక్క ॥పల్లవి॥

చెల్లుబడిగలవాఁడు చేతికి విడెమియ్యఁగ
వొల్లనందురటవె వోళక్క
గొల్లదానవంటా నీకొంగువట్టి తియ్యఁగాను
మల్లాడుదురటవే మరియు నోళక్క ॥ఓపో॥

వుద్దండాన నాతఁడు వుబ్బుబ్బి పిలువఁగాను
వొద్దికి రాకుండుదురటె వోళక్క
ముద్దుముద్దువలె నీపై మోహమెల్లాఁ జల్లఁగాను
గద్దించి తిట్టుదురటె కమ్మటి వోళక్క ॥ఓపో॥

ఆరితి చుట్టరికాలు అట్టె నీతోఁ జెప్పఁగాను
వూరకుండుదురటవె వోళక్క
ఆరయ శ్రీవేంకటేశుఁ డట్టె నిన్నుఁ గూడెను
గోర గీరుదురటవె కొసరి వోళక్క ॥ఓపో॥ 427

సాళంగనాట

నీవిభుఁడు గేలిసేసీ నిన్నుఁ జూచి
యీవలఁ దాలిమి లేదు యింతలోనిదానవా ॥పల్లవి॥

---

1. 'ఓ'ఓనిలో శేషభాగముగా హుంకారమునకు ప్రతిగా వాడే 'ఓ'గా కావచ్చు.
2. "ఓపి+అక్క"కు వ్యావహారికము.

శిరసు వంచనేటికే సిగ్గువడనేటికే
గరిమ నీపతిఁగంటే కళదాఁకెనా
చెరలాట లేటికే చెమరించనేటికే
సరసములాడితేనే కరఁగితివా ॥నీవి॥

పులకించనేటికే పొంది నివ్వెరగేటికే
తలఁపులోనే కూటమి దక్కెనా నీకు
అలయఁగనేటికే అసురుసురేటికే
నొలపుఁజూపులలోనె సోఁకెనా వలపులు ॥నీవి॥

గుట్టుసేయనేటికే కొప్పు వీడనేటికే
అట్టె చేయిచాఁచితేనే ఆయనా పొందు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁడు నిన్నుఁ గూడె
ముట్టినపానుపుపైనే ముంచెనా కోరికలు ॥నీవి॥ 428

కాంబోది

[1]ఒక్కమొగనాండ్లకు వొరటు లెందాఁకానే
వెక్కసపుఁబొత్తు గూడి వేడుకతో నుందమే ॥పల్లవి॥

అప్పుడు నేనన్నమాట లన్నియు నోరుచుకోవే
చెప్పినవాప్రియములు చేకొనవే
యెప్పుడూ నక్కచెల్లెండ్ల మేఁటికే మనలో వాదు
కప్పినపొందులతోడ కాఁపురాలు సేతమే ॥ఒక్క॥

మనలో నిఁక సవతిమచ్చరాలు మానుదమే
వొనర బాసలు సేసుకుందుదమే
ననుపుఁజుట్టాలమై నవ్వుతాఁ జెలఁగుదమే
మనసు లొక్కటిగాఁగ మచ్చికలు సేతమే ॥ఒక్క॥

1. ఒకమగనికి భార్యలైనసవతులు స్త్రీలు.

యెగ్గులునుఁ దప్పులును యెన్నఁడు నెంచవలదే
వొగ్గి వరుసవంతుల నొద్దికొదమే
సిగ్గుదేర నిన్నూ నన్నూ శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
తగ్గనియానందాన తనివి నొందుదమే ॥ఒక్క॥ 429

ముఖారి

కొలువు సేసేవారము కొరత లెంచఁగలమా
పిలుపు లిద్దరికి మీపెదవుల నున్నవి ॥పల్లవి॥

చనుమొనలు దాఁకఁగ జవ్వాది నీ కాపె పూసె
కనుఁగొనలనే చొక్కి కరఁగితివి
చొనిపి మమ్మింక నేమిసుద్దులు నీ వడిగేవు
చెనకినచెనకులు చెక్కులపై నున్నవి ॥కొలు॥

సొమ్ము సొమ్ముతో రాయఁగ సురటి విసరీ నాపె
కిమ్ములఁ గరఁగి పులకించితివి
మమ్ముఁ జూచి సిగ్గువడ మరి యేమిటికి నీకు
చిమ్మిటినవ్వులు మీపెదవుల నున్నవి ॥కొలు॥

పాదముఁ బాదము దాఁకఁ బవ్వళించివున్న దాపె
యీదెసఁ గాఁగిట నీవు యెనసితివి
పోదిగా శ్రీవేంకటేశ పొందితివి మమ్ము నిట్టె
మోదపుఁగళలు మీమోములు నిండున్నవి ॥కొలు॥ 430

సామవరాళి

ఈఁతకు మిక్కిలి లోఁతు యిఁక లేదు
బాఁతిపడ [1]నేమనఁగా భయమేల నీకు ॥పల్లవి॥

1. నేము + అనఁగా.

నీమనసు రావలసి నెలఁతఁ దోడితెచ్చితి
యేమిసేయవలెనయ్యా యింకా నీకు
కామించి యాసతీవయ్యా కడుసిగ్గువడనేల
నేమెల్లాఁ గలుగఁగాను నీ కేమిగడమ ॥ ఈఁత ॥

వేడుకలు గావలసి విడె లిద్దరి కిచ్చితి
వోడక సేయించుకో వో యుచితా లింక
చూడరాదా నాదిక్కు సూటిగా మఱఁగులేల
వూడిగము నేఁ జేయఁగా వొద్దుగ నీకేల ॥ ఈఁత ॥

కూటమి మీకు వలసి గొబ్బునఁ దెరవేసితి
యేఁటికి నెరపరికా లింకా నీకు
నీటున శ్రీవేంకటేశ నే నలమేలుమంగను
చోటిచ్చి నే లోఁగఁగా సుద్దులు మరేఁటికి ॥ ఈఁత ॥ 481

పాడి

[1]కట్టరో కలువడాలు గక్కున వాకిళ్లను
పట్టరో వులుపలు శోభనద్రవ్యములును ॥ పల్లవి ॥

తిరుకోడి యెక్కెనదె దేవునికల్యాణానకు
గరుడపటము పెఁ(పై?)డికంబమందును
ధరపై బ్రహ్మాదిదేవతలెల్లాను వచ్చిరదె
వరుసతో వాయిద్యాలు వాయించరో ॥కట్ట॥

ముంచి హోమములు సేసి మునులు సంభ్రమమున
అంచెల గడియ [2]కుడు కట్టె పెట్టిరి
పెంచముగఁ దెరవేసి పెండ్లిపీఁట వెట్టిరదె
మించఁ బేరంటాండ్లు నర్మిలిఁ బాడరో ॥కట్ట॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది.
2. ఉడుకు—ప్రకరణముతో గూడదీర కమాః అనిపించుచున్నది.

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యలమేల్మంగయు
యీవేళఁ దలఁబాలు ఇట్టె పోసిరి
బూవములు పొత్తునను భుజియించి రిప్పు డిట్టె
వేవేలకుఁ గప్పురపువిడె లియ్యరో ॥కట్ట॥ 432

రేకు 1593 శ్రీరాగం

నేఁడాతనిసంపదెల్ల నీభాగ్యము
ఓఁడిమితో వలపులు పొగులువోసీని ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమేల సకియతో నవ్వఁగదే
చెలువుఁడు మాటలనే సిగ్గురేఁచీని
సళుపుఁజూపుల నీవు చక్కఁజూడఁగదవే
కలసొమ్ములెల్లాను సింగారించుకొనీని ॥నేఁడా॥

మంకుఁదన మింతయేల మాటలైనా నాడఁగదే
అంకెల నిన్నాతఁ డిట్టె ఆదరించీని
బింకపుబీరాలు మాని పెదవి లంచమియ్యవే
కంకణము నీకతఁడు గట్టఁజూచీని ॥నేఁడా॥

పంతము [1]అప్పటినేల పానుపుపైఁ గూచుండవే
చెంత శ్రీవేంకటేశుఁడు చేయివట్టీని
ఇంతటలమేల్మంగ విన్నిటా మెచ్చవే
మంతనపురతులను మక్కళించీని ॥నేఁడా॥

సామంతం

ఎంత సలిగిచ్చితివి యీపెకు నోయి
సంతతము నీకు నిది సాజమా వోయి ॥పల్లవి॥

1. అప్పటిన్+ఏల.

మిన్నక నీతో నేను మేలములాడితినంటా
కన్నుల జంకించీ నాపె కంటివా వోయి
చన్నుమొనలను నిన్ను సారెఁ దాఁకించితినంటా
వెన్నాడి తిట్టవచ్చీని వింటివా వోయి ॥ఎంత॥

వలపు నీమీఁదఁ జల్లి వద్దఁ గూచుండితినంటా
యెలమిఁ బైకొనివచ్చీ యిదేఁటిదోయి
చలివాయ నీకు మోవిచవులు [1] చూపినంటా
మలసి సాదించీ నేఁటిమందె మేళమోయి ॥ఎంత॥

పరగ నీతో నేను పక్కనఁ గూడితినంటా
వరుసవంతుకుఁ దాను వచ్చీనోయి
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
సరవిఁ దా నన్నిటికి సమ్మతించెనోయి ॥ఎంత॥ 484

గౌళ

ఎప్పుడూ నాపె నీ సొమ్మె యెందు వోయీని
చెప్పరానివలపు నీచేతిలోనె కాదా ॥పల్లవి॥

కన్నె నీతోఁ గోపగించి కదిసి మాటాడదంటా
యెన్నిప్రియములు చెప్పే వెందాఁకాను
సన్నలఁ దిట్టుదిట్టి చలము సాదించీనంటా
పన్ని యానలేల పెట్టి పంకిం(గిం?)చేవు ॥ఎప్ప॥

మంతనాన నాపె నీతో మాటలాడకున్నదంటా
పంతమేల ఇచ్చేవు పదరి నీవు
చెంత నిన్ను గేలిసేసి సెలవి నవ్వీనంటా
యింత యేల మొక్కేవు యింటిలోను ॥ఎప్ప॥

1. 'చూపితినంటా' అనుట మంచిది.

అలమేలుమంగ నిన్ను అంటుకోకుమనీనంటా
లలి శ్రీ వేంకటేశ యెంత భ్రమసేవు
అలమి బలిమిఁబట్టి ఆపె నిన్నుఁ గూడెనంటా
నిలువున నీవేల నివ్వెరగయ్యేవు ॥ఎప్పు॥ 485

మాళవి

నీకే తెలుసునయ్యా నీచేఁతలు
యేకొలఁది కాకొలఁది కెందుకైనా వచ్చును ॥పల్లవి॥

నాతో నీవు నవ్వఁగ నగకుండవచ్చునా
యీతల నందుకే చన్నులేల పట్టేవు
ఘాతల మోనాన నుంటే కడు గర్వినన వా
యేతుల దొరలపొందు లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥

వూరకే మాటాడితే నే నూఁకొనకుండవచ్చునా
మేరమీరి నీపాదము మీఁద వేసేవు
కోరి గుట్టున నేనుంటే కుచ్చితమిదనవా
యీరీతి నీతోడిమేలా లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥

గుట్టున నీవు గూడఁగఁ గూడకుండవచ్చునా
వొట్టి యందుకే గురుతు లొనరించేవు
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యెట్టయిన నీమన్నన లెందుకైనా వచ్చును ॥నీకే॥ 486

దేసాళం

ఎంత వేగిరకాఁడవు యేమందు నిన్ను
సంతతపువలపులు చల్లువెదలాయను ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడకుండరాదా చింతలెల్లఁ బాపేఁగాని
యెగ్గు లెంచకుండరాదా యెనసేఁగాని
తగ్గక నీవును నేను తరిగొని మొక్కఁగాను
వెగ్గళించి చెమటలు వెల్లావిరులాయను ॥ఎంత॥

చెఱఁగు విడువరాదా చెప్పినట్టు సేసేఁగాని
మఱఁగుకు రారాదా మాటాడేఁగాని
గుఱిగాఁగ నిద్దరము కూరిములు గొసరఁగా
కఱకుఁబల్లదములు కడుఁబెంటలాయను ॥ఎంత॥

వీడె మందుకోరాదా వేడుకలు సేసేఁగాని
చూడరాదా నాదిక్కు చొక్కించేఁగాని
యీడుగ శ్రీవేంకటేశ యే నలమేలుమంగను
కూడితివి వెరగులు కోటానఁగోటా(ట్లా?)యను ॥ఎంత॥ 437

పాడి

కంటివా నీకన్నులను కాంతభావములు
వింటివా నా భావములు వీనుల నీవు ॥పల్లవి॥

నిలువుటద్దములోన నిన్నుఁ దన్ను నీడచూచి
నలినాక్షి సెలవుల నవ్వు నవ్వెను
మొలకచన్నుఁ లందులో మోఁచెను నీమేననంటా
తలవంచుకొని పయ్యదను మూసుకొనెను ॥కంటి॥

పదములో నిన్నుఁ దన్నుఁ బాడుకొని మదిరాక్షి
చెదరనిచెక్కుచేత సిగ్గువడెను
అదన మర్మపుసందు లందులో నరిదాఁకితే
తుదలేని చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగెను ॥కంటి॥

తలఁపులో నిన్నుఁ దన్నుఁ దగులఁ గాఁగిటనుంచి
అలమేలుమంగ కూడె నట్టె నిన్నును
అలరి శ్రీ వేంకటేశ అందులో నీమోవి యాని
నిలువెల్లాఁ గళలతో నిండుకున్నవి ॥కంటి॥ 438

రేకు 1594 రామక్రియ

వట్టిబీరపుమాటలు వద్దు నాతోను
జట్టిగొని నామోవిచవి నీ వెఱఁగవా ॥పల్లవి॥

పక్కన నీతో నేను పంతమాడుకొనఁ గాని
యిక్కువ నాకంటె హితు లెవ్వరున్నారు
గుక్కక నీవప్పటిని గుట్టుసేసే వింతే కాక
మిక్కిలి నాపైఁ జేసినమేలు నీ వెఱఁగవా ॥వట్టి॥

వింతలుగ నీతో నేను వేసాలు నెరపఁ గాని
యింతులు నావలె సేవ లిటు సేసేరా
మంతుకెక్కి నీవప్పటి మఱఁగు పెట్టేవు గాక
[1]అంతటి నాపై తమక మాఁపఁగలవా ॥వట్టి॥

ఆరీతి నీతో నేను అనవెట్టుకోఁ గాని
నేరుపులు నావల్ల నీవెఱఁగవా
ఔరా శ్రీ వేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
తారుకాణరతులెల్లా దాఁచఁగలవా ॥వట్టి॥ 439

కన్నడగౌళ

ఎంతవాఁడవయ్యా నిన్ను నెఱఁగేపాటివారమా
దొంతరసిగ్గులనెల్లఁ దొరలించుకొంటివి ॥పల్లవి॥

1. 'నాయంతటిదానిపై' అనుట సహజము.

చలము సాధించనేర్చుజాణవుగనక నీవు
బలిమి నాపెచేయి వట్టితివి
వలపులకి తెలుఁగుజాణఁడవుగనక నీవు
వెలయఁగఁ బోఁకముడి విడిచితివి ॥ఎంత॥

దొరతనముగలట్టిదొడ్డవాఁడవుగనక
సరసాన నాపెకొప్పు జారించితివి
అరుదుగఁ బంతమే కూడైనవాఁడవుగనక
పరగఁ జన్నులమీఁదివయ్యెద దీసితివి ॥ఎంత॥

గబ్బితనముల శ్రీవేంకటపతివిగనక
నిబ్బరపలమేల్మంగ నీవు గూడితి
వుబ్బరితనముఁకు నోపేవాఁడవుగనక
గొబ్బున నన్నేలి యీకెఁ గొలిపించితివి ॥ఎంత॥ 440

ఆహిరి

నేరములేనిపతిపై నెరుసు లెంచఁగనేలే
గారవముఁ గాఁతాళముఁ గలుపుదురా ॥పల్లవి॥

మాఁటలలోనే తేనెలు మనసులోనే నూనెలు
యేఁటికి నీపతియెడ కింతవలెనా
పాటలలోఁ గొసరులు పరపుపై నుసురులు
నాటకాన రెండు నిట్టె నడుపుదురా ॥నేర॥

చూపులలోనే సిగ్గులు సోఁకులలోనే యెగ్గులు
అపొద్దునుండి యింక నలతింతురా
చేపట్టులలో మొక్కులు చెనకులలో తొక్కులు
యీవంతాన నివిరెండు నేరుపుదురా ॥నేర॥

దవ్వులనే వలపులు దగ్గరితేఁ బలుపులు
నవ్వుతానే యిటులానే వాలిసేతురా
రవ్వ శ్రీవేంకటేశుఁడు రతి యలమేల్మంగవు
బువ్వపు మోవులు రెండు బొక్కఁ జేతురా ॥నేర॥ 441

కాంబోది

చుట్టరికము సేసితే మూడువట్టేవా
గుట్టుతో మాటాడితేను రట్టుసేసేవే ॥పల్లవి॥

కొప్పు దువ్వి నీ కాతఁడు గొజ్జంగలు ముడువఁగా
అప్పుడే గోరుదాఁకెనంటా ఆడేవే
గొప్పయినచన్నులపై కుంకుమపూయఁగాను
ముప్పిరిఁ బిసికెనంటా మోము వంచేవే ।చుట్ట

వేఱె నిన్నతఁడు గారవించి సింగారించరాఁగా
జాలించీఁ బోఁకముదెంటా జంకించేవే
మీఁటినసొమ్ములెల్లా ని మెడనిండఁ బెట్టఁగాను
తూలి కాఁగిలించేనంటా దూరుసేసేవే ॥చుట్ట॥

వొడివట్టి నిన్నతఁడు వురముపైఁ బెట్టుకోఁగా
నడుమఁ బెండ్లాడెనంటా నవ్వు నవ్వేవే
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నిన్ను
చిడుముడిఁ గూడెనంటా సిగ్గువడేవే ॥చుట్ట॥ 442

సాళంగం

కన్నమాటాడకపోదు కలిది గలిగినట్టె
యిన్నిటాను విచిత్త మెట్టుండునో యిఁకను ॥పల్లవి॥

సంతులకు చెలులెల్లా సద్దసేవ్వా రింతేకాక
కాంతుఁడవు నీమనసు గావఁగలరా
సంతాన నందరి నీవు భ్రమయించే వింతేకాక
కొంతైనా సౌఖ్యమీఁదఁ గూరిమి నీకున్నదా ॥కన్న॥

సిగ్గువడ కిందరు నీసేవసేసే రింతేకాక
దగ్గరి నిన్ను [1]వంచుకోఁ దామే [2]గలరా
అగ్గలమై పైకొనఁగ వాసకొలిపేవుగాక
నిగ్గుల చుట్టరికము నీకెందైన నున్నదా ॥కన్న॥

ప్రేమముతో నిన్ను నిట్టే పెండ్లాడి రింతేకాక
చేముట్టి కొనగోళ్లఁ జిమ్ముఁగలరా
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
యీమేర నన్నుఁ గూడితి వితరము గలదా ॥కన్న॥ 448

గౌళ

అందాలు సేసుకొలేవు అయ్యో నీవు
[3]యిందుముఖ నీసంది యెరవులు గలవా ॥పల్లవి॥

వలవనిజోలిఁ బెట్టి వాము లడిచీఁగాక
అలిగెనా యింతి నీతో అప్పటనుండి
చెలరేఁగి మోహమున చిమ్ముచుఁ దిట్టీఁగాక
బలిమిసేయఁగ నీతో పగటా సతికి ॥అందా॥

తనియనియాసతోడ తప్పకచూచీఁగాక
గునిసి నిన్నాపె నేఁడు కోపగించెనా
మనసుతమకమున మరియూఁ బెనఁగీఁగాక
కినియ నీతోనేమి కేరడమా చెలికి ॥అందా॥

1. 2. 'వంచుకోఁగలరా' అన్నపుటక్రియాసహితరూపము విరిచి, వ్యవహితముగ ప్రయోగించుట జరిగినది. 3. ఇందుముఖియొక్క పీయొక్క సంధి-అవివిగ్రహము.

కరఁగినమతితోడ కాఁగిలించుకొనీఁగాక
గరువము చూపెనా కాంత నీతోను
అరయ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నిన్ను
యిరవుగఁ గూడెఁగాక యెమ్మెలా యీలేమకు ॥అంటా॥ 444

రేకు 1595 లలిత

నీకొలఁదివారమా నేమెల్లాను
కైకొని యీపనులకె కాచుకున్నవారము ॥పల్లవి॥

సారెఁ గొప్పు దువ్వుతాను చన్నులనొత్తీ నాపె
ఆరీతి నందె పరాకైనాఁ డితఁడు
చేరి విన్నపా లేమిసేసేవే విభునికి
నేరిచి మాటాడించితే నీవేపో సతివి ॥నీకొ॥

పరిమళమ(ము?) లందుతా పైఁ దొడవేసీ నాపె
కరఁగీఁ జెమటల గక్కున నాతఁడు
యెరవుల యాతనికి యేమివిడెమిచ్చేవే
మరిగించుకొంటేను మరి నీవే సతివి ॥నీకొ॥

సొమ్ములెట్టుతా నెనసెఁ జొక్కి యలమేలుమంగ
పమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు భ్రమసినాఁడు
యిమ్ముల మనల నేలె యింతలో నేమిమొక్కేవే
యెమ్మెలు నెరపకుంటే యిఁక నీవే సతివి ॥నీకొ॥ 445

పూర్వగౌళ

చుట్టమై యాతఁడు రాఁగా నూడువచ్చేవే
చెట్టవట్టి తియ్యఁగాను సిగ్గువడేవే ॥పల్లవి॥

పాటించి యాతఁడు నీకు బాసలెల్లాఁ జేయఁగాను
 నీటుతో నీవేమిటికి నిందలాడేవే
 చీటికిమాటి కాతఁడు చేయివట్టి తియ్యఁగాను
 వాఁటఁజూచి యేమిటి కానలువెట్టేవే ॥చుట్ట॥

గుట్టుతో ముందర పతి కొండవలె నుండఁగాను
 దిట్టతనమున నేల తిట్టు దిట్టేవే
 బెట్టుగాఁ జేరఁబిలిచి ప్రియములు చెప్పఁగాను
 వుట్టిపడి నీవేల వోపననేవే ॥చుట్ట॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు చేత నిన్నుఁ గూడఁగాను
 కావరించి నీవేల కాఁతాళించేవే
 మోవి యీతఁడే నిమ్ము మొంపరనే యియ్యఁగాను
 చేపమీఁ నేల గంటిసేసి చూపేవే ॥చుట్ట॥

నాం. యమన

ఇద్దరినేరుపులకు నిది వేళ
 సుద్దులెల్లాఁ జెప్పి పతిఁ జొక్కించవే

చనవుగలుగువారు చలము సాదింతురా
 ననుపులనే వలపు నాఁటింతురు
 మనసెరిఁగుండియును మగ ... సేతు
 కినుక నవ్వుసేసుక ... క్కవే

తగులమిగలవారు ... ట్టుదురా
 మొగమోటనే కళ ... పెంలపింతురు
 తగవరిగిఖునిఁ బంతములాడి దూరుదు
 బిగువు గుట్టు ... పియములు చెప్ప

అసలుగలుగువారు అరడిఁబెట్టుదురా
సేనవెట్టి చేతిలోనె చిక్కించుతురు
కాసిచ్చిన శ్రీవేంకటపతిఁ గూడి పంగింతురా
యీసులువాసుల నేసు కిచ్చకములాడవే ॥ఇద్ద॥ 447

ఆహిరి

దయదలఁచవలదా తరుణిమీఁద
ప్రియములు కాసివోసి బేరమాడి నదివో ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీతోను మాటలాడి మాటలాడి
యెంతైనాఁ దనియదు యీరమణి
వింతలైననీమోము వేడుకతోఁ జూచిచూచి
కొంతైనా రెప్పలు మూసుకోనఁజాల దిదివో ॥దయ॥

నలువంక నీతోను నవ్వులు నవ్వి నవ్వి
యెలమితో వేసరదు యీరమణి
చలివాసి చెనకుచు సరసములాడి యాడి
చలము మానఁగలేదు సంగడినే ఇదివో ॥దయ॥

గక్కన నిన్నింతలోనె కాఁగిటఁ గూడికూడి
యిక్కువలు మఱవదు యీరమణి
వెక్కసపురతుల శ్రీవేంకటేశుఁ బొంది పొంది
మిక్కిలివేడుకతోడ మించీ నీపె యిదివో ॥దయ॥ 448

దేవగాంధారి

ఎందాఁకా నలుకలు యేఁటికి నీకు
మందలించి యాతనితో మాటలాడరాదా ॥పల్లవి॥

వేడకగలవారికి వేసారుకోఁదగునా
కోడైనవారి కెచ్చుకుందులేలా
మేడెపురతివారం మేకు లింత వలెనా
చూడవే యాతనిదిక్కు నొల సీఁకనైనాను ॥ఎందా॥

సమ్మతులైనవారికి చలములు దగునా
చిమ్ముఁజూపులవారికి సిగ్గులేలా
దొమ్మివలపువారికి యెమ్మె లింత వలెనా
రమ్మని పిలువవే రమణుని నందకు ॥ఎందా॥

నవ్వు నవ్వేవారికి నాయములు దగునా
రవ్వలైనవారికి బీరములేలా
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నిన్నుఁ గూడె
నివ్వటిల్ల మెచ్చవే నేరుపుల నీతని ॥ఎందా॥ 449

నారాయణి

చిత్తగించవయ్యా నీవు సేసినభాగ్యమిదివో
కొత్తకొత్తసనఁగుల కొచ్చి చూచీని ॥పల్లవి॥

చెలి నీకు విడెమిచ్చి సిగ్గువడుతా నవ్వి
మలసి వెఁనంచుక మాటలాడీని
అలిగినదీఁ గాదు ఆసలు విడువలేదు
చలిబాయ వలపుల సాము సేసీని ॥చిత్త॥

కాంత నీకొలువుసేసి కంబముమాఁటున నుండి
కొంతగొంత కొంకుతోడ కుంచ వేసీని
పంతము నెరపలేదు పైకొనక మానదు
చెంతలఁ దమకముతోఁ జిమ్మి రేఁగీని ॥చిత్త॥

తొయ్యలి నీసేవ సేసి దోమతెరలో నుండి
కయ్యములన్నియుఁ దీరఁ గాఁగిలించీని
గయ్యాళితనము లేదు కడు నవ్వకమానదు
యియ్యెడ శ్రీవేంకటేశ యిరవయ్యీని ॥చి త॥ 460

రేకు 1596 వరాళి

అంత యేల వోరసేవు అప్పటి నన్ను
కాంతలకు నీమోవి గాడిపట్టుగాదా ॥పల్లవి॥

వలపెల్లా నాదేకాక వాసులెంచి చూచితేను
పలువుర నేలేనీకుఁ బాటి వున్నదా
బలిమిసేసి నాచేతఁ బడితలింపించితేను
వెలలేనినీకాఁగిలి విడిదిల్లుగాదా ॥అంత॥

సిగ్గెల్లా నాదేకాక చేరి యెరుకపరచితే
వొగ్గినయాసలనీకు వోజ వున్నదా
అగ్గలమై నీవు [1]గదునంత నన్ను రేఁచితేను
తగ్గనినీమే నన్నిటా దాయిమానుగాదా ॥అంత॥

పంతమెల్లా నాదేకాక భావించి చూచితేను
యింతులకు మొక్కనీకు యెమ్మె వున్నదా
ఇంతటి శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
పొంతలనే కిరసిది బొండ్రాయి గాదా ॥అంత॥ 451

సాళంగనాట

ఎంత వేగిరకాఁడవు యింతులయడాటాన
వింతవింతచేఁతలను వీరిడిఁ జేసేవు ॥పల్లవి॥

---

1. కదువంత—అంతయెక్కువగా అర్థముకాబోలు.

మేరమీరి యాపె నీతో మేలములాడెనంటా
తేరకొనఁజూచి కొప్పు జారఁదీసేవు
గోర గీరి యట్టె నిన్ను కోపగించి తిట్టెనంటా
సారెసారెఁ గొంగువట్టి సాదించేవు ॥ఎంత॥

బింకముగా నాపె నీతో బెట్టుగాఁ బెనఁగెనంటా
పొంకాన పూవుబంతిని పూఁచి వేసేవు
అంకెల నంతలో నిన్ను అద్దలించి చూచెనంటా
సంకెలేక వుద్దండాన చదురులాడేవు ॥ఎంత॥

గయ్యాళితనాన నాపె కాఁగిలించుకొనెనంటా
వుయ్యాలమంచముమీఁది కొంగిఁ దీసేవు
నెయ్యపుశ్రీవేంకటేశ నిన్నిట్టె చొక్కించెనంటా
తియ్యనిమోవి యిచ్చి దీకొనేవు ॥ఎంత॥ 462

దేశాళం

నా మొకమట్టె చూచి నవ్వేవదేమయ్యా
కోమలి నొకతెఁ బేరుకొనవయ్య నీకును ॥పల్లవి॥

పరుసకు నొకసతి వచ్చి కాచుకున్నది
సరసాన నొకయింతి చాలివున్నది
[1]మరిగించేవనొకతె మాటలాడుచున్నది
తెరలోని కెవ్వతెనుఁ దెత్తువయ్యా నీకును

నిదురకు నొకభామ నీతోఁ జెప్పుమన్నది
పెదవితేనె కొకతె ప్రియపడీని
సదరాన వలపులు చల్లీ నొకవనితె
కదియ నెవ్వతెకు నంగర మంపేవయ్యా ॥నా మొ॥

1. మరిగించేవు+అని+ఒకతె

పగడపాలాడ నొకపడఁతి గాచుకున్నది
వగుతా నొకతె నిన్ను నాటఁజూచీని
అగపడి కలసితి వందరి శ్రీవేంకటేశ
తగ వన్నెలితివి చిత్త మింకా నెందున్నది ॥నా మొ॥ 453

వరాళి

ఏమిసేయవచ్చు భాగ్యా లెవ్వరి కెట్టుండునో
అమనికాలము గాఁగా నగ్గువాయె నదివో ॥పల్లవి॥

కొంగువట్టి తియ్యఁగాను కొమ్మ సిగ్గువడితేను
కంగి కోపగించెనంటా కాఁకరేఁగేవు
చెంగటఁ గొసరఁబోతే చిరిచేఁదాయ వలపు
సంగడిఁ జవిగొంటేను చప్పనాయను ॥ఏమి॥

పగటుమాటలాడఁగ పడఁతి నవ్వు నవ్వితే
మొగసక్కేలంటా లోలో యీసడించేవు
వెగటుగాఁ జెప్పఁబోతే వొగరులాయఁ బ్రియము
మిగులా వడ్డించఁబోతే మించి కారమాయను ॥ఏమి॥

యీడెనఁ బెనఁగఁగాను ఇంతి సరసమాడితే
పాదము చాఁకించెనంటా పంతమాడేవు
సాదించి శ్రీవేంకటేశ జంకించితేఁ బులుసాయ
దాదాతఁ గూడితేను తరితీపులాయను ॥ఏమి॥ 454

దేసాళం

ఇందరిలోనా నీకు నేఁటికి రట్టు
పొందులు సేసుక అట్టె బుజ్జగించవయ్యా ॥పల్లవి॥

పీఱెము చేతికిచ్చి వెలఁది నీతో నవ్వఁగ
యేడ చూచేవయ్యా నీకు నెంత పరాకు
అడరానిమాటలాడి నందుకే కోపగించుక
కోరికాఁడ వాపె నిట్టె కు త్తరించవయ్యా ॥ఇంద॥

చేసన్న చేసి ఆపె చెనకి నిన్నుఁ జూడఁగ
యేసుద్దులు చెప్పేవయ్యా ఇదె వాతోను
వాసితో నిందుకే యాపె వట్టినేరములు వేసీ
వేసాలగుట్లు మాని వేఁడుకొనవయ్యా ॥ఇంద॥

అలమేలుమంగ నిన్ను నట్టె కాఁగిలించఁగాను
నిలుచుండే వేమయ్యా నివ్వెరగుతో
అలరి శ్రీవేంకటేశ అందు కాపె వురమెక్కె
చెలి నేను; ఆపెనే చెక్కునొక్కవయ్యా ॥ఇంద॥ 455

పూర్వగౌళ

ఇద్దరితమకములు ఇటు నీకే తెలుసును
సుద్దులు చెప్పఁగ మరి చోటున్నదా ॥పల్లవి॥

చెక్కు చేతఁబట్టుకొని చిరునవ్వు లేఁటికే
మక్కువ నీవల్లనే మోమాఁట దోఁచీని
అక్కడ నాతఁడు నీతోనాడేమాఁటలకు
యిక్కడ నావునికి యిటు సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥

యెదురుగా వచ్చివచ్చి యేమి తప్పక చూచేవే
అదన నీవల్లఁ బనులన్నీ మన్నవి
చెదర కాతఁడు దలఁచేటితలపులకును
మదిలో నామర్మానకు మరి సరివచ్చెనా ॥ఇద్ద॥

మిక్కిలివేడుకతోడ మెచ్చు లేమిమెచ్చివే
తక్కక నీవల్ల మేలు దమిలువారిని
యిక్కువఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగ నే-
నిక్కడా నక్కడా నన్ని నిటు సరివచ్చెనా ॥అద్ద॥ 456

రేకు 1597 పాడి

ఎంతసేసితి రే నన్ను యేమి రే మీరు
రంతుల వాని నీడకు రప్పించలేనా ॥పల్లవి॥

అంగనలమోము చూచి ఆతఁ డిట్టె నవ్వఁగాను
ఱొంగిలినవ్వు నేనూ నిట్టె నవ్వేదా
అంగడిజాణతనాలు అందఁతో నాడఁగాను
జంగిలిసరసములు సారె నేనూ నాడేదా ॥ఎంత॥

మచ్చిక నందరితోను మాట లాతఁ డాడఁగాను
ఇచ్చట మూఁకమాటలు ఇప్పు డాడేదా
వచ్చివచ్చి అందరిపై వలపులు చల్లఁగాను
కచ్చుపెట్టి నావలపుఁ గలయవేసేదా ॥ఎంత॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చెలులఁ బిలువఁగాను
వోవరిలో నే నుండి వూఁకొనేదా
నావు లం రిపై వేసి వడిఁ దానే నన్నుఁ గూడె
యి ా మేల్మంగ నెరవులు సేతునా ॥ఎంత॥ 45

సౌరాష్ట్రం

తానే నామీఁదటఁ దొల్లె దయగలఁడు
కానిమ్మని వొడఁబడేఁగవటు మేఁటికే ॥పల్లవి॥

కాటుదప్పేమావాఁడా తాను సుఖవనే ననరే
యేఁటికి వావలుచెట్టి యింతలోననే
చాటిచెప్పేఁ దనదాగు చమ్మాలైపెనన
కోటికిఁ బడగెత్తె కొనరక ఏటికే

మేలెంచనివాఁడా తాను మేకొంటిననరే
యీలాగులేని మొక్కి ఇంతలోననే
వోలవేసీ నావేల నుంగర మిదెనరే
యీలాగుచనవులందు యెరవు లేమిటికే

సిగ్గువడేవాఁడా తాను చెనకితి ననరే
యెగ్గులేక నన్నుఁ గూడె ఇంతలోననే
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగ నెను
అగ్గలమాయ వలపు అలయనేమిటికే ॥తానే॥ 458

ఆహిరి

ఏమయ్య నీవెఱఁగవా యేలా ఇంత సేయించేవు
దామెనజగడాలకు తానా యెదురు ॥పల్లవి॥

సలిగెలు వట్టుకొని సతి మాటలాడీఁగాక
తలఁకక నే నాడితే తానా యెదురు
నెలవై దిట్టతనము నేరుచుక వచ్చేఁగాక
తలమని బెంకించితే తానా యెదురు ॥ఏమ॥

తోడువెట్టుకొని చెలి తుటారించవచ్చీఁగాక
దాడిగా నేదికొంటే తానా యెదురు
యేడో కనుసన్నలకు యెమ్మెలు వేసీఁగాక
... వడగ వెకొంటే తానా ... దురు ॥ఏమ॥

చెప్పుడుబుద్ధులకును చేయెత్తి మొక్కఁగాక
తప్పులు నేఁ బట్టేవంటే తానా యెదురు
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
దప్పిదేరఁ గూడితివి తానా యెదురు ॥ఏమ॥ 459

లలిత

ఆపాటివాఁడవు యెట్టు పొందువేసితివి
కోపిగలవారికి కొదుగనేలా ॥పల్లవి॥

పిలిచీఁగదయ్యా నిన్నుఁ బ్రియురాలు
చెలఁగి యేల పరాకువేసుకొనేవు
చెలులము మేము వింటే సిగ్గయ్యీనా
బలవంతులకు మరి భయమున్నదా ॥ఆపా॥

వాగాలిచ్చీ నీప్రాణబంధుగురాలు
[1]దేవ(గ?)దేర నీవేల చేయొగ్గవు
నీగుణాలు చూచి నేము నేరమెంచేమా
వేగిరపువారి కింత విచారించనున్నదా ॥ఆపా॥

యెనసీఁగదవయ్యా పీయిచ్చకురాలు
మనసిచ్చి పీవేల మాఁటలాడవు
అనుఁగుశ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యాపె
ఘనులైనవారికి కడుఁగొంక మున్నదా ॥ఆపా॥ 460

నాదరామక్రియ

ఎగ్గువట్టేవు గనక యిదివో వోయి
సిగ్గుతోడ నుండేనన్ను చిత్తగించవోయి ॥పల్లవి॥

1. ప్రాసభంగము.

మొగము చూచి నీకు మొక్కేనంటా రాఁగాను
  నగవు వచ్చీనోయి నా సెలవుల
పగటున నే నీకు పాదాలొత్తేనంటా రాఁగా
  జిగిఁ జెమటలు చేతఁ జిప్పిలీనోయి ॥ఎగ్గు॥

వేడుకతోడ నీకు విడెమిచ్చేనంటా రాఁగా
  తోడనే తమకములు తొలఁకీనోయి
వోడక నీపానుపుపై వొద్దనుండేనంటా రాఁగా
  నీడల రెండుచేతులు నివ్వెరగందీనోయి ॥ఎగ్గు॥

మిక్కిలి నే నిన్నుఁ గూడి మెచ్చేనంటా రాఁగాను
  పెక్కుపరవశములు పెరిగీనోయి
అక్కరై శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
  తొక్కరాఁగా నీపాదము తొలుతే మీఁదోయి ॥ఎగ్గు॥ 481

సామంతం

నీవు గోవిందరాజవు నెరజాణవు
  మోవులు చూపి వారు మోహము చల్లేరు ॥పల్లవి॥

కొలువులోపల నిన్నుఁ గొసరి కొసరి చూచి
  చెలు లిద్దరును నిన్నుఁ జెనకేరు
వలపులు మక్కళించి వన్నెదేరే నీమోమున
  కళలు రేఁచి రేఁచి కమ్మటి నవ్వేరు ॥నీవు॥

పానుపుమీఁదట నీకుఁ బాదము లొత్తి యొత్తి
  మానిను లిద్దరు నీతో మాటాడేరు
పూని యాసలు రెట్టించి పొత్తుల నీమేనెల్లా
  మైనముపలెఁ బెనఁగి మచ్చిక రేఁచేరు ॥నీవు॥

వోవరిలోపల నుండి వొడివట్టి నిన్నుఁ దీసి
శ్రీవనితా భూవనితాఁ జెఁ(జెం?)ది కూడేరు
యీవలవావలా మొక్కి శ్రీవేంకటపతివైన —
గోవిందరాజ నీగుణము మెచ్చేరు ॥నీవు॥ 462

రేకు 1598 లలిత

నందునుడి నేమిటికి సరి నింతసేసేవు
కందువకు రాఁగా వింకము చూపరాదా ॥ పల్లవి॥

చిత్తరువువా(వ్రా?)సేవేళ చేరి పరాకైనదంటా
అత్తి చనుమొనలేల అదిమేవు
బత్తిగలవాఁడవైతే పానుపుమీఁదికి రాఁగా
చిత్తమువచ్చినసేఁత సేసి చూపరాదా ॥నందు॥

కంటమాలిగుచ్చేవేళ కడునసువాయనంటా
అంటేవు మర్మములు నీ వంతలోననే
నంటుగలవాఁడవు నవ్వుతా విడెమియ్యఁగ
[1]వొంటినీబలిమి చూపి వోరయఁగరాదా ॥నందు॥

కాఁపురముసేసేవేళ కడు సందడైనదంటా
యేపునఁ గాఁగిలించి యెనసితివి
యీపాటివాఁడవు ఇప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
వోపినట్లల్లా రతుల నొద్దిక గారాదా ॥నందు ॥463

సాళంగనాట

ఇంతలేసి కావలెనా యిందు కాను నీ—
బంతిభోజనాలే చాలుఁ బాలించ మమ్మును ॥పల్లవి॥

1. 'నీయొంటిబలిమి' అనుట వపాఠము. ఇక్కడ 'ఒంటి' 'ఒళ్లు'నకు పోవవిభక్తిక మైతే పపాఠముగ నుండును. 'ఒకటి' వికారమైతే అంతబాగుండదేమో.

పట్టకుమీ నీవు నన్నుఁ బలుమారును। నీ—
వెట్టివలపుల చేత వేసరితిమి
గుట్టెలుఁగుదువు మాతో కొసరుతేల। నీ—
చుట్టరికములె చాలుఁ జొక్కించ మమ్మును ॥ఇంత॥

చెప్పకుమీ ప్రియములు చేరి నాకునూ। నీ—
తప్పనిఆనలచేతఁ దనిసితిమి
యెప్పటివాఁడవే మాఇచ్చకాలేల।[1] నీ—
కప్పురవిడేలే చాలుఁ గరఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥

నవ్వకుమీ నీవునాతో నయములను।నీ—
పువ్వులవాటులచేతఁ బొదలితిమి
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితి।నీ—
బువ్వపు మోవే చాలు పొసఁగించ మమ్మును ॥ఇంత॥ 464

పాడి

చెప్పినట్టె సేయవయ్యా చెలికి నీవు
చిప్పిలి నీవుద్దండాలు సేయకువయ్యా ॥పల్లవి॥

కంతునియమ్ము లవిగో కాంతకొప్పులో నున్నవి
పంతగాఁడ వాతురుము పట్టకువయ్యా
చెంతలఁ బెదవు లవి చిగురుటడిదములు
అంతేసిమాటలు నీ వాడించుకోకువయ్యా ॥చెప్పి॥

చందురునివిషములు సతి నవ్వులలో నవె
కిందుపడా పెచెక్కులు గిల్లకువయ్యా
కందువఁ బయ్యెదదె జక్కవలకొడ్డినవల
దిందుపడ నీవు ముట్టి తియ్యకువయ్యా ॥చెప్పి॥

1. ఈప్రశ్నగ్రహచిహ్నము రేకులో లేదు.

చలిగాలివాములు సతిమేనివానలు
కలపితి వీఁక బెళకకువయ్యా
అలమేలుమంగ యీకె అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
కలకాలమును నవ్వే(గైకొనవయ్యా ॥చెప్పి॥ 465

పళవంజరం

ఇంతేసియానోదకత్తె లెందరో ఇంకా నీకు
సంతసపుఁదమకాన చండిపెట్టీఁగాక ॥పల్లవి॥

పతితోడ నీవిటే జాణతనా లాఁడగాను
అతివ వేరొక్కతె నిన్నద్దలించీని
మతకాన నూరఁజుట్టమవు నీ వెవ్వరిసొమ్ము
తతితోడ నెఱఁగక తమకించీఁగాక ॥ఇంతే॥

అంగనవొకతెకు నీ వాసపడి పెనఁగఁగా
జంగిలిగా వేరొక్కతె కొంగువట్టీని
అంగడిపరిమళ మందరివాఁడవు నీవు
సంగడిఁ దనసొమ్మంటా సాదించీఁగాక ॥ఇంతే॥

అలమేలుమంగ నీకు నలె వురమెక్కగాను
వెలఁది భూకాంత వీఁపెక్కీని
పొలసి శ్రీవేంకటేశ బువ్వపుమోవి నీది
కలసినచనవునఁ గడుమెచ్చీఁగాక ॥ఇంతే॥ 466

శ్రీరాగం

ఏమని విన్నవించేము యెంతాఁకా నీతోను
కామినిసుద్దులు చెప్పఁ గతలాయ నీకును ॥పల్లవి॥

చప్పరములోన నుండి సారెసారె నుస్సురంటా
కప్పురములే యడుగుఁ గాంతలను
ముప్పిరి నంతటిలోన ముంగిట వచ్చి నిలిచి
రెప్పలువేయక చూచు రొప్పగునీరాశకు ॥ఏమ॥

గందము పూసుకొని కడునుడుకెత్తెనంటా
అందుకొనుఁ బన్నీరు అప్పుడప్పుడే
విందుగాఁగ మోవితేనె వెస నీకు మీఁదెత్తుక
చెంది ప్రియాలు చెప్పెంపు చెలుల నీవద్దికి ॥ఏమ॥

పరగఁ బరపుమీఁద పైకొనఁగా నిన్నుఁ గూడె
సిరులుమీరఁగ నిట్టె శ్రీవేంకటేశ
సరసపుమాటలలో సన్నలు సేసి సేసి
సెరరేఁచుఁ దమకము పెనఁగుచు నీకు ॥ఏమ॥467

ఆహిరినాట

కూడితి రిద్దరు మీరు కొండగొఁడవలె
మోడామోడిమాఁటల ముచ్చట దీరీనా ॥పల్లవి॥

నిలుచున్నాఁ డతఁడు నీమీఁది మోహామున
పిలువవే ఇఁకనైనాఁ బ్రియురాలవు
చెలులు యెడమాటలు చెప్పరాఁగా మాపుదాఁకా
తలఁపులలో నీతహతహ వాసీనా ॥కూడ॥

నవ్వు నవ్వీ నాతఁడు నను పైనచనవున
ఇవ్వల నెదురుకోవే హితురాలవు
రవ్వగా నొద్దికవారలు రాయబారాలు సేసితే
జవ్వనపుమదాలగర్వు దీరీనా ॥కూడ॥

దగ్గరివచ్చె నాతఁడు తమితోఁ గూడేనంటా
   కగ్గ కా శ్రీవేంకటేశుఁ గాఁగిలించవే
   తగ్గ కూడిగపువారు తామెంత పచ్చిసేసినా
   యెగ్గులేనిమీరతికి నీడువచ్చీనా ॥కూడి॥ 468

రేకు 1599 వరాళి

వేగిరకానికి నేఁడు వెనలఁ బెట్టుమన్నట్టు
   ఆగడాలు సేయవచ్చే వాస ఇంకా నేఁతో ॥పల్లవి॥

విన్నపాలు సేయఁగానే వేమరు బుద్దెడిగేవు
   కిన్నులను మొక్కఁగానే గరిసించేవు
   చన్నుల నొత్తఁగానే సాములు సేయవచ్చేవు
   ఇన్నిటా వేగిరించేవు యేమి దలఁచితివో ॥వేగి॥

విందుచెప్పరాఁగానే వెసఁ జవు లడిగేవు
   పొందులు నేఁ జేయఁగానే పొదిగేవు
   కందువకుఁ బిలువఁగా కడుఁదమకించేవు
   సందడిఁ బెండ్లాడేవు జాణతన మెట్టిదో ॥వేగి॥

పానుపుపైఁ బండఁగానే పదరి కాఁగిలించేవు
   ఆమక మోవియ్యఁగానే ఆసపడేవు
   కానీలే శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
   సానఁబట్టేవు చూపులు సమరతు లెట్టివో ॥వేగి॥ 469

కాంబోది

నీకుఁ జూడ వినోదాలై నిండుకవున్నవి గాక
   వైకొన్నపతిగుండెలో గాలములుగావా ॥పల్లవి॥

తలఁపులోఁ దగిలి యాతని భ్రమయించేవి నీ—
మొలకనవ్వులేకావా ముదిత నేఁడు
చలివాపి రమణుని సారెకుఁ జైకొలిపేవి
పలచనిపెదవిపై పలుకులేకావా ॥నీకు॥

ఆయాలు సోఁకి యాతనియాసలు పెడరేఁచేవి
సోయగపునీకనుచూపులేకావా
వాయపుమదములు గొబ్బన నూరఁజేసేవి
చాయలమెఱుఁగుల నీచన్నులేకావా ॥నీకు॥

చిందువందుగా మేను చెమరింపఁజేసేది
కందువరతుల నీకాఁగిలేకాదా
అందపుశ్రీవేంకటేశు నన్నిటానుఁ గూడితివి
సందడించేమీఇద్దరిసన్నలేకావా ॥నీకు॥ 470

పాడి

ఎంత వేగిరకాఁడ వేమయ్య నీవు
మంతనాన యెట్లుండిన మచ్చిక లమరును ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడ్డకోమలిని చెఱఁగువట్టి తీసేవు
యెగ్గువట్టి తిట్టితేను యేమిసేసేవు
వొగ్గక ముసుఁగిడఁగ వొడివట్టి పెనఁగేవు
బగ్గనఁ జాదమంటితే పడఁతులు నగరా ॥ఎంత॥

పటువుపైనున్నదాని బలిమిసేయఁ జూచేవు
యెటిఁగి గోర గీరితే యేమిసేసేవు
చిఱునవ్వు నవ్వితే చేరి యాసలువెట్టేవు
నెఱయా నొట్టువెట్టితే నీవు తిద్దఁగలవా ॥ఎంత॥

కవకవనవ్వేదానిఁ గాఁగిలించి కూడేవు
యివలఁ బచ్చిసేసితే నేమిసేసేవు
అవళ శ్రీవేంకటేశ సతిని(నిఁ?)త మీరితివి
వివరించి కొసరితే వెల్లవిరిగాదా ॥ఎంత॥ 471

మాళవిగౌళ

కంటిమి మీఇద్దరెందు [1]కట్టినయెచ్చరికెలు
జంటలై వున్నందుకును చలము లెచ్చరికె ॥పల్లవి॥

చెలిమిసేసేయందుకు చెనకులే యెచ్చరికె
యెలయింపులకు సన్న లెచ్చరికె
వలపులకును తలవంపులే యెచ్చరికె
పిలిచి చేకొనుటకు పెనఁగు లెచ్చరికె ॥కంటి॥

ముందర నిలుచుటకు మొక్కులే యెచ్చరికె
యెందుకును సరసము లెచ్చరికె
కందువల నుండుటకు కతలే యెచ్చరికె
చిందేటికరఁగులకు సిగ్గులే యెచ్చరికె ॥కంటి॥

కదిసి కూడుటకును కాఁగిలే యెచ్చరికె
హృదయాలకు నవ్వులే యెచ్చరికె
అదన శ్రీవేంకటేశుఁ డన్నిటా నిన్ను నెనసె
ముదములకు నప్పటిముచ్చట లెచ్చరికె ॥కంటి॥ 472

రామక్రియ

ఉండవయ్యా యించుకంత వుడుకువట్టీ వలపు
దండిగా వెనకముందుఁ దలపించేఁగాక ॥పల్లవి॥

1. కట్టిన=ఏర్పాటుచేసిన, ఒప్పందము చేసిన కావచ్చు.

మంతనపునీమాటలు మఱచితినా నేను
కాంతలతోఁ జెప్పఁగాక కాకయ్యేవంటా
వంతుకు మాటలాడితే వాఁడివోయనా యేమి
చింతదీరఁ జెవిలోనే చెప్పిచూపేఁగాక ॥ఉండ॥

మల్లి నీసేవ సేయక మానితినా నేను
వొళ్లల్లాఁ బచ్చియ్యీనంటా నుందానఁగాక
వొల్లనే నవ్వు నవ్వితే వుడివోయనా యేమి
ఇల్లిదె విడెమిచ్చి యెచ్చరించేఁగాక ॥ఉండ॥

వొద్దికై నవీరతుల కొడిగట్టనా నేను
పెద్దరికము నీదంటాఁ బెనఁగేఁగాక
బుద్ధితో శ్రీవేంకటేశ పొందితివి నన్ను నిట్టె
వొద్దనేనా నిన్ను నింకా వొరసేఁగాక ॥ఉండ॥ 478

వరాళి

అయనాయ వొద్దులేవే అలసితివి
రాయడించీఁ జన్నుదోయి రవ్వయ్యీ నుండవే ॥పల్లవి॥

తగవులు చెప్పనేలే తగ వాతనికి నాకు
నగవులు నగనేలే నడుమ నీవు
యెగసక్కేలాడనేలే యింతలోనే వేగిరించి
దగ దొట్టీఁ జాలుఁజాలు తడి నూరకుండవే ॥అయ॥

వాసులు వుట్టించవేలే వడి వాతనికి నాకు
మోసాలు చూపనేలే మొక్కలానను
వేసాలు సేయనేలే వేమారు నన్నుఁ జూచి
ఆసలఁ జెమటరేఁగీ నట్టె వూరకుండవే ॥అయ॥

సాకిరి చెప్పఁగ నేలే సరి మాయిద్దరిలోన
ఆకడ నాడుకోనేలే అందరితోడ
పైకొని శ్రీవేంకటపతి నన్ను నిట్టె కూడె
చీకాకుగాఁ గొప్పువడి సిగ్గుతోడ నుండవే ॥అయ॥ 474

రేకు 1600 ముఖారి

దొడ్డవానిఁ బంతము తొడిఁబడఁ గొనరాదు
వెడ్డువెట్టుకే నేర్పు వేడుకతో నిన్నును ॥పల్లవి॥

చక్కఁగా నీతో నేను చలము సాదించరాదు
ఇక్కడ నీతోఁ బొందు లెట్టు గూడిని
తొక్కేవు నాపాదము తొలఁగుమనఁగరాదు
మొక్కకు నే దీవించితి మొదలనే నిన్నును ॥దొడ్డ॥

వాసులకు నీతోను వాదు లడువఁగరాదు
సేసవెట్టి నీపై నెట్టు చేయి చాఁచేము
ఆనపడేవు నాకు అవుఁగాదనఁగరాదు
బాసలు సేయకు నమ్మి భావించితి నిన్నును ॥దొడ్డ॥

మిగుల నీతో మందెమేళము సేయఁగరాదు
నగుతా నిన్నెట్లా నానలు వెట్టేది
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
పొగడే వప్పటి నన్ను; పోదిసేసే నిన్నును ॥దొడ్డ॥ 475

దేసాళం

కడపరాయఁడు నీకు కప్పురమందిచ్చీ వాఁడె
మడిచియ్యవే ఆకు మనసిచ్చీ నతఁడు ॥పల్లవి॥

ప్రియములు చెప్పఁగాను పెనఁగకువే నీవు
నయగారాలు చూపఁగా నవ్వకువే
నియతాన మొక్కఁగాను నిట్టింత యేఁటికే
క్రియగూడ నియ్యకోవే కేలుచాఁచీ నతఁడు ॥కడ॥

చేరి మోము చూడఁగాను సిగ్గులువడకువే
కూరిమి గొసరఁగాను కోపమేఁటికే
గారవించి పిలువఁగా కాఁతాళించకువే
పేరుకొని పాడఁగదే పెరరేఁచీ నతఁడు ॥కడ॥

గక్కునఁ గాఁగిలించఁగా గయ్యాళించకువే
ఇక్కువ లంటఁగఁ గోప మిఁకనేఁటికే
అక్కరతో శ్రీవేంకటాధిపతి కడపలో
వొక్కటాయ మెచ్చఁగదె వొద్దనున్నాఁడతఁడు ॥కడ॥ 476

బౌళి

ఇట్టిదివో నీమహిమ యేమని పొగడేమయ్యా
తిట్టివాను మోవిమీఁద తేనెతే తొరుగవా ॥పల్లవి॥

జలజాక్షితో నీవు సరసములాడఁగాను
చెలరేఁగి చెక్కులెల్లఁ జెమరించెను
మొలకచన్నులు నీవు ముట్టితేఁగనక ఇఁక
వలపెల్ల జడివట్టి వానలై కురియవా ॥ఇట్టి॥

మచ్చికల నీకెతోను మాటలు నీవాడఁగాను
కచ్చుపెట్టి పులకలు కడునిండెను
అచ్చుగాఁ గాఁగిట నించి ఆయము లంటితే నీక
పచ్చికోరికలెల్లాను పాలుకొని పండవా ॥ఇట్టి॥

చెనకుచు నవ్వులనె సెసలు నీవు వెట్టఁగ
గనివై మోమున నిండుఁగళ లుబ్బెను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విపుడింకా
చనవులు నీపులెక్క చవులు మొదురవా ॥అట్టి॥ 477

[1]దేశిసూళాది

మాళవిగౌళ, ధు(ధ్రు?)వ.

వలెవలెనని వలచితినట తనవలలకు లోఁగానటరే ఇఁక
వలమో చలమో వాకును పతితో జగడములా
నెలఁతలు దన కెందరు గలిగిన నేనే సతమని తెలియరె
పొలమెల్లాఁదిరిగినతేఁటికి పూఁబొదయే నెలవుగదే ॥పల్లవి॥

వాక్యం

అనఁగదరే వోచెలులాల ఆతనితోడుత నీమాటలె
వినయంబున నే నడవఁగ శ్రీవేంకటపతి కిది దగవా

రామక్రియ, మఠెం

అల్లవాఁ డొకతెతోడ వచ్చె మాటలాడఁగాను
చల్లఁగా నేనే చూచి జంకించితినా
పల్లదమాడితినట పైఁడివంటిమాటనైన
చిల్లరే మానఁడాయ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు

1. రేకులలో, అన్ని పాటలకు ముందు రాగముపేరు 'పల్లవి' అనియుండుట వహజము. పరిష్కర్తలందరూ పల్లవిభాగము వ్రాసి దానికడవట 'పల్లవి' అనివ్రాసి, తరువాత క్రమముగ చరణములు వ్రాసి ముద్రించుచుంటిమి. ఈపాటమాత్రము రేకులోనే రాగతాళములు, తరువాత పల్లవిభాగముకొనవ పల్లవి అని వ్రాసి, తక్కిన రాగము,వాక్యము వగైరాలు ఆయాభాగముల కడవట వ్రాసినారు. పల్లవితప్ప తక్కినవానిని వేము స్పష్టప్రతీతికై ఆభాగములకు ముందు వ్రాయుచున్నాము. సుప్రసిద్ధమైనరాగమాలికతో పాటు దీనిలో తాళమాలిక విశిష్టమని సంగీతమర్మజ్ఞులు శ్రీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లివారు కొండాడేవారు.

వరాళి. రూపకం

తావాడినమాటలెల్లాఁ దలఁచుమని
కోనేటిరాయనికి నాగుబ్బలమీఁదటను
అనవెట్టరె

బౌళి, ఝంపె

వెగ్గళముగ సారెకు నీరక వెంగెములాడఁగఁజాలను
సిగ్గరితనమునఁ గొసరెద శేషాచలపతిని

పాడి, తివుడ

అలిగి సాదించఁ దగ దంజనాద్రీశ్వరునిఁ
గలికిచూపులనె మది గరగఁజేసెదను

నాట, అటతాళం

చనవుగలిగిన సరస మమరును సముకమున నే మనసు దెలిసెద
మునుప సడుగరె మదనజనకుని ముద్దుటుంగరము

శ్రీరాగం, ఏకతాళి

మాయింటికి నేఁడు రాఁగా మంకులూ బొంకులుఁ దేరె
వేయినేల నే మొక్కేనే వేంకటరాయనికి

అలరసరతులఁ దొయ్యలులాల నన్నుఁ
గలసె వేడుక శ్రీవేంకటవిభుఁడు ॥వలెవలె॥ 478

పాడి

అప్పుడే వచ్చినదాన సందడిలోన
వుప్పుఁ గప్పురము సరా వొద్దే నీవు ॥పల్లవి॥

కన్నుల మొక్కితిని కాలుఁ దొక్కితిని
యెన్నికకుఁ దనయాల నింకా నేమే
వన్ను నేల పిలిచీనే, నాఁడువాఁడే పుచ్చుఁబుచ్చుఁ
బున్నమలౌ తెఱఁగవా పోవే నీవు ॥అప్ప॥

చేరువనే వుంటిని పేసాఁ బెట్టితిని
యీరుదియ్యఁ బేనువచ్చు నేలే నీవు
తారుకాణ లివ్వుడేలే; తనసుద్ది చెప్పఁ జెప్పఁ
జేర[1]మరాయని చెల్లఁబెట్టేఁ బదవే ॥అప్ప॥

పీటున నవ్వితిని నెట్టనఁ గూడితిని
యేఁటికి శ్రీవేంకటేశుఁ డేమనీఁ దాను
మూఁటమూట లింతయేల; మోవితేనె లూరనూర-
నూటలాయఁ దనకు నే నొద్దికైతిఁ బదలే ॥అప్ప॥ 479

1. మర + అయ + అవి. మర=కొలపాత్ర. చేరకు మించినది.

1—అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ సంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తన సంఖ్యలు
అమరసింధు	.... 187.
ఆందోళి	.... 383.
ఆరభి	.... 364.
ఆహిరి	.... 5, 14, 25, 49, 65, 88, 91, 102, 127, 163, 177, 199, 214, 244, 255, 259, 277, 287, 297, 322, 325, 362, 366 389, 405, 410, 423, 441, 448, 459.
ఆహిరినాట	.... 41, 84, 142, 205, 210, 424, 468.
కన్నడగౌళ	... 36, 68, 131, 310, 333, 440.
కాంబో(భో)ది	.... 34, 48, 71, 94, 126, 166, 173, 179, 246, 288, 304, 355, 402, 412, 429 442, 470.
కుంతలవరాళి	.... 39, 374.
కురంజి	.... 190, 352.
కేదారగౌళ	.... 50, 170, 197, 212, 415.
గుండక్రియ	.... 356, 379.
గుజ్జరి	.... 23, 111, 196, 229, 357, 401.
గౌళ	.... 24, 59, 124, 216, 253, 372, 397, 435.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
తెలుఁగుఁగాంబోది	.... 125, 204, 264.
తోండి	.... 331, 418.
దేవగాంధారి	.... 138, 174, 222, 295, 318, 421, 449.
దేశా(సా)క్షి	.... 76, 309, 399.
దేసాళం	.... 4, 40, 80, 114, 139, 148, 151, 165, 182, 200, 233, 252 258, 262, 281, 321 329, 335, 338, 395, 419, 427, 437, 453, 455, 476.
ద్రావిళభైరవి	.... 353.
ధ(ద)న్నాశి(సి)	.... 18, 72, 121, 305, 332, 385.
నట్టనారాయణి	... 95, 110, 341.
నాగవరాళి	.... 119.
నాట	.... 300.
నాదరామక్రియ	.... 47 51, 77, 104, 146, 191, 194, 219, 245, 267, 294, 328, 340, 393, 461.
నారాయణి	.... 213, 290, 354, 414, 447, 450.
నీలాంబరి	.... 161.
పళవంజరం	.... 58, 101, 130, 314, 361, 466.
పాడి	.... 7, 12, 15, 21, 45, 56, 81, 87, 105, 134, 168, 171, 198, 208, 226, 243,

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
	268, 276 279, 282, 311, 339' 360, 386, 411, 432 438, 457, 465, 471, 479.
పూర్వగౌళ	.... 446, 456.
బళహంస	.... 368.
బౌళి(భవుళి)	.... 6, 26 54, 57, 66, 78, 96, 109, 123, 128 135, 149 159 185, 227, 240, 254 270, 273 312 315, 319, 345, 351, 369 376, 384, 396, 420, 444 477.
భౌ(బౌ)ళిరామక్రియ	.... 2, 167.
భల్లాటి	.... 292, 403.
భూపాళం	.... 331.
భైరవి	.... 23, 30, 35 130, 234, 261, 280, 370, 390.
మంగళకౌశిక	... 46, 176, 272, 342.
మధ్యమావతి	.... 55, 99, 141, 346.
మాళవి	.... 63, 145, 158, 183 186, 308, 406, 436.
మాళవిగౌళ	.... 1, 11, 32, 73, 82, 108, 164, 188, 225, 237, 299, 382, 472, 478.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
మాళవి(వ)శ్రీ	.... 154.
ముఖారి	.... 17, 19, 44, 74, 86, 107, 129, 150, 169, 193, 215, 232, 247, 260, 284, 291, 293, 303, 333, 344, 349, 371, 373, 430, 475.
మేఘరంజి	.... 330.
రామక్రియ	.... 29, 33, 70, 93, 120, 140, 147, 181, 187, 209, 230, 301, 324, 343, 377, 404, 407, 439, 473.
రీతిగౌళ	.... 160, 217, 239, 347.
లలిత	.... 22. 42. 75. 83. 98. 132. 133. 175. 202, 207, 271, 285, 317, 330, 375, 387, 417, 445, 460, 463.
వరాళి	.... 3, 27, 33, 53, 62, 69, 89, 112, 153, 156, 192, 221, 224, 231, 241, 260, 269, 278, 298, 306, 358, 378, 394, 425, 451, 454, 469 474.
వసంతం	 136,
వేళావళి	.... 16, 67, 316, 365.
శంకరాభరణం	.... 9, 92, 115, 122, 162, 218, 228, 249, 263, 265, 296, 337, 348, 392, 408.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
శ్రీరాగం	.... 35, 61, 90, 100, 144, 236, 274, 327, 433, 467.
శుద్ధదేశి	.... 155, 248, 367.
శుద్ధవసంతం	.... 143, 178, 220, 235, 257, 409, 422.
సామంతం	.... 10, 13, 31, 64, 79, 118, 157, 172, 184, 223, 233, 256, 275, 286, 313, 320, 323, 391, 398, 434, 462
సామవరాళి	... 8, 413, 431.
సాళంగం	.... 113, 326, 443.
సాళంగనాట	.... 60, 103, 201, 206, 239, 251, 266, 334, 350, 428, 452, 464.
సావేరి	.... 117.
సింధురామక్రియ	.... 116, 203, 368.
సౌరాష్ట్రం	.... 37, 106, 152, 189, 242, 307, 400, 458.
హిందోళం	.... 52, 302, 359.
హిందోళవసంతం	.... 20, 336, 426.
హిజ్జిజి	.... 43, 97, 195, 211, 233, 416.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి.

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంకెకాఁడ	పాడి	184
అంటినిన్నుఁబాయ	పాడి	262
అంటేనవ	ముఖారి	74
అంతయేల	వరాళి	451
అంతసేసి	సౌరాష్ట్రం	400
అందరి వెడుగ	దేసాళం	335
అందరిలో	శ్రీరాగం	35
అందరి వల్లా	శుద్ధవసంతం	257
అందాలు	బౌళి	444
అందుకు	గౌళ	372
అందుకే నేనూ	బౌళి	278
అందుకేమయ్యా	సాళంగనాట	266
అందుకేమిదోసమా	రామక్రియ	404
అందుకేమి దోసము	శంకరాభరణం	92
అందువంక	ఆహిరి	423
అక్కచెల్లెండ్ల	దేవగాంధారి	138
అటువంటిది	సామంతం	157
అటువంటివార	ఆరిబి	364
అప్ప ఇయ్యా	బౌళి	345
అట్టే కాని	బౌళి	315
అడ్డము	ఆహిరినాట	84
అతఁడు	కాంబోది	48

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఊతఁదెట్టుండి	ఆహిరినాట	41
ఈపాటివాఁడవు	లలిత	460
ఈపాటివాఁడు	గౌళ	216
ఈయింతివల్ల	హిజ్జిజి	196
ఉండవయ్యో	రామ:క్రియ	478
ఊ[illegible]డు	రామక్రియ	324
ఊ[illegible]న్నాఁడ	సామంతం	184
[illegible]ర[illegible] లోనౌదు	ఆహిరినాట	424
ఎంచుకొమ్మా	ధౌళి	185
ఎంత కెత్తు	దేవగాంధారి	222
ఎంత గుట్టు	నాదరామక్రియ	146
ఎంత చుట్టమో	హిందోళవసంతం	426
ఎంత చులకఁగఁజూచే	దేశాఖి	309
ఎంత తకర్కిరీఁడి	వరాళి	112
ఎంత తమకించే	నట్టనారాయణి	110
ఎంత దంటుతన	నాదరామక్రియ	191
ఎంత నన్నుఁ బొగడే	సావేరి	117
ఎంత నన్ను వేఁడు	శ్రీరాగం	61
ఎంత నేరుచు	శంకరాభరణం	115
ఎంత నేరుచు	లలిత	182
ఎంత రాజసము	దేసాళం	182
ఎంత రాతి	వరాళి	269
ఎంత లేదు	రామక్రియ	209
ఎంత వాఁడ	కన్నడగౌళ	440
ఎంత వేగిర	సాళంగనాట	452

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏకతాన	వరాళి	89
ఏమనఁగ	కన్నడగౌళ	86
ఏమని చెప్పుద	శ్రీరాగం	274
ఏమని యాడు	నారాయణి	854
ఏమని విన్నవించే	అహిరి	49
ఏమనివిన్నవించే	శ్రీరాగం	467
ఏమయ్యనీ	ఆహిరి	459
ఏమయ్యాపాడి	గుజ్జరి	196
ఏమయ్యావేడుక	రీతిగౌళ	160
ఏమిచెప్పి	పాడి	7
ఏమి చెప్పేదినీభాగ్య	కేదార గౌళ	170
ఏమి చెప్పేది నీయాస	బౌళి	128
ఏమి చెప్పేరే	కాంబోది	178
ఏమిటాసన్న	రామక్రియ	140
ఏమి నేరుతు	పాడి	279
ఏమి యీాడు	రీతిగౌళ	217
ఏమిసేతు	ఆహిరి	65
ఏమిసేయవచ్చునయ్యా	సామంతం	10
ఏమిసేయవచ్చునీవే	సామంతం	898
ఏమిసేయవచ్చుభాగ్య	వరాళి	454
ఏమిసేసితి	ఆహిరివాట	210
ఏమి సేసినాఁడగు	గుజ్జరి	857
ఏమీ నెఱఁగ	సౌరాష్ట్రం	189
ఏమేమి సేయఁగా	పాడి	208
ఏమేయెడమాట	పాదరామక్రియ	51

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమైనాగుణము	బౌళి	128
ఏమోయి నన్ను	తెలుఁగుఁగాంభోది	264
ఏలకొత్తలు	పాడి	15
ఏల కోపగించు	దేసాళం	395
ఏల తలవంచు	లలిత	42
ఏల తలవంచే	వరాళి	69
ఏలదాఁచే	లలిత	380
ఏలదూరి	సామంతం	256
ఏల దూరేరె	రీతిగౌళ	347
ఏల నన్ను	గౌళ	59
ఏల నాకు	ఆహిరి	297
ఏల పురుఁడు	వరాళి	58
ఏల పూసిక	సాళంగనాట	201
ఏలరట్టు	ముఖారి	107
ఏలలేదనేవు	రామక్రియ	407
ఏలలోఁగేవు	ఆహిరి	127
ఏల వేగిరపడి	సామవరాళి	418
ఏలసిగ్గులు	ఆహిరి	177
ఏల యిందరి	నాదరామక్రియ	340
ఏలోయిమమ్ము	మాళవిగౌళ	287
ఒక్కమగవాండ్ల	కాంభోది	429
ఒడఁబరతురు	శంకరాభరణం	218
ఓపవయ్యో	దేసాళం	189
ఓపోఅదేడ	దేసాళం	427
ఔనయ్యామరి	శంకరాభరణం	337

42925

ధర్మాన్ని ఆచరించండి ధర్మమే మిమ్మల్ని కాపాడుతుంది
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
ధర్మ ప్రచార పరిషత్